

Raision lukion opetussuunnitelma 2021

Nimi	Raision lukion opetussuunnitelma 2021
Kunta	Raisio
Koulu	Raision lukio
Hyväksymispäivämäärä	21.5.2025
Pdf luotu	27.5.2025

SISÄLTÖ

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö.	1
1.1. Opetussuunnitelman laatiminen.	2
1.2. Opetussuunnitelman sisältö.	3
2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta.	5
2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä.	5
2.2. Arvoperusta.	5
3. Opetuksen toteuttaminen.	7
3.1. Opintojen rakenne.	7
3.2. Oppimiskäsitys.	7
3.3. Opiskeluympäristöt ja -menetelmät.	8
3.4. Toimintakulttuuri.	9
3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö.	11
3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys.	12
4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen.	16
4.1. Ohjaus.	16
4.1.1. Raision lukion ohjaussuunnitelma.	18
4.1.2. Ohjauksen työnjako Raision lukiossa.	20
4.2. Oppimisen tuki ja erityisopetus.	21
4.2.1. Oppimisen tuki.	21
4.2.2. Erityisopetus.	23
4.2.3. Opiskelun poikkeava järjestäminen ja avustajapalvelut.	24
4.2.4. Paikallisesti päätettävät asiat.	24
4.2.5. Opetuksen tuen järjestäminen Raision lukiossa.	25
4.3. Opiskeluhoito.	27
4.3.1. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma ja paikallisesti päätettävät asiat.	28
4.4. Kurinpito.	31
4.4.1. Kurinpitokeinojen käyttämistä ja menettelyjä koskevan suunnitelman sisältö.	34
4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä.	35
5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi.	38
5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa.	38
5.2. Opintojakson arviointi.	39
5.2.1. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät.	39
5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot.	40
5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi.	41

5.2.4. Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa.	41
5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen.	42
5.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi.	43
5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi.	44
5.4. Lukion oppimäärän suoritus.	45
5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus.	46
5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot.	46
5.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat.	49
6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt.	51
6.1. Opetuksen yleiset tavoitteet.	51
6.2. Laaja-alainen osaaminen.	52
7. Ration lukion opiskeluhuoltosuunnitelma.	56
8. Oppiaineet.	57
8.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI).	57
8.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1).	58
Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1).	60
Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI4).	62
Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI5).	63
Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI8).	64
Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄI9).	66
Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄI10).	67
Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄI11).	68
Kielen- ja tekstinhuolto, 1 op (ÄI12).	69
Luova kirjoittaminen, 2 op (ÄI13).	70
Lukupiiri, 1 op (ÄI14).	71
Kieli- ja tekstitietoisuus sekä vuorovaikutus 1, 2 op (ÄI2-ÄI3).	72
Kirjoittaminen 1 ja vuorovaikutus 2, 2 op (ÄI6-ÄI7).	74
8.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6).	75
Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21).	78
Kirjallisuus 1, 2 op (S24).	80
Tekstien tulkinta 1, 2 op (S25).	81
Kirjallisuus 2, 2 op (S28).	82
Vuorovaikutus 3, 2 op (S29).	83
Kirjoittaminen 2, 2 op (S210).	84
Tekstien tulkinta 2, 2 op (S211).	85
Kielen- ja tekstinhuolto, 1 op (S212).	86

Luova kirjoittaminen, 2 op (S213).	87
Kieli- ja tekstitietoisuus sekä vuorovaikutus 1, 2 op (S22-S23).	87
Kirjoittaminen ja vuorovaikutus 2, 2 op (S26-S27).	89
8.2. Biologia (BI).	90
Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1).	93
Ympäristöekologia, 2 op (BI2).	94
Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI3).	95
Ihmissen biologia, 2 op (BI4).	96
Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI5).	97
YO-biologian kertaus, 2 op (BI6).	98
8.3. Elämänkatsomustieto (ET).	98
Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1).	100
Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2).	102
Kulttuurit, 2 op (ET3).	103
Tulevaisuus, 2 op (ET6).	104
Yo-elämänkatsomustiedon kertaus, 1 op (ET7).	106
Katsomukset: uskonnot ja uskonnottomat, 4 op (ET4-5).	106
8.4. Filosofia (FI).	108
Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1).	110
Etiikka, 2 op (FI2).	112
Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3).	113
Totuus, 2 op (FI4).	114
Yo-Filosofian kertaus, 1 op (FI5).	115
8.5. Fysiikka (FY).	115
Energia ja lämpö, 2 op (FY3).	117
Voima ja liike, 2 op (FY4).	119
Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5).	121
Sähkö, 2 op (FY6).	123
Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7).	124
Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8).	126
YO-fysiikan kertaus, 2 op (FY9).	128
YO-fysiikan täydennys, 2 op (FY10).	128
Tähtitiede, 2 op (FY11).	129
Työkurssi I, 2 op (FY12).	129
Astrofysiikka (UTU), 2 op (FY13).	129
Fysiikan peruskurssi (UTU), 2 op (FY14).	130
Fysiikan työkurssi II (UTU), 2 op (FY15).	130
Fysiikka luonnontieteenä ja ympärillämme, 2 op (FY1-2).	131

8.6. Maantiede (GE).	133
Maailma muutoksessa, 2 op (GE1).	136
Sininen planeetta, 2 op (GE2).	137
Yhteinen maailma, 2 op (GE3).	138
Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4).	140
YO-maantieteen kertaus, 1 op (GE5).	141
8.7. Historia (HI).	141
Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1).	144
Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3).	146
Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4).	147
Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5).	149
Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6).	150
"Missä mennään?" - opintojakso, 2 op (HI7).	152
YO-historian kertaus, 2 op (HI8).	152
Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2).	153
8.8. Kemia (KE).	154
Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3).	157
Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4).	158
Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5).	159
Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6).	160
Orgaaninen kemia, 2 op (KE7).	161
YO-kemian kertaus, 2 op (KE8).	162
Kemian työkurssi, 2 op (KE9).	163
Minä ja ympäristö, 2 op (Ke1-2).	163
8.9. Uskonto (KT).	165
8.9.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1).	167
Uskonto ilmiönä-juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1).	167
Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2).	168
Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3).	169
Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4).	170
YO-uskonnon kertaus, 1 op (UE7).	172
Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa sekä uskonto tiede ja media, 4 op (UE5-6).	172
8.10. Kuvataide (KU).	174
Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1).	177
Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2).	178
Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3).	180
Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4).	181

Arkkitehtuurityöpaja, 2 op (KU5).	183
Kuvanveisto ja keramiikka, 2 op (KU6).	183
Valokuvaustyöpaja, 2 op (KU7).	184
Kuvankäsittely, 2 op (KU8).	184
Elokuvatyöpaja, 2 op (KU9).	184
Piirustus ja maalaus, 2 op (KU10).	185
Nykytaiteen työpaja, 2 op (KU11).	185
8.11. Lukiodiplomit (LD).	186
Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2).	187
Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD).	188
Musiiin lukiodiplomi, 2 op (MULD6).	189
8.12. Liikunta (LI).	189
Oppiva liikkua, 2 op (LI1).	191
Aktiivinen elämä, 2 op (LI2).	192
Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3).	193
Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4).	195
Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5).	196
Vesiliikuntaa ja veneilyä, 2 op (LI6).	197
Liikkuva abi, 2 op (LI8).	198
Tavoitteeni liikunnassa, 2 op (LI9).	198
Pallopelit liikuntamuotona, 2 op (LI10).	199
Kokonaisvaltaista hyvinvointia, 2 op (LI11).	200
Kaksi liikuntalajia, 1 op (LI7p).	202
Lukiolainen liikunnanohjaajana, 2 op (LIOH1).	204
8.13. Matematiikka (MA).	205
8.13.1. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA).	207
Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2).	207
Geometria, 2 op (MAA3).	208
Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4).	209
Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5).	210
Derivaatta, 3 op (MAA6).	212
Integraalilaskenta, 2 op (MAA7).	213
Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8).	214
Talousmatematiikka, 1 op (MAA9).	215
3D-geometria, 2 op (MAA10).	217
Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11).	218
Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12).	219
YO-matematiikan kertaus, 2 op (MAA13).	220

YO-matematiikan täydennys, 2 op (MAA14).	220
8.13.2. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB).	221
Tukikurssi, 1 op (MAB0).	221
Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2).	221
Geometria, 2 op (MAB3).	222
Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4).	223
Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5).	225
Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6).	226
Talousmatematiikka, 1 op (MAB7).	227
Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8).	228
Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9).	229
YO-matematiikan kertauskurssi, 2 op (MAB10).	230
Talous, 4 op (MABYH).	230
8.13.3. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY).	231
Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus, 2 op (MAY1).	231
8.14. Musiikki (MU).	232
Koulun juhlat ja tapahtumat, 4 op (KJT01).	235
Intro - kaikki soimaan, 2 op (MU1).	235
Syke - soiva ilmaisu, 2 op (MU2).	236
Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3).	237
Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4).	238
Musiikin historia, 2 op (MU5).	239
Laulukurssi, 2 op (MU6).	240
Bändisoitto, 2 op (MU7).	240
Musiikin lukutaito, 2 op (MU8).	241
Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MU9).	242
Kitaransoiton perusteet, 2 op (MU10).	242
Biisintekokurssi, 2 op (MU11).	243
8.15. Opinto-ohjaus (OP).	243
Minä opiskelijana, 2 op (OP1).	244
Työelämä ja jatko-opinnot, 2 op (OP2).	246
Tutor-toiminta, 2 op (OP3).	247
Lukiolaisen kansalaistaito, 2 op (OP04).	248
8.16. Psykologia (PS).	248
Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1).	250
Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2).	251
Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3).	253
Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4).	255

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5).	257
Sosiaalipsykologisia ilmiöitä, 2 op (PS6).	259
YO-psykologian kertaus, 2 op (PS7).	259
8.17. Terveystieto (TE).	259
Terveys voimavarana, 2 op (TE1).	261
Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2).	263
Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3).	264
YO-terveystiedon kertaus, 1 op (TE4).	266
Kohti terveyttä - syvennä terveysosaamistasi, 2 op (TE5).	266
8.18. Ruotsi (TKRU).	267
8.18.1. Ruotsi, A-oppimäärä (TKRUA1).	271
Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 4 op (RUA01).	271
Ruotsin kieli ja vuorovaikutusosaaminen, 4 op (RUA02).	272
Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (RUA03).	273
Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (RUA04).	274
Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (RUA04).	274
Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (RUA05).	275
Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (RUA06).	275
Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (RUA07).	276
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUA08).	276
Abiruotsi, 2 op (RUA09).	276
8.18.2. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1).	277
Ruotsin perusrakenteiden kertaus (RUB0), 1 op (RUB0).	277
Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 4 op (RUB11).	277
Ruotsin kieli arjessani, 4 op (RUB12).	278
Ympäristömme (RUB14), 2 op (RUB14).	279
Viesti ja vaikuta puhuen (RUB16), 2 op (RUB16).	280
Kestävä elämäntapa RUB17, 2 op (RUB17).	281
Kulttuuri ja mediat (RUB 13), 2 op (Rub13).	282
Opiskelu ja työelämä RUB15, 2 op (Rub15).	282
Abiruotsi, 2 op (Rub18).	283
8.19. Vieraat kielet (VK).	284
8.19.1. Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (VKENA1).	289
Englannin perusrakenteita kertaava opintojakso, 2 op (ENA0).	289
Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 4 op (ENA1).	289
Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA2).	291
Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3).	292
Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4).	293

Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5).	294
Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6).	295
Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7).	296
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8).	296
Viesti ja vaikuta kirjoittaen, 2 op (ENA9).	297
Abienglantia, 2 op (ENA10).	298
8.19.2. Vieraat kielet, B2-oppimäärä (VKB2).	298
Monikielinen minä koulussa ja vapaa-ajalla, 2 op (VKB21).	299
Kielillä kaikkialle!, 2 op (VKB22).	299
Hyvinvointia kielellä!, 2 op (VKB23).	300
Kulttuureista kielellä!, 2 op (VKB24).	301
Kielitaidolla tulevaisuuteen!, 2 op (VKB25).	302
Ajankohtainen ja kriittinen kielitaito, 2 op (VKB26).	303
Kestävä kielitaito, 2 op (VKB27).	304
Valmiina kansainväliseen elämään!, 2 op (VKB28).	305
8.19.3. Vieraat kielet, B3-oppimäärä (VKB3).	305
Uusi kieli, uusi taito!, 2 op (VKB31).	306
Arkielämän kielikokeiluja, 2 op (VKB32).	307
Monikielinen minä koulussa ja vapaa-ajalla, 2 op (VKB33).	308
Kielillä kaikkialle!, 2 op (VKB34).	308
Hyvinvointia kielellä!, 2 op (VKB35).	309
Kulttuureista kielellä!, 2 op (VKB36).	310
Kielitaidolla tulevaisuuteen!, 2 op (VKB37).	311
Ajankohtainen ja kriittinen kielitaito, 2 op (VKB38).	312
8.20. Yhteiskuntaoppi (YH).	313
Talous, 4 op (MABYH).	315
Taloustieto, 2 op (YH2).	315
Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3).	316
Lakitieto, 2 op (YH4).	318
YO-yhteiskuntaopin kertaus, 1 op (YH5).	319
Yrittäjyyden perusteet, 6 op (YH6).	320
Suomalainen yhteiskunta, 2 op (Yh1).	320
8.21. Integraatio-opintojaksot.	322
Talous, 4 op (MABYH).	322
9. Liitteet.	325
9.1. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta.	325
9.2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko.	325

9.3. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	332
9.3.1. Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	332
9.4. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	338
9.4.1. Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	338
9.5. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	343
9.5.1. Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi. . .	344
9.6. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma.	349

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö

Lukiokoulutuksen laaja uudistushanke käynnistettiin vuonna 2017. Se sisältää lukiolain uusimisen ja lukion toiminnallisen uudistamisen, kuten myös lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen ja ylioppilastutkinnon säädösten muuttamisen. Nämä lukion opetussuunnitelman perusteet perustuvat lukiolakiin (714/2018) ja valtioneuvoston asetukseen lukiokoulutuksesta (810/2018).

Näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaiset opetussuunnitelmat otetaan paikallisesti käyttöön 1.8.2021. Uusi lukiolaki astui voimaan 1.8.2019, mutta kaikki paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkemmin kuvattavat eli opetukseen, oppimisen tukeen, ohjaukseen sekä yhteistyöhön liittyvät asiat velvoittavat koulutuksen järjestäjiä elokuusta 2021 alkaen.

Lukiuudistuksen tavoitteena on nostaa kansakunnan koulutustasoa, jotta Suomi menestyisi mahdollisimman hyvin tulevina vuosikymmeninä. Korkeakoulutettujen osuus 25–34-vuotiaiden ikäluokasta halutaan nostaa vuoteen 2030 mennessä 50 prosenttiin lain laatimishetken 41 prosentista. Tulevaisuudessa tarvitaan vahvaa asiantuntijaosaamista ja nykyistä enemmän korkeakoulutettua työvoimaa varsinkin kasvualoilla. Siksi uudistuksella halutaan lisätä lukiokoulutuksen vetovoimaa yleissivistävänä, korkeakouluihin jatko-opintokelpoisuuden antavana koulutusmuotona, vahvistaa koulutuksen laatua ja oppimistuloksia sekä sujuvoittaa siirtymistä toisen asteen opinnoista korkea-asteelle. Yksilöllisemmät ja joustavammat opintopolut, niiden vaatima ohjaus ja tuki, oppiainerajat ylittävät opinnot sekä korkeakoulu yhteistyö ovat keskeisiä keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi.

Lukiokoulutus on edelleen kolmivuotinen koulutus, jota järjestetään erikseen nuorille ja aikuisille tarkoitettuina oppimäärinä. Oppimäärien ja niihin kuuluvien opintojen mitoituksen perusteena käytetään kurssien sijaan opintopisteitä: yksi entinen kurssi (esimerkiksi 38 x 45 minuutin tai 22,8 x 75 minuutin oppituntia) on laajuudeltaan kaksi opintopistettä, eli yhden opintopisteen laajuus on 19 x 45 minuutin oppituntia tai 11,4 x 75 minuutin oppituntia. Lukion oppimäärän laajuus on nuorille tarkoitetussa lukiokoulutuksessa vähintään 150 opintopistettä ja aikuisille tarkoitetussa lukiokoulutuksessa vähintään 88 opintopistettä. Nuorten lukiokoulutuksessa lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja.

Lukiokoulutuksessa paitsi edistetään oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen hallintaa myös kehitetään laaja-alaista osaamista. Lukiokoulutuksen eheyttämiseksi lukion opetussuunnitelman perusteisiin on muotoiltu laaja-alaisen osaamisen osa-alueet, jotka muodostavat kaikkien oppiaineiden yhteiset tavoitteet: 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen, 4) yhteiskunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen. Laaja-alainen osaaminen auttaa suuntaamaan oppiaineissa opittuja tietoja ja taitoja käytännön elämään. Laaja-alainen osaaminen viittaa oppimisen ja osaamisen perustana oleviin kognitiivisiin taitoihin, metataitoihin sekä ominaisuuksiin, joita tarvitaan opiskelussa, työssä, harrastuksissa ja arjessa. Se luo myös edellytykset tiedoille ja taidoille, joiden avulla voidaan hallita muutosta digitalisoituvassa ja monimutkaistuvassa maailmassa.

Eheyttämistä edistää myös opintojen uudenlainen rakenne. Pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot on jäsennelty lukion opetussuunnitelman perusteisiin 1–3 opintopisteen moduuleiksi, joista paikallisesti rakennetaan joko oppiaineiden omia tai yhteisiä opintojaksoja. Nämä entisten kurssien sijaan laadittavat opintojaksot voivat olla laajuudeltaan ja muodoltaan erilaisia. Opinnot arvioidaan opintojaksoittain. Mikäli opintojakso koostuu useasta oppiaineesta, arvosanat annetaan oppiaineittain.

Tavoitteena on edistää opiskelijoiden hyvinvointia ja tukea heitä opinnoissaan yhä paremmin. Lukioden toimintakulttuurissa painotetaan vahvemmin opiskelijoiden osallisuutta, yhteistyötä, yhteisöllisyyttä ja monimuotoisuutta yksilölliset tarpeet samalla huomioon ottaen. Lisäksi

lukio-opintojen opiskelijälähtöisyys ja opintojen henkilökohtaistaminen vahvistuvat, jolloin opiskelumotivaatio ja opintojen mielekkyys kasvavat.

Opiskelijalla on oikeus saada säännöllisesti tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintoihin ja jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta. Oppilaitoksesta pois siirtyvällä opiskelijalla on oikeus myös jatko-ohjaukseen. Sitä annetaan opiskelijoille, joiden opiskeluoikeus on päättymässä tai jotka ovat eroamassa oppilaitoksesta, sekä henkilöille, jotka lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamisen jälkeen eivät ole saaneet jatko-opiskelupaikkaa. Opiskelijalla on oikeus jatko-ohjaukseen oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Opiskelijalla, jolla on oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea.

Lukiokoulutuksen järjestäjien yhteistyövelvoitteita vahvistetaan erityisesti lukiodien ja korkeakoulujen välisen yhteistyön osalta. Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa siten, että jokainen lukiolainen saa halutessaan mahdollisuuden saada kokemusta korkeakouluopiskelusta. Opetus on lisäksi järjestettävä niin, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Laadukas koulutus, monipuoliset yhteydet ympäröivään maailmaan, yhteisöllinen ja osallistava toimintakulttuuri sekä hyvinvointia ja itsetuntemusta tukevat elämänhallinnan taidot vahvistavat lukiolaisen sydämen sivistystä. Tavoitteena on lukiolain mukaisesti tukea lukiolaisen kasvua hyväksi, tasapainoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi sekä aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi. Yksilön ja yhteiskunnan kannalta tärkeänä yhteisenä tavoitteena on klassisten sivistyshanteiden toteuttaminen eli pyrkimys totuuteen, hyvyteen ja kauneuteen.

1.1. Opetussuunnitelman laatiminen

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelmajärjestelmän osia ovat

- lukiolaki (714/2018)
- valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta (810/2018)
- Opetushallituksen määräys lukion opetussuunnitelman perusteista
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma

Lisäksi voidaan paikallisesti päätettävällä tavalla laatia suunnitelma opetussuunnitelman toimeenpanosta kutakin lukuvuotta varten.

Kaikki nuorten lukiokoulutuksen järjestäjät laativat paikallisen opetussuunnitelman näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan, jollei opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä järjestämisluvasta muuta johdu. Jos lukiokoulutuksen järjestämislupaan liittyy erityinen koulutustehtävä, siihen liittyvät määräykset otetaan huomioon opetussuunnitelmaa laadittaessa. Lukiokoulutus on kokonaisuus, jossa eri toimintojen tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi lukion opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita, keskeisiä sisältöjä ja opiskelijan oppimisen arviointia koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Tekstin muodosta ilmenee, onko kyseessä velvoittava määräys vai sitä tarkentava tai selittävä teksti.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään lukion opetus- ja kasvatustyöstä. Koulutuksen järjestäjä voi laatia lukuvuosittain opetussuunnitelmaan perustuvan suunnitelman opetuksen käytännön järjestämisestä. Opiskelija laatii oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon muiden oppilaitosten opetustarjonta sekä lukion toimintaympäristö, paikalliset osaamisvahvuudet ja erityisresurssit. Lukiopaikkakunnan tai -alueen luonto ja ympäristö, historia, kieliolosuhteet sekä elinkeino- ja kulttuurielämä tuovat opetussuunnitelmaan paikallisuutta. Käytännön yhteistyö eri alojen

asiantuntijoiden kanssa lisää opiskelun elämänläheisyyttä ja syvällisyyttä. Opetussuunnitelmaa laadittaessa myös ajankohtaistetaan lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjä asioita.

Koulutuksen järjestäjä hyväksyy paikallisen opetussuunnitelman ennen sen käyttöönottoa erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä ja tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten.

Lukiolain (714/2018) 13 §:n mukaan opiskelijan mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot kolmessa vuodessa on turvattava järjestämällä opintojen eteneminen joustavasti ja tarjoamalla tarvittava oppimisen ja opiskelun tuki. Paikallinen opetussuunnitelma tulee laatia siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilöllisiin opintoihin valintoihin omassa oppilaitoksessaan sekä halutessaan myös muissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa.

Koulutuksen järjestäjä päättää, miten paikallinen opetussuunnitelma laaditaan lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan yhteistyössä lukion henkilöstön, opiskelijoiden, opiskelijoiden huoltajien sekä säännösten edellyttämiltä osin lisäksi hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Yhteistyötä opetussuunnitelman laatimisessa voidaan tehdä myös muiden koulutuksen järjestäjien ja eri sidosryhmien kanssa. Kaikilla opiskelijoiden huoltajilla tulee olla mahdollisuus tutustua opetussuunnitelmaan. Ennen opetussuunnitelman hyväksymistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla lukion opiskelijakuntaa ja henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyöllä eri tahojen kanssa pyritään varmistamaan lukiokoulutuksen korkeatasoisuus, yhteiskunnallinen merkittävyys sekä koko yhteisön sitoutuminen yhdessä määriteltyihin tavoitteisiin ja toimintatapoihin.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa pyritään ratkaisuihin, jotka kehittävät lukion toimintakulttuuria, tukevat opiskelijoiden hyvinvointia, jaksamista ja osallisuutta sekä monipuolistavat vuorovaikutusta lukion sisällä ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

1.2. Opetussuunnitelman sisältö

Paikallinen opetussuunnitelma sisältää seuraavat osat:

- lukion toiminta-ajatus ja arvopainotukset
- oppimiskäsitys, opiskeluympäristöt ja -menetelmät
- lukion toimintakulttuurin pääpiirteet
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä lukion tuntijako
- lukion kieliohjelma
- itsenäisen opiskelun periaatteet
- laaja-alaisen osaamisen osa-alueet
- oppiaineen tehtävä, oppiaineen opetuksen yleiset tavoitteet ja arviointi
- opintojaksojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutuminen ja arviointi opintojaksoittain
- kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttaminen
- ohjaussuunnitelma
- oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus
- kieli- ja kulttuuriryhmien opetus
- yhteistyö muiden lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa
- yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten sekä muiden tahojen kanssa
- kansainvälinen yhteistyö
- työelämäyhteistyö
- opiskeluhuolto
- opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi
- toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi.

Mikäli lukio järjestää vieraskielistä opetusta tai mahdollisuuden suorittaa lukiodiplomeita, se tulee määritellä opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 33 §:ssä säädetään opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaamisesta ja opiskelijakunnasta. Pykälässä tarkoitettu toiminta tulee suunnitella paikallisen opetussuunnitelman ja muiden siihen perustuvien suunnitelmien osana tai yhteydessä.

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 377/2022]).

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:n mukaan suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on kirjattava koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmaan.

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja ohjeistaa paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Sukupuolten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) 5 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi paikallista opetussuunnitelmaa tai muuta lukion suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan.

2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta

2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutuksessa yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja itseään kehittäen.

Lukioaikana opiskelija kartuttaa ihmistä, kulttuureja, ympäristöä ja yhteiskuntaa koskevaa olennaista tietoa, osaamista ja toimijuutta. Lukio-opetus valmistaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä.

Lukiokoulutuksella on opetus- ja kasvatustehtävä. Lukiokoulutuksessa otetaan huomioon alle 18-vuotiaita opiskelijoita koskien lapsen edun ensisijaisuus opetusta ja koulutusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä (lukiolaki 714/2018, 2 § 2 mom, muutettu lailla 165/2022). Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Lukiokoulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia elämänhallintaan ja työelämään.

Lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset ja monipuoliset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä.

Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan, maailmankansalaisuuteen kasvamiseen ja jatkuvaan oppimiseen.

Ei paikallista lisättävää

2.2. Arvoperusta

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu demokratialle ja suomalaiselle sivistysihanteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsien. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta. Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, hyvyyteen, kauneuteen, oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan.

Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Lukio-opetus pohjautuu keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsenytyneen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävästä toimintatavoista. Lukio-opetus kehittää arvo-osaamista kannustamalla omien arvojen syvälliseen pohdintaan sekä käsittelemällä julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä jännitteitä.

Lukio-opetus edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä demokratiaa ja hyvinvointia. Lukio-opetus on opiskelijaa uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa.

Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävän elämäntavan välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lukio-opetus kannustaa vastuulliseen toimijuuteen sekä kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti.

Jokainen lukio on yhteisö, jossa erilaisista taustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa ja pohtia yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä oppia yhteistyöhön. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisua arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa arvoperustaa tarkennetaan oman lukion kannalta olennaisissa asioissa. Arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoinnissa. Lukion arvoperustaa konkretisoi näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvattu laaja-alainen osaaminen.

Opetussuunnitelman perusteiden keskeisiä päämääriä ovat erityisesti:

- koulutussisältöjen eheyttäminen
- opiskelijoiden kasvu tasapainoiseksi ja muut huomioivaksi kansalaiseksi
- demokratia-arvojen välittäminen ja vuorovaikutustaidot.

Nämä tavoitteet pyritään toteuttamaan mm.

- Korostamalla eri oppiaineiden opetuksessa niiden keskeisiä tieto/taito - sisältöjä ja pyrkimällä oppiaineiden väliseen integraatioon.
- Koulussa annettavan opetuksen eriyttäminen opiskelijan tietolähtötason huomioon ottaen.
- Vaalimalla hyvää ja kannustavaa opiskeluilmapiiriä ja järjestämällä mm. erilaisia koulussa säännöllisesti toteutettavia yhteisöllisiä tapahtumia; kuten erilaiset teema- ja tapahtumapäivät sekä muita opiskelijalähtöisiä aktiviteetteja kuten liikuntaturnauksia ym.

Koska koulussamme on eri kulttuureista ja niiden arvopohjalta tulevia opiskelijoita, opetuksessa pyritään huomioimaan erityisesti opiskelijan vuorovaikutustaitojen kehittyminen ja toisen ihmisen myönteinen kuuleminen silloinkin kun kyseessä on mahdollinen ristiriitatilanne.

Demokratia-arvojen ja -taitojen kasvattaminen kuuluu kaikkiin koulussa ilmeneviin eri tilanteiden toimintamalleihin. Hyväksi toimintamalliksi on koettu mm. se että opiskelijat itse osallistuvat koulun toimintasääntöjen luomiseen ja niiden uudistamiseen tarpeen tullen. Näin se sitouttaa heidät yhdessä luotuihin arvoihin.

3. Opetuksen toteuttaminen

3.1. Opintojen rakenne

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä. Lukio-opinnot muodostuvat lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (810/2018) liitteen 1 mukaisista pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijalle. Valtioneuvoston asetuksen mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärään tulee sisältyä vähintään 20 opintopistettä. Oppimäärään voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Opetushallitus on laatinut lukion opetussuunnitelman perusteet lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteessä 1 tarkoitettuihin pakollisiin ja valtakunnallisiin valinnaisiin opintoihin lukuun ottamatta temaattisia opintoja. Lisäksi Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman perusteet lukiodiplomeihin. Lukiodiplomien laajuus on kaksi opintopistettä.

Koulutuksen järjestäjä päättää, minkä laajuisina opintojaksoina opinnot tarjotaan opiskelijalle. Koulutuksen järjestäjän tulee kuitenkin tarjota opiskelijalle mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen 1 mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään, missä järjestyksessä oppiaineen opinnot suoritetaan ja miten ne jaetaan opintojaksoihin.

Raision lukiossa tarjottavat paikalliset valinnaiset opinnot, lukiodiplomit sekä eri oppiaineiden moduuleista koostuvat opintojaksot päätetään lukuvuosittain koulutuksenjärjestäjän hyväksymässä lukuvuosisuunnitelmassa. Yhdistelmäopintojaksojen rinnalla tarjotaan mahdollisuus suorittaa valtakunnalliset valinnaiset moduulit kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina. Paikallisten valinnaisten opintojen, lukiodiplomien sekä yhdistelmäopintojaksojen sisällöt määritellään tarkemmin lukuvuosittain päivitettävässä Raision lukion opintoselosteessa.

3.2. Oppimiskäsitys

Lukion opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta. Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä dataa, informaatiota tai tietoa aikaisempien kokemusten ja tietojen pohjalta. Hän kehittää ratkaisuja ja luo uudenlaisia kokonaisuuksia yhdistäen tietoja ja taitoja uudella tavalla. Ohjaus ja rakentava palaute vahvistavat itseluottamusta ja auttavat opiskelijaa asettamaan omia tavoitteita, kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla tavoitteiden suuntaisesti.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Myös kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat oppimisen kannalta olennaisia. Lukio-opinnoissa opiskelijaa ohjataan havaitsemaan käsitteiden, tiedonalojen ja osaamisen välisiä yhteyksiä sekä soveltamaan aiemmin oppimaansa muuttuvissa tilanteissa. Näin kehittyvät myös jatkuvan oppimisen edellyttämät taidot. Oppimisprosesseistaan tietoinen opiskelija osaa arvioida ja kehittää opiskelu- ja ajattelutaitojaan sekä toimia opinnoissaan vähitellen yhä itseohjautuvammin. Opintoihin liittyvät onnistumisen kokemukset ja rohkaiseva ohjaus vahvistavat uskoa omaan mahdollisuuksiin ja innostavat opiskeluun.

Ei paikallista lisättävää.

3.3. Opiskeluympäristöt ja -menetelmät

Lukion opiskeluympäristöjä ja -menetelmiä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskeluympäristöjen kehittämisessä ja menetelmien valinnassa otetaan huomioon myös opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat ja edellytykset, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet sekä tulevaisuuden ja työelämän asettamat tarpeet.

Opiskeluympäristöt

Lukion monipuoliset, turvalliset ja viihtyisät opiskeluympäristöt edistävät opiskelumotivaatiota, rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja kannustavat kestävästi kehityksen mukaiseen toimintaan. Hyvä opiskeluympäristö tukee sekä vuorovaikutusta ja yhdessä työskentelyä että itsenäistä opiskelua. Opiskeluympäristöjen suunnittelussa kiinnitetään huomiota saavutettavuuteen ja esteettömyyteen. Opiskelijoita aktivoidaan kehittämään opiskeluympäristöjään.

Rakennettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, kansalaisjärjestöjen sekä taide- ja kulttuurilaitosten tiloja, materiaaleja ja asiantuntemusta hyödynnetään niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Oppimiseen tarjotaan tilaisuuksia myös autenttisissa työympäristöissä, kuten yrityksissä, muissa työelämän organisaatioissa tai omassa harjoitusyrityksessä. Opiskeluympäristöä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologian avulla.

Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä tiedon hankintaan, käsittelyyn ja arviointiin sekä tuottamiseen ja jakamiseen. Yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja osaamisen kehittymistä voidaan tukea tarjoamalla opiskelijalle mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös verkko-opiskeluna.

Itsenäistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomioon opiskelijan edellytykset suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta sekä hänen ohjauksen ja tuen tarpeensa.

Opiskelumenetelmät

Lukiossa käytetään monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä, joilla on yhteys oppiaineissa edellytettyyn tiedonalan käsitteelliseen ja menetelmälliseen osaamiseen. Opetusta koskevilla ratkaisuilla rakennetaan myös kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista. Tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista ja kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua.

Merkitykselliset oppimiskokemukset sitouttavat ja innostavat opiskeluun. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä hänen kokemuksiinsa että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijaa rohkaistaan ja ohjataan ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia.

Lukion opetuksen ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijan aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Opiskelija käyttää monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä.

Opiskelumenetelmien valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa kiinnitetään huomiota yhdenvertaisiin opiskelumahdollisuuksiin sekä sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Lukion tilat pidetään siisteinä ja viihtyisinä yhteistyössä opiskelijakunnan kanssa. Opiskelijoilla on käytössään tiloja väli- ja hyppytuntien viettoon opiskellen tai yhdessä aikaa viettäen. Yhteistyötahojen, kuten korkeakoulujen, tiloja sekä julkisia tiloja, kuten kirjastoa tai museota, hyödynnetään oppimisympäristön laajentamiseen aina, kun se on pedagogisesti järkevää.

Oppimista pyritään tukemaan antamalla mahdollisuuksia tutustua kunkin oppiaineen autenttiseen toimintaympäristöön. Tässä hyödynnetään myös digitaalisen toimintaympäristön mahdollisuuksia

Opetuksessa käytetään laajasti digitaalisia oppimisympäristöjä opintojaksosta ja oppiaineesta riippuen. Kaikille yhteinen palvelu on Google Workspace. Opiskelu- ja opetusmenetelmien monipuolisella valinnalla pyritään tukemaan merkityksellistä oppimista.

3.4. Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta lukion opetus- ja kasvatustehtävästä. Se tulee näkyväksi yhteisön kaikessa toiminnassa ja sen jäsenten tavassa kohdata toinen toisensa. Lukio on oma koulutusmuotonsa, ja jokaisella lukiolla on omanlaisensa toimintakulttuuri. Paikallisen opetussuunnitelman eri osat konkretisoituvat lukion toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää sekä tiedostettuja että tiedostamattomia tekijöitä, jotka heijastuvat oppilaitoksen toimintaan.

Toimintakulttuurin tulee tukea opiskelijan omaa aktiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa. Sen tulee edistää jokaisen opiskelijan mahdollisuuksia osallistua lukion opiskeluympäristön ja yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittämiseen. Lukion opetussuunnitelman perusteissa korostetaan toimintakulttuuria, joka luo myönteistä asennetta, innostaa oppimiseen ja edistää kestäväää tulevaisuutta. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä opiskelijoiden, huoltajien, lukion koko henkilöstön ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuurin kehittämisen ja arvioinnin periaatteet, erityiset koulutustehtävät sekä mahdolliset paikalliset painotukset kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana ovat seuraavat teemat.

Oppiva yhteisö

Lukio on oppiva yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Yhteisön rakentuminen edellyttää, että jokainen osallistuu välittämisen ilmapiiriin luomiseen. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijan omaa kehitystä ja hyvinvointia sekä oppimista ja jaksamista. Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja myöhemmälle oppimiselle.

Oppiva yhteisö luo toimintatapoja vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tämä edellyttää yhteistyötä huoltajien, muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden, kulttuuri- ja tutkimuslaitosten, kansalaisjärjestöjen sekä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen. Opiskelijaa ohjataan toimimaan verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijan kasvulle aktiiviseen kansalaisuuteen. Lukiossa edistetään jokaisen opiskelijan osallisuutta ja luodaan monipuolisia mahdollisuuksia osallistua opiskeluympäristön ja toimintakulttuurin kehittämiseen sekä

opiskelijaan itseensä vaikuttavien päätösten valmisteluun. Opiskelijan osallisuudesta yhteisön toiminnan ja hyvinvoinnin rakentamisessa huolehditaan. Opiskelijaa rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Häntä kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunnan ja tutortoiminnan avulla.

Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentavia menettelytapoja kehitetään suunnitelmallisesti yhteisön ja yhteistyökumppaneiden välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta ja tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Yhteisöllisiin toimintatapoihin harjaannuttaminen esimerkiksi ryhmänohjauksen avulla korostuu lukio-opintojen alkuvaiheessa.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Lukiokoulutus vahvistaa opiskelijan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä antaa valmiuksia niiden ylläpitämiselle elämän eri vaiheissa. Vaikutukset opiskelijan hyvinvointiin otetaan huomioon kaikessa lukion suunnittelu- ja kehittämistyössä, johon osallistetaan myös opiskelijat. Hyvinvoinnin näkökulmat ohjaavat kaikkea lukion toimintaa ja jokaisen työtä niin arkisissa kohtaamisissa kuin osana opetusta.

Liikunnallinen toimintakulttuuri lisää motivaatiota elämänmittaiseen liikunnallisuuteen ja luo rakenteita liikkumiseen lukion arjessa. Samalla se vähentää paikallaan oloa ja stressin kokemuksia sekä edistää oppimista. Riittävästä levosta huolehtiminen ja opiskelupäivän aikaiset tauot tukevat jaksamista ja palautumista. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Yhteisöllisyyttä, turvallista ilmapiiriä ja mielen hyvinvointia edistävät toimintatavat ovat osa jokaista koulupäivää. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan oma ainutlaatuisuutensa, luomaan ja ylläpitämään ihmissuhteita sekä arvostamaan itseään ja muita.

Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestäväen tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu oppilaitoksen arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiiriin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus ja opiskeluhuolto ovat oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijalla on oikeus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea hänen yksilöllisyytensä ja erityistarpeensa huomioon ottaen.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Lukio edistää kaikessa toiminnassaan yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kuulluiksi, kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina. Oikeudenmukaisuuden, turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen kokemukset luovat luottamusta ja edistävät työrauhaa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai syrjintää ei hyväksytä, vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan.

Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista ja arvostamista. Opetus on sukupuolitietoista ja jokaisen yksilöllisyyttä kunnioittavaa. Oppiva yhteisö rohkaisee opiskelijaa tunnistamaan omat arvonsa, asenteensa ja voimavaransa. Opiskelijaa ohjataan suhtautumaan eri oppiaineisiin ja valintoihin ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja sekä suuntautumaan tulevaisuuteensa ja omiin päämääriinsä avoimin mielin.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lukiossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Oppiva yhteisö hyödyntää maan

kulttuuriperintöä, kansallis- ja vähemmistökieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Yhteisössä ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat käsiteltäviin ilmiöihin eri näkökulmia. Kielitietoisessa lukiossa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielten, äidinkielen, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta. Lukiossa jokainen opettaja on myös oppiaineensa tiedonalan kielen ja monilukutaidon opettaja.

Toimintakulttuurin kehittämisen ja arvioinnin periaatteet

Raision lukion toimintakulttuuria kehitetään opiskelijoilta ja huoltajilta saatavan palautteen perusteella. Opiskelijoilta palaute kerätään lukuvuosittain pidettävän kouluviihtyvyysskyselyn perusteella. Kyselyn kysymykset muodostetaan tässä kappaleessa kuvailtujen teemojen pohjalta.

Paikalliset painotukset

Raision lukion toimintakulttuurissa painotetaan seuraavia teemoja: oppiva yhteisö, hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus sekä tasa-arvo ja yhdenvertaisuus.

3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Lukiolain (714/2018) 31 § edellyttää, että nuorten lukiokoulutuksessa tehdään yhteistyötä kotien kanssa. Yhteistyön lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Aktiivinen yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Yhteistyö vahvistaa opiskelijoiden ja huoltajien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön hyvinvointia, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu säännöllisenä opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan.

Yhteistyö on monipuolista, ja sen toteuttamisen tapoja kehitetään suunnitelmallisesti. Lukiota koulutusmuotona ja sen käytänteistä tiedotetaan huoltajia ja heitä kannustetaan tukemaan opiskelijan opintoja sekä osallistumaan oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen ja yhteistyöhön. Opiskelijan työskentelyä ja opintojen edistymistä seurataan yhdessä opiskelijan kanssa, ja niistä annetaan riittävän usein tietoa hänen huoltajilleen. Lisäksi opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa ohjauksesta, yhteisöllisestä opiskeluhuollosta sekä erityisopetuksesta ja muusta oppimisen tuesta.

Opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet ohjaavat yhteistyön toteutusta. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyössä ja erityisesti yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa otetaan huomioon aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan kehittyvä itsenäisyys ja oma vastuullisuus. Yhteistyössä huomioidaan myös perheiden moninaisuus ja yksilöllisyys. Huoltajien osaamisen hyödyntäminen oppilaitoksessa vahvistaa toimintakulttuuria. Yhteistyö korostuu koulutuksen nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja mahdollista tukea tarvitsevan opiskelijan ohjaamisessa ja tukemisessa.

Vastuu yhteistyön kehittämisestä sekä sen edellytysten ja toimintatapojen luomisesta on koulutuksen järjestäjällä. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisessa opetussuunnitelmassa kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttamisesta.

Lukion toiminnasta ja tapahtumista tiedotetaan opiskelijoita ja heidän kotejaan viestein ja tiedottein. Lisäksi vuosittain pidetään jokaiselle ikäluokalle vanhempainilta ja ryhmänohjaajat ylläpitävät yhteyttä koteihin tarvittaessa. Opiskelijoiden ja huoltajien näkemyksiä lukion toiminnasta selvitetään vuosittain kyselyn avulla.

Raision lukion vanhemmat ry:n kanssa tehdään yhteistyötä opiskeluun ja sen tukemiseen liittyvissä asioissa.

3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys

Nuorten lukiokoulutuksessa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus kehittää jatko-opintovalmiuksiaan, kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan (lukiolaki 714/2018, 15 §). Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman.

Opiskelijalle järjestetään mahdollisuuksia yksilöllisiin opintoihin koskeviin valintoihin niin, että hän voi hyödyntää korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opetustarjontaa kotimaassa ja kansainvälisesti.

Lukio-opinnoissa hyödynnetään monipuolisesti opiskeluympäristöjä, jotka lisäävät jatko-opintojen sekä yritys- ja työelämän tuntemusta myös kansainvälisesti, tukevat opiskelijan opiskelumotivaatiota sekä auttavat häntä löytämään omat vahvuutensa (valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 4 §). Lisäksi opiskelijalle avataan näkymiä tulevaisuusajatteluun ja ennakkointiin.

Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen (lukiolaki 714/2018, 27 §).

Lukion opintotarjontaa suunniteltaessa voidaan opintojaksoihin yhdistää kansainvälisyys- ja työelämäosaamisen osioita sekä korkeakouluopintoihin tutustumista. Paikallisessa opetussuunnitelmassa konkretisoidaan yhteistyön tavoitteet ja muodot sekä päätetään yhteistyötahoista. Jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksia vahvistetaan lukion toimintakulttuurissa, laaja-alaisen osaamisen toteutuksissa ja kaikkien oppiaineiden opinnoissa.

Korkeakouluyhteistyö

Lukiokoulutus antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. (Lukiolaki 714/2018, 2 § 1 mom.)

Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa ja kokemuksia korkeakouluopiskelusta. Keskeisenä tavoitteena on sujuvoittaa opiskelijan siirtymistä lukiosta korkea-asteen opintoihin ja edelleen työelämään.

Korkeakouluopintoja ja niihin liittyviä valmiuksia kytketään sekä laaja-alaiseen osaamiseen että eri oppiaineiden tavoitteisiin ja sisältöihin. Lukion ohjaustoiminta yhteistyössä eri oppiaineiden opetuksen kanssa motivoi opiskelijaa tutustumaan korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opintotarjontaan sekä niiden kautta avautuviin elämänvalintoihin ja työ- ja uramahdollisuuksiin. Ohjaustoiminta tukee myös konkreettisesti opiskelijan jatko-opintosuunnitelman laatimista. Korkeakouluopintoihin tutustumiseen tähtäävät ja korkeakouluissa suoritettavat opinnot sisällytetään osaksi opiskelijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa.

Opiskelijaa ohjataan tutustumaan korkeakoulujen tarjontaan ennakkoluulottomasti, ilman sukupuolittuneita tai muita ennakoasenteita. Opiskelijaa ohjataan valmistautumaan jatkuvaan oppimiseen ja hankkimaan monipuolisia valmiuksia, joita tarvitaan erilaisissa korkeakouluopinnoissa ja työelämän eri aloilla. Lukiossa tutustutaan kansainvälisiin jatko-opintoihin ja uranäkymiin. Yleissivistyksen, kulttuurien tuntemuksen ja kielitaidon merkitystä tuodaan esille edellytyksinä korkeakouluopinnoissa ja työelämässä menestymiselle. Korkeakouluopintoihin valmistautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Korkeakouluopintoihin tutustumisen konkreettiset muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Työelämävalmiudet

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on yhtäläiset ja monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa työelämän tarjoamista mahdollisuuksista ja kehityssuunnista oman tulevaisuutensa ja jatko-opintojensa hahmottamiseen. Opiskelijaa rohkaistaan myös tutustumaan työelämän tarjoamiin kansainvälisiin ja globaaleihin näkymiin. Opiskelija tutustuu uusiin työn, yrittäjyyden ja taloudellisen toimeliaisuuden muotoihin muodostaakseen käsityksen siitä, millaista osaamista nyt ja tulevaisuudessa tarvitaan. Opiskelijalle tarjotaan oppimiskokemuksia, jotka kannustavat ennakkoluulottomuuteen, aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ongelmanratkaisuun kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti.

Opiskelijaa kannustetaan toimimaan luovasti, eettisesti kestävästi ja rohkeasti nopeasti muuttuvissa toimintaympäristöissä, työelämässä ja muissa elämäntilanteissa sekä tarttumaan erilaisiin mahdollisuuksiin. Häntä ohjataan tiedostamaan ja dokumentoimaan opintoihin ja työhön liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, vahvuuksiaan ja osaamistaan. Lukio luo edellytykset sille, että opiskelijat jakavat ja reflektovat työelämään ja yrittäjyyteen liittyviä teemoja ja osaamistaan aktiivisesti, ennakkoluulottomasti ja järjestelmällisesti.

Opiskelijan yrittäjyys- ja työelämävalmiuksia syvennetään eri oppiaineissa osana opintojaksoja ja opiskelujen ohjausta sekä muissa lukion toiminnoissa kehittämällä erityisesti monipuolisia lukion ja työelämän sekä lukion, yritysten ja kolmannen sektorin välisiä yhteistyömuotoja. Oppiaineet ja laaja-alainen osaaminen sekä opintoihin hyväksi luettava lukion ulkopuolinen toiminta avaavat näkymiä merkitykselliseen elämään, jossa työ on yhtenä keskeisenä osana.

Työelämään valmentautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista vuorovaikutusosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat elämänhallinnan taidot, yhteistyö- ja tiimitaidot, kieli- ja kulttuuritaidot, motivoituminen uuden oppimiseen, joustavuus, kyky arvioida ja kehittää omaa osaamistaan sekä ymmärrys työelämään vaikuttavien muutosten vaikutuksesta oman osaamisen kehittämiseksi.

Lukio linjaa paikallisessa opetussuunnitelmassa yhteistyöstään työelämän, kuten yritysmaailman, julkisen sektorin ja kolmannen sektorin edustajien kanssa.

Kansainvälinen osaaminen

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen kansainvälisyys monipuolistaa opiskelijan kokemusmaailmaa, avartaa maailmankuvaa sekä vahvistaa valmiuksia eettisesti kestävään toimintaan globalisoituneessa haasteiden ja mahdollisuuksien maailmassa. Osaamisen kehittämisessä otetaan huomioon YK:n kestävän kehityksen ohjelma Agenda 2030 ja erityisesti sen tavoite 4.7, jossa kuvataan globaalikansalaisuuden piirteitä.

Opiskelijan kansainvälistä osaamista kartutetaan eri oppiaineiden, niiden välisen yhteistyön sekä laaja-alaisen osaamisen kautta. Huomiota kiinnitetään lukion ja koulutuksen järjestäjän monipuoliseen kieliohjelmaan ja sen ratkaisuihin sekä kulttuurien tuntemuksen syventämiseen.

Opiskelijaa ohjataan aktiiviseen ja suunnitelmalliseen kansainväliseen toimintaan hyödyntämällä kotikansainvälisyyttä ja kansainvälistä liikkuvuutta. Kotikansainvälisyys käsittää esimerkiksi kansainvälisiä vierailuja tai projekteja, jotka toteutetaan lukiossa, sen lähiympäristössä tai virtuaalitekniikan avulla. Opiskelijaa kannustetaan myös osallistumaan omaehtoisesti tai lukion tarjonnan mukaisesti tutustumis- ja opintojaksoihin tai vaihto-opiskeluun ulkomailla.

Kansainvälistä osaamista vahvistavat laaja-alaisen osaamisen alueista erityisesti vuorovaikutusosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat globaalikansalaisen asenne, kulttuuriset ja kielitaidot, yhteistyö- ja tiimitaidot sekä avoin kiinnostus uusien ulottuvuuksien ja mahdollisuuksien kohtaamiseen ja elinikäiseen oppimiseen.

Kansainvälisen osaamisen painotukset ja lukion kansainvälisen toiminnan muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Mualla hankitun osaamisen tunnustaminen

- Toisen lukiokoulutusta antavan oppilaitoksen myöntämän todistuksen perusteella esitetyt suoritukset hyväksiluetaan sellaisenaan.
- Mikäli opiskelija osoittaa hankkineensa jotakin opintojaksoa vastaavan osaamisen muualla kuin lukiokoulutusta antavassa oppilaitoksessa, hyväksiluetaan osoitettu osaaminen rehtorin päätöksellä tavoitteiltaan vastaavan opintojakson suoritukseksi.
- Muut koulutukset ja kurssit arvioidaan tapauskohtaisesti ja ne voidaan lukea hyväksi rehtorin päättämällä tavalla koulukohtaisiksi valinnaisiksi opinnoiksi.

Korkeakouluysteistyö

- Turun yliopiston Fysiikan ja Tähtitieteen laitoksen kanssa yhteistyössä järjestettävät fysiikan suoravalintakurssit eli opintojaksot FY13, FY14 ja FY15 suorittamalla on mahdollista päästä opiskelemaan fysiikkaa Turun yliopistoon. Suoravalintakurssit on suoritettava vähintään arvosanalla 8, ja tämän jälkeen on vielä haastattelu, jonka perusteella opiskelupaikka ratkeaa.
- Helsingin yliopiston Ohjelmoinnin perusteet -kurssille ja Ohjelmoinnin jatkokurssille on mahdollista osallistua joka toinen lukuvuosi.
- Yrittäjyysharjoitusten kautta opiskelijat voivat suorittaa Turun ammattikorkeakoulun Yrittäjyyden perusteet -opintojakson.
- Opiskelijoita kannustetaan osallistumaan korkeakoulujen maistiaisluentoihin, joista tiedotetaan opinto-ohjauksen kautta.
- Korkeakoulujen jatko-opintoesittelyjä mahdollistetaan lukiolla, jotta lukiolaiset voivat saada matalan kynnyksen tutustumista korkeakoulujen tarjoamaan opintotarjontaan. Jatko-opintoesittelyjä pitävät korkeakouluissa opiskelevat opiskelijat.
- Opiskelijoille voidaan tarjota kaikille yhteisiä tai pienemmille ryhmille järjestettyjä tutustumispäiviä korkeakouluihin esim. Hakijan päivän tai Abi-päivän muodossa.

Työelämävalmiudet

- Raision lukion yrittäjyysharjoitusten avulla luodaan katsaus yrittäjyyteen ja vahvistetaan opiskelijan yrittäjämäistä asennetta sekä valmennetaan työelämään.
- Raision lukiossa kaikki 2. vuoden opiskelijat tutustuvat työelämään Job shadowing -päivän aikana. Job shadowing on osa opinto-ohjauksen OP2-opintojaksoa.
- Kaikki opiskelijat osallistuvat 2. vuonna Raisio Business Race -tapahtumapäivään, jonka Raision lukio järjestää yhteistyössä Rasekon, Vaisaaren yläkoulun ja Raision yrittäjien kanssa ja jossa paikalliset yritykset, yhdistykset, kaupungin toimipisteet ja julkishallinnon edustajat järjestävät opiskelijoille lyhyitä tehtävärasteja eri puolilla Raisiota. Tehtävät liittyvät yrittäjyyteen, työelämään, yritysten asiakkaisiin ja tuotteisiin sekä tärkeisiin kansalaistaitoihin ja -velvollisuuksiin.

- Raision lukiolle kutsutaan lukuvuosittain tähtivieraita, jotka kertovat oman uratarinansa ja avaavat nuorille työelämän mahdollisuuksia.
- Opiskelijoita kannustetaan osallistumaan työelämätaphtumiin esimerkiksi Raisiossa järjestettäviin Rekrymessuihin.
- Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia antaa näyttöjä työelämässä tarvittavasta osaamisesta, esimerkiksi Hygieniapassi.

Kansainvälinen osaaminen

- Raision lukiossa voi opiskella vieraana kielenä englantia, saksaa, ranskaa, espanjaa ja venäjää. Opiskelijoita kannustetaan opiskelemaan kieliä monipuolisesti.
- Raision lukion opiskelijoille hyväksiluetaan myös Raisio-opiston muiden kuin edellä mainittujen vieraiden kielten opintoja.
- Vieraiden kielten laaja opintotarjonta tukee opiskelijan mahdollisuuksia kehittää kansainvälistä osaamistaan.
- Kielten opiskelun puitteissa tehdään mahdollisuuksien mukaan matkoja kohdekielisiin maihin ja voidaan järjestää tapahtumia ja teemaviikkoja.
- Kielten oppitunneilla käy mahdollisuuksien mukaan vierailijoita, joiden esitys linkittyy aina opittavaan kieleen ja kulttuuriin.
- Vaihto-opiskelijoiden ja vaihto-opiskelusta palaavien opiskelijoiden kokemuksia hyödynnetään kulttuurien tuntemuksen edistämiseen.
- Opinto-ohjauksen yhteydessä opiskelijat saavat mahdollisuuden tutustua kansainvälisiin opintoihin - ja työmahdollisuuksiin.

4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen

4.1. Ohjaus

Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalla opiskelijalla on oikeus saada tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta (lukiolaki 714/2018, 25 § 2 mom.). Ohjaus on lukion toiminnassa kokonaisuus, jonka tulee syventää perusopetuksessa annettua ohjausta jatkumona lukion jälkeisiin opintoihin. Ohjauksen avulla opiskelija parantaa valmiuksiaan selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa sekä oppii arvioimaan lukio-opintoja ja jatko-opiskelua koskevia valintojaan tulevaisuuden osaamistarpeiden näkökulmasta. Lukion laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesti lukio-opiskelu konkretisoituu elinikäisinä työelämävalmiuksina ja -taitoina sekä laajempana yhteiskunnallisena osaamisena.

Ohjaustoiminta tukee opiskelijan hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja itseohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta, toimijuutta sekä luottamusta omaan osaamiseen kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Sukupuolitietoisella ohjauksella luodaan tasavertaisia edellytyksiä eri sukupuolten sijoittumiselle jatko-opintoihin ja työelämään. Opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien sekä lukiokoulutuksen ja opiskelijahuoltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä, johon kuuluu yhteistyö korkeakoulujen ja työelämän kanssa. Ohjausta voidaan järjestää opintojaksomuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija, ja hänellä tulee olla mahdollisuus osallistua opintojensa aikana korkeakoulujen ja työelämän kanssa toteutettaviin opintokokonaisuuksiin. Opinto-ohjaaja vastaa oppilaitoksen opinto-ohjauksen koordinoinnista ja käytännön toteutuksesta. Ryhmäohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa ja auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan. Lisäksi aineenopettaja tukee opiskelijan jatko-opintovalmiuksia ja työelämäntuntemusta oman oppiaineensa osalta korkeakoulujen ja työelämän kanssa tehtävässä yhteistyössä. Aineenopettaja sisällyttää opetukseensa kokonaisuuksia, jotka sitovat opiskeltavan aineen jatko-opintoihin ja työelämään.

Ohjausta tulee eriyttää ottamalla huomioon jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat, tarpeet, tavoitteet, harrastukset, kiinnostusten kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Opiskelijan yksilöllisten tarpeiden huomioonottamista voidaan tehostaa eri asiantuntijoiden yhteistyöllä. Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea.

Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee sisältyä kuvaus siitä, miten siirtymävaiheen yhteistyötä toteutetaan perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen, korkea-asteen koulutuksen sekä muiden koulutusta järjestävien tahojen kanssa. Korkea-asteen oppilaitosten kanssa tulee erikseen kehittää tapoja, jotka mahdollistavat opiskelijoille orientoivat opinnot korkea-asteella sekä vaihtoehtoiset väylät hakeutua jatko-opintoihin. Lisäksi tulee kuvata, miten alueellista monialaista yhteistyötä toteutetaan työelämän, paikallisten työ- ja elinkeinopalvelujen, sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen sekä muiden toimijoiden kanssa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan, miten ohjauksella varmistetaan opiskelijan mahdollisuus kehittää kansainvälisyys-, työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Osaksi paikallista opetussuunnitelmaa laaditaan ohjaussuunnitelma, jossa kuvataan ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Se toimii ohjaustyön arvioinnin ja kehittämisen välineenä.

Lukion ohjaussuunnitelman tulee sisältää lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta seuraavat:

- ohjauksen keskeiset käsitteet
- ohjauksen tehtävät ja tavoitteet
- ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen toimijat ja työnjako
- ohjaus siirtymävaiheissa: yhteistyö perusopetuksen, korkea-asteen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa sekä jatko-ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen sisällöt, menetelmät ja työtavat
- ohjauksen yhteistyö työelämän ja muiden oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa
- ohjaustoiminnan arviointi.

Ohjaussuunnitelmassa tarkastellaan myös esteettömyyttä siirtymävaiheissa. Suunnitelmassa kuvataan toimintamalleja, joiden avulla turvataan yhdenvertaisuus hakeutumisvaiheessa lukioon ja sieltä jatko-opintoihin. Lisäksi suunnitelmaan sisällytetään kuvaus toimenpiteistä, joiden avulla varmistetaan esteetön opintopolku ja oppimisympäristö.

Lukiolain (714/2018) 26 §:n 1 momentin mukaan lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi. Lukiolain 26 §:n 2 momentin mukaan henkilökohtainen opintosuunnitelma laaditaan opintojen alussa oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella ja sitä päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma koostuu seuraavista osista:

1) opiskelusuunnitelma

- aikaisempi koulutus ja muu osaaminen
- suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet
- hyväksi luettavat opinnot ja/tai oppimäärät sekä muu hyväksi luettava osaaminen
- suoritettavat opinnot; lukio-opinnoissa eteneminen, opintojaksovalinnat
- opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt
 - opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve
- korkeakouluissa ja mahdollisesti muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot
- työelämän tutustumisjaksot
- arvioitu opiskeluaika

2) ylioppilastutkintosuunnitelma

3) jatko-opinto- ja urasuunnitelma.

Lukiolain (714/2018) 27 §:n 1 momentissa määrätään, että koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Lukiolain 27 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Lukiolain 27 §:n 3 momentin mukaan opiskelijan on tarvittaessa osoitettava osaamisensa koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittava opiskelija perehtyy oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Ohjausprosessin aikana

opiskelija suunnittelee opinto-ohjelmaansa siten, että hän tunnistaa ja huomioi jatko-opintojen ja työelämän tarjoamia mahdollisuuksia. Näitä asioita käsitellään ohjauksessa koko lukio-opintojen ajan.

Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa, jos hänen opiskeluoikeutensa lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päättymässä tai hän on ilmoittanut eroamisestaan (lukiolaki 714/2018, 25 § 3 mom.). Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella opiskelijalla, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Ohjauksesta vastaa koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa opiskelija on suorittanut oppimäärän. (Lukiolaki 714/2018, 25 § 4 mom.)

4.1.1. Raision lukion ohjaussuunnitelma

Ohjauksen käsitteet

Raision lukiossa opinto-ohjaus on luonteva osa nuoren jokapäiväistä opiskeluarkea. Opinto-ohjaukseen osallistuu koko koulu, koulun henkilökunta sekä toiset opiskelijat vertaisohjaajina. Opinto-ohjauksen suunnittelu- ja toteutusvastuu on opinto-ohjaajilla. Opinto-ohjaajat antavat ohjausta oppitunneilla, pienryhmissä ja henkilökohtaisissa ohjauskeskusteluissa. Ryhmänohjaajat ohjaavat opiskelijoita ryhmänohjaustuokiossa, aineenopettajat oppitunneillaan sekä rehtori infotilaisuuksissa ja henkilökohtaisesti. Myös opiskeluhuollon henkilöstö ohjaa opiskelijoita. Tutorit tekevät vertaisohjausta uusien opiskelijoiden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Raision lukiossa opinto-ohjauksen saavutettavuutta tarkastellaan jokavuotisen hyvinvointikyselyn tulosten perusteella.

Raision lukion opinto-ohjauksessa huomioidaan yhdenvertaisuus ja tasa-arvon toteutuminen. Opinto-ohjaus on yhdenvertaista sukupuolesta tai kulttuuritaustasta riippumatta. Opiskelijoita ohjataan ja kannustetaan tutustumaan erilaisiin jatko-opinto- ja uramahdollisuuksiin hänen oman kiinnostuksen ei taustan mukaan. Opiskelijoiden esteetön opiskelu pyritään varmistamaan kehittämällä koulun tiloja sekä opiskelun tukitoimilla. Tukemalla oppimisvaikeuksissa tai terveydellisissä haasteissa ja luomalla henkilökohtaisia opintosuunnitelmia pyritään mahdollistamaan kaikille esteetön opiskelu Raision lukiossa.

Hyvinvointiohjausta tehdään luokkamuotoisilla oppitunneilla sekä teemapäivien yhteydessä. Henkilökohtaisessa ohjauskeskustelussa on myös mahdollista nostaa esiin hyvinvointiin liittyviä teemoja. Hyvinvointiohjausta voidaan tehdä yhteistyössä opiskelijahuoltoryhmän muiden toimijoiden kanssa.

Ohjauksen tehtävät ja tavoitteet

Raision lukion ohjauksen tavoitteena on tukea nuoren kehittymistä tasapainoiseksi, ennakkoluulottomaksi, tulevaisuuteen avoimesti ja luottavaisesti suhtautuvaksi yksilöksi. Ohjauksessa korostetaan toisen ihmisen kunnioittamista, vuorovaikutustaitoja, yhteisöllisyyttä ja hyvää käytöstä. Yhteisöllisyyttä tuetaan eri muodoin koko lukioajan mm. alkavien opiskelijoiden ryhmäytymispäivä, uusien opiskelijoiden tutorointi ja opiskelijakuntatoiminta.

Lukio-opintojen tavoitteena on, että opiskelija suorittaa lukio-opintonsa kykyjensä ja taitojensa mukaisesti. Tavoitteena on myös, että opiskelija löytää itselleen sopivan jatko-opintosuunnan. Opiskelijaa ohjataan työelämätaitoihin ja kansainvälisyyteen. Ohjauksella opiskelijaa tuetaan omien tavoitteiden saavuttamisessa.

Ohjauksen sisällöt, menetelmät ja työtavat Raision lukiossa

Ohjaukseen osallistuu koko kouluyhteisö. Ohjausta järjestetään opintojaksomuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena- ja pienryhmäohjauksena, ryhmänohjaustunteina ja vertaisohjauksena.

Yksittäinen opiskelija laatii henkilökohtaisen opintosuunnitelman (opintojaksovalinta-, opiskelu-, ylioppilastutkinto-, jatko-opinto- ja urasuunnitelma) lukio-opintojensa alussa ja sitä päivitetään opiskelun aikana.

Tarkempi ohjauksen vuosisuunnitelma ja ohjauksen sisällöt on avattu erillisessä [Raision lukion ohjauksen vuosisuunnitelmassa](#).

Ohjauksen toimijat ja työnjako

Ohjauksen toimijat ja työnjako on avattu luvussa 4.1.2

Ohjaus siirtymävaiheissa

Peruskoulun ja lukion nivelvaiheessa Raision lukiossa tehdään yhteistyötä lähialueiden yläkoulujen kanssa osallistumalla päättövaiheessa olevien oppilaiden oppitunneille, mahdollistamalla koulutuskokeilut lukion oppitunneille, järjestämällä tutustumisvierailuja oppilaille koulupäivän aikana sekä osallistumalla peruskoulun päättövaiheessa olevien oppilaiden vanhempainiltoihin ja järjestämällä tutustumisilta oppilaille ja heidän huoltajilleen.

Nivelvaiheen sujumista tehostetaan oppivelvollisuuden laajentamisen myötä lain mukaiseksi lisäämällä opinto-ohjauksen ja erityisopetuksen yhteistyötä ja tiedonsiirtoa perusopetuksen ja lukion välillä.

Yhteistyötä tehdään valmentavan ja ammatillisen koulutuksen kanssa lukion keskeyttämistilanteissa seuraamalla, että opiskelija saa ja vastaanottaa paikan toisessa oppilaitoksessa.

Ohjauksessa laadittava jatko-opintosuunnitelma toimii opiskelijan apuna ja tukena lukion jälkeisessä koulutuksen nivelvaiheessa. Opiskelija laatii opinto-ohjaajan kanssa jatko-opintosuunnitelman, johon laaditaan yksityiskohtainen suunnitelma sekä varasuunnitelma jatko-opintopaikoista, joihin opiskelija aikoo hakea lukion jälkeen. Suunnitelmasta pyritään laatimaan niin yksityiskohtainen, että opiskelija kykenee toimimaan suunnitelman mukaisesti myös ilman opinto-ohjaajan apua.

Raision lukion ohjauksessa tehdään yhteistyötä eri jatko-opintopaikkojen kanssa esimerkiksi osallistumalla jatko-opintopaikkojen järjestämiin omiin esittelypäiviin ja -tilaisuuksiin, järjestämällä omia alakohdaisia koulutusesittelyjä sekä osallistumalla valtakunnallisiin koulutustapahtumiin. Lukiolaisille tarjotaan mahdollisuuksia tehdä ja tutustua korkea-asteen opintoihin jo lukioaikana.

Lukion opinto-ohjaaja ohjaa tarvittaessa muiden ohjauspalveluiden piiriin sekä antaa jatko-opinto-ohjausta vuosi valmistumisen jälkeen. Opiskelijat saavat opinto-ohjauksen yhteydessä tietoa kansainvälisistä opiskelumahdollisuuksista sekä tukea ulkomailla opiskeluun hakemiseen.

Raision lukio huomioi esteettömyyden ohjauksessa hakeutumisvaiheessa lukioon, opintojen aikana sekä lukiosta jatko-opintoihin. Lukioon hakeutuminen ja valintakriteerit ovat yhdenvertaista kaikille. Tietoa Raision lukiosta opiskelupaikkana jaetaan kaikille kiinnostuneille avoimessa esittelyillassa.

Ohjausta ja yksilöllistä tukea tarjotaan opintojen aikana yhdenvertaisesti kaikille sitä tarvitseville. Oppimisympäristön esteettömyyttä tuetaan ja seurataan niin, että ympäristö tukee kaikkien opiskelijoiden yhdenvertaisia opiskelumahdollisuuksia. Jatko-opintoihin ohjataan kaikkia opiskelijoita yhdenvertaisesti kaikille aloille opiskelijan oman kiinnostuksen mukaan.

Ohjauksen yhteistyö työelämän ja muiden oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa

Raision lukio tekee tiivistä yhteistyötä paikallisten yrittäjien ja työelämän kanssa. Lukio järjestää vuosittain Raisio Business Race -tapahtuman yhteistyössä Raision yrittäjien, Raision kaupungin, Raision ammatillisen opetuksen ja perusopetuksen kanssa. Lukion toisen vuosikurssin opiskelijat tutustuvat työelämään Job shadowing -päivän aikana. Tämän tarkoitus on tukea opiskelijoiden jatko-opinto- ja urasuunnitelmia.

Raision lukiossa toimii kaksivuotinen yrittäjyysopintokokonaisuus. Näissä opinnoissa tehdään yhteistyötä paikallisten korkeakoulujen, työelämän ja yrittäjien sekä Yrittäjäseuran kanssa.

Yrittäjyysopintojen yhteydessä järjestetään yrittäjyysleiri sekä harrastemessut, johon osallistuu työelämän ja yritysmaailman edustajia.

Työelämäyhteistyön puitteissa järjestetään myös yritysvierailuja sekä erilaisia ammatti- ja työelämän esittelytilaisuuksia koululla. Yhteistyötä tehdään myös muiden nuorta ohjaavien tahojen kanssa.

Ohjaustoiminnan arviointi

Ohjauksen toimivuutta seurataan ja arvioidaan vuosittain opiskelijoilla teetetävän Raision lukion Kouluviihtyvyys -kyselyn avulla.

4.1.2. Ohjauksen työnjako Raision lukiossa

Opinto-ohjaukseen osallistuvat opinto-ohjaajan lisäksi rehtorit, aineenopettajat ja tutorit. Jokaisella opiskelijaryhmällä on oma ryhmäohjaajansa, jonka ryhmä tapaa säännöllisesti.

Rehtorin vastuualueet

- suoritusohjeista poikkeaminen
- vapautukset eri oppiaineiden opiskelusta
- lupa etukäteen tiedossa oleviin yli 3 vrk:n poissaoloihin
- ylimääräisten poissaolojen selvittäminen
- lukion ulkopuolisten opintosuoritusten hyväksilukeminen opintoihin
- ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksyminen
- ylioppilastutkintoon liittyvien ohjeiden antaminen opiskelijoille

Opinto-ohjaajan vastuualueet

- ohjauksen järjestäminen ja toteuttaminen
- opiskelijoiden henkilökohtainen ohjaus
- opiskelijan HOPS:n teko yhteistyössä ryhmäohjaajien kanssa
- opiskelijan opinto-ohjelman muuttaminen ja hyväksyminen (esim. pitkän matematiikan vaihto, oppiaineen pois jättäminen)
- opiskelijan jatkokoulutuksen ja uravalinnan suunnittelun ohjaus
- opiskelijan oppimis- ja opiskeluhaasteet yhteistyössä erityisopettajan kanssa
- ryhmäohjaajien yhdyshenkilönä ja kouluttajana toimiminen
- yhteydenpito siirtymävaiheiden oppilaitoksiin ja elinkeinoelämään
- lukion käytänteistä tiedottaminen peruskoulun oppilaanohjaajille, päättöluokkalaisille ja heidän huoltajilleen
- peruskoulun päättöluokkalaisten ohjaus lukio-opintoihin
- valmistuneiden opiskelijoiden jälkiohjausvelvoite
- tutoreiden ohjaus
- yhteydenpito huoltajiin

Ryhmäohjaajan vastuualueet

- ryhmän lähiohjaus
- yksilö- ja pienryhmähaastattelujen järjestäminen oman ryhmän opiskelijoille
- opiskelijan HOPS:n päivittäminen yhteistyössä opinto-ohjaajan kanssa
- opiskelijan opintojen seuranta
- opiskelijan opintojaksojen muutosten tekeminen
- opiskelijan poissaolojen seuranta
- luvan myöntäminen etukäteen tiedossa oleviin korkeintaan 3 vrk:n poissaoloihin
- yhteydenpito huoltajiin
- ylioppilastutkintoon ilmoittautumisen tarkistaminen

Aineenopettajan vastuualueet

- ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa
- auttaa opiskelijaa kehittämään oppimaan oppimisen taitoja

- tukee opiskelijan jatko-opintovalmiutta ja työelämäntuntemusta oman oppiaineensa osalta korkeakoulujen ja työelämän kanssa tehtävässä yhteistyössä

Opiskelijan oma vastuualue

- huolehtii HOPS:n päivittämisestä
- kantaa vastuun opintojen etenemisestä
- vastuu omista poissaoloista
- tunnistaa oman avun tarpeen ja pyytää apua

Erityisopettajan vastualueet

- pedagoginen tuki: opiskelutaitojen tehostaminen, oppimaan oppiminen, oman opiskelustrategioiden ja omien opiskelutekniikoiden löytäminen, myönteisen minäkuvan vahvistaminen oppijana, läksyjenteon avustaminen
- lukitestaus
- opiskeluaikaisten tukitoimien suunnittelu ja kirjaaminen yhteistyössä opinto-ohjaajan ja aineenopettajan kanssa
- opastaa ylioppilastutkintoa varten tarvittavien erityisjärjestely- ja vieraskielisyyssanomusten laatimisessa

Tutorit

- yhteistyö ryhmänohjaajien ja opinto-ohjaajan kanssa
- uusien opiskelijoiden perehdyttäminen lukion toimintoihin ja tutustuttaminen yhdessä ryhmänohjaajan kanssa
- koulun toiminnan esittely päättöluokkalaisten oppitunneilla sekä vanhempainilloissa ja esittelyillalla

Muu henkilöstö

- koulusihteeri on yhteistyössä rehtorin, opinto-ohjaajan, ryhmänohjaajan, aineenopettajan ja opiskelijan kanssa opintosuorituksiin liittyvissä kysymyksissä
- terveydenhoitaja, koulukuraattori ja koulupsykologi ovat yhteistyössä rehtorin, opinto-ohjaajan, ryhmänohjaajan, aineenopettajan ja opiskelijan sekä huoltajien ja koulun ulkopuolisten tahojen kanssa opiskelijan terveydelliseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin liittyvissä asioissa

4.2. Oppimisen tuki ja erityisopetus

4.2.1. Oppimisen tuki

Oppimisen tuki merkitsee opiskelijan yksilöllisiin tuen tarpeisiin vastaamista sekä yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä tukiratkaisuja. Oppimisen tukea järjestetään opiskelijoille monipuolisesti, joustavasti ja vaihtoehtoisia menetelmiä hyödyntäen. Oppimisen tukea voidaan toteuttaa opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti sekä yksilö- että ryhmämuotoisesti.

Oppimisen tuen pääpaino on helposti saavutettavassa tuessa, jota annetaan opiskelijalle heti tuen tarpeiden ilmetessä ja jolla voidaan ennaltaehkäistä vaikeuksien kasautumista. Oppimisen tuki on tarkoitettu aineenopetuksen tueksi niille opiskelijoille, joilla on vaikeuksia suoriutua opinnoistaan. Tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Tukitoimia ovat aineenopettajan antama tukiopetus, aineenopettajan ja erityisopettajan antama opetus sekä erityisopettajan, opinto-ohjaajan ja muun henkilöstön antama tuki ja ohjaus. Tukitoimia on annettava riittävästi, oikea-aikaisesti ja siten, että ne edistävät opiskelijoiden oppimista, osaamisen osoittamista, jatko-opintoihin siirtymistä ja hyvinvointia.

Aineenopettaja ottaa huomioon opiskelijan tuen tarpeet oppituntien suunnittelussa ja opetusjärjestelyissä, esimerkiksi valitsemalla monipuolisia opetusmenetelmiä ja eriyttämällä opetusta.

Opiskelijalla on oikeus saada tukiopetusta eli aineenopettajien antamaa opetusta ja ohjausta opiskelijan oppimiseen liittyviin tuen tarpeisiin vastaamiseksi. Tukiopetusta voidaan antaa opiskelijalle, joka on jäänyt tilapäisesti jälkeen opinnoissaan tai joka tarvitsee muusta syystä tukea tai ohjausta lukio-opintojen suorittamiseksi. Tukiopetusta voidaan antaa myös opiskelutaitojen, kuten kielellisten, matemaattisten tai tietoteknisten valmiuksien, vahvistamiseksi taikka opiskelutekniikkaan liittyvien taitojen tukemiseksi. Tukiopetukseen voi sisältyä kielitaidon vahvistamista silloin, kun opiskelijalla on puutteellinen osaaminen opetuskielen sanastossa tai kielen käytön tavoissa.

Osana oppimisen tukea tarjotaan erityisopettajan antamaa opetusta, tukea ja ohjausta. Tällaisesta erityisopettajan antamasta oppimisen tuesta ei tehdä lukiolain (714/2018) 28 b §:n mukaista erityisopetuksen hallintopäätöstä.

Erityisopettajan antama tuki voi olla esimerkiksi keskustelua opiskelijan tuen tarpeista ja opiskelua tukevista keinoista tai lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksien testaamista. Lisäksi erityisopettaja voi yhdessä opiskelijan kanssa etsiä tälle sopivia opiskelustrategioita sekä antaa tukea ja ohjausta opiskelutaitojen kehittämiseen, kokonaisuusien jäsentämiseen, tehtävien aikatauluttamiseen ja valmiiksi saamiseen sekä itsenäiseen ja tavoitteelliseen opiskeluun. Erityisopettaja voi tukea opiskelijaa konsultoimalla muita opettajia ottamaan huomioon opiskelijoiden tuen tarpeita. Tällainen erityisopettajan tuki on useimmiten riittävää niille opiskelijoille, joilla on esimerkiksi kapea-alaisia oppimisen vaikeuksia tai lukemisen ja kirjoittamisen tai matemaattisen hahmottamisen vaikeuksia.

Erityisopettajan antama oppimisen tuki voi olla myös ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyjen tarpeen arviointia sekä lukioaikaisten oppimisen ja osaamisen osoittamisen tapojen ja erityisjärjestelyjen suunnittelua yhteistyössä aineenopettajien kanssa. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus kokeilla erityisjärjestelyjä lukio-opintojen aikana, jotta niiden tarvetta ja toimivuutta voidaan arvioida. Tarvittaessa erityisopettaja ohjaa tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkinnon kokeita varten.

Lukiolain 28 §:n mukaan opiskelijan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Opettajat arvioivat tuen tarvetta yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa. Arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös muut tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat. Tuen tarpeen tunnistaminen voi perustua myös perusopetuslain (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) 40 §:n ja oppivelvollisuuslain (1214/2020) 23 §:n perusteella siirrettävään koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömään tietoon tai opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Lisäksi tuen tarpeen arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten alkuseulontoja tai haastatteluja. Opiskelijaa on hyvä rohkaista myös itse kertomaan aineenopettajille, erityisopettajille tai opinto-ohjaajille sellaisista oppimisen vaikeuksistaan, jotka eivät välttämättä tule muutoin esille.

Opiskelija voi hakeutua itsenäisesti tai hänet voidaan ohjata tukitoimien pariin. Opiskelijalla ei kuitenkaan ole velvollisuutta ottaa vastaan oppimisen tukea. Lukiokoulutuksen suorittaminen perustuu opiskelijan aktiivisuuteen ja oma-aloitteisuuteen opintojen edistämisessä. Oppimisen tukea ei ole suunnattu tilanteisiin, jossa opiskelija omavalintaisten tai luvattomien poissaolojen vuoksi jää jälkeen opinnoissaan. Tällöinkin tärkeää on ottaa huomioon oppimisen tuen tarpeen arvioinnissa opiskelijan elämäntilanne kokonaisuudessaan.

Opiskelijaa opettavat aineenopettajat, erityisopettajat ja opinto-ohjaajat suunnittelevat tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Tukitoimet voidaan tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella suunnitella yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Tukitoimet ja niiden mahdolliset muutokset kirjataan opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa (lukiolaki 28 § 2 mom.). Tukitoimista vastaava opettaja tai opinto-ohjaaja huolehtii siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua. Hän voi samalla selvittää opiskelijan tahdonilmaisun kirjaamiseen. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Opiskelijan oppimista ja hyvinvointia tuetaan tarvittaessa monialaisena yhteistyönä. Opiskelija voi saada tarpeen mukaan oppimisen tukea ja ohjausta aineen- ja erityisopettajien ja opinto-ohjaajien lisäksi muulta henkilöstöltä, kuten opiskeluhuollon henkilöstöltä.

Osana oppimisen tukea opiskelijan oppimista voidaan edistää myös tarjoamalla oppimista ja hyvinvointia lisääviä lukion oppimäärään sisältyviä opintoja, jotka antavat tukea esimerkiksi opiskelutaitoihin, elämänhallintaan tai eri oppiaineiden opiskeluun.

4.2.2. Erityisopetus

Opiskelijalla on oikeus erityisopetukseen, jos edellä kuvattu oppimisen tuki ei ole riittävää opiskelijan tuen tarpeeseen nähden ja hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi erityisopetusta lukion oppimäärän suorittamiseksi.

Todennetuilla oppimisvaikeuksilla tarkoitetaan sellaisia opiskelijan oppimista vaikeuttavia tekijöitä, jotka on tunnistettu joko perusopetuksen tai lukio-opintojen aikana. Nämä tekijät voivat johtua pitkäkestoisesta oppimisvaikeudesta, neuropsykiatrisesta vaikeudesta tai muusta oppimista häihteävästä vammasta tai sairaudesta. Muulla rinnastettavalla syyllä tarkoitetaan tilanteita, joissa opiskelija tarvitsisi erityispedagogista tukea jonkin muun syyn kuin oppimisvaikeuksien, vamman tai sairauksien takia. Muu syy voi olla esimerkiksi vaikeaan elämäntilanteeseen liittyvä syy, joka vaikeuttaa merkittävästi ja pitkäkestoisesti opiskelua ja oppimista.

Mikäli opiskelija on perusopetuksen aikana saanut oppilaskohtaista tai erityistä tukea, hänen saamansa tukitoimet on kirjattu koulutuksen järjestäjän käytettävissä oleviin opiskelijan tukea koskeviin asiakirjoihin. Nämä asiakirjat siirtyvät lukiokoulutuksen järjestäjälle oppivelvollisuuslain 23 §:n ja lukiolain 28 b §:n perusteella: perusopetuksen järjestäjän on toimitettava lukiokoulutuksen järjestäjälle perusopetuslain mukainen perusopetuksen päättyessä voimassa oleva oppimisen tukea tai erityisopetusta koskeva hallintopäätös. Lukiokoulutuksen järjestäjän on tällöin selvitettävä ja arvioitava opiskelijan erityisopetuksen tarve perusopetuksen aikana tehdyn päätöksen pohjalta.

Lukion aikana oppimisvaikeudet voidaan todentaa esimerkiksi seulojen ja testien perusteella. Osana arviointia voidaan tarvittaessa haastatella opiskelijaa ja häntä opettavia opettajia, jotta voidaan arvioida opiskelijan oppimisvaikeuksien vaikutukset opiskeluun sekä tarvittavat tukitoimet. Tarvittaessa oppimisvaikeuksien todentaminen tehdään yhteistyössä opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten kanssa. Oppimisen tuen riittävyyttä voidaan arvioida esimerkiksi opiskelijan ensimmäisen lukuvuoden kevätlukukaudella. Jos luvussa 4.2.1 kuvatut oppimisen tuen keinot arvioidaan heti lukio-opintojen alussa riittämättömiksi, erityisopetusta voidaan tarjota ja erityisopetuksen päätös tehdä tuen tarpeen perusteella jo lukion alkuvaiheessa. Silloinkin rinnalla voidaan käyttää muita oppimisen tuen keinoja, kuten tukiovetusta ja eriyttämistä.

Erityisopetusta antaa erityisopettaja, jonka kelpoisuudesta säädetään asetuksessa opetustoimen henkilöstön kelpoisuudesta. Erityisopettaja vastaa erityispedagogisten tukitoimien tarpeen arvioinnista ja opiskeluun sekä osaamisen osoittamiseen liittyvien tukitoimien suunnittelusta. Erona luvussa 4.2.1 esiteltyyn erityisopettajan antamaan oppimisen tukeen on se, että hallintopäätökseen perustuva erityisopetus kohdentuu syvällisemmin todennettuihin oppimisvaikeuksiin tai muihin niihin rinnastettaviin syihin, eli se on systemaattisempaa ja tarkemmin tavoitteellistettua kuin oppimisen tuki. Tällainen erityisopetus voi olla esimerkiksi oppimisen tukeen nähden perusteellisempaa opiskelutaitojen ja -strategioiden opettamista, toiminnanohjausta tai tukea ajanhallintaan sekä itsenäiseen opiskelun tavoitteiden asettamiseen ja niiden saavuttamiseen. Pääsääntöisesti olennaista on, että tukitoimia arvioitaessa luvussa 4.2.1 esiteltyä oppimisen tukea on kokeiltu monipuolisesti ja se on todettu riittämättömäksi opiskelijan tuen tarpeiden kannalta.

Erityisopettaja suunnittelee tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Niiden toteutuksessa ovat tarvittaessa mukana myös aineenopettajat ja opinto-ohjaajat. Erityisopetuksessa otetaan huomioon myös opiskelijan tarvitsemat erityisjärjestelyt osaamisen osoittamiseen liittyvissä tilanteissa lukiokoulutuksen aikana sekä ylioppilaskokeissa. Erityisopetus kirjataan

opiskelijan pyynnöstä opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Keskustellessaan erityisopetuksen tukitoimista erityisopettaja voi selvittää opiskelijan tahdonilmaisun kirjaamiseen.

Lukioon hyväksyttävillä tulee olla riittävät edellytykset suoriutua lukion oppimäärän opinnoista. Lukiokoulutuksessa ei ole mahdollista poiketa oppimäärän mukaisista tavoitteista. Erityisopetuksessa tehdään tarpeen mukaan yhteistyötä opiskeluhoollon sekä opiskelijan hoito- ja kuntoutusverkoston kanssa. Vammaisten opiskelijoiden tuen tarpeisiin vastaamiseksi tehdään tarvittaessa yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa. Opiskelun poikkeavaa järjestämistä kuvataan luvussa 4.2.3.

Koulutuksen järjestäjä tekee hallintopäätöksen opiskelijalle annettavasta erityisopetuksesta. Hallintopäätös tehdään erityisopetuksen tarpeen ilmetessä tai opiskelijan tai alaikäisen opiskelijan huoltajan tai laillisen edustajan tuen tarvetta koskevan pyynnön tai tahdonilmaisun perusteella. Päätös voi olla myönteinen tai kielteinen sen mukaan, kuinka koulutuksen järjestäjä arvioi erityisopetuksen antamisen kriteerien täyttyvän. Opiskelijaa ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen päätöksen tekemistä. Päätöksenteossa noudatetaan yleisiä päätöksentekoa koskevia säännöksiä, lähinnä hallintolakia (434/2003) ja kunnissa myös kuntalakia (365/1995).

Tukitoimien vaikuttavuutta arvioidaan opintojen kuluessa ja tarvittaessa tukea vahvistetaan tai vähennetään. Erityisopetuksesta on myös mahdollista luopua ja tuki lakkauttaa, mikäli tuen tarvetta ei enää ole. Tällöin lakkauttamisesta tehdään hallintopäätös.

4.2.3. Opiskelun poikkeava järjestäminen ja avustajapalvelut

Lukiolain 29 §:n mukainen opiskelun poikkeava järjestäminen voi koskea myös oppimisen tukea tai erityisopetusta tarvitsevaa opiskelijaa. Opiskelun poikkeava järjestäminen ei tarkoita poikkeamista lukiokoulutuksen oppimäärän tavoitteista, vaan sitä, että opiskelijan opiskelu oppimäärän tavoitteiden saavuttamiseksi voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja valtioneuvoston asetuksessa lukiokoulutuksesta säädetään sekä paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään. Poikkeavat järjestelyt voidaan tehdä opiskelijan hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan. Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä. Ne kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan.

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä arvioidaan monipuolisesti. Tukea tarvitsevalle opiskelijalle turvataan mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin esimerkiksi tilanteissa, joissa kirjallinen tuottaminen on haastavaa. Osaamisen osoittamisen tavat ja tilanteet suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Osaamisen osoittamisessa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisääjän antaminen, pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjasinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä. Opiskelijan tarpeiden mukaan voidaan käyttää myös muita tarkoituksenmukaisia erityisjärjestelyjä. Ylioppilaskokeiden mahdollisia erityisjärjestelyjä varten opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkintolautakunnalta.

Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan vammaispalvelulain tai muun lain mukaisia avustajapalveluita, erityisiä apuvälineitä ja muita palveluita. Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten tai tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa. Erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen rinnalla opiskelijalla on oikeus saada myös yksilökohtaista opiskeluhoitoa oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 15 §:n ja 16 §:n mukaisesti.

4.2.4. Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan oppimisen tuen ja erityisopetuksen järjestäminen käytännössä seuraavissa asioissa:

- tukitoimista, erityisopetuksesta ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille
- tukitoimien ja erityisopetuksen tarpeen arviointi

- tukitoimien ja erityisopetuksen kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan
- oppimisen tuen ja erityisopetuksen toteuttaminen
- tuen ja erityisopetuksen toteutumisen seuranta ja arviointi
- erityisopetuksen päätös
- opiskelijan ja huoltajan kuuleminen erityisopetuksen päätöksessä
- yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa.

4.2.5. Opetuksen tuen järjestäminen Raisen lukiossa

Oppimisen tuen perustana on opiskelijan oikeus yksilölliseen tukeen ja ohjaukseen, kun hänellä on vaikeuksia oppimisessa. Oppimisen tuen tavoitteena on tukea opiskelijan lukio-opinnoista suoriutumista ja tukea sekä lisätä opiskelijan hyvinvointia ja jaksamista. Kaikessa oppimisen tuen järjestämisessä ja kohdentumisessa korostuu opiskelijan oma-aloitteisuus, aktiivinen osallistuminen opintojaksoille sekä tukitapaamisiin.

Lukio-opintonsa aloittavalla opiskelijalla on mahdollisuus osallistua opintojen alkuvaiheessa tehtävään lukemisen ja kirjoittamisen seulontatestiin. Lukitestin ja lukio-opintojen aikana saadun ainekohtaisen tuen perusteella opiskelijalla on mahdollisuus saada erityisjärjestelyjä ylioppilaskirjoituksiin. Ylioppilaskirjoitusten erityisjärjestelyiden perusteena voi olla myös lääkärinlausunto tai opiskelijan S2-tausta.

Oppimista tukevat myös yhteisölliset ja opiskeluympäristöön liittyvät ratkaisut, kuten esimerkiksi mahdollisuus rauhalliseen työskentely- ja koetilaan. Viihtyisä ja siisti opiskeluympäristö tukee oppimista ja kouluviihtyvyyttä. Esteettömyyteen kiinnitetään huomiota ja uusia ratkaisuja pyritään luomaan tarpeiden mukaan. Oppitunneilla kiinnitetään huomiota työrauhaan ja oppimisen mahdollistamiseen. Opiskelijoiden ystävällinen kohtaaminen ja kannustaminen tukee oppimista ja hyvinvointia.

Oppimisen tuen tarpeen arvioinnista vastaa erityisopettaja. Arviointi perustuu aineenopettajien havaintoihin, erityisopettajan omiin havaintoihin, lukiseulan tuloksiin, opiskelijan ja hänen huoltajansa näkemyksiin sekä perusopetuksesta siirtyvään tietoon opiskelijan aiemmasta tuen tarpeesta. Oppimisen tuen kokonaisuuden toteutumista seurataan ja arvioidaan jaksoittain erityisopettajien, opinto-ohjaajien ja rehtorin kesken. Yksilöllisten tukitoimien vaikuttavuutta seuraavat osaltaan erityisopettaja, aineenopettajat, ryhmänohjaaja ja opinto-ohjaaja.

Opiskelijoille kerrotaan opiskelun tuesta opinto-ohjauksessa, ryhmänohjaajan tuokioissa sekä kunkin oppiaineen näkökulmasta oppitunneilla. Huoltajia tiedotetaan koulun tarjoamasta opiskelun tuesta vanhempainilloissa, Wilmassa ja koulun verkkosivulla.

1. Ennaltaehkäisevä tuki

Ennaltaehkäisevä tuki tarjoaa mahdollisuuden tuen tarpeen varhaiseen tunnistamiseen. Ennaltaehkäisevä tuki on kaikkea sitä tukea, mitä normaalissa luokkatilanteessa annetaan, kuten tehtävien tekemiseen, opiskelustrategioiden oppimiseen, oppimateriaalien käyttötaitojen vahvistamiseen, opiskeluvälineiden käyttötaitoon. Tätä tukea antavat aineenopettajat oppitunneilla ja tukiovetuksena sekä erityisopettaja joko oppitunneilla käydessään. Opiskelija voi hakeutua saamaan tukea erityisopettajalta oppituntien ulkopuolella päivystysluonteisesti, milloin erityisopettaja on tavattavissa.

Eräs ennaltaehkäisevän tuen muoto Raisen lukiossa on viikoittainen Ralupaja. Ralupajaan voidaan ohjata opiskelija, jolla on tehtäviä suorittamatta. Ajatuksena on ohjata opiskelija tekemään suorituksensa heti, jotta ongelmat eivät lähde kasaantumaan. Ralupajassa jokaisella on mahdollisuus saada ohjausta ja tukea suorituksiinsa.

2. Matalan kynnyksen tuki

Matalan kynnyksen tuki tarkoittaa tukitoimia, joita opiskelija pyytää tai joita hänet ohjataan saamaan tuen tarpeen ilmetessä. Tukea tarjotaan esimerkiksi normaalissa luokkatyöskentelyssä, tarvittaessa lisäaikana koetilanteissa, henkilökohtaisena ohjauksena sekä

opiskelijan suostumuksella tarvittaessa myös moniammatillisena yhteistyönä yhdessä opiskelijan ja hänen huoltajansa kanssa.

Erilaisia matalan kynnyksen tuen muotoja ovat esimerkiksi opiskelijan opiskelutaitojen tehostaminen, myönteisen minäkuvan vahvistaminen, omien vahvuuksien löytämiseen ohjaaminen, opetuksen eriyttäminen, tukiopeus, yksilöllisten arviointimenetelmien sekä opetusjärjestelyjen käyttäminen sekä kielitietoinen opetus. Tukitoimien suunnittelussa hyödynnetään käytettävissä olevaa tietoa opiskelijan aikaisemmasta tuesta, alkukartoitustietoa sekä opettajien asiantuntemusta. Suunnitellut tukitoimet kirjataan opiskelijan pyynnöstä Wilmaan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan.

Viikoittainen Ralupaja toimii myös matalan kynnyksen tuen muotona. Opiskelija voi tulla Ralupajaan oma-aloitteisesti saamaan apua erityisopettajalta yksittäiseen tehtävään tai suoritukseen.

3. Yksilöllinen oppimisen tuki

Yksilöllisten tukitoimien suunnittelussa huomioidaan, että kaikki kirjattu tieto tukitoimista on opiskelijalle konkreettinen apuväline, ja että tuki on toteutettavissa lukion arjessa. Tukitoimien suunnittelussa varmistetaan, että opiskelija saa oppimisvaikeuksistaan huolimatta riittävästi harjoitusta sellaisille taidoille, jotka ovat edellytyksenä lukiosta ja ylioppilaskirjoituksista suoriutumiselle.

Yksilöllinen tuki on pääosin erityisopettajan antamaa, todennettua ja tarvetta vastaavaa opetusta ja tukea. Se toteutetaan tarvittaessa yhteistyössä aineenopettajien, opinto-ohjaajan ja opiskeluhuoltohenkilöstön kanssa. Yksilöllistä tukea voidaan antaa myös ryhmämuotoisena tukena, mikäli samankaltaista tukea tarvitsee useampi opiskelija samaan aikaan. Erityisopettaja voi toimia apuna myös varsinaisessa opetusryhmässä.

Yksilöllisen tuen tarpeen ilmetessä erityisopettaja suunnittelee tukitoimet yhdessä opiskelijan, tarvittaessa aineenopettajan, opiskeluhuollon ja huoltajien kanssa. Suunnitelma kirjataan Wilma-lomakkeelle opiskelijan suostumuksella. Opiskelijan lukujärjestykseen voidaan merkitä lyhytkestoinen tuen jakso, jossa erityisopettaja ja opiskelija sopivat yhdessä tuen tavoitteista, työskentelyyn sitoutumisesta ja tuen arvioinnista tarvittaessa yhdessä aineenopettajan ja huoltajien kanssa.

4. Säännöllinen erityisopetus

Mikäli tuen tarve on säännöllistä tai toistuvaa eivätkä muut tuen keinot ole olleet riittäviä, on perusteltua suunnitella säännöllistä erityisopettajan antamaa erityisopetusta. Tällaisesta tuesta rehtori tekee hallintopäätöksen opiskelijaa ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa kuultuaan. Säännöllisen tuen tarpeen loputtua tehdään säännöllisen tuen päättymisestä hallintopäätös. Suunnitelma kirjataan Wilma-lomakkeelle opiskelijan suostumuksella.

Lukujärjestykseen voidaan merkitä pitkäkestoinen tuen jakso, jossa erityisopettaja ja opiskelija sopivat yhdessä tuen tavoitteista, työskentelyyn sitoutumisesta ja tuen arvioinnista tarvittaessa yhdessä aineenopettajan, opiskeluhuollon ja huoltajien kanssa.

Eri toimijoiden vastuut

Rehtori

- vastaa koulun tukijärjestelyjen organisoinnista
- huolehtii lausuntojen ja erityisjärjestelyhakemusten lähettämisestä ylioppilastutkintolautakuntaan
- huolehtii erityisjärjestelyjen toteutumisesta ylioppilastutkinnon kokeissa
- tekee hallintopäätökset säännöllisestä erityisopetuksesta sen päättymisestä

Opinto-ohjaaja

- suunnittelee opiskelun tukitoimia yhteistyössä opiskelijan, huoltajan, erityisopettajan, aineenopettajan ja/tai koulun muun henkilöstön kanssa
- toimii lukiokohtaisen opiskeluhuoltoryhmän jäsenenä ja tekee yhteistyötä opiskeluhuollon henkilöstön kanssa
- huomioi opiskelijan tuen tarpeen opintojaksojen valintoja tehtäessä, ylioppilastutkintoa suunniteltaessa sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen ohjattaessa
- osallistuu oppimisen tukea koskevaan nivelvaiheen yhteistyöhön
- huolehtii siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua.

Ryhmänohjaaja

- seuraa oman ryhmänsä opiskelijoiden opintojen etenemistä, poissaoloja ja tuen tarvetta
- välittää pyydettyä tiedon tuen tarpeesta eteenpäin huoltajille, opettajille, opinto-ohjaajalle ja koulun muulle henkilöstölle.

Aineenopettaja

- välittää tiedon havaitsemastaan opiskelijan tuen tarpeesta ryhmänohjaajalle, erityisopettajalle, opinto-ohjaajalle ja/tai koulun muulle henkilöstölle
- jakaa tietoa oman aineryhmänsä tukitoimista ja tukiopintojaksoista
- opettaa oman aineensa opiskelustrategioita
- ottaa huomioon opiskelijan tuen tarpeet oppituntien suunnittelussa ja opetusjärjestelyissä, esimerkiksi valitsemalla monipuolisia opetusmenetelmiä ja eriyttämällä opetusta
- antaa tarvittaessa tukiopetusta
- vastaa sovittujen tukitoimien toteuttamisesta opetuksessaan
- kirjaa tukitoimet ja niiden vaikuttavuuden opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan yhdessä opiskelijan kanssa ja hänen luvallaan.

Erityisopettaja

- osallistuu tuen tarpeen kartoittamiseen nivelvaiheessa sekä lukion alkaessa (mm. lukiseula)
- seuraa ja arvioi opiskelijan tuen tarvetta ja tekee tarvittavat selvitykset säännöllisen erityisopetuksen hallintopäätöstä varten.
- välittää opiskelijan luvalla tiedon oppimisen tuen tarpeesta eteenpäin esim. huoltajille, opettajille, opinto-ohjaajalle ja koulun muulle henkilöstölle
- osallistuu oppimisen tuen suunnitteluun ja toteuttamiseen yhdessä aineenopettajien, opinto-ohjaajan ja muun henkilöstön kanssa
- osallistuu tarvittaessa opiskelijan yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon
- osallistuu opiskeluhuollon monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaan
- osallistuu tarvittaessa oppitunneille tarjoten ennaltaehkäisevää oppimisen tukea
- tapaa tukea tarvitsevaa opiskelijaa sekä seuraa tuen tarvetta ja sen toteutumista lukio-opintojen aikana
- auttaa tukea tarvitsevaa opiskelijaa opiskelutaidoissa ja omien vahvuuksiensa löytämisessä
- opettaa ja ohjaa yksilöllisen oppimisen tuen ja säännöllisen tukiopetuksen jaksoja
- laatii tarvittavat vieraskielisyyslausunnot sekä erityisjärjestelyhakemukset ylioppilastutkintolautakuntaan yhdessä opiskelijan kanssa ja kertoo opiskelijalle lausuntojen muista hyödyntämismahdollisuuksista
- huolehtii siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua.

4.3. Opiskeluhuolto

Lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään lukiolain (714/2018) mukaisen käsitteen opiskelijahuolto sijasta oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) käsitettä opiskeluhuolto. Oppilaitoksesta käytetään soveltuvissa kohdissa myös ilmaisua lukio. Mitä jäljempänä todetaan hyvinvointialueesta, koskee myös Helsingin kaupunkia (oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 1287/2013 1 §, muutettu lailla 377/2022).

Tässä luvussa määrätään opiskeluhuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhuollon tavoitteista sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa määrätyn koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelman laatimisesta (lukiolaki 714/2018 12 § ja 32 § sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

Opiskeluhuollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 §). Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhuolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 9§). Opiskeluhuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus. (YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista ja lukiolaki 714/2018 2 §, muutettu lailla 165/2022).

Opiskeluhuoltoa toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 3 §, muutettu lailla 377/2022). Opiskeluhuolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisöllistä työtä. Yhteisöllinen opiskeluhuolto on kaikkien oppilaitosyhteisössä työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lisäksi opiskelijoilla on oikeus opiskeluhuoltopalveluihin, joita ovat opiskeluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 4 § ja 3 §.) Opiskeluhuoltopalvelut järjestetään ensisijaisesti lähipalveluna, jolle koulutuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat. Toisen asteen opiskeluterveydenhuollon palveluja voidaan järjestää myös keskitetysti opiskeluterveydenhuollon toimipisteessä. Tällöinkin palvelun on oltava helposti opiskelijoiden saavutettavissa. (Terveydenhuoltolaki 378/2022 15 a § ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 9 §, muutettu lailla 377/2022).

4.3.1. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma ja paikallisesti päätettävät asiat

Koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhuollon kokonaisuuden toteuttamiseksi koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022). Järjestäjäkohtaisen opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhuollon ohjausryhmä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 14 §). Opiskeluhuoltosuunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaitosten ja opiskeluhuoltopalvelujen henkilöstön, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022). Hyvinvointialueella on terveydenhuoltolain mukainen yhteistyövelvoite koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelman valmistelussa (terveydenhuoltolaki 378/2022 15 a §).

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma korvaa opiskeluhuollon osalta paikallisen opetussuunnitelman. Se sisältää koulutuksen järjestäjäkohtaisesti määritellyt opiskeluhuoltotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhuollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta) sekä oppilaitoskohtaisesti tarkennetut tiedot asiakokonaisuuksista 1-5. Koulutuksen järjestäjän tulee kuvata opiskeluhuoltosuunnitelmassa, miten suunnitelman toteutumista oppilaitoksissa seurataan ja sitä tarkistetaan tarvittaessa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

Koulutuksen järjestäjän tulee valmistella kutakin koulutusmuotoa koskevan määräyksen mukainen opiskeluhuoltosuunnitelma. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisesti, miten tarvittavat tiedot asiakokonaisuuksista kootaan ja miten oppilaitosten toimintaa niiden avulla ohjataan. Opiskeluhuoltopalvelujen osalta tämä tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Suunnitelma liitetään kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten suunnitelmassa on oppilaitoskohtaisesti seuraavat tiedot (asiakokonaisuudet 1-5) (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

1) Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Arvioon opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista (opiskeluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) kootaan tiedot kultakin oppilaitoksesta. Tiedot ilmoitetaan koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten henkilötyövuosina. Arvioilla varmistetaan opiskeluhoitopalvelujen riittävyys huomioiden opiskelijoiden ja lukioyhteisön tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määräajassa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 15 § ja 17 § ja terveydenhuoltolaki 1326/2010 17 §).

Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta

Arvioon opiskeluhuollon kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä sekä opiskeluhuollon yhteistyössä tarvittavat resurssit. Kokonaistarpeen arvioissa huomioidaan esimerkiksi oppilaitosyksiköiden määrä ja oppilaitosten opiskelijamäärä sekä toimintaympäristön erityispiirteet. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti paikallista lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia ja elinoloja koskevaa seurantatietoa, jota on koottu myös opiskelijoilta ja huoltajilta, opetushenkilöstöltä ja opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisilta.

Arvio käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Koulutuksen järjestäjän arviossa käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista ilmoitetaan kaikkien opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten (opiskeluterveydenhuolto sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut) henkilötyövuodet.

2) Lukioyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhoito on tärkeä osa lukiokoulutuksen toimintakulttuuria ja sen kehittäminen edellyttää johtamista. Opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen oppilas- ja opiskelijahuoltolain 6 §:n (opetussuunnitelman mukainen ja koulutuksen järjestäjän opiskeluhoito) mukaisesti kuuluu yhteisöllisen työn kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen, turvallisen ja esteettömän oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 6 §.) Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu lukioyhteisön hyvinvoinnista (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 4 §).

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- opiskelijoiden ja lukioyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset
- oppilaitoskohtaisten opiskeluhoitoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14§ (1501/2016))
- koulutukseen osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- yhteistyö ja käytänteet oppilaitosympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa (terveydenhuoltolaki 1326/2010 17 § ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 388/2011 12 §).

3) Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoito)

Yksilökohtaisella opiskeluhoitolla tarkoitetaan opiskeluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoitokuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä opiskelijaa koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 5 §). Yksilökohtaisessa opiskeluhoitossa seurataan ja edistetään

opiskelijan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea.

Yksilökohtainen opiskeluhoito perustuu aina opiskelijan suostumukseen (lukiolaki 714/2018 58 § ja Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.) Opiskelijan osallisuus ja mielipiteet otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 18 §). Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä (EU:n tietosuojaa-asetus (679/2016), tietosuojalaki (1050/2018), laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), lukiolaki 714/2018 58 §, laki potilaan asemasta ja oikeuksista (1992/785), laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (2000/812) ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 22 §, muutettu lailla 377/2022, ja 23 §.)

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- opiskelijan ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin (opiskeluterveydenhuolto, kuraattori- ja psykologipalvelut) (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 16 §, muutettu lailla 377/2022).
- yksittäisen opiskelijan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 19 §)
- opiskeluhoitokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitokisterille (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 20 §, muutettu lailla 377/2022 ja 21 §)
- tarvittavan opiskeluhoollon järjestäminen kurinpitotoimen tai opiskelijan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä (lukiolaki 714/2018 41 §, muutettu lailla 165/2022)
- opiskelijan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet oppilaitoksessa.
- opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalvelujen järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi

4) Yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhoito on kaikkien oppilaitosyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 4 §). Opiskelijoiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoollon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoollon keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti koulutuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- opiskelijoiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen osallisuus koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamiseen (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022)
- lukion opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä
- yhteistyö koulun ulkopuolisten yhteistyötahojen kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoito ja poliisi
- yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen opiskelijoille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 11 §)

5) Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus (lukiolaki 714/2018 40 §). Turvallisuuden varmistaminen edellyttää koulutuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista oppilaitosten kanssa. Koulutuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivityksestä.

Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan erikseen toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet. Suunnitelmassa kuvataan opettajan tai rehtorin velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle (lukiolaki 714/2018 40 §, muutettu lailla 165/2022). Lisäksi kuvataan toimintatavat tukea tarvitsevan opiskelijan (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhoitopalveluihin. Kuvaus yhteistyöstä huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja/tai poliisille ovat osa suunnitelmia (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 23 §, lastensuojelulaki 471/2007 25 § ja sosiaalihuoltolaki 1301/2014 35 §).

Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaan sisältyy kriisisuunnitelma, jossa kuvataan toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa kuvataan kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien harjoittelu. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan tämän kokonaisuuden johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako. Suunnitelmassa kuvataan sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen välisen tiedottamisen periaatteet. Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset sekä psykososiaalisen tuen järjestämisen periaatteet.

4.4. Kurinpito

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Lukiolain 30 §:n 2 momentin mukaan opiskelijan on käyttyädyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä (lukiolaki 714/2018, 30 § 2 mom., muutettu lailla 165/2022). Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja (lukiolaki 714/2018, 41 § muutettu lailla 165/2022).

Lukiolain 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallitus antaa määräykset suunnitelman laatimisesta lukion opetussuunnitelman perusteissa. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös lukion järjestyssääntöjen toteutumista.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain lainmukaisia keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita.

Laissa säädetty kurinpitotoimet:

- *Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus.*
- *Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi, sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Oppivelvollinen voidaan erottaa oppilaitoksesta enintään kolmeksi kuukaudeksi.*

Kurinpitotoimien käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten kostamis- tai loukkaamistarkoituksessa. Koulutuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon myös teon laatu sekä opiskelijan ikä ja kehitystaso. Opiskelijaa ja huoltajaa on kuultava ennen kurinpitotoimesta päättämistä. Kurinpitotoimesta tulee antaa päätös. (lukiolaki 714/2018, 42 § 1 mom., muutettu lailla 165/2022)

Laissa säädettyt kurinpitokeinot

- *Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta.*
- *Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Opetuksen epäämisen aikana opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa.*

Kurinpitokeinoista on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi sen hyvinvointialueen, jonka alueella oppilaitos sijaitsee, sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Kurinpitokeinot tulee kirjata. (lukiolaki 714/2018, 42 § 1 mom., muutettu lailla 165/2022)

Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista

Ensisijaisesti opettajat pyrkivät aina ratkaisemaan ongelmatilanteet opiskelijoiden kanssa siten, että tässä suunnitelmassa lueteltuihin menettelytapoihin ei tarvitse turvautua. Tämä suunnitelma perustuu lukiolain 7. luvun pykäliin 41-48. Alla olevissa kohdissa opettajiin luetaan myös rehtorit. Missään tilanteissa opettaja ei saa käyttää voimankäyttövälineitä.

Menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa:

Turvallisuutta vaarantava esine tai aine

Opettajalla on oikeus tarkastaa opiskelijan tavarat, jos on syytä epäillä, että hänellä on hallussaan omaa tai toisen turvallisuutta vaarantava esine tai aine ja hän ei pyynnöstä niitä luovuta. Opiskelijalle ilmoitetaan ensin tarkastuksen syy. Opettajan täytyy olla samaa sukupuolta kuin tarkastettava ja tarkastuksessa tulee olla opettajan lisäksi läsnä toinen lukion henkilökuntaan kuuluva. Opiskelija voi itse valita tarkastuksessa mukana olevan henkilökunnan jäsenen, jos tämä on saapuvilla ja tilanne ei ole vaarallinen.

Opettaja voi ottaa haltuunsa turvallisuutta vaarantavan esineen tai aineen. Sama koskee esineitä ja aineita, joiden hallussapito on lailla kielletty tai jotka erityisesti soveltuvat omaisuuden vahingoittamiseen. Opettaja ei saa puuttua opiskelijan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä turvallisuuden varmistamiseksi. Haltuun otetut huumausaineet, ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat, amukset, kaasusumuttimet ja räjähteet

luovutetaan aina poliisille välittömästi. Myös opiskelijalle muut laittomat esineet luovutetaan poliisille. Jos opiskelija on alaikäinen ja hänellä on oikeus esineen hallussapitoon, esineet luovutetaan huoltajalle. Jos opiskelija on täysi-ikäinen ja hänellä on oikeus esineen hallussapitoon, esineet luovutetaan opiskelijalle työpäivän päätyttyä. Haltuun otettu esine voidaan hävittää kolmen kuukauden päästä ilmoituksen annosta, jos esinettä ei ole noudettu.

Häiritsevä tai turvallisuutta vaarantava opiskelija

Opettaja voi poistaa opetustilasta tai lukion tilaisuudesta häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan, jos tämä ei noudata määräystä poistumisesta. Jos poistettava opiskelija tekemällä vastarintaa estää poistamisen, on opettajalla oikeus käyttää tarpeellisia voimakeinoja. Voimakeinojen käyttö pitää sovitaa tilanteeseen eli voimakeinojen käyttö pidetään niin lievänä kuin vain mahdollista. Rehtori voi evätä opiskelijan opetukseen osallistumisen enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai lukiossa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Kirjallisen varoituksen antaminen tai määrääjäksi erottaminen

Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määrääjäksi, enintään yhdeksi vuodeksi.

Asioiden selvittämisvastuut sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt

Turvallisuutta vaarantava esine tai aine:

Wilmaan merkitään tuntimerkintänä, jos opettaja ottaa haltuunsa opiskelijalta turvallisuutta vaarantavan esineen. Asiasta kirjoitetaan Wilma-viesti huoltajalle, ryhmänohjaajalle ja rehtorille. Jos opiskelijalta löytyi huumausaineita, ampuma-ase, aseosia, patruunoita, ammuksia, kaasusumutinta tai räjähdettä, otetaan yhteys poliisiin välittömästi. Kaikki nämä ilmoitukset tekee se opettaja, joka ottaa haltuun esineen. Jos haltuunoton aikana opettaja joutui käyttämään voimakeinoja, opettaja ilmoittaa kirjallisesti rehtorille käytetyt voimakeinot.

Häiritsevä tai turvallisuutta vaarantava opiskelija:

Wilmaan merkitään tuntimerkintänä, jos opettaja poistaa opetustilasta tai lukion tilaisuudesta häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan. Asiasta kirjoitetaan Wilma-viesti huoltajalle, ryhmänohjaajalle ja rehtorille. Viranomaisiin otetaan yhteyttä tarvittaessa. Kaikki nämä ilmoitukset tekee se opettaja, joka poisti opiskelijan opetustilasta tai lukion tilaisuudesta. Jos poistamisen aikana opettaja joutui käyttämään voimakeinoja, opettaja ilmoittaa kirjallisesti rehtorille käytetyt voimakeinot. Rehtori kirjaa sekä ilmoittaa huoltajille ja tarvittaessa viranomaisille, jos opiskelijalta evätään oikeus osallistua opetukseen.

Kirjallisen varoituksen antaminen tai määrääjäksi erottaminen:

Ennen varoituksen antamista tai määrääjäksi erottamista pitää opiskelijaa kuulla asian suhteen ja antaa huoltajalle mahdollisuus tulla kuulluksi. Näiden toimenpiteiden tekemisestä pitää sen jälkeen ilmoittaa huoltajalle ja ottaa tarvittaessa yhteys viranomaisiin. Kaikki edellä mainitut toimenpiteet ja ilmoitukset tekee rehtori.

Periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen

Lukiassa noudatetaan Suomen perustuslain (11.6.1999/731) ihmisten perusoikeuksia ja hallintolain (6.6.2003/434) oikeusperiaatteita. Kurinpitokeinoja käytettäessä kiinnitetään erityistä huomiota lukion tasa-arvosuunnitelman ja yhdenvertaisuussuunnitelman noudattamiseen.

Henkilökunnan osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä:

Tämä suunnitelma käydään kaikkien opettajien kanssa yksityiskohtaisesti läpi opettajainkokouksessa. Tämä suunnitelma lisätään myös uusien opettajien perehdytysmateriaaliin.

Suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen eri tahoille:

Kurinpitosuunnitelma on osa Raision lukion opetussuunnitelmaa, joka on kaikkien nähtävillä Raision lukion kotisivuilla osoitteessa www.raisionlukio.fi. Samasta osoitteesta löytyvät myös lukion järjestyssäännöt. Järjestyssäännöt käydään ensimmäisen vuoden opiskelijoiden kanssa läpi ryhmänohjauksessa.

Yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa:

Lukion henkilökunta on tarvittaessa yhteydessä viranomaisten ja huoltajien kanssa edellä mainittujen periaatteiden mukaisesti.

Menettelytavat suunnitelman seurantaa sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten

Kurinpitosuunnitelman seurantaa, toteutumista ja vaikuttavuutta arvioidaan vuosittaisen kouluviihtyvyysskyselyn kautta. Kyselyn tulokset ja tuloksien pohjalta tehty toimintatapojen muutokset käsitellään lukion henkilökunnan ja opiskelijoiden kesken.

4.4.1. Kurinpitokeinojen käyttämistä ja menettelyjä koskevan suunnitelman sisältö

Koulutuksen järjestäjä laatii suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista yhteistyössä lukion henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Ennen suunnitelman hyväksymistä tai sen päivittämistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla opiskelijakuntaa ja lukion henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyö opiskelijoiden huoltajien sekä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden vastaavien ja muiden tarvittavien viranomaistahojen kanssa tukee suunnitelman laatimista ja toteuttamista.

Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista tulee sisältää seuraavat asiakokonaisuudet:

- menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämisvastuut, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt
- suunnitelman tekeminen opiskelijan tuesta opetuksen epäämistilanteissa epäämisen aikana ja opetukseen palatessa (lukiolaki 714/2018, 41 § 3 mom., muutettu lailla 165/2022)
- periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä
- henkilökunnan perehdyttäminen ja osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä

- suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen eri tahoille
- yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa
- menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

Suunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan, tai se voi olla erillinen.

4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä

Kaikkien opiskelijoiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan lukio-opetuksessa huomioon. Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettejä tuetaan monipuolisesti. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa.

Tavoitteena on ohjata kaikkia opiskelijoita arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä edistää kaksi- ja monikielisyyttä ja siten vahvistaa jokaisen opiskelijan kielellistä tietoisuutta ja metakielellisiä taitoja. Lukio-opiskeluun voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita.

Lukiokoulutuksessa oppilaitoksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetuksesta voidaan lukiolain (714/2018) 14 §:n 1 momentin mukaisesti antaa muulla kuin edellä mainitulla opiskelijan omalla kielellä. Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee tällöin kirjata, missä oppiaineissa, minkä verran ja millä tavoin edellä mainittuja kieliä käytetään opetuksessa tai opiskelussa.

Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisopiskelijoiden opetuksessa otetaan huomioon, että saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jolla on oma kieli ja kulttuuri. Saamelaisopiskelijoiden lukio-opetuksen erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönnsä sekä rakentaa omaa identiteettiään. Lukio-opetus voi tukea myös menetetyn alkuperäiskielen uudelleen oppimista ja kielen elvyttämistä. Lukio-opetus edistää oman historian, kulttuurin ja usean valtion alueelle ulottuvan saamelaisyhteisön tuntemusta sekä tietoisuutta saamelaisista yhtenä maailman alkuperäiskansoista ja antaa mahdollisuuksia perinteisen tiedon oppimiseen. Lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia saamen kielen ja saamenkielisiin korkea-asteen opintoihin Suomessa ja naapurimaissa.

Suomessa puhuttuja saamen kieliä – inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea – voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Saamen kieltä voidaan opettaa myös vieraan kielen eripituisina oppimäärinä tai lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Saamen kieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta saamen kielellä. Saamea äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen kieltä tai ruotsin kieltä joko erillisen saamenkielisille tarkoitetun oppimäärän tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus-oppimäärän mukaan. Saamelaisille opiskelijoille, joilla ei ole ollut mahdollisuutta oppia saamea omassa ympäristössään, voidaan tarjota saame vieraana kielenä -opetusta. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Saamen kieli voi olla lukio-opetuksen opetuskieli, ja perusopetuksessa saamenkielistä opetusta saaneille opiskelijoille pyritään turvaamaan saamenkielisen opetuksen jatkuminen myös lukiossa. Saamenkielisen opetuksen erityisenä tavoitteena on opiskelijoiden tukeminen heidän kasvamisessaan kaksikielisyteen. Opetus tukee myös saamelaisten yhdenvertaisia opiskelu- ja toimintamahdollisuuksia sekä saamen- että suomenkielisessä yhteisössä. Saamenkielisessä opetuksessa eri oppiaineiden opetus ja opiskelu tukevat saamen kielen taitojen kehittymistä.

Saamenkielisessä opetuksessa noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon saamelaisen kulttuurin erityispiirteitä. Opetuksessa painotetaan saamelaisten oman historian sekä saamelaisyhteisön perinteisten elinkeinojen, perinteisen tiedon, saamelaisalueen luonnon sekä saamelaisen musiikki-, kertoma- ja käsityöperinteen tuntemusta. Opetuksen resursseina käytetään lähiympäristöä, sukuyhteisöä, saamenkielistä mediaa ja aktiivisia yhteyksiä muille saamelaisalueille.

Saamen opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Romanit

Romaniopiskelijoiden opetuksessa tulee ottaa huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Lukio-opiskelun erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa yhteiskunnallista osallisuuttaan ja omaa identiteettiään. Tavoitteena on lisäksi edistää romaniopiskelijoiden siirtymistä jatko-opintoihin.

Romanikieltä voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaisesti äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Romanikieltä voidaan opettaa myös lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Romanikielen lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia sekä kielen elvyttämiseen että romanikielen korkea-asteen opintoihin. Romanikielen opetus lukiossa vahvistaa romaniopiskelijoiden identiteettiä ja antaa heille mahdollisuuksia käyttää kieltään ja ilmaista itseään siten, että huomioidaan heidän kotoaan, yhteisöstään ja perusopetuksesta saamansa taidot ja tiedot sekä heidän oma halunsa ilmaista identiteettiään. Opetus edistää romaniopiskelijoiden oman historian ja kielen tuntemusta sekä tietoisuutta romaneista Suomessa ja muissa maissa. Romanikielen opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena. Opiskelussa voidaan hyödyntää lähiympäristöä, romaniyhteisöä ja romanikielistä mediaa.

Viittomakieliset

Viittomakielisten lukiokoulutuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden viittomakielistä identiteettiä sekä opettaa heitä arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan tasa-arvoisena enemmistökielen ja #kulttuurin rinnalla. Viittomakieltä käyttävät opiskelijat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Viittomakielisten opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan lukion yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita soveltaen niitä viittomakieliseen kulttuuriin ja viestintään. Opetuskielenä voi olla suomalainen tai suomenruotsalainen viittomakieli, jolloin suomea tai ruotsia käytetään luku- ja kirjoituskielenä. Viittomakieliä tai niistä johdettuja kommunikaatiomenetelmiä voidaan käyttää myös suomen- tai ruotsinkielisen opetuksen rinnalla. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään viittomakielisiä tulkki- ja yhteiskuntapalveluja. Tavoitteena on myös viittomakielisestä kulttuurista ja toimintatavoista poikkeavan äänimaailman sekä kuulevien kulttuurin ja toimintatapojen tiedostaminen ja oppiminen niin, että joustava toimiminen kahden tai useamman kulttuurin piirissä on mahdollista. Viittomakieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta viittomakielellä. Viittomakieltä äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen tai ruotsin kieltä joko erillisen viittomakielisille tarkoitetun oppimäärän mukaan tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan.

Koska suomalainen viittomakieli ja suomenruotsalainen viittomakieli ovat vähemmistökieliä, opetuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota mahdollisimman rikkaan viittomakielisen opiskeluympäristön luomiseen. Viittomakielestä ei ole olemassa yleisesti käytössä olevaa kirjoitusjärjestelmää, joten henkilökohtaisen kielellisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu. Opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia viittomakieliseen viestintään ja tiedonsaantiin. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Viittomakielisiä opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Muut monikieliset opiskelijat

Muiden monikielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisen opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen/ruotsin kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen/ruotsin kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan opettaa lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan myös opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääränä lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan. Koulutuksen järjestäjä päättää, miten suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #opetus, omakielinen opetus ja opiskelijan oman äidinkielen opetus järjestetään ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

Opiskelijoita on informoitava heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutuksen opintoja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ne voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin.

Raision lukiossa monikielisiä opiskelijoita kannustetaan suomi äidinkielenä opintoihin, jos kielelliset valmiudet sen mahdollistavat. Opintojen sujumista seurataan ja tarvittaessa opiskelija ohjataan suomi toisena kielenä oppiaineeseen, jotta suomen kielen opetus olisi opiskelijan kielitaitotasolle sopivinta.

5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi

5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida monipuolisesti. Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijalla on oikeus saada tieto arvioinnissa käytettävistä arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen. Opiskelijalle on lukio-opintojen aikana annettava mahdollisuus itsearviointiin. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 1 mom.)

Arviointi on aina sidoksissa tavoitteisiin ja kulloiseenkin tilanteeseen. Lukiokoulutuksessa arvioinnilla on kaksi keskeistä tehtävää:

1. *Oppimisen tukeminen ja ohjaaminen. Tätä tehtävää toteuttaa opintojakson aikana annettava palaute, formatiivinen arviointi. Palautteella kuvataan opiskelijan edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Se on tärkeä osa opiskelijan ja opettajan vuorovaikutusta. Opintojakson aikainen palaute sekä lukio-opintojen aikainen, opettajan tuella tehty itsearviointi ja vertaisarviointi auttavat opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan, korjaamaan virheitään ja kehittämään työskentelyään niin, että oppimiselle asetetut tavoitteet voivat toteutua.*
2. *Osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen näkyväksi tekeminen. Tätä tehtävää toteuttaa osaamisen ja opitun arviointi, summatiivinen arviointi. Osaamisen arviointi perustuu todennettuun näyttöön siitä, kuinka hyvin ja missä määrin opiskelija on saavuttanut opintojaksolle asetetut tavoitteet. Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen, oppiaineessa määriteltyjen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden sekä arviointiperusteiden mukaan.*

Sekä formatiiviseen että summatiiviseen arviointiin kuuluu opiskelijan työskentelyn arviointi, joka perustuu oppiaineissa määriteltyihin työskentelyn tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen.

Arvioinnin tulee olla monipuolista ja tarkoituksenmukaisin menetelmin toteutettua. Opiskelijalla on oltava opintojakson aikana erilaisia mahdollisuuksia, tilaisuuksia ja tapoja osoittaa oppimistaan ja osaamistaan. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti.

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle opintojakson alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa ja tuetaan heidän opintojensa suunnittelua. Opiskelijan tulee saada tietää, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen edistymistään arvioidaan. Arviointiperusteilla parannetaan arvioinnin läpinäkyvyyttä.

Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät kiteytyvät lukion arviointikulttuurissa, joka on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria. Arviointikulttuurilla tarkoitetaan niitä arvoja, normeja ja käytänteitä, joita sovelletaan yhteisessä arviointityöskentelyssä. Arviointikulttuurin näkyväksi tekeminen ja kehittäminen edellyttävät, että lukiossa on kirjattu yhtenäisiä arviointiin liittyviä periaatteita ja käytänteitä, joiden toteutumista seurataan.

Ei paikallista tarkennusta

5.2. Opintojakson arviointi

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida opetussuunnitelman mukaisen opintojakson suorittamisen aikana suhteessa opintojaksolle asetettuihin tavoitteisiin. Opiskelijan tulee saada palautetta oppimisensa kehittymisestä. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 2 mom.)

Opetussuunnitelman mukainen opintojakso arvioidaan sen suorittamisen päätteeksi. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Opiskelijan oppimista arvioidaan opintojakson aikana antamalla hänelle arviointipalautetta opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Oppimista tukevaa palautetta tulee antaa riittävän aikaisessa vaiheessa opintojaksoa, jotta opiskelijalla on mahdollisuus kehittää sen perusteella opiskeluaan ja työskentelyään.

Opiskelijan opintosuorituksista annetaan arvosana tai suorituserkintä opintojakson päätyttyä. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana. Jos kyse on usean oppiaineen yhteisestä opintojaksosta, arvosanat annetaan oppiaineittain. Arvosanojen tulee perustua monipuoliseen oppimisen, osaamisen ja opitun näyttöön opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot, taidot ja työskentely. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin toteuttamisesta päätetään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Oppimisen tuen tarpeet, kuten sairaudesta tai vammasta johtuvat haasteet, lukemisen tai kirjoittamisen erityisvaikeus, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa arvioinnissa huomioon siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoihin tapoihin osoittaa osaamisensa.

Raision lukion arvioinnin menetelmät ja käytänteet on kuvattu kunkin oppiaineen opintojaksojen kuvauksessa tässä opetussuunnitelmassa sekä opintojaksoselosteissa.

5.2.1. Numeroarvosanat ja suorituserkinnät

Numeroin annettavassa arvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4. Opintojakso tai oppiaine, jota ei arvostella numeroin, arvioidaan suoritetuksi tai hylätyksi. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 17 §.)

Opiskelija saa arvosanan opintojaksoihin sisältyvistä opinnoista. Opintojaksoihin sisältyvistä pakollisista opinnoista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista annetaan numeroarvosanat lukuun ottamatta opinto-ohjauksen opintojaksoja, joista annetaan suorituserkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Muista valinnaisista opinnoista voidaan antaa arvosanaksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suorituserkintä.

Arvosanaa voidaan täydentää ja täsmentää kirjallisesti annetulla sanallisella arvioinnilla tai arviointikeskustelussa annetulla palautteella. Kesken olevan opintojakson merkintätavasta ja suorituksen täydentämiskäytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 37 §:n 3 momentin mukaan opiskelijalle tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa opintojaksolla edellytetyt tiedot ja taidot, mikäli hän ei ole suorittanut opintojaksoa hyväksytysti.

Opiskelijalla on oikeus korottaa sekä hyväksyttyä että hylättyä arvosanaa siten, että hän voi osoittaa osaamistaan opintojakson keskeisissä tiedoissa ja taidoissa. Uusimisen käytännöistä

määritellään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa. Arvioinnin tulee tällöinkin olla monipuolista. Lopulliseksi arvosanaksi tulee eri uusimiskertojen arvosanoista paras.

Hylätyn opintojakson (4 tai H) uusiminen

Opiskelijalla, jolla on opintojaksosta hylätty arvosana (4 tai H), on oikeus suorittaa opintojakso yhden kerran uudelleen opetukseen osallistumatta.

- Ensimmäisessä suorittamalla opintojaksoon liittyvät kokeet silloin, kun opintojakso on tarjolla (opiskelijan on ilmoittauduttava opettajalle opintojakson aloituspäivänä).
- Hylättyä opintojaksoa lähinnä seuraavassa uusintakoepäivänä (enintään kaksi koetta kerrallaan). Ilmoittautuminen tapahtuu Wilman kautta sähköisesti. Mikäli opiskelija haluaa korottaa uusinnasta saatua hylättyä arvosanaa, hänen on osallistuttava uudestaan opetukseen.

Keskeneräisen opintojakson (K) suoritus

Mikäli opiskelijalta jää jakson aikana opintojakson suoritus kesken (K-merkintä), se on saatettava valmiiksi opintojakson opettajan kanssa sovitulla tavalla ennen seuraavaa uusintakuulustelua ja/tai uusintakuulustelussa.

Mikäli opiskelija ei suorita opintojaksoa loppuun opettajan kanssa sovitulla tavalla, muuttuu opintojaksomerkinä E-merkinnäksi, jolloin opiskelijan on osallistuttava opintojaksolle uudelleen.

Arvosana E (ei voida arvioida)

Mikäli opiskelija ei ole saattanut keskeneräistä opintojaksoa (K-merkintä) loppuun seuraavan jakson uusintakuulusteluun mennessä ja/tai uusintakuulustelussa, K-merkintä muuttuu automaattisesti E-merkinnäksi.

Opiskelija voi saada opintojaksosta E-merkinnän myös, mikäli hän on ollut liikaa poissa opintojakson oppitunneilta.

Arvosana E on lähtökohtaisesti suoritettava osallistumalla opintojaksolle uudelleen.

Hyväksytyn opintojakson korottaminen

Reaaliaineissa voi suorittaa uudelleen minkä tahansa opintojakson ja muissa oppiaineissa opiskelijalla on oikeus suorittaa uudelleen kaikkien oppimäärien viimeisin suorittamansa opintojakso sekä kaksi sitä edeltänyttä opintojaksoa.

- Osallistumalla opintojakson kokeisiin ja/tai opintojakson opetukseen, kun opintojakso on tarjolla (sovittava opettajan kanssa).
- Osallistumalla korotuskoepäivään, joiden ajankohdat määritellään lukuvuosisuunnitelmassa.

5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot

Osa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvistä opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti, jos se ei vaaranna koulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja opiskelijan edellytyksiä oppimäärän ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Opiskelijalle voidaan vastaavin edellytyksin myös hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja itsenäisesti. (Lukiolaki 714/2018, 25 §.)

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään opinnoista, jotka voidaan edellyttää itsenäisesti opiskeltaviksi tai joita toisaalta ei voi itsenäisesti suorittaa. Itsenäisesti opiskellun opintojakson opinnoista edellytetään hyväksytty arvosana.

Jos opiskelija opiskelee opintojakson kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvin osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laajasti ja monipuolisesti.

Osan opintojaksoista voi opettajan luvalla suorittaa opiskelemalla opintojakso itsenäisesti ja suorittamalla mahdollinen loppukoe pääsääntöisesti silloin, kun opintojakso on tarjolla. Suoritusohjeet itsenäiseen opiskeluun antaa kyseisen opintojakson opettaja. Opintojaksolle on ilmoitettava ko. opettajalle viimeistään ensimmäisellä oppitunnilla. Jos opintojakso sopii opiskelijan lukujärjestykseen, suositellaan opetukseen osallistumista.

Itsenäistä suorittamista ei suositella, mikäli aiemmin suoritettujen opintojaksojen keskiarvo ei ole vähintään 7 tai jos oppiaineessa on vain yksi pakollinen opintojakso. Itsenäisesti opiskellusta opintojaksosta edellytetään hyväksytty arvosana. Muussa tapauksessa arvosana on E, ja opintojakso on suoritettava osallistumalla opetukseen.

Opintojaksoja, joiden pääpaino on suullisessa työskentelyssä, voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin painavasta syystä rehtorin ja opettajan luvalla.

5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen käytöstä tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä määrätään erikseen kyseisiä oppiaineita koskevista luvuista lukion opetussuunnitelman perusteissa. Todistus valinnaisiin opintoihin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.

5.2.4. Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa

Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvia opintoja järjestettäessä koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä opiskelijoiden huoltajien kanssa. Huoltajille on annettava riittävän usein tietoa opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee määrääjoin selvittää opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta. (Lukiolaki 714/2018, 31 § 1 mom.)

Opetus- ja ohjaushenkilöstön tulee seurata opiskelijan opintojen etenemistä. Opintojen etenemiseen liittyvistä käytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Opintojen etenemisen määrittelyllä ei voida kuitenkaan tiukentaa näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyä oppiaineen oppimäärän suoritusvaatimusta.

Sen varmistamiseksi, että huoltajat saavat tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, lukio voi edellyttää huoltajan allekirjoitusta tai vastaavaa sähköistä kuittausta todistuksiin tai tiedotteisiin, jos opiskelija ei ole täysi-ikäinen.

Ryhmänohjaaja seuraa opiskelijan opintojen etenemistä jaksoittain ja ohjaa opiskelijan tarvittaessa opinto-ohjaajan ja/tai oppimisen tuen piiriin. Opiskelijan huoltajaa tiedotetaan opinnoissa etenemisestä ohjaamalla heitä seuraamaan Wilman suoritusmerkintöjä.

5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava toisessa [lukio]lain mukaista koulutusta antavassa oppilaitoksessa suoritettut 11 §:ssä tarkoitetut opinnot hyväksi lukemalla ne osaksi lukiokoulutuksen oppimäärää. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 37 ja 38 §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettyä ennen opintojen tai hyväksi luettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista. Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä osaamisen tunnustamisesta ja sitä koskevasta menettelystä. (Lukiolaki 714/2018, 27 §.)

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa säädetään, tulee opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskelu-aikaa.

Opiskelija osoittaa lukion rehtorille hakemuksen muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamiseksi. Opiskelijan tulee esittää luotettava selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Tunnustamista varten lukio voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöään suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Lukion rehtorin tulee varmistaa, että muualla suoritettujen opintojen sisällöt ja laajuus tai muutoin hankittu osaaminen vastaavat lukio-opetuksen tavoitteita. Opiskelijalle annetaan tietoa osaamisen tunnustamisen käytännöistä.

Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi vahvistamalla ne osaksi lukion oppimäärää. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitaviin opintoihin, tulee opinnoista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan edellyttää opiskelijalta lisänäyttöä. Muualla hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään, kuten lukion opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisessa opetussuunnitelmassa opintojaksojen ja oppimäärän arvioinnista määrätään.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamassa arvioinnissa. Jos kyseessä ovat paikallisessa opetussuunnitelmassa numeroin arvioitavat opinnot, arvosanat muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	lukioasteikko	asteikko 1–3
1 (tydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tydyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettut opinnot vastaavat, ylempää vai alemmaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi. Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritetuissa opinnoissa.

Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Pitkän oppimäärän opintojen arvosanat siirtyvät suoraan lyhyen oppimäärän opintojen arvosanoiksi, jollei opiskelija anna korkeampaan arvosanaan oikeuttavaa lisänäyttöä. Jos opiskelija pyytää, tulee hänelle järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytysti suoritettut opinnot tai opintojen osat voivat olla lyhyen oppimäärän valinnaisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Opiskelijan siirtyessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pidempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös jo suoritettujen opintojen arvosanat harkitaan uudelleen.

Jos opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus #oppiaineen oppimääränä on suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (jäljempänä S2/SV2-oppimäärä), häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä S2/SV2#oppi määrän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan S2/SV2#oppi määrän opintojaksoista. Suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppi määrän mukaisesti suoritettut opinnot luetaan hyväksi täysimääräisesti S2/SV2#oppi määrän opintoihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy S2/SV2#opintojen arvosanaksi. S2/SV2-opinnot korvaavat suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus #oppi määrän opinnot siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin kielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppi määrästä, mutta ei molemmista.

Mualla suoritettut opinnot otetaan hakemuksesta huomioon. Opintojaksovastaavuudesta päättää rehtori keskusteltuaan oppiaineen opettajan kanssa. Arvioinnista päättävät rehtori ja oppiaineen opettaja yhdessä.

Mualla suoritettujen opintojen hyväksiluku

- Toisen lukiokoulutusta antavan oppilaitoksen myöntämän todistuksen perusteella esitetyt suoritukset hyväksiluetaan sellaisenaan.
- Mikäli opiskelija osoittaa hankkineensa jotakin opintojaksoa vastaavan osaamisen muualla kuin lukiokoulutusta antavassa oppilaitoksessa, hyväksiluetaan osoitettu osaaminen rehtorin päätöksellä tavoitteiltaan vastaavan opintojakson suoritukseksi.
- Muut koulutukset ja kurssit arvioidaan tapauskohtaisesti ja ne voidaan lukea hyväksi rehtorin päättämällä tavalla koulukohtaisiksi valinnaisiksi opinnoiksi.

5.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Osa-alueet ovat 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen, 4) yhteiskunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu kaikissa oppiaineissa, miten laaja-alaisen osaamisen osa-alueet sisältyvät oppiaineen opintoihin. Ne on otettu huomioon myös oppiaineiden tavoitteissa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään, miten laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja osa-alueita toteutetaan eri opintojaksoissa. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson formatiivista ja summatiivista arviointia.

Kunkin opintojakson laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ja niiden arviointi määritellään kunkin opintojakson yhteydessä oppiaineet luvussa.

5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi

Kun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvat opinnot tulevat suoritetuiksi, annetaan jokaisen oppiaineen oppimäärästä päättöarviointina arvosana. Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus suorittaa oppiaineen oppimäärä hyväksytysti tai korottaa arvosanaansa. [Lukiolain] 28 §:ssä tarkoitetut tukitoimet ja 29 §:ssä tarkoitetut opiskelun poikkeavat järjestämistavat voidaan ottaa huomioon opintojakson arvioinnissa ja päättöarvioinnissa. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Kunkin opintojakson arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Oppiaineen päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. (Lukiolaki 714/2018, 38 §.)

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman mukaisesti opiskelemista opinnoista. Opiskelijan opintosuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tarkoituksenmukaisiin ja tavoitteellisiin opintojaksojen valintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot on kuvattu lukion opetussuunnitelman perusteissa. Matematiikan yhteinen moduuli luetaan opiskelijan valitsemaan matematiikan oppimäärään. Jälkikäteen ei voi poistaa opiskelijan opiskelemia pakollisia opintoja eikä hyväksytysti suoritettuja valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muiden valinnaisten opintojen ja temaattisten opintojen mahdollisesta kuulumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään määrätään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niistä luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Saadakseen oppiaineen oppimäärän hyväksytysti suoritetuksi opiskelijan on suoritettava pääosa oppiaineen opinnoista hyväksytysti. Hylättyjä arvosanoja saa olla pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa enintään seuraavasti:

Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja,	joista voi olla hylättyjä opintoja enintään
2–5 opintopistettä	0 opintopistettä
6–11 opintopistettä	2 opintopistettä
12–17 opintopistettä	4 opintopistettä
18 opintopistettä tai enemmän	6 opintopistettä

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen arvosanojen opintopisteiden mukaan painotettuna aritmeettisena keskiarvona.

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyttää ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin opintojaksojen arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa. Lisäksi arvosanaa voidaan korottaa, jos opiskelijan arvioinnista vastaavat päättävät, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat hänen antamiensa näyttöjen perusteella oppiaineen päättövaiheessa opintojaksojen arvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimäärästä annetaan lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen (810/2018) mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä

käsittää vain kaksi opintopistettä, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää korkeintaan neljä opintopistettä.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

5.4. Lukion oppimäärän suoritus

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä – – . (Lukiolaki 714/2018, 10 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä sisältää äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia ja uskonnon tai elämänkatsomustiedon opintoja ja taito- ja taideaineiden opintoja (oppiaineryhmät) sekä opinto-ohjausta. – – Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää myös eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavia erityistä osaamista ja harrastuneisuutta osoittavan näytön sisältäviä opintokokonaisuuksia (lukiodiplomi). (Lukiolaki 714/2018, 11 § 1 ja 2 mom.)

Lukiokoulutuksen ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimääriin sisältyy [valtioneuvoston] asetuksen liitteen 1–3 mukaisesti pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijoille. Oppimääriin voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 12 §.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä tulee suoritetuksi, kun oppimäärään kuuluvat opinnot on suoritettu siten kuin 11 §:n 4 momentissa tarkoitetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ottaen lisäksi huomioon mahdollinen 6 §:ssä tarkoitettu erityinen koulutustehtävä tai 18 §:ssä tarkoitettu kokeilulupa. (Lukiolaki 714/2018, 36 § 1 mom.)

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja lukio-opintojen vähimmäismäärä 150 opintopistettä täyttyy. Lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muista kuin pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Opiskelijan opiskelu voidaan opiskelijan hakemuksesta tai suostumuksella järjestää osittain toisin kuin [lukio]laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:

1. opiskelijalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan lukiokoulutuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot;
2. lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaminen olisi opiskelijalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta;
3. se on perusteltua opiskelijan sairauteen, vammaan tai muuhun terveydentilaan liittyvistä syistä. (Lukiolaki 714/2018, 29 §.)

Jos opiskelijan opiskelu järjestetään toisin kuin lainsäädännön nojalla määrätään, säädetyn opintopisteiden vähimmäismäärän 150 on joka tapauksessa täyttyttävä.

Opiskelijan hyväksytysti suorittamat opetussuunnitelmassa sekä lukuvuosisuunnitelmassa tarkemmin määritellyt lukiodiplomit, temaattiset opinnot sekä muut valinnaiset opinnot luetaan lukion oppimäärään kuuluviksi opinnoiksi.

5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus

Opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi. (Lukiolaki 714/2018, 53 §.)

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta.

[Lukio]laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään, jos päätös koskee:

1. opiskelijaksi ottamista
2. 23 §:n 2 momentissa tarkoitettua lisääjän myöntämistä tai 24 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden päättymistä
3. suoritettujen opintojen hyväksi lukemista
4. opiskelun poikkeavaa järjestämistä
5. oikeutta saada uskonnon tai elämäntutkimustiedon opetusta
6. oikeutta saada erityisopetusta. (Lukiolaki 714/2018, 49 §, muutettu lailla 801/2024)

[Lukiolain] 49 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallintotuomioistuimeen siten kuin laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. (Lukiolaki 714/2018, 50 §, muutettu lailla 165/2022)

Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 49 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ja aluehallintoviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 53 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla. (Lukiolaki 714/2018, 54 § 2 mom.)

Kun opetusta järjestetään ulkomailla, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus ja toimivaltainen aluehallintoviranomainen on Etelä-Suomen aluehallintovirasto. (Lukiolaki 714/2018, 55 §.)

5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. Opiskelijalle, jonka opiskeluoikeus on päättynyt kesken lukiokoulutuksen tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisen, annetaan todistus suoritetuista opinnoista. Aineopiskelijalle ja lukion oppimäärän erityisessä tutkinnossa osittain suorittaneelle annetaan todistus suoritetuista oppiaineiden oppimääristä ja muista opinnoista. [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. Opetushallitus määrää opetussuunnitelman perusteissa todistuksiin merkittävistä tiedoista ja muista kuin 3 momentissa mainituista todistusten liitteistä. (Lukiolaki 714/2018, 39 §.)

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

1. Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lisäksi päättötodistuksen liitteenä annetaan erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta.
2. Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.
3. Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettut opinnot
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko
- selvitys kielten oppimääristä

S2/SV2 = äidinkieli ja kirjallisuus #oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärä

A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen A-kielen oppimäärä

B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä

B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä

B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä

ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

- merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukainen.

Lukion päättötodistukseen merkitään: "Lukion oppimäärä sijoittuu tasolle neljä kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä."

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa merkinnällä "uskonto/elämäkatsomustieto" erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut.

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa Äidinkieli ja kirjallisuus #kohtaan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen opintopisteiden määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi kiitettävä 9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu S).

Temaattiset opinnot merkitään suoritusmerkinnällä. Temaattisten opintojen opintojaksojen nimet eritellään liitteeseen.

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta Lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lukio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten suoritettut lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely temaattisista opinnoista ja sellaisista muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät sisälly oppiaineiden oppimääriin.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän opinnoista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet, niissä suoritettut opinnot ja opintopistemäärät sekä muut opiskelijan suorittamat lukio-opinnot ja niistä saadut arvosanat joko numeroina tai suorituserkintänä (S = suoritettu, H = hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritettut opinnot ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittamien opintojen määrä opintopisteinä. Kokonaismäärään lasketaan hylättyjä opintoja vain pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta ja lukiodiplomitodistus annetaan lukion päättötodistuksen liitteinä.

Suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä sekä kokeesta saatu arvosana
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite, ja se merkitään Lisätietoja#kohtaan. Lukiodiplomitodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- oppiaine tai vastaava, jonka lukiodiplomitodistuksesta on kyse
- arvosana
- lukiodiplomiaineessa suoritettujen opintojen opintopisteiden määrä mukaan lukien lukiodiplomiopintojakso
- paikkakunta, todistuksen päivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

LUKION PÄÄTTÖTODISTUS

Malliopiskelija Eemeli

Henkilötunnus 311292-XXXX

joka on otettu tämän lukion opiskelijaksi on nyt suorittanut lukion koko oppimäärän.

Hän on saanut eri oppiaineissa seuraavat arvosanat:

Oppiaineet	Opiskeltujen kurssien määrä	Arvosanat sanallisesti ja numeroin	
Kemia	1	hyvä	8
Psykologia	1	hyvä	8

Opiskelijan suorittama kokonaiskurssimäärä: 3

Lisätietoja:

Raisiossa, toukokuun 30. päivänä 2020

Koulun leima

rehtori Juha-Matti Salmela

A = p.k:n 1-6 luokalla alkanut kieli.
B1 = p.k:n 7-9 luokalla alkanut yhteinen kieli.
B2 = p.k:n 7-9 luokalla alkanut valinnainen kieli.
B3 = lukiossa alkanut valinnainen kieli.

Todistuksenanto-oikeus myönnetty 1.9.1962

Arvosanat:
erinomainen 10, kiitettävä 9, hyvä 8, tyydyttävä 7, kohtalainen 6,
väitettävä 5, hylätty 4 ja hyväksytysti suoritettu 3.

Raision lukion päättötodistus

5.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arviointiluvun perusteella keskeiset paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävät asiat ovat seuraavat:

- *opintojaksoittain päätettävät asiat: opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden ja osa-alueiden toteutuminen opintojaksossa ja opintojakson arviointi*
- *oppilaitoksen arviointikulttuurin periaatteet ja yhteiset arviointiin liittyvät käytänteet*
- *arviointin toteuttaminen ja siihen kuuluvat erilaiset arviointipalautteen antamisen käytänteet*
- *arviointiin liittyvien yhteisten periaatteiden ja käytänteiden toteutumisen seuraaminen*
- *kesken olevan opintojakson merkintätapa ja suorituksen täydentämiskäytännöt*
- *hyväksytyjen ja hylättyjen arvosanojen uusimisen periaatteet ja uusimiskertojen määrä*
- *opinnot, jotka on mahdollista edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti*
- *opintojen mahdollisten etenemistapojen määrittely*
- *todistusten ulkoasu.*

Opinnoissa eteneminen

Raision lukiossa noudatetaan aineittain 6 opintopisteestä lukien 2/3-periaatetta. Tämä tarkoittaa sitä, että saadakseen arvosanan opintojaksosta tai suorittaakseen opintojakson itsenäisesti opiskelijan kyseisen aineen edeltävistä opintopisteistä tulee 2/3 olla suoritettuna hyväksytysti. Etenemisesteessä on kyse arvioinnin etenemisestä. Esimerkiksi 2 op:n opintojaksojen arvosanat 6, 4, 4 muodostavat esteen seuraavan opintojakson arvioinnille, kun taas arvosanat 5, 4, 5 eivät sitä muodosta.

6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

6.1. Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään lukiokoulutusta koskevassa valtioneuvoston asetuksessa (810/2018) määriteltyjen lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa jatkuvan oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen osana paikallista, kansallista, eurooppalaista ja globaalia yhteisöä.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuolitietoiselle opetukselle.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan ymmärrystä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan ja ohjaa häntä toimimaan kestävän elämäntavan hyväksi tavoitteellisesti, tietoperustaisesti ja monipuolisessa yhteistyössä. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Hän saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tieteen ja tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä motivoituu erilaisten tekstien tutkimisesta, tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija tottuu arvioimaan tekstien ja tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä monipuolisesti. Opiskelija oppii toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että koko kielivarantoaan käyttäen. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessä työskentelyssä.

Lukio-opetus rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa hänen itseohjautuvuuttaan. Lukio-opetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja kehittymään niissä taitavaksi. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka jatkuvan ja uudistuvan oppimisen taito ja tahto.

Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa työelämää kotimaassa ja kansainvälisesti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaisia

ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

6.2. Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella on lukiokoulutusta eheyttävä tehtävä. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat lukion oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus on kuvattu alla olevassa kuviossa.

Laaja-alainen osaaminen lukiossa

Tavoitteina

- hyvä yleissivistys
- kestävän tulevaisuuden rakentaminen
- vahvat jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiudet

OPETUSHALLITUS
OPIKASVATUSTOIMIKUNNAT

#LOPS2021

Lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvatut oppiaineiden oppimäärät muodostavat lukiokoulutuksessa saavutettavan osaamisen perustan. Lukiokoulutuksen tehtävän mukainen yleissivistys rakentuu oppiaineissa määritellystä tiedonalaakohtaisesta osaamisesta, jota laaja-alainen osaaminen tukee ja syventää.

Laaja-alainen osaaminen käsittää opiskelijan hyvään yleissivistykseen ja hyväksi ihmiseksi kasvamiseen, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksiin tarvittavien tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostaman kokonaisuuden.

Lukiokoulutuksen arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden tavoitteisiin pyritään kaikissa lukio-opinnoissa. Kukin oppiaine lähestyy laaja-alaista osaamista oman tiedon- ja tieteenalansa lähtökohdista. Laaja-alainen osaaminen on keskeinen osa sekä oppiainekohtaisia että oppiaineita yhdistäviä opintoja.

Laaja-alaista osaamista kehittämissä opinnoissa opiskelija syventää osaamistaan tarkastelemalla monitahoisia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä niiden yhteyksiä ja keskinäisriippuvuuksia. Opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisten välineiden avulla. Kehittyvä laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä.

Edellä esitetyn kuvion mukaisesti kaikille lukioille yhteisiä laaja-alaisen osaamisen osa-alueita on kuusi. Ne muodostavat toisiaan täydentävän ja yhdistävän kokonaisuuden. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat

- hyvinvointiosaaminen
- vuorovaikutusosaaminen
- monitieteinen ja luova osaaminen
- yhteiskunnallinen osaaminen
- eettisyys ja ympäristöosaaminen
- globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Kaikkia osa-alueita opiskeltaessa on tarkoitus, että opiskelija

- havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä sekä oppii etsimään hyvän tulevaisuuden rakentamisen elementtejä
- osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista ja rohkaistuu toimimaan eettisesti kestävien ratkaisujen puolesta sekä oman arjen että yhteiskunnan tasolla
- saa mahdollisuuksia oman mukavuusalueen haastamiseen, osaamisen jakamiseen ja vertaisoppimiseen sekä ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen.

Laaja-alaista osaamista täydennetään ja konkretisoidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa kunkin oppiaineen kohdalla sekä jokaisen opintojakson kuvauksessa. Laaja-alainen osaaminen otetaan huomioon lukion toimintakulttuurissa. Sen toteutusta täydennetään opetussuunnitelmaan sisällytettävissä korkeakouluopintoihin ja työelämään tutustumisen sekä kansainvälisen osaamisen järjestelyjen kuvauksissa. Temaattisten opintojen sisältöjä voidaan valita laaja-alaisen osaamisen osa-alueista.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden yksityiskohtaisemmat tavoitteet ovat seuraavat. Osa-alueet ja niiden tavoitteet etenevät yksilöllisestä näkökulmasta laajempiin yhteyksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija rakentaa identiteettiään tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan sekä syventämällä osaamistaan lisääntyvän itsetuntemuksen pohjalta. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan epävarmuuden sietokykyä, sinnikkyyttä ja luottamusta tulevaisuuteen.

Opiskelija ymmärtää terveyden ja terveellisten elämäntapojen merkityksen sekä vaalii fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyään ja hyvinvointiaan. Opiskelija omaksuu hyvinvointiaan tukevia ja iloa tuottavia toimintatapoja sekä tunnistaa niitä edistäviä yhteisöjä. Riittävä fyysinen aktiivisuus, uni, opiskelupäivän aikaiset tauot ja terveellinen ravinto tukevat oppimista sekä opiskelijan jaksamista ja palautumista. Opiskelija vahvistaa myös elämäntapoja, joissa korostuvat itselle merkityksellinen kulttuuri, teknologian vastuullinen käyttö ja eettisyys.

Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan valmiuksia tunnistaa myös hyvinvointia ja turvallisuutta heikentäviä tekijöitä, kuten uupumusta, kiusaamista ja häirintää, ja osallistua niiden ehkäisemiseen. Opiskelija saa valmiuksia hakeutua itse tai ohjata muita hakeutumaan palvelujärjestelmien piiriin ongelma- ja poikkeustilanteissa.

Lukio-opinnoissa tutustutaan yhteiskunnallisiin, kulttuurisiin ja globaaleihin keinoihin, joiden avulla edistetään yhteisöjen ja ekosysteemien hyvinvointia. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus toimia ja oppia yhdessä sekä löytää tapoja kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvän vuorovaikutuksen lähtökohta on myötätunto, joka mahdollistaa merkityksellisyyden kokemisen. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön, ja hän tulee kuulluksi omana itsenään. Opiskelija kehittää vuorovaikutusosaamistaan tunnistamalla, käsittelemällä ja säätelemällä tunteitaan. Hän oppii myös kuuntelemaan, kunnioittamaan ja ennakoimaan toisten tunteita ja näkemyksiä sekä niiden ilmaisuja. Hän oppii käyttämään tunteita voimavarana vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. He ymmärtävät niiden keskeisen merkityksen tiedon tuottamisessa ja tulkinnassa sekä ratkaisujen etsimisessä. Vuorovaikutusosaaminen tukee opiskelijoita heidän asettaessaan tavoitteita opiskelulle ja muulle toiminnalleen.

Lukio-opinnot antavat opiskelijalle valmiuksia rakentavaan vuorovaikutukseen. Hän syventää kykyään käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin. Opiskelija saa kokemuksia toiminnasta viestien ja merkitysten välittäjänä myös kieli- ja kulttuurirajoja ylittävässä vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusosaamisen kehittämisessä pohditaan sananvapauden merkitystä, sen vastuullista käyttöä sekä tiedonkäsityksen ja tiedonvälityksen muuttumista eri näkökulmista. Opiskelija hahmottaa rakentavan vuorovaikutuksen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen merkityksen kestäväälle tulevaisuudelle, demokratialle ja rauhalle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, esteettisten ja ekologisten arvolähtökohtien pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä. Samalla hän vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta. Opiskelija tottuu arvioimaan erilaisen tiedon tarpeellisuutta ja merkittävyyttä elämänhallinnan, opiskelun ja työ- ja jatko-opintosuunnitelmien sekä eri yhteisöjensä kannalta. Tätä konkretisoidaan tutustumalla korkeakouluopiskelun ja työssä oppimisen tapoihin rakentaa tietoa ja hyödyntää osaamista. Samalla opiskelija vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan sekä valmiuksiaan jatko-opintoihin ja muita elämänvaiheita varten.

Opiskelijan monilukutaitoa syvennetään tavoitteellisesti. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Lukio-opinnot vahvistavat opiskelijan uteliaisuutta ja taitoa löytää, tulkita ja tuottaa monenlaisia tekstejä vaativuusastetta, näkökulmia ja konteksteja vaihdellen. Lukio-opinnoissa pohditaan, miten teknologia ja digitalisaatio tukevat yksilöiden ja yhteisöjen kyvykkyyksiä. Opiskelija tutkii mahdollisuuksia ratkaista monimutkaisia ongelmia.

Opiskelija pohtii tulevaisuuden kannalta kestäviä ratkaisuja, joissa otetaan huomioon ympäristön, talouden, teknologian ja politiikan yhteyksiä, ja oppii tekemään ja arvioimaan vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita yksilön, yhteisöjen ja ekosysteemien näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan monimuotoiset osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat yhteiskunnallisen osaamisen lähtökohtana. Opinnot syventävät opiskelijan ymmärrystä omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan tukea demokratian monimuotoista toteutumista ympäröivässä yhteiskunnassa ja yhteistyössä muiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaistoimintaan. Yhteiskunnallisen osaamisen myötä opiskelija sisäistää yritteliään ja uudistumishenkisen asenteen eri elämänalueilla. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan demokraattisen, oikeudenmukaisen sekä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen perustuvan yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja rakenteita. Hän ymmärtää, miten yhteinen sosiaalinen pääoma muodostuu ja miten sitä voi kartuttaa. Opiskelija omaksuu aktiivisen kansalaisuuden ja toimijuuden taitoja. Hän motivoituu ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja tekemään aloitteita sekä viemään niitä eteenpäin yhteistyössä paikallisesti ja kansainvälisesti. Opiskelijan oman työn merkitystä hyvän tulevaisuuden rakentamisessa tehdään näkyväksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija arvioi ja suunnittelee toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista. Hän oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestävään käyttöön. Kokemukset ihmisiin ja luontoon kohdistuvasta huolenpidosta vahvistavat luottamusta siihen, että arkisilla hyvillä teoilla on vaikutusta.

Opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Hän saa mahdollisuuksia havainnoida, suunnitella, tutkia ja arvioida toimintaa, jolla näitä ilmiöitä voidaan muuttaa kestävään suuntaan. Opiskelija reflektoi havaintojaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta pyrkien tunnistamaan rakenteita, jotka mahdollistavat eri yhteisöjen kestävä toiminnan tai ovat sen esteenä.

Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestävä elämäntapaa. Hän tuntee YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita ja arvioi niissä edistymistä. Opiskelija pohtii ja vahvistaa omaa panostaan ja tarvittavia kumppanuuksia kestävä tulevaisuuden hyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähteaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen.

Opiskelija oppii tunnistamaan ja reflektoimaan kulttuuriperintöjä, arvoja, ihmisten erilaisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa sekä suomalaisessa yhteiskunnassa, Euroopassa ja globaalisti. Samalla hän harjaantuu arvostamaan ihmisten ja yhteisöjen oikeutta kulttuuriseen identiteettiin sekä toimimaan kulttuurisen moninaisuuden puolesta.

Opiskelija saa monenlaisia tilaisuuksia tutkia, harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen taitoja ja etiikkaa YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti. Samalla hän oppii erittelemään kansainvälistymistä ja globalisaatiota ilmiöinä. Opiskelija vahvistaa ihmisoikeuksien tuntemustaan ja toimijuuttaan ihmisoikeuksien, yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja eettisesti vastuullisten elintapojen edistämiseksi. Hän tunnistaa ja oppii hyödyntämään mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

7. Raising lukion opiskeluhoitosuunnitelma

[Linkki](#)

8. Oppiaineet

8.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI)

Oppiaine ja tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kielitaitoa, vuorovaikutustaitoa ja monilukutaitoa. Opiskelu syventää kiinnostusta kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin sekä lisää tietoisuutta omista taidoista viestijänä ja kielenkäyttäjänä. Opiskelu tukee kielitietoisuuden kehittymistä, kulttuurista yleissivistystä sekä oppimista kaikissa oppiaineissa. Tavoitteena on, että opiskelijat oppivat sellaisia tietoja ja taitoja, jotka tukevat jatkoopintoja ja aktiivista kansalaisuutta.

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen tieto-, taito- ja kulttuuriaine. Oppiaineessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteiden sekä kulttuurintutkimuksen tarkastelemat ilmiöt. Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu tutustuttaa kulttuuriperintöön ja sen eri muotoihin, sanataiteeseen sekä media- ja viestintäkulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, tekstien tulkintaan, aktiiviseen tiedonhankintaan sekä tiedon kriittiseen käsittelyyn ja eettiseen pohdintaan. Opiskelu kehittää ajattelemisen ja oppimaan oppimisen taitoja, metakielellisiä taitoja ja luovuutta. Tavoitteena on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja monimuotoisten tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja.

Kielitieto integroidaan oppiaineen muihin sisältöihin, ja sen opiskelu kehittää tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Kirjallisuuden opiskelun tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, elämyksellinen lukeminen sekä tekstien analysoinnin ja tulkinnan taitojen kehittyminen. Kirjallisuuden opiskelu tukee esteettisen ja eettisen pohdinnan kehittymistä ja antaa aineksia luovuuden, vuorovaikutustaitojen ja oman ilmaisun kehittämiseen. Medialukutaidon opiskelu syventää mediatekstien ja -sisältöjen kriittisen lukemisen, tuottamisen ja tulkitsemisen taitoja sekä mediakulttuurin ymmärtämistä ja auttaa omaksumaan aktiivisen ja vastuullisen kansalaisen taitoja.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypillisiä tekstejä ovat fiktiiviset ja asiatekstit, mediatekstit sekä institutionaaliset ja arkikeskustelut.

Äidinkieli ja kirjallisuus on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi kielten roolia oppimisessa. Kielten opiskelu kehittää opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen kielellinen moninaisuus, suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä saamen kielet maan alkuperäiskansan kielinä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa tehdään yhteistyötä kirjastojen kanssa. Lisäksi hyödynnetään muita vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten teattereita, museoita ja arkistoja sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijalle riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä. Tekstejä tuotetaan ja tulkitaan sekä itsenäisesti että vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa toteutetaan oppiaineen tavoitealueiden integraatiota. Eri oppimäärät tekevät yhteistyötä sekä toistensa että muiden oppiaineiden kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen karttuu äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa oppiaineen sisäisinä ja oppiainerajat ylittävinä teemoina ja osaamisalueina. Oppiaine on osa lukion kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Laaja-alaisista osaamisen alueista korostuvat äidinkielessä ja kirjallisuudessa **monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen** sekä **yhteiskunnallinen osaaminen**. Opiskelussa opitaan kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinoja rakentaa merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille. Vaikuttamisen, argumentoinnin, omien tekstien tuottamisen sekä vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja. Kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon, tekstien tuottamisen taitojen, monilukutaidon sekä kielitietoisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen tukee opiskelua ja oppimista kaikissa oppiaineissa sekä oppiaineiden yhteistyössä. Taitojen kehittyminen edellyttää pitkäjänteistä, luovaa, tutkivaa, toiminnallista ja prosessimaista työskentelyä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu vahvistaa **eettisyyttä, ympäristöosaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**, jotka otetaan huomioon opiskelun sisältöjen valinnassa. Opiskelu lisää ymmärrystä aikamme ajankohtaisista ympäristöhaasteista sekä antaa valmiuksia kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Mediataitojen sekä tiedonhankinta- ja tiedonhallintataitojen opiskelu kytkeytyy kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon ja eettisyyteen. Opiskelussa ohjataan kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen sekä identiteettien pohdintaan ja tunnistamiseen. Tavoitteena on ymmärtää omaa identiteettiä suhteessa suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa saavutettava osaaminen tukee monin eri tavoin opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä. Kielitietoisuuden, vuorovaikutusosaamisen ja monilukutaidon kehittyminen tukee ja vahvistaa opiskelijan identiteettien kehittymistä. Opiskelussa harjaannutaan oman ja toisten osaamisen rakentavaan arviointiin ja reflektointiin. Kulttuurin ja erityisesti kirjallisuuden opiskelun avulla syvennetään käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta. Oppiaine antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen sekä oman elämäntarinan ja vahvuuksien hahmottamiseen. Oppiaine tukee keskeisiä elämänhallinnan taitoja: vuorovaikutus- ja tekstitaitoja sekä taitoa toimia vastuullisesti, eettisesti ja rakentavasti eri tilanteissa.

Osaamisen arviointi

8.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1)

Oppiaine ja tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan suomen kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta sekä monilukutaitoa, vuorovaikutustaitoja ja mediataitoja. Opiskelu syventää opiskelijan käsitystä kieli- ja kulttuuritietoisuuden, kielitaidon ja vuorovaikutusosaamisen merkityksestä yksilöiden identiteettien ja yhteisöjen rakentumisessa. Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opiskelu kartuttaa monipuolisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia teksti- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelussa tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkeasteella.

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun kuuluu kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään kahdeksan kokonaisteosta, joista vähintään yksi on tietokirja.

Laaja-alainen osaaminen

Tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan*
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.*

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä*
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä*
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.*

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja*
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa*
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.*

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille*
- syventää tietojään kielen rakenteista, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.*

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Suomen kielen ja kirjallisuuden opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisen kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltäviä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteita johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien analysoiminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- yleiskielen hallinta
- tiedonhankinnan taidot, lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

- kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- oppiaineeseen kytkeytyvien tiedonalojen kielten ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppiaineen käsitteiden hallinta

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kohderyhmän, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa luetaan kokonainen kaunokirjallinen teos, mikä syventää opiskelijan käsitystä ihmisestä, elämästä ja maailmasta ja tukee hyvinvointiosaamisen kehittymistä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana harjoitellaan erilaisten tekstien tuottamista prosessina yksin ja yhdessä, mikä vahvistaa opiskelijan vuorovaikutustaitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteistä osaamista tukee erilaisten, monimuotoisten tekstien lukeminen, erittely, tulkinta ja arviointi sekä tekstien pohjalta kirjoittamisen taito.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Omien tekstien tuottamisen sekä kielen- ja tekstinhuollon taitojen kehittäminen tukee toimimista aktiivisena kansalaisena ja työelämätaitoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin muihin kirjallisiin ja suullisiin töihin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI4)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI4), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee kauno- ja tietokirjallisuuden lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- ymmärtää kirjallisuuden monitulkintaisuutta.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä
- kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa luetaan kokonainen kaunokirjallinen teos, mikä syventää käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta ja antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen. Kertomuksellisuuden keinojen osaaminen antaa välineitä oman elämäntarinan vahvistamiseen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kirjallisuuden lukeminen ohjaa kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen sekä identiteettien pohdintaan.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kauno- ja tietokirjallisuus sekä muut tekstit, esimerkiksi teatteriesitykset, elokuvat, pelit tai muut mediatekstit, lisäävät ymmärrystä aikamme ajankohtaisista kysymyksistä ja antavat valmiuksia kestävän tulevaisuuden rakentamiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monipuoliset lukemisen tavat, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen, edistävät luovaa osaamista. Monimuotoisen kirjallisuuden analyysi- ja tulkintatavat tukevat opiskelua ja oppimista kaikissa oppiaineissa. Kirjallisuuden monitulkintaisuuden ymmärtäminen vahvistaa luovaa ajattelua sekä kykyä katsoa ihmistä ja maailmaa monista eri näkökulmista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kertomuksellisuuden keinojen tunnistaminen mediateksteissä vahvistaa kriittistä lukutaitoa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa keskustellaan kirjallisuuden pohjalta, mikä edistää opiskelijan vuorovaikutustaitoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin muihin kirjallisiin ja suullisiin töihin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI5)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI5), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä, erityisesti mediatekstejä, sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta*
- *perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- *sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka*
- *tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot*
- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *lähdekritiikki, tiedonhankinta ja -hallinta, tekijänoikeudet*
- *puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista vahvistetaan harjoittelemalla vaikuttamisen keinoja sekä suullisesti että kirjallisesti, mikä tukee aktiiviseksi kansalaiseksi kehittymistä ja työelämätaitoja. Opintojaksossa painottuu median rooli yhteiskunnallisena vaikuttajana.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana harjoitellaan lähdekritiikkiä, mediaetiikkaa ja tiedonhankintaa, mikä kehittää eettistä osaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa luetaan vaikuttava kaunokirjallinen teos, mikä syventää opiskelijan käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta ja tukee hyvinvointiosaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Argumentoinnin harjoittelu sekä suullisesti että kirjallisesti ja monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien, ilmaisutapojen ja vuorovaikutuksen analysoiminen kehittävät vuorovaikutusosaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana harjoitellaan lähdekritiikkiä sekä tiedonhankintaa ja -hallintaa, mikä tukee opiskelua ja oppimista kaikissa oppiaineissa ja vahvistaa näin monitieteistä osaamista. Vaikuttavien tekstien tuottaminen kehittää luovaa osaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin muihin kirjallisiin ja suullisiin töihin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI8)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI8), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- tuntee Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja sekä osaa analysoida niitä osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- Suomen kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä osana maailmankirjallisuutta
- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti

- *tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kirjallisuutta tarkastellaan osana muuttuvaa yhteiskuntaa. Kaunokirjallisuutta tutkitaan eri konteksteissaan, esimerkiksi historiallisessa ja kulttuurisessa sekä poliittisessa ja yhteiskunnallisessa kontekstissa. Kulttuurinen lukutaito tukee opiskelua kaikissa oppiaineissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Monimuotoisen ja moniäänisen kaunokirjallisuuden erittely ja tulkinta sekä kirjallisesti että suullisesti pari- ja ryhmätöinä vahvistavat vuorovaikutusosaamista. Kirjallisuuden lukeminen kehittää tunne- ja empatiataitoja sekä ryhmätöitä sosiaalisia taitoja ja yhteistyökykyä.

Hyvinvointiosaaminen

Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisten teosten ja teemojen opiskelun avulla syvennetään käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta. Opintojaksossa luetaan kaksi kaunokirjallista klassikkoa, kotimainen ja ulkomainen. Tavoitteena on ymmärtää omaa identiteettiä suhteessa suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kulttuuriin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa opiskellaan Suomen kirjallisuutta eri konteksteissaan monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä osana maailmankirjallisuutta. Tekstejä tarkastellaan eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta. Tavoitteena on ymmärtää omaa identiteettiä suhteessa suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kulttuuriin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisten teosten ja teemojen opiskelu rakentaa yhteyksiä eri aikojen, kulttuurien ja ihmisten välille. Tekstejä tarkastellaan eri näkökulmista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kirjallisuutta opiskellaan eri näkökulmista, kuten arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin muihin kirjallisiin ja suullisiin töihin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄI9)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄI9), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan*
- *kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta*
- *syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

- *opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot*
- *oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä*
- *dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka*
- *mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot sekä vakuuttavan esittämisen ja argumentoinnin kehittyminen tukevat toimimista aktiivisena kansalaisena ja työelämätaitoja. Opintojakso antaa valmiudet osallistua toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa tehdään paljon toiminnallisia vuorovaikutusharjoituksia ja analysoidaan vuorovaikutustilanteita niiden kontekstissa. Vuorovaikutuksen ongelmien ratkominen ja rakentavan vuorovaikutuksen harjoittelu kehittävät vuorovaikutusosaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutusosaamisen kehittyminen tukee ja vahvistaa opiskelijan viestijäidentiteetin kehittymistä. Opintojaksossa kartoitetaan omia vahvuuksia. Lisäksi harjaannutetaan oman ja toisten vuorovaikutustaitojen rakentavaan arviointiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Vuorovaikutustaitojen kehittyminen edellyttää luovaa ja toiminnallista työskentelyä. Opintojaksossa analysoidaan vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa otetaan huomioon vuorovaikutukseen liittyvä etiikka.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa opiskellaan vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn ja opintojakson aikaisiin töihin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄI10)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄI10), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen*
- *kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- *kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen*
- *tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet*
- *kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu*
- *aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä*
- *tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuolto*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kirjoittamisen prosessin hallinta aineistoja käyttäen sekä kielen- ja tekstinhuolto tukevat opiskelua kaikissa oppiaineissa. Kantaa ottavien ja pohtivien tekstien kirjoittamisen harjoittelu tukee toimimista aktiivisena kansalaisena ja työelämätaitoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Aineistojen käytön, tiedonhallinnan ja lähdekritiikin opiskelu kytkeytyy kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon ja eettisyyteen.

Hyvinvointiosaaminen

Omaäänisen tekstin kirjoittaminen antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen. Kaunokirjallisen teoksen lukeminen syventää käsitystä ihmisistä, elämästä ja maailmasta, mikä tukee opiskelijan hyvinvointiosaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Laajahkon, omaäänisen tekstin kirjoittaminen, kirjoittamisen prosessinhallinta ja taito muokata omaa tekstiä vahvistaa opiskelijan monitieteistä ja luovaa osaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin muihin kirjallisiin ja suullisiin töihin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄI11)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄI11), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan*
- *osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä*
- *ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa*
- *osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- *monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö*
- *erilaisia tapoja tulkita tekstejä*
- *tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa*
- *monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa opitaan monimuotoisten tekstien keinot rakentaa merkityksiä, mikä vahvistaa monitieteistä ja luovaa osaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tekstien sijoittaminen kulttuurikontekstiinsa edistää kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Erilaiset tavat tulkita tekstiä sekä kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon syventäminen tukevat opiskelua kaikissa oppiaineissa.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee keskeisiä elämänhallinnan taitoja: tekstitaitoja. Kaunokirjallisen teoksen lukeminen syventää käsitystä ihmisistä, elämästä ja maailmasta, mikä tukee opiskelijan hyvinvointiosaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin muihin kirjallisiin ja suullisiin töihin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Kielen- ja tekstinhuolto, 1 op (ÄI12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- hallitsee kielenhuollon perusasiat, oikeinkirjoitussäännöt ja yleiskielen normit
- osaa käyttää hyödyksi kielenhuoltoon liittyviä apuneuvoja, kuten hakuteoksia, sanakirjoja ja verkkomateriaalia
- pystyy viimeistelemään ja huoltamaan tekstejä
- osaa kirjoittaa selkeää, sujuvaa ja sidosteista asiatyylä
- saa välineitä kielitietoisuuden vahvistamiseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- keskeiset kielenhuollon perusasiat, oikeinkirjoitussäännöt, yleiskielen normit ja asiatyylin piirteet
- kielenhuoltoon liittyvien apuneuvojen, kuten hakuteosten, sanakirjojen ja verkkomateriaalin, käyttö
- lyhyiden tekstien kirjoittaminen ja niiden kielen huoltaminen
- tekstien lukeminen kielenhuollon näkökulmasta.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen**Yhteiskunnallinen osaaminen**

Omien tekstien kriittisen lukemisen ja kielenhuoltamisen kehittyminen tukee toimimista aktiivisena kansalaisena ja työelämätaitoja sekä opiskelua ja oppimista kaikissa oppiaineissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Tekstien kirjoittaminen ja lukeminen ja niiden kielenhuolto yksin ja/tai yhdessä on vuorovaikutusta. Kurssilla opitaan kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinoja rakentaa merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille.

Hyvinvointiosaaminen

Kielitietoisuuden kehittyminen vahvistaa opiskelijan identiteettien kehittymistä. Kielenhuollon kurssilla harjaannutaan oman osaamisen arviointiin kielenhuollon näkökulmasta. Selkeään, sujuvan ja sidosteisen tekstin kirjoittamisen taito antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen sekä tukee keskeisiä elämänhallinnan taitoja: vuorovaikutus- ja tekstitaitoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin muihin kirjallisiin ja suullisiin töihin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä. Opintojaksossa on suoritusmerkintäarvostelu.

Luova kirjoittaminen, 2 op (ÄI13)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- syventää ja laajentaa kirjallista ilmaisutaitoa ryhmässä
- harjoitella sanataiteen keinoja, jotka aktivoivat ja monipuolistavat kielikykyä
- lujittaa ja vahvistaa arviointikykyä itse- ja vertaisarvioinnin avulla
- hyödyntää lukemisen ja kirjoittamisen vuorovaikutusta oman kirjallisen ilmaisun kehittämisessä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tuotetaan erilaisia kaunokirjallisia tekstejä yksin, pareittain tai ryhmässä
- harjoitellaan tyylikeinoja sekä tunnistetaan tekstien ominaispiirteitä
- harjoitellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta
- luetaan kaunokirjallinen teos, joka esitellään ryhmälle ja josta keskustellaan
- käydään teatterissa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tekstien tuottaminen yhdessä sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen kehittävät vuorovaikutusosaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Luova kirjoittaminen lisää ilmaisurohkeutta ja itsetuntemusta. Opintojakson aikana harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista, mikä vahvistaa hyvinvointiosaamista. Luova kirjoittaminen antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen sekä oman elämäntarinan ja vahvuuksien hahmottamiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Luovassa kirjoittamisessa opitaan kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinojen avulla rakentamaan merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin muihin kirjallisiin ja suullisiin töihin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä. Opintojaksossa on suoritusmerkintäarvostelu.

Lukupiiri, 1 op (Äl14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää yleistä, kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan
- Opiskelija laajentaa sanavarastoaan ja tekstitaitojaan
- Opiskelija kehittää keskittymiskykyään ja valmiuttaan pitkäjänteiseen työskentelyyn
- Opiskelija syventyy ja eläytyy lukemaansa
- Opiskelija tunnistaa, millaisesta kirjallisuudesta itse nauttii

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kauno- ja tietokirjallisuuden lukeminen
- itseä kiinnostavien kirjojen ja kirjallisuuden lajien etsiminen
- kirjallisuuskeskustelut ja omien ajatusten sanallistaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla luetaan kirjallisuutta ja keskustellaan siitä, mikä syventää käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta ja antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon syventäminen tukee opiskelua kaikissa oppiaineissa

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kirjallisuuden lukeminen ohjaa kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen sekä identiteettien pohdintaan. Tekstien sijoittaminen kulttuurikontekstiinsa edistää kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kauno- ja tietokirjallisuus lisäävät ymmärrystä aikamme ajankohtaisista kysymyksistä ja antavat valmiuksia kestävästä tulevaisuudesta rakentamiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monimuotoisiin teksteihin tutustuminen osoittaa tekstien erilaisia keinoja rakentaa merkityksiä, mikä vahvistaa monitieteistä ja luovaa osaamista. Elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen edistävät luovaa osaamista. Kirjallisuuden monitulkintaisuuden ymmärtäminen vahvistaa luovaa ajattelua sekä kykyä katsoa ihmistä ja maailmaa monista eri näkökulmista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa keskustellaan kirjallisuuden pohjalta, mikä edistää opiskelijan vuorovaikutustaitoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn. Opintojaksossa on suoritusmerkintäarvostelu.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla luetaan omavalintaisia paperikirjoja ja keskustellaan niistä. Tavoitteena on kehittää omaa luku- ja kirjoitustaitoa sekä keskittymiskykyä. Lukupiiri kokoontuu kerran viikossa kahden jakson ajan. Opintojakso on yhden opintopisteen mittainen, ja se arvioidaan S-merkinnällä.

Kieli- ja tekstitietoisuus sekä vuorovaikutus 1, 2 op (ÄI2-ÄI3)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (ÄI2), Pakollinen
- Vuorovaikutus 1, 1 op (ÄI3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan*

- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää kielen sosiaalisen luonteen ja merkityksen niin yksilön kuin yhteisöjen kannalta.

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan, syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- erilaiset käsitykset kielestä: kieli rakenteena, merkitysten muodostajana, sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä sekä vallan välineenä
- monilukutaidon käsite, laaja tekstikäsite, tekstilajin käsite
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet

Vuorovaikutus 1

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä sekä ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteistä osaamista tukee kielitietoisuuden ja monilukutaidon sekä lukiokoulutuksessa tarvittavien viestintätaitojen kehittäminen opintojakson aikana.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen vahvistaa opiskelijan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä.

Vuorovaikutusosaaminen

Erialaisten vuorovaikutustilanteiden ja ryhmäviestinnän ilmiöiden harjoittelu opintojakson aikana vahvistavat opiskelijan vuorovaikutusosaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kielellisen vaihtelun tiedostaminen ja monipuolisten vuorovaikutustaitojen harjoittelu opintojakson aikana tukevat opiskelijan yhteiskunnallista osaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Kielitietoisuuden ja vuorovaikutusosaamisen harjoittelu tukee ja vahvistaa opiskelijan identiteettien kehittymistä sekä elämänhallinnan taitoja. Lisäksi viestintärohkeuden vahvistaminen ja oman viestijäkuvan syventäminen tukevat opiskelijan hyvinvointiosaamista. Opintojaksossa luetaan kokonainen tietokirja, mikä laajentaa yleissivistystä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin muihin kirjallisiin ja suullisiin töihin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Kirjoittaminen 1 ja vuorovaikutus 2, 2 op (ÄI6-ÄI7)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (ÄI6), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (ÄI7), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkastuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin*
- *syventää taitoaan käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta.*

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä*
- *kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä*
- *syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- *kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen*
- *tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto*
- *tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia*

Vuorovaikutus 2

- *esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu*
- *puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot*
- *vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa*
- *puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan tekstien pohjalta kirjoittamista, kielen- ja tekstinhuoltoa, tekstien analysointia ja arviointia, esiintymistaitoja sekä puheenvuoron rakentamista, mikä tukee toimimista aktiivisena kansalaisena ja työelämätaitoja.

Vuorovaikutusosaaminen

Kirjoittamisprosessiin kuuluva palaute sekä esiintymisen vuorovaikutteisuus kehittävät vuorovaikutustaitoja.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskellaan keskeisiä elämänhallinnan taitoja: kirjoittamis- ja esiintymistaitoja. Viestintärohkeuden kehittäminen niin kirjoittajana kuin esiintyjänäkin tukee hyvinvointiosaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Aineistopohjaisessa kirjoittamisessa arvioidaan tekstien luotettavuutta, mikä kytkeytyy kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon. Eettisyyteen kuuluu myös vuorovaikutustaitojen harjoittelu eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa syvennetään kirjoittamisen prosessin hallintaa, mikä kehittää opiskelijan monitieteistä ja luovaa osaamista. Tekstin omaäänisyyttä tukevat kirjoitusharjoitukset edellyttävät luovaa työskentelyä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin muihin kirjallisiin ja suullisiin töihin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

8.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6)

Oppiaine ja tehtävä

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: opiskelija oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen suomen kielen taito aiemmin oppimiensa kielten rinnalle. Oppimäärän tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen keskeinen tavoite on saavuttaa sellainen suomen kielen taito ja suomalaisen kulttuurin tuntemus, jolla opiskelija selviää jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan monikielisyyden kehittymistä, suomen kielen moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Yhteistyössä opiskelijan oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden opetuksen kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus tukee opiskelijan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentumista kulttuurisesti moninaisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden sekä omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille.

Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetus edistää kielenoppimista kaikissa vuorovaikutustilanteissa. Kielen ja vuorovaikutustaitojen hyvä hallinta on merkityksellistä jatko-opintojen, työelämän ja arjessa selviytymisen kannalta.

Kaikissa moduuleissa kehitetään kirjoitetun kielen hallintaa, monilukutaitoa sekä puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä opitaan analysoimaan ja arvioimaan tekstejä ja vuorovaikutustilanteita kriittisesti osin jo aiemmin hankitun käsitteellisen osaamisen ja analysointitaitojen avulla. Näitä taitoja syvennetään ja laajennetaan kullakin opintojaksolla lukemalla erityisesti pitkiä kaunokirjallisia ja tietotekstejä sekä analysoimalla niitä itsenäisesti ja yhdessä. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään neljä kokonaisteosta. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen opintoja korkea-asteella.

Laaja-alainen osaaminen

Tavoitteet

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kielitietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen esiintymis- ja ryhmäviestintätilanteissa
- osaa arvioida, eritellä ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- ymmärtää yhä käsitteellisempää opetuspuhetta ja muodollisia puhetilanteita, osaa toimia niissä ja hallitsee niihin sopivia viestintä- ja vuorovaikutusstrategioita
- on tietoinen vuorovaikutustilanteiden kulttuurisidonnaisuudesta ja osaa tarkastella ja tulkita erilaisia vuorovaikutustilanteita ja niiden etiikkaa

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että ymmärtää monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, ja hyödyntää sopivia strategioita niiden lukemisessa ja tulkitsemisessa
- kehittää lukemalla sana-, fraasi- ja käsitevarantoaan sekä käsitystään kirjoitetun kielen rakenteista ja osaa arvioida tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, monipuolistaa lukemistoaan ja syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä oppii lukemaan ja tulkitsemaan myös pitkiä tietotekstejä, kokonaisia kaunokirjallisia teoksia ja tietokirjoja
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ilmaista ja perustella ajatuksiaan, valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon sekä käyttää aiheeseen sopivia kielen rakenteita, sanastoa, fraaseja ja käsitteitä
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisesti sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia

Kielitietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteetille sekä oppii kehittämään kielitaitoaan erilaisissa kielenkäyttöympäristöissä ja -tilanteissa ja käyttämään oppimisessaan koko kielivarojaan
- syventää tietojään kielen rakenteista, eri rekistereistä, tyylipiirteistä ja sävyistä sekä niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- ymmärtää kielen oppimisen prosessia sekä oppii tuntemaan ja hyödyntämään itselleen sopivimpia keinoja ja välineitä kielitaitonsa kehittämiseksi

Osaamisen arviointi

Jos opiskelijan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleista. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritettujen moduulit luetaan hyväksi täysimääräisesti suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulin arvosanaksi. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulit korvaavat suomen kielen ja kirjallisuuden moduulit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pakollisten moduulien osalta voidaan edellyttää lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijoiden taitojen karttumista. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltäviä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet

kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Kielitaidon arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä voidaan soveltuvin osin käyttää eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteista johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- kuullun ymmärtämisen ja puhumisen taitojen kehittyminen
- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien ymmärtäminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen
- kielen abstraktiotason kehittyminen ja yleiskielen hallinta

Kielitietoisuuden kehittyminen

- tiedonalojen kielten ja kielellisen moninaisuuden ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppimäärän käsitteiden hallinta sekä kielen havainnointi ja käyttö tilanteen, tarkoituksen ja tekstilajin mukaisesti

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja

- oppii havainnoimaan kielen rakenteiden ja ilmausten käyttöä erilaisissa teksteissä ja hyödyntämään sitä omassa kirjoittamisessaan
- oppii käyttämään erilaisia tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää kirjoitusprosessin eri vaiheisiin liittyviä taitojaan.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- pitkien tekstien lukeminen, mahdollisesti myös muilla opiskelijan osaamilla kielillä: tekstin tavoitteen ja sisällön ymmärtäminen
- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- luettavien tekstien ymmärtämisessä tarvittavat strategiat, abstraktin kielen taito, sana-, fraasi- ja käsitevaranto
- kielen- ja tekstinhuoltoa
- erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteistä osaamista tukee pitkien tekstien lukemisen ja erilaisten tekstin ymmärtämisen strategioiden sekä tekstien pohjalta kirjoittamisen harjoittelu opintojakson aikana.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista vahvistetaan opintojakson aikana harjoittelemalla monimuotoisten tekstien tuottamista, tulkitsemista ja arvioimista sekä niiden rakenteita ja ilmaisutapoja.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana harjoitellaan erilaisten tekstien tuottamista prosessina yksin ja yhdessä, mikä vahvistaa opiskelijan vuorovaikutusosaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla luetaan kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja, mikä syventää opiskelijan käsitystä ihmisestä, elämästä ja maailmasta ja tukee hyvinvointiosaamisen kehittymistä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin sekä opintojakson aikaisiin muihin kirjallisiin ja suullisiin töihin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Kirjallisuus 1, 2 op (S24)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (S24), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu lukemaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä
- kehittää ymmärrystään kirjallisuuden lajeista ja niiden ominaispiirteistä ja ilmaisukeinoista
- kiinnostuu ja oppii nauttimaan kirjallisuudesta
- oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti
- kehittää kielellisten rakenteiden ja sanaston hallintaa lukemalla suomenkielistä kaunokirjallisuutta.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- eläytyvää ja analyttistä kirjoittamista ja keskustelua kirjallisuuden pohjalta
- kielen kuvallisuus ja kulttuurisidonnaisuus, monitulkintaisuus ja kielellä leikkittely
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä
- kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja itsenäisesti tai yhdessä luettuna

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan lukemaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä sekä kirjoittamaan eläytyvästi kirjallisuuden pohjalta, mikä tukee opiskelijan luovaa osaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan keskustelua kirjallisuuden pohjalta, mikä edistää opiskelijan vuorovaikutustaitoja.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla luetaan kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja, mikä syventää opiskelijan käsitystä ihmisestä, elämästä ja maailmasta ja tukee hyvinvointiosaamisen kehittymistä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin sekä muihin opintojakson aikaisiin kirjallisiin ja suullisiin töihin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Tekstien tulkinta 1, 2 op (S25)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (S25), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *oppii tarkastelemaan erilaisissa teksteissä käytettäviä vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoja*
- *osaa tarkastella myös kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana*
- *oppii perustelemaan omia mielipiteitään yhä monipuolisemmin kirjoittajana ja puhujana.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot, argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot*
- *perustelemisen harjoittelu suullisesti ja kirjallisesti, lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet*
- *argumentoivan kielenkäytön sanastoon ja rakenteisiin perehtyminen: geneeriset ilmaukset, modaalisuuden ja affektisuuden ilmaisukeinot*
- *kielellisten keinojen valinta, tekstilaji ja tyyli*
- *yhteiskunnallisesti merkittävä tai ajankohtainen kokonaisteos*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista vahvistetaan opintojakson aikana harjoittelemalla vaikuttamisen keinoja sekä suullisesti että kirjallisesti, mikä tukee aktiiviseksi kansalaiseksi kehittymistä ja työelämätaitoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana harjoitellaan lähdekritiikkiä, tiedonhakua, tiedonhallintaa ja tekijänoikeuksia, mikä kehittää opiskelijan eettistä osaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana harjoitellaan lähdekritiikkiä, tiedonhakua ja tiedonhallintaa, mikä tukee opiskelua ja oppimista kaikissa oppiaineissa ja vahvistaa näin opiskelijan monitieteistä osaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan argumentointia sekä suullisesti että kirjallisesti, mikä kehittää opiskelijan vuorovaikutustaitoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin sekä muihin opintojakson aikaisiin kirjallisiin ja suullisiin töihin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Kirjallisuus 2, 2 op (S28)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (S28), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää kaunokirjallisuuden tuntemustaan
- kehittää kykyään tarkastella kirjallisuutta sen kulttuurisessa ja historiallisessa syntykontekstissa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- tutustuu suomalaisen kirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin sekä osaa arvioida niiden merkitystä.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- Suomen kirjallisuuden vaiheet osana maailmankirjallisuutta
- eri aikakausien kaunokirjallisuutta ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman näkökulmasta
- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- merkittävä tai ajankohtainen kaunokirjallinen kokonaisteos

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan kirjallisuuden lukemista sen kulttuurisessa ja historiallisessa syntykontekstissa, mikä vahvistaa opiskelijan monitieteistä osaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tutustutaan Suomen kirjallisuuden vaiheisiin osana maailmankirjallisuutta, eri aikakausien kaunokirjallisuuteen sekä suomalaisen kirjallisuuden keskeisiin teoksiin, mikä vahvistaa opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla luetaan merkittävä tai ajankohtainen kaunokirjallinen kokonaisteos, mikä syventää opiskelijan käsitystä ihmisestä, elämästä ja maailmasta ja tukee hyvinvointiosaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin sekä muihin opintojakson aikaisiin kirjallisiin ja suullisiin töihin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Vuorovaikutus 3, 2 op (S29)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (S29), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää vuorovaikutustaitojaan ja oppii arvioimaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutusosaamisen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa, työelämässä ja yhteiskunnassa
- kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta
- syventää kykyään tarkastella ja analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista
- syventää ymmärrystään kielen tilanteisesta vaihtelusta.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

- kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojen sekä puhumisen ja esiintymisen taitojen monipuolistaminen, kielen rekisterit ja tilanteen edellyttämä kielenkäyttö
- vuorovaikutuksen ja vuorovaikutusosaamisen merkitys jatko-opinnoissa, työelämässä ja yhteiskunnassa, esimerkiksi erilaisissa järjestöissä sekä muissa muodollisissa ja epämuodollisissa yhteisöissä toimiminen
- dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä
- vuorovaikutuksen kulttuuristen piirteiden ja erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointi
- mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa kehitetään opiskelussa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja, mikä vahvistaa opiskelijan yhteiskunnallista osaamista. Opintojakso antaa valmiudet osallistua toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa tehdään paljon toiminnallisia vuorovaikutusharjoituksia ja analysoidaan vuorovaikutustilanteita niiden kontekstissa. Vuorovaikutuksen ongelmien ratkominen ja rakentavan vuorovaikutuksen harjoittelu kehittävät vuorovaikutusosaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutusosaamisen kehittyminen tukee ja vahvistaa opiskelijan viestijäidentiteetin kehittymistä. Opintojaksossa kartoitetaan omia vahvuuksia. Lisäksi harjaannutaan oman ja toisten vuorovaikutustaitojen rakentavaan arviointiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Vuorovaikutustaitojen kehittyminen edellyttää luovaa ja toiminnallista työskentelyä. Opintojaksossa analysoidaan vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa otetaan huomioon vuorovaikutukseen liittyvä etiikka.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa opiskellaan vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn ja opintojakson aikaisiin töihin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Kirjoittaminen 2, 2 op (S210)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (S210), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää edelleen taitoaan ilmaista ja perustella ajatuksiaan kirjoittamalla hyödyntäen muita tekstejä*
- *kehittää omaäänistä kirjoittamista*
- *kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiä*
- *syventää kirjoitetun kielen rakenteiden ja konventioiden tuntemusta*
- *osaa valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- *aineistopohjaisten laajojen tekstien tuottaminen ja lähteiden arviointi*
- *omaaäänisten tekstien tuottaminen*

- *tekstin- ja kielenhuollon käytänteiden soveltaminen tekstien muokkaamisessa*
- *luettaville ja kirjoitettaville teksteille tyypillisten kielen rakenteiden, sanaston, fraasien ja käsitteiden käyttöön harjaantuminen*
- *ajankohtainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla kehitetään omaäänisen tekstin kirjoittamista, kirjoittamisen prosessinhallintaa ja taitoa muokata omaa tekstiä, mikä vahvistaa opiskelijan monitieteistä ja luovaa osaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla syvennetään kirjoittamisprosessin hallintaa ja kirjoitettaville teksteille tyypillisten kielen rakenteiden, sanaston ja fraasien käyttöä, mikä vahvistaa opiskelijan kirjallista vuorovaikutusosaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Omaäänisen tekstin kirjoittamisen harjoittelu antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen. Lisäksi ajankohtaisen kaunokirjallisen teoksen tai tietokirjan lukeminen syventää opiskelijan käsitystä ihmisestä, elämästä ja maailmasta, mikä tukee opiskelijan hyvinvointiosaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin sekä opintojakson aikaisiin muihin kirjallisiin ja suullisiin töihin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Tekstien tulkinta 2, 2 op (S211)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (S211), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan*
- *osaa tulkita erilaisia monimuotoisia tekstejä*
- *ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinassa.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- *monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien tulkinta*
- *analyysin ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö*
- *runokokoelma tai näytelmäteksti*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa syvennetään kriittistä ja kulttuurista lukutaitoa, mikä vahvistaa opiskelijan yhteiskunnallista osaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan monimuotoisten tekstien keinoja rakentaa merkityksiä, mikä vahvistaa monitieteistä ja luovaa osaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee keskeisiä elämänhallinnan taitoja: tekstitaitoja. Kaunokirjallisen teoksen lukeminen syventää käsitystä ihmisistä, elämästä ja maailmasta, mikä tukee opiskelijan hyvinvointiosaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin sekä opintojakson aikaisiin muihin kirjallisiin ja suullisiin töihin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Kielen- ja tekstinhuolto, 1 op (S212)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- hallitsee kielenhuollon perusasiat, oikeinkirjoitussäännöt ja yleiskielen normit
- osaa käyttää hyödyksi kielenhuoltoon liittyviä apuneuvoja, kuten hakuteoksia, sanakirjoja ja verkkomateriaalia
- pystyy viimeistelemään ja huoltamaan tekstejä
- osaa kirjoittaa selkeää, sujuvaa ja sidosteista asiatyylillä
- saa välineitä kielitietoisuuden vahvistamiseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- keskeiset kielenhuollon perusasiat, oikeinkirjoitussäännöt, yleiskielen normit ja asiatyylin piirteet
- kielenhuoltoon liittyvien apuneuvojen, kuten hakuteosten, sanakirjojen ja verkkomateriaalin, käyttö
- lyhyiden tekstien kirjoittaminen ja niiden kielen huoltaminen
- tekstien lukeminen kielenhuollon näkökulmasta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin muihin kirjallisiin ja suullisiin töihin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä. Opintojaksossa on suoritusmerkintäarvostelu.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla kerrataan kirjoittamiseen liittyvät keskeiset kielenhuollon perusasiat, oikeinkirjoitussäännöt, yleiskielen normit ja asiatyylin piirteet. Opitaan tarkastelemaan omaa tekstiä kriittisesti ja huoltamaan sitä. Opintojakso on yhden opintopisteen mittainen, ja se arvioidaan S-merkinnällä. Yhteinen ryhmä ÄI12-opintojakson kanssa.

Luova kirjoittaminen, 2 op (S213)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- syventää ja laajentaa kirjallista ilmaisutaitoa ryhmässä
- harjoitella sanataiteen keinoja, jotka aktivoivat ja monipuolistavat kielikykyä
- lujittaa ja vahvistaa arviointikykyä itse- ja vertaisarvioinnin avulla
- hyödyntää lukemisen ja kirjoittamisen vuorovaikutusta oman kirjallisen ilmaisun kehittämisessä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tuotetaan erilaisia kaunokirjallisia tekstejä yksin, pareittain tai ryhmässä
- harjoitellaan tyylikeinoja sekä tunnistetaan tekstien ominaispiirteitä
- harjoitellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta
- luetaan kaunokirjallinen teos, joka esitellään ryhmälle ja josta keskustellaan
- käydään teatterissa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin muihin kirjallisiin ja suullisiin töihin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä. Opintojaksossa on suoritusmerkintäarvostelu.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tuotetaan erilaisia kaunokirjallisia tekstejä yksin, pareittain tai ryhmissä. Lisäksi tunnistetaan tekstien ominaispiirteitä, harjoitellaan tyylikeinoja sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opintojaksolla luetaan kaunokirjallisia tekstejä ja käydään teatterissa. Arvioidaan S-merkinnällä. Yhteinen ryhmä ÄI13-opintojakson kanssa.

Kieli- ja tekstitietoisuus sekä vuorovaikutus 1, 2 op (S22-S23)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (S22), Pakollinen
- Vuorovaikutus 1, 1 op (S23), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan*
- *ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle*

- oppii hyödyntämään erilaisia kielenkäyttötilanteita ja -ympäristöjä kielitaitonsa kehittämisessä sekä käyttämään koko kielivarojaan oppimisessa
- oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan.

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää lukiokoulutuksen edellyttämiä viestintätaitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana
- lisää viestintärohkettaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja erilaisten kontekstien, vuorovaikutussuhteiden ja puhekuultuurien näkökulmasta
- oppii havainnoimaan ja ymmärtämään ryhmäviestinnän ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- suomen kielen ominaispiirteet, vertailu opiskelijan aiemmin oppimiin ja koulussa opiskeltaviin kieliin, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, monikielisyys, kielellinen repertuaari, monilukutaidon käsite, erilaiset tekstit ja niissä vakiintuneet ilmaisukeinot, esimerkiksi kirjoitetun kielen rakenteet
- eri kielimuodot: puhekielen ja yleiskielen sekä epävirallisen ja virallisen viestinnän erot, abstraktin ja konkreettisen kielenkäytön erot
- opetuspuheen, muodollisen puheen ja luetun ymmärtämisessä tarvittavat strategiat

Vuorovaikutus 1

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, viestintärohkeus sekä harjaantuminen kuuntelemaan, tavoitteelliseen ja monipuoliseen vuorovaikutukseen
- kuullun ymmärtämisen ja keskusteluun osallistumisen strategiat ja institutionaalisen vuorovaikutuksen kielelliset keinot
- tekstien kirjoittaminen osana suullisia vuorovaikutustilanteita: esimerkiksi yhteisten projektien suunnitelmat, muistiinpanot monimediaisista teksteistä
- verbaalinen ja nonverbaalinen viestintä
- ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan monitieteistä osaamista tukee kielitietoisuuden ja monilukutaidon sekä lukiokoulutuksessa tarvittavien viestintätaitojen kehittäminen opintojakson aikana.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tutustutaan suomen kielen ominaispiirteisiin ja vertaillaan niitä opiskelijan aiemmin oppimiin kieliin, mikä vahvistaa opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaamista. Lisäksi Suomen kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen ja monikielisyyden tukeminen vahvistavat opiskelijan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä.

Vuorovaikutusosaaminen

Erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja ryhmäviestinnän ilmiöiden harjoittelu opintojakson aikana vahvistavat opiskelijan vuorovaikutusosaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Eri kielimuotojen erojen sekä vuorovaikutustaitojen harjoittelu opintojakson aikana tukevat opiskelijan yhteiskunnallista osaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Kielitietoisuuden, monilukutaidon, monikielisyyden sekä oman kielitaidon arvioinnin harjoittelu tukevat opiskelijan kielellisen identiteetin kehittymistä. Lisäksi viestintärohkeuden vahvistaminen ja oman viestijäkuvan syventäminen tukevat opiskelijan hyvinvointiosaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin sekä opintojakson aikaisiin muihin kirjallisiin ja suullisiin töihin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Kirjoittaminen ja vuorovaikutus 2, 2 op (S26-S27)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (S26), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (S27), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin sekä oppii laatimaan ja muokkaamaan laajahkoja asiatekstejä*
- *oppii kirjoittamaan tekstejä myös yhdessä muiden kanssa.*

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kuullun ymmärtämisen, kuuntelemisen, vuorovaikutuksen sekä suullisen viestinnän strategioita ja taitoja*
- *lisää viestintärohkeuttaan ja kehittää esiintymistaitojaan niin, että pystyy hyödyntämään omia vahvuuksiaan erilaisissa kielenkäyttötilanteissa*
- *hahmottaa puheen toimintana, jossa jokainen vuoro sekä tulkitsee että rakentaa tilannetta*
- *oppii tarkastelemaan kielen merkitystä ja vaihtelua vuorovaikutustilanteissa.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- *kirjoittaminen prosessina: aiheen ja aineiston valinta ja ideointi, aiheen rajaaminen ja näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen*
- *tekstien jakaminen ja vertaisarvioinnin taidot*
- *sidosteisuus tekstin eri tasoilla, esimerkiksi tekstin kokonaisrakenne, kappaleet, virke, sanajärjestys*

- *asiatyyllille ominaisten kielellisten rakenteiden hallinta, esimerkiksi infiniittiset rakenteet, yhdyslauseet, viittaussuhteet*

Vuorovaikutus 2

- *kuullunymmärtämis- ja kuuntelustrategiat ja -taidot, vuorovaikutustilanteiden havainnoiminen*
- *yksilön kielellinen repertuaari, kielenkäyttötilanteiden ja kielen vaihtelu sekä puheen kielellisiä keinoja ja retoriikkaa*
- *esiintymistaidot: puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla syvennetään kirjoittamisen prosessin hallintaa, mikä kehittää opiskelijan monitieteistä ja luovaa osaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan asiattyille ominaisten kielellisten rakenteiden hallintaa ja viestintätaitoja, jotka tukevat opiskelijan yhteiskunnallista osaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan vertaispalautteen antamista, kuullun ymmärtämisen ja kuuntelemisen taitoja sekä esiintymistaitoja, jotka kehittävät opiskelijan vuorovaikutustaitoja.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla kehitetään opiskelijan viestintärohkeutta ja esiintymistaitoja, jotka tukevat hyvinvointiosaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin sekä muihin opintojakson aikaisiin kirjallisiin ja suullisiin töihin. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

8.2. Biologia (BI)

Oppiaine ja tehtävä

Biologia on luonnontiede, joka tutkii elämään liittyviä ilmiöitä molekyyl- ja solutasolta biosfääriin. Biologian opetuksen tarkoituksena on herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin ja tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus vahvistaa opiskelijan käsitystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Luonnontieteellinen maailmankuva perustuu tieteelliseen tutkimukseen ja auttaa siten opiskelijaa tarkastelemaan maailmaa tietoperustaisesti. Biologian opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita sekä evoluution merkityksen eliökunnan kehittämisessä.

Biologian oppiaine antaa opiskelijalle valmiuksia arkielämään, työelämään ja jatko-opintoihin. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tieteenaloja, joiden sovelluksia hyödynnetään monin tavoin esimerkiksi lääketieteissä, teollisuudessa sekä maa- ja metsätaloudessa. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta, tutkimuksellisuus sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä. Opiskelun edetessä kokeellisen työskentelyn taidot monipuolistuvat ja syventyvät. Opetuksessa tehdään monipuolisesti yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa. Biologian opetukseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti maantieteessä, kemiassa, fysiikassa, psykologiassa ja terveystiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla.

Laaja-alainen osaaminen

Biologian opetuksen perustana on luonnon monimuotoisuuden ja sen kehittymisen ymmärtäminen. Opetuksessa keskeinen teema on kestävä tulevaisuuden rakentaminen. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä biologian tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Biologian opetus vahvistaa luontevasti opiskelijan **hyvinvointiosaamista**. Opetus lisää opiskelijan ymmärrystä monimuotoisen, puhtaan ja terveellisen ympäristön merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Biologiassa korostuvat yksilöiden erilaisuus ja monimuotoisuus sekä niiden biologinen tausta, mikä antaa opiskelijalle työkaluja moninaisuuden ymmärtämiseen. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteidensa asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Vuorovaikutusosaamisen osalta opiskelija oppii biologian oppiaineessa argumenttoimaan ja arvioimaan omia ja muiden näkökulmia biologisen tiedon avulla. Opetusta annetaan erilaisissa oppimisympäristöissä ja monipuolisilla työmenetelmillä, mikä kehittää opiskelijan sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia valmiuksia.

Biologian opetus ohjaa opiskelijaa luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analyysiin tukien näin **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Opetuksessa perehdytään biologian ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Biologian opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä monitieteiseen ja luovaan työskentelyyn vaihtelevissa oppimisympäristöissä.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta biologian opetuksessa annetaan opiskelijalle valmiuksia työskennellä yhteiskunnan kannalta tärkeillä aloilla, kuten terveydenhuollossa, ympäristöalalla sekä maa- ja metsätaloudessa. Biotieteet ovat nopeasti kehittyvä kansainvälinen ala, jonka sovelluksia hyödynnetään yhteiskunnassa paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Biologian opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seurattessaan mediaa. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ottamiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä vahvistaen näin opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Biologian opetus kehittää opiskelijan **ympäristöosaamista** ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Siinä korostuu ymmärrys luonnon ainutlaatuisuudesta ja itseisarvosta. Opetuksessa käsitellään biologisten sovellusten ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävä tulevaisuuden kannalta. Opetus auttaa opiskelijaa tekemään kestäviä valintoja arkielämässä sekä soveltamaan biologista tietoa **eettisyyttä** vaativissa pohdinnoissa.

Tavoitteet

Biologian opetuksessa edistetään opiskelijan kykyä tarkastella ilmiöitä biotieteiden näkökulmasta sekä vahvistetaan ja syvennetään biologian tietoja, taitoja ja osaamista monipuolisesti. Tavoitteet liittyvät biologiseen tarkastelutapaan, biologian ilmiöihin ja prosesseihin sekä biologisiin taitoihin ja niiden soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Biologinen tarkastelutapa

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää biologian keskeisiä käsitteitä täsmällisesti ja oikeissa yhteyksissä
- osaa havainnollistaa biologialle ominaisia ilmiöitä lajiesimerkkien avulla
- ymmärtää, että biologinen tieto perustuu tutkimukseen ja että Suomessa tehdään merkittävää alan tutkimusta
- ymmärtää biologisen tiedon ja siihen perustuvien sovellusten merkityksen innovaatioissa sekä erilaisten ongelmien ratkaisussa
- saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan.

Biologiset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eliöiden perusrakenteita ja toimintoja
- ymmärtää biologisia syy-seuraussuhteita molekyylitasolta biosfääriin
- ymmärtää evoluution merkityksen
- tuntee biologiseen tietoon perustuvia sovelluksia.

Biologiset taidot ja niiden soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- suunnittelee ja toteuttaa yksin tai ryhmässä kokeellista työskentelyä monipuolisissa oppimisympäristöissä, kuten maastossa, laboratoriossa ja virtuaalisissa ympäristöissä
- saa mahdollisuuden perehtyä biologian sovelluksiin vierailun, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla
- ymmärtää eliökunnan monimuotoisuuden säilyttämisen merkityksen, tiedostaa kestävä kehityksen välttämättömyyden sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta.

Osaamisen arviointi

Biologiassa arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisen ja menetelmällisen osaamisen havainnointiin.

Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot ja taidot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta sekä ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä

kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan taito arvioida tietoa kriittisesti.

Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kokeellisilla työskentelyillä maastossa tai laboratorioissa sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1)

Opintojakson moduulit

- Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1), Pakollinen

Tavoitteet

Elämä ja evoluutio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tunnistaa niitä esimerkeistä
- osaa solun perusrakennetta ja toimintaa tasolla, joka mahdollistaa evoluution ja ekosysteemin toiminnan ymmärtämisen
- osaa selittää perinnölliseen muunteluun, luonnonvalintaan ja lajiutumiseen liittyviä mekanismeja ja osaa selittää näiden merkityksen evoluutiolle
- osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen
- ymmärtää ja osaa selittää, miten biologinen tieto tuotetaan.

Keskeiset sisällöt

Elämä ja evoluutio

Biologia tieteenä

- elämän tunnuspiirteet ja organisaatiotasot
- biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät
- biologiset havainnot, tutkimuskysymykset ja hypoteesien muodostaminen

Evoluutio

- solujen synty ja kehittyminen
- suvullinen ja suvuton lisääntyminen
- muuntelu ja sen perinnölliset perusteet
- luonnonvalinta
- lajiutuminen
- kasvien ja eläinten evoluutio ja avainsopeumat
- ihmisen evoluutio
- evoluution tutkiminen

Eliökunta

- luokittelun periaatteet
- eliökunnan sukupuu ja keskeisimmät taksonit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen**Yhteiskunnallinen osaaminen**

Opiskelija oppii ymmärtämään ja tunnistamaan elämän perusedellytykset sekä tunnusmerkit.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin perusteena käytetään opiskelijan kykyä selittää elämän perusedellytyksiä, solujen perustoimintoja, perinnöllistä muuntelua, luonnonvalintaa ja lajiutumiseen liittyviä mekanismeja ja taitoja selittää näiden merkitystä evoluutiolle. Opintojaksolta annetaan numeerinen arviointi.

Ympäristöekologia, 2 op (BI2)**Opintojakson moduulit**

- Ekologian perusteet, 1 op (BI2), Pakollinen
- Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 1 op (BI3), Pakollinen

Tavoitteet

Ekologian perusteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää ja arvioida abioottisten ja bioottisten ympäristötekijöiden vaikutuksen eliöiden sopeutumiseen ja levinneisyyteen*
- *osaa selittää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakennetta ja toimintaa sekä kuvata niitä esimerkkien avulla*
- *osaa kuvata luonnon monimuotoisuutta ja perustella sen merkityksen.*

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee menetelmiä, joilla voidaan tutkia ja seurata ympäristön tilaa sekä tunnistaa ympäristöongelmia*
- *osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä*
- *osaa esittää perustellen ympäristöongelmien ratkaisukeinoja ja tunnistaa ympäristön tilassa tapahtuvia positiivisia kehityssuuntia*
- *osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ekologisen kestävyysnäkemyksen kannalta*
- *osaa hankkia, analysoida, tulkita ja esittää ekologista tutkimusaineistoa.*

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

Ekologian perusteet

- *ekosysteemien rakenne ja dynaamisuus*
- *hiilen, typen ja fosforin kierto ja energian virtaus ekosysteemeissä*
- *populaatioiden ominaisuudet*
- *sopeutuminen, ekolokerot ja levinneisyys*
- *lajien väliset suhteet*

Luonnon monimuotoisuus

- *lajin sisäinen monimuotoisuus, lajien monimuotoisuus, ekosysteemien monimuotoisuus*

- monimuotoisuuden merkitys

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Ihmisen aiheuttamat ekosysteemien muutokset ja ympäristöongelmien ratkaisukeinoja

- ilmastomuutoksen vaikutukset ekosysteemeihin
- happamoituminen
- rehevöityminen
- vierasaineiden vaikutukset ravintoketjuissa
- ihmisen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen

Kestävää tulevaisuutta kohti

- ekosysteemipalveluiden merkitys ja ekologisesti kestävä kehitys
- toiminta kestävän elämäntavan edistämiseksi ja ympäristön tilaan vaikuttaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija oppii arvioimaan ja perustelemaan omaa toimintaansa ekologisen kestävyyskannalta. Opiskelija perehtyy menetelmiin, joilla voidaan tutkia ja seurata ympäristön tilaa sekä tunnistaa ympäristöongelmia.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija opettelee vertailemaan, analysoimaan ja arvioimaan ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä. Ihminen on ekosysteemihäiriikkönäkin osa systeemiä.

Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI3)

Opintojakson moduulit

- Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4), Valinnainen

Tavoitteet

Solu ja perinnöllisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa nimetä solun perusrakenteet
- osaa selittää solujen keskeisiä toimintoja
- hallitsee periytymisen perusmekanismit ja osaa soveltaa niitä esimerkkien avulla
- osaa mikroskopoida erilaisia soluja ja tulkita solujen mikroskooppisia rakenteita
- osaa toteuttaa pienen kokeellisen työn.

Keskeiset sisällöt

Solu ja perinnöllisyys

Tumallisen solun rakenne ja toiminta

- solu tutkimuskohteena
- biomolekyylit
- eläin-, kasvi- ja sienisol
- geenien ilmeneminen ja sen säätely

- fotosynteesi
- soluhengitys, käymisreaktiot

Solujen lisääntyminen

- mitoosi ja solun jakautuminen
- meioosi ja sukusolujen synty

Periytymisen perusteet

- geenimutaatioiden tuottamat uudet alleelit
- mendelistinen periytyminen
- kodominantti periytyminen, polygeeninen periytyminen, sukupuoleen sitoutunut periytyminen, periytymistavan päättelyminen sukupuusta

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso opettaa opiskelijaa toteuttamaan pienen tieteellisen kokeellisen työn. Opiskelija tutustuu tieteentekemisen näkökulmiin.

Ihmisen biologia, 2 op (BI4)

Opintojakson moduulit

- Ihmisen biologia, 2 op (BI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ihmisen biologia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa nimetä ja tunnistaa tärkeimpien elinten ja elimistöjen rakenteet ja selittää niiden toimintaperiaatteita
- ymmärtää, mitä homeostasia on, ja osaa kertoa esimerkkejä siihen vaikuttavista tekijöistä
- osaa kuvata elimistön viestintäjärjestelmiä ja selittää, kuinka eri osat viestivät keskenään
- osaa selittää elimistön kykyä aistia ympäristöä ja reagoida muutoksiin
- osaa selittää ja vertailla elimistön eri puolustusmekanismeja mikrobeja vastaan
- osaa kertoa ja perustella lisääntymisen keskeisimmät vaiheet hedelmöityksestä syntymään
- osaa toteuttaa pienimuotoisen, ihmisen elimistön toimintaa mittaavan kokeellisen työn ja esittää sen tulokset.

Keskeiset sisällöt

Ihmisen biologia

Solu, kudokset, elin

- solujen erilaistuminen kantasoluista ja syöpäsolut
- elinten muodostuminen eri kudostyypeistä

Elimistön säätely

- hermoston rakenne ja toiminta
- umpirauhaset ja hormonit

Aineenvaihdunta

- ruoansulatuselimistö
- verenkiertoelimistö
- hengityselimistö
- kuona-aineiden erityys

Liikkuminen

- tuki- ja liikuntaelimistö

Elimistön sopeutuminen ympäristöön

- iho ja lämmönsäätely
- aistit
- puolustusjärjestelmä

Lisääntyminen

- sukuelimet ja sukupuolen kehitys
- hedelmöitys, raskaus ja synnytys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tutustuu ihmisen peruselintoimintoihin ja oppii ymmärtämään elimistön terveydentilaan vaikuttavia tekijöitä kokonaisvaltaisesti.

Bioteknikka ja sen sovellukset, 2 op (BI5)

Opintojakson moduulit

- Bioteknikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6), Valinnainen

Tavoitteet

Bioteknikka ja sen sovellukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee eri mikrobien rakenteet ja ymmärtää niiden perustoiminnot
- osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten mikrobeja voidaan hyödyntää biotekniikassa
- syventää tietoja nukleiinihapoista ja niiden ominaisuuksista sekä tietää, miten niitä voidaan hyödyntää geeniteknikassa
- osaa selittää esimerkkien avulla biotekniikan keskeisimpiä sovelluksia ja innovaatioita sekä perustella niiden merkityksen jalostuksessa, lääketieteissä, teollisuudessa sekä ympäristönsuojelussa
- osaa tunnistaa ja arvioida biotekniikan mahdollisuuksia ja riskejä sekä esittää niistä perusteltuja eettisiä mielipiteitä
- osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeellisen työn.

Keskeiset sisällöt

Bioteknikka ja sen sovellukset

Mikrobit

- mikrobien luokittelu
- bakteerien rakenne, muuntelu, antibioottiresistenssi
- virusten rakenne ja lisääntyminen

- mikrobien hyödyntäminen biotekniikassa

DNA:n muokkaus ja tutkiminen geeniteknikalla

- tumallisen ja tumattoman solun perimän ja geenien toiminnan erot
- DNA:n monistaminen, pilkkominen ja palojen erottelu
- DNA:n sisältämän informaation selvittäminen
- geenien siirto- ja muokkausmenetelmät

Bioteknikan keskeiset sovellukset ja merkitys

- perinteinen ja geeniteknikkaan perustuva kasvi- ja eläinjalostus
- lääketieteet
- genomitieto ja sen hyödyntäminen
- DNA-tietoon perustuva yksilön ja lajien tunnistus
- ympäristönsuojelu
- teollisuus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii esimerkkien avulla biotekniikan keskeisimpiä sovelluksia ja innovaatioita sekä kykenee perustelemaan niiden merkityksen jalostuksessa, lääketieteissä, teollisuudessa sekä ympäristönsuojelussa.

YO-biologian kertaus, 2 op (BI6)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

8.3. Elämäkatsomustieto (ET)

Oppiaine ja tehtävä

Elämäkatsomustieto on oppiaine, joka tukee opiskelijan elämäkatsomuksen ja identiteetin muodostumista sekä hyvän elämän tavoittelua. Elämäkatsomus tarkoittaa yksilön käsitystä maailmasta ja omasta paikastaan siinä.

Elämäkatsomustiedon lähtökohtana ovat valmiiden oppijärjestelmien sijaan opiskelijan elämismailma ja sen ilmiöt. Oppiaine kannustaa opiskelijaa jäsentämään aktiivisesti omaa elämäkatsomustaan, refleктоimaan sen perusteita ja erittelemään siihen vaikuttavia tekijöitä. Samalla tarkastellaan erilaisia yleisiä maailmankatsomuksia, jotka voivat olla esimerkiksi poliittisia, tieteellisiä, elämänfilosofisia, aatteellisia, populaarikulttuurista nousevia tai uskonnollisia.

Oppiaine on taustaltaan monitieteinen. Elämäkatsomustiedon opetuksessa sovellettavista tieteistä tärkeimmät ovat antropologia, filosofia, kulttuurin, taiteen ja uskonnon tutkimus, kasvatustiede sekä yhteiskuntatieteet, kuten mediatutkimus, politiikantutkimus, sosiologia ja sukupuolentutkimus. Opetus integroi ja hyödyntää muissa oppiaineissa, kuten historiassa, psykologiassa, biologiassa ja maantieteessä, hankittuja tietoja elämäkatsomuksellisissa pohdintoissa. Elämäkatsomustiedon opiskelu kehittää näkemyksellisyyttä, laaja-alaista kriittistä ajattelua sekä kykyä hahmottaa kokonaisuuksia ja ilmiöiden välisiä yhteyksiä.

Elämäkatsomustieto kartuttaa kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, arvostelukykä, toisten kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja. Oppiaine ankkuroituu ihmisoikeusetiikkaan ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Se pohjautuu ihmiskäsitykseen, jossa ihminen nähdään sosiaalisena olentona ja korostetaan ihmisten mahdollisuutta tutkia kriittisesti ympäröivää todellisuutta ja elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja eettisinä yhteiskunnan jäseninä.

Oppiaineen luonne edellyttää vuorovaikutteisia ja keskustelevia työtapoja.

Laaja-alainen osaaminen

Elämäkatsomustieto tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä, hyvän elämän tavoittelua sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi ja eettisesti toimivaksi yhteiskunnan jäseneksi.

Elämäkatsomustiedossa käytetään ymmärrettävää yleiskieltä, jotta vuorovaikutus on helppoa ja katsomukselliset pohdinnat avautuvat mahdollisimman hyvin eri taustoista tuleville opiskelijoille. Tarpeen mukaan oppiaine hyödyntää erikoisalojen termistöä, mikä helpottaa asioiden käsitteellistä tarkastelua.

Elämäkatsomustieto kehittää eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset sekä heidän katsomuksensa ja tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa ja vahvistaa itsetuntemusta. Se vahvistaa näin osaltaan opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä.

Elämäkatsomustieto tukee **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista. Elämäkatsomustiedolle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opintoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelutapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät keskeisiä sosiaalisia taitoja.

Elämäkatsomustieto hyödyntää laajasti eri tietolähteitä ja kasvattaa kykyä arvioida niiden luotettavuutta. Kriittisen, rakentavan ja eettisen ajattelun oppiminen on keskeinen osa elämäkatsomustiedon tavoitteistoa. Oppiaine on **monitieteinen**, ja siinä yhdistellään ja sovelletaan **luovasti** eri lukioaineista sekä tieteistä ja taiteista omaksuttua tietoa ja osaamista.

Elämäkatsomustiedon opetuksen perustana ovat ihmisoikeuksien, demokratian ja kestävän tulevaisuuden periaatteet. Niiden edistämiseksi opetus rohkaisee yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Opetus kannustaa itsetutkiskeluun, omien eettisten arvojen punnitsemiseen sekä identiteetin ja omien vakaumusten rakentamiseen. Näin elämäkatsomustieto tukee **yhteiskunnallisen osaamisen** tavoitteita, kuten aktiivista kansalaisuutta, elämän valintojen tekemistä, suuntautumista jatko-opintoihin ja mielekkäälle elämänuralle sekä hakeutumista työelämän eri aloille.

Elämäkatsomustiedon opetuksessa opiskelija saa tilaisuuden pohtia globaalin ja ekologisen oikeudenmukaisuuden merkitystä ajankohtaisissa ja arkielämään liittyvissä kysymyksissä. Oppiaine harjaannuttaa monipuolisesti **eettisyyden** taitoja. Siinä opetetaan erottamaan perustellut väitteet perustelemattomista ja kannustetaan etsimään tieteellistä näyttöä uskomusten tueksi. Elämäkatsomustieto auttaa opiskelijaa ymmärtämään **ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti luonnon monimuotoisuuden arvon ja opettaa pohtimaan keinoja, joilla yksilö ja yhteiskunta voivat toimia ekologisesti kestävällä tavalla. Oppiaineessa sekä aktivoidaan toimintaa ilmastomuutoksen torjumiseksi että pohditaan ilmastomuutoksen kohtaamisen kannalta olennaisia asenteita ja tunnetaitoja.

Elämäkatsomustieto perustuu ajatukseen erilaisten kulttuurien ja katsomusten kohtaamisen ja vuoropuhelun tärkeydestä. Se tutustuttaa historiallisesti ja nykyajassa merkittäviin

maailmankatsomuksiin, kulttuureihin ja kulttuuriperintökohteisiin. Oppiaine avartaa maailmankatsomusta ja opettaa ymmärtämään kulttuurisen moninaisuuden arvon. Se ohjaa toimimaan eettisesti ja kunnioittavasti niin oman kuin muidenkin kulttuurien ja yhteisöjen piirissä. Oppiaineessa pohditaan ihmiskunnan tulevaisuutta ja maailmaa muuttavia kehityskulkuja, kuten uutta mediaympäristöä, teknologian kehitystä ja ilmastomuutosta. Näin elämäncatsomustietä vahvistaa opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Elämäncatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- saa tukea ja perusteita identiteettinsä ja elämäncatsomuksensa rakentamiseen
- osaa hyödyntää, yhdistellä ja soveltaa eri tieteissä ja lukion oppiaineissa omaksuttuja tietoja oman elämäncatsomuksensa rakentamisessa
- osaa arvioida kriittisesti maailmankatsomuksiin ja omaan elämäncatsomukseen vaikuttavia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia tekijöitä
- osaa toimia rakentavasti erilaisissa ja erimielisissäkin vuorovaikutustilanteissa
- laajentaa ja syventää katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- kehittää kykyään reflektoida omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa
- kunnioittaa ja osaa perustella periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoikeuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestäväen tulevaisuuden rakentamista ja ilmastovastuuta.

Osaamisen arviointi

Elämäncatsomustiedossa arvioidaan sitä, kuinka laaja-alaisesti, monipuolisesti, johdonmukaisesti ja oivaltavasti opiskelija osaa pohtia katsomuksellisia kysymyksiä ja ilmaista ajatuksiaan. Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida oman elämäncatsomuksensa ja identiteettinsä rakentumista sekä kykyä perustella katsomuksellisia valintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon taito perustella katsomuksellisia käsityksiä kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Elämäncatsomukselliset kysymykset ovat henkilökohtaisia ja nousevat opiskelijan omasta elämästä. Niiden pohdiskelun arviointi perustuu ajattelun taitoihin, kuten johdonmukaisuuteen, kriittisyyteen, ristiriidattomuuteen ja systemaattisuuteen. Opiskelijan suorituksissa arvioidaan taitoa tarkastella ja eritellä monipuolisesti erilaisia katsomuksellisia kantoja sekä taitoa esittää niistä perusteltuja arvioita.

Elämäncatsomustiedossa arvioidaan myös katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, joka sisältää sekä tiedollisen ulottuvuuden että ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja. Nämä otetaan huomioon opintojaksojen arvioinnissa. Arviointi rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

Opintojaksot

Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1)

Opintojakson moduulit

- Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja hyvä elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää hyvän elämän pohtimiseen liittyvät keskeiset käsitteet ja osaa käyttää niitä oman elämäntutkimuksensa jäsentämisessä
- tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä, osaa arvioida niitä sekä tarkastella niitä suhteessa omiin elämäntavoitteisiin
- osaa arvioida erilaisia hyvän elämän edellytyksiä ja identiteettivalintoja yhdenvertaisuutta kunnioittaen
- tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä, miten ne johtavat erilaisiin hyvän elämän ihanteisiin
- ymmärtää oman identiteettinsä osa-alueita ja osaa eritellä siihen vaikuttavia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tekijöitä
- kehittää kykyään elämäntutkimukselliseen keskusteluun, vuorovaikutukseen ja näkemystensä ilmaisemiseen vastuullisesti, johdonmukaisesti ja luovasti.

Keskeiset sisällöt

Minä ja hyvä elämä

- minuus, elämäntutkimus, maailmantutkimus ja maailmankuva
- hyvän elämän tekijöitä ja ulottuvuuksia: tarpeet, onnellisuus, elämän merkityksellisyys, hyvinvointi ja toimintavalmiudet, erilaisia hyvän elämän malleja
- luonnon- ja ihmistieteellisiä, filosofisia, taiteessa ja populaarikulttuurissa ilmeneviä sekä sekulaareja ja uskonnollisia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita
- yksilöllisyys, elämänvalinnat ja elämäntutkimuksen keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys
- ihmisen identiteetti ja sosiaalisuus: yksilöt yhteisöissä, yksityinen ja julkinen, sosiaaliset suhteet, roolit ja normit, ihmisen yhteisöllisen aseman intersektionaalisuus
- ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus, opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija saa aineksia pohtia **omaa elämäntutkimustaan** ja identiteettiään joka on **tärkeä osa yksilön hyvinvointia** ja **integroitumista** yhteiskuntaan. Vahva identiteetti lisää yksilön **elämäntutkimuksen tunnetta**, mikä lisää puolestaan yksilön hänen hyvinvointia. Hyvän elämän tekijöitä ja ulottuvuuksia: tarpeet, onnellisuus, elämän merkityksellisyys, hyvinvointi ja toimintavalmiudet.

Elämäntutkimuksellisissa keskusteluissa toteutuu keskeisesti myös vuorovaikutusosaaminen.

Vuorovaikutusosaaminen

tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä ja **osaa arvioida** niitä sekä tarkastella niitä suhteessa omiin elämäntavoitteisiinsa **kehittää kykyään** elämäntutkimukselliseen keskusteluun, **vuorovaikutukseen** ja **näkemystensä ilmaisemiseen vastuullisesti**, johdonmukaisesti ja luovasti

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, jossa keskeistä on osallistuminen keskusteluun ja dialogiin kurssin aiheista, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin mahdollisiin suullisiin tai kirjallisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2)

Opintojakson moduulit

- Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle identiteetille
- ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä ja yhteiskunnallisia rakenteita voidaan tarkastella tieteellisesti ja niillä on suuri merkitys yksilön elämäkatsomukselle ja elämänvalinnoille
- osaa arvioida kriittisesti niin omia kuin muiden yhteiskunnallisia väitteitä ja katsomuksia
- osaa tulkita ja arvioida erilaisten medioiden ja muiden yhteiskunnallisten instituutioiden tarjoamaa informaatiota
- osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen osa-alueita, yhteiskunnallisia rakenteita, ideologisia piirteitä sekä vallitsevia yhteiskunnallisia arvoja
- ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnonvapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalin oikeudenmukaisuuden sekä kestäväen tulevaisuuden rakentamisen periaatteita
- osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä
- osaa arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia sekä kasvattaa valmiuttaan rakentamaan ja vastuulliseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen.

Keskeiset sisällöt

Minä ja yhteiskunta

- kriittinen ajattelu ja väitteiden järkipäriäinen perustelu: ympäröivän todellisuuden jäsentäminen ja sen erilaiset vääristymät
- median ja muiden informaationlähteiden toimintalogiikka; koulun, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä kulttuuristen, mukaan lukien uskonnollisten yhteisöjen, vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämäkatsomukseen
- aikalauskritiikki: yhteiskunnan ja eri alakulttuurien aatteita ja arvoja
- yhteiskunnassa toimimisen ja aktiivisen kansalaisuuden tiedollisia perusteita: yhteiskunnalliset rakenteet, sosiaaliset tosiasiat, modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet, kuten individualismi ja yhteisön ja yhteiskunnan ero, sekä näiden vaikutus yksilön elämään
- taloudellinen ja poliittinen valta Suomessa ja globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset
- ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet; ihmisoikeusasiakirjat, kuten YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus; ihmisoikeusloukkaukset, kuten holokausti
- globaali oikeudenmukaisuus, kestävä tulevaisuus, ilmastonmuutoksen torjunta sekä YK:n kestäväen kehityksen tavoitteet ja Agenda 2030

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- moduulin aiheet auttavat opiskelijaa hahmottamaan yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja itseksi kasvamiselle.
- Antaa **valmiuksia tulkita ja arvioida erilaisten medioiden tarjoamaa informaatiota ja sen valtavaa vaikutusta** yhteiskunnallisesti merkittävien ilmiöiden muovaamisessa.
- opiskelijalle annetaan välineitä tarkastella **kriittisesti yhteiskuntaa ja sen osa-alueita kuten ideologisia piirteitä sekä vallitsevia yhteiskunnallisia arvoja** ja kanavia vaikuttaa itse arvokkaina pitämiin asioihin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opiskelijaa autetaan ymmärtämään, että sosiaalisia ilmiöitä ja **yhteiskunnallisia rakenteita voidaan tarkastella tieteellisesti** ja niillä on suuri merkitys yksilön elämäntutkimukselle ja elämänvalinnoille.
- Opiskelija osaa **arvioida kriittisesti** niin omia kuin muiden yhteiskunnallisia väitteitä ja tutkimuksia

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, jossa keskeistä on osallistuminen keskusteluun ja dialogiin kurssin aiheista, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin mahdollisiin suullisiin tai kirjallisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Kulttuurit, 2 op (ET3)

Opintojakson moduulit

- Kulttuurit, 2 op (ET3), Valinnainen

Tavoitteet

Kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämäntutkimukselleen sekä saa välineitä myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamisessa*
- *osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa*
- *osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa*
- *hahmottaa suomalaisuuden historiallisesti rakentuvana ja muuttuvana jatkumona, johon kuuluvat niin ulkoiset vaikutteet kuin sisäinen moninaisuus ja vähemmistökulttuurit*
- *osaa hahmottaa erilaiset elämäntutkimukselliset ratkaisut ja identiteettivalinnat sekä maailman kulttuurisen moninaisuuden rikkautena ja perustella niiden yhdenvertaisen kohtelun*
- *tunnistaa vihapuheen ja osaa erottaa sen sananvapauden vastuullisesta käytöstä.*

Keskeiset sisällöt

Kulttuurit

- *kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa, etnosentrismi ja kulttuurirelativismi*
- *kulttuuria koskevan tutkimuksen perusteita: tutkittavan ja tutkijan näkökulmat, kenttätyö, etnografia, kysely, haastattelu*
- *kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisuus, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämänkatsomukseen, Unescon maailmanperintöohjelma*
- *suomalaisen kulttuurin ja identiteettipolitiikan historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit*
- *kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monokulttuurisuuden mahdottomuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset tulkinnat ja vaikutukset*
- *etnisyyden, rasmin ja muun syrjinnän sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kulttuurien **tapojen ja arvojen tuntemus** auttaa opiskelijaa ymmärtämään eri kulttuuria edustavia ihmisiä ja **rohkaisee vuorovaikutukseen** heidän kanssaan.

Moduulissa otetaan esille myös **ongelmia**, joita kulttuurien välisiin eroihin ja niihin kuuluvien ihmisten **kohtaamisiin** voi liittyä kuten **etnosentrismi ja syrjintä**. Historian konkreettisilla esimerkeillä käsitellään näitä vaikeita kysymyksiä ja näin moduuli kehittää myös opiskelijan **eettistä ja yhteiskunnallista osaamista**.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan tulee **tunnistaa vihapuhe** ja osata erottaa se sananvapauden vastuullisesta käytöstä. Tavoitteena on lisätä opiskelijan valmiuksia kokea **kulttuurinen moninaisuus rikkautena** ja **yhdenvertaisen kohtelu** itestään selvytensä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, jossa keskeistä on osallistuminen keskusteluun ja dialogiin kurssin aiheista, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin mahdollisiin suullisiin tai kirjallisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Mikäli moduuli suoritetaan itsenäisesti, osaamista voi osoittaa soveltuvien osien edellä mainituin kriteerein ja dialogiset osiot opettajan/ ja tai muiden opiskelijoiden kanssa yhteisenä suullisena tenttinä.

Tulevaisuus, 2 op (ET6)

Opintojakson moduulit

- Tulevaisuus, 2 op (ET6), Valinnainen

Tavoitteet

Tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu tulevaisuuden tutkimisen keinoihin ja tehtäviin sekä ymmärtää, että vaikka tulevaisuutta on vaikea ennustaa, siihen voidaan vaikuttaa arvoilla, teoilla ja valinnoilla
- hahmottaa erilaisia suhtautumistapoja teknologian kehitykseen ja osaa arvioida, miten tekninen muutos vaikuttaa yhteiskuntaan, kulttuuriin ja ympäristöön
- omaksuu valmiuksia, niin asenteita, tietoja kuin tunnetaitojakin, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen ja ymmärtää ilmastonmuutoksen vaikutuksia sekä sen torjumisen keinoja ja niiden esteitä
- osaa arvioida tieteellis-teknologisen vallankumouksen vaikutusta nykyaikaisiin yhteiskuntiin, maailmankatsomuksiin ja omaan elämäkatsomukseensa
- ymmärtää utopioiden ja dystopioiden merkityksen historiallisten, ajankohtaisten ja tulevaisuuden kysymysten heijastajina.

Keskeiset sisällöt

Tulevaisuus

- tulevaisuuden tutkimus, heikot ja vahvat signaalit, tulevaisuustyö; mahdollisia, todennäköisiä ja toivottavia tulevaisuuden skenaarioita
- tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin
- tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin
- yhteiskunnan, talouden rakenteiden ja työn muutos: esimerkiksi robotiikka, eriarvoistuminen, muutokset työn ja varallisuuden jaossa
- globaalisti vaikuttavat ekologiset muutokset: ilmastonmuutos, massasukupuutot, diversiteetin heikkeneminen, kansainvaellukset
- yksilön valinnat ja yhteistyö paremman tulevaisuuden puolesta; tekninen kehitys hyvän elämän mahdollistajana
- erilaisia fiktiivisiä tulevaisuuden kertomuksia ja niiden kritiikkejä, dystopiat ja utopiat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opiskelija tutustuu **tulevaisuuden ennustamisen tärkeyteen** mutta myös sen **vaikuteeseen**; millä tasolla ja eri tavoin ihminen voi todella **vaikuttaa** tulevaisuuteen

Tulevaisuuteen vaikuttaminen edellyttää myös historian tuntemista ja **ihanteilla on suuri merkitys** tulevaisuuden rakentamisessa.

- opiskelijaa autetaan myös hahmottamaan miten suhtautua **tietotekniikkaan**, sen uhkiin ja mahdollisuuksiin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

moduuli auttaa opiskelijaa tunnistamaan, erittelemään ja arvioimaan erilaisia **vastauksia tulevaisuuden hyvinvointia**, yhteiskunnallista **oikeudenmukaisuutta**, **moraalia**, **ympäristöä** ja kulttuuria liittyviin kysymyksiin.

Ihmiskäsitysten ja hyvän elämän ihanteiden mahdollinen muutos: esimerkiksi kyborgit, transhumanismi, geeniteknologia;

Yksilön valinnat ja yhteistyö paremman tulevaisuuden puolesta

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, jossa keskeistä on osallistuminen keskusteluun ja dialogiin kurssin aiheista, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin mahdollisiin suullisiin tai kirjallisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Mikäli moduuli suoritetaan itsenäisesti, osaamista voi osoittaa soveltuvin osin edellä mainituin kriteerein ja dialogiset osiot opettajan/ ja tai muiden opiskelijoidena kanssa yhteisenä suullisena tenttinä.

Yo-elämäkatsomustiedon kertaus, 1 op (ET7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kerrataan opintojaksojen keskeisiä asioita yo-kirjoituksia varten

Keskeiset sisällöt

Katsomukset: uskonnot ja uskonnottomat, 4 op (ET4-5)

Opintojakson moduulit

- Katsomukset, 2 op (ET4), Valinnainen
- Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5), Valinnainen

Tavoitteet

Katsomukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eritellä maailman- ja elämäkatsomuksen sekä maailmankuvan käsitteitä, arvioida niihin liittyviä perusteita sekä erottaa katsomukselliset ja arvokysymykset mielipidekysymyksistä
- ymmärtää katsomusten, kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen jatkuvaa historiallista muuttumista sekä osaa sen perusteella eritellä erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia
- osaa eritellä ja arvioida evoluution, universaalien eettisten järjestelmien, Euroopan uuden ajan murroksen, valistuksen, tieteen sekä modernin markkinatalouden merkitystä maailmankuviin ja omaan elämäkatsomukseensa
- osaa arvioida erilaisten arvojen, maailmankuvien ja tietämisen tapojen sekä yksilöllisten, yhteisöllisten, poliittisten ja uskonnollisten ulottuvuuksien painoarvoa erilaisissa elämän- ja maailmankatsomuksissa
- osaa eritellä oman elämäkatsomuksensa ja siihen liittyvien uskomusten perusteita ja muotoutumista sekä ymmärtää, että elämäkatsomuksen lähtökohdat olisivat voineet poiketa nykyisistä.

Uskonnot ja uskonnottomuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kykyä lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonnottomia maailmankatsomuksia sekä kykyä verrata niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämäkatsomukseensa
- tutustuu uskontojen, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tieteelliseen tutkimukseen, määrittelyyn ja selittämiseen sekä uskontokritiikkiin

- hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoja, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin, kuten sekulaariin humanismiin ja uskontoihin, liittyviä kysymyksiä sekä muodostaa niihin oman perustellun kantansa
- perehtyy suuriin maailmanuskontoihin ja hahmottaa niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- perehtyy ateismin, agnostismin ja humanismin historiaan
- ymmärtää, että uskonnot ja uskonnottomuus ovat historiallisesti rakentuneita, monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on vahva kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys.

Keskeiset sisällöt

Katsomukset

- katsomuksellinen käsitteistö; katsomukset perustavina tapoina käsittää maailma ja katsomuksellisten kysymysten luonne
- ihmiskunnan katsomuksellisuuden muotoutuminen: evoluution, kielen ja joustavan yhteistyön merkitys ihmislajin kehityksessä; animismi, teismi, ateismi
- katsomusten historiaa: universaalien katsomusten ja moraalijärjestelmien synty, modernin subjektin ja tieteellisen maailmankuvan synty, edistysusko ja yhteiskunnan osa-alueiden eriytyminen uudenlaisten katsomusten taustana
- poliittisia maailmankatsomuksia, kuten liberalismi, sosialismi ja nationalismi; katsomusten ilmeneminen elämäntavassa, taiteessa, urheilussa sekä suhteessa luontoon ja ympäristöön
- elämänkatsomuksen jäsentäminen katsomushistorian näkökulmasta; oman elämänkatsomuksen taustalla olevat satunnaiset historialliset seikat

Uskonnot ja uskonnottomuus

- uskonnon sekä uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tutkiminen, määrittelemine ja selittäminen; käsityksiä uskontojen alkuperästä; uskontokritiikki
- keskeisiä uskonnollisten ilmiöiden ymmärtämiseen liittyviä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja jumala
- kristinuskon ja islamin sekä buddhalaisuuden ja hindulaisuuden historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys, jakautuminen ja peruspiirteet; Itä-Aasian katsomusperinteiden yleiset piirteet
- ateismi, agnostismi, uskonnottomuus ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet
- uskonnon ja uskonnottomuuden näkyminen ja vaikutus arkielämässä, politiikassa ja oikeudenkäytössä: liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, tapauskonnollisuus, uudet uskonnolliset liikkeet, sekularisaatio ja julkisen vallan tunnustuksettomuuden periaate

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija osaa **eritellä** maailman- ja elämänkatsomuksen sekä maailmankuvan **käsitteitä**, **arvioida** niihin liittyviä **perusteita** sekä **erottaa katsomukselliset ja arvokysymykset mielipidekysymyksistä**

Opiskelija ymmärtää että oman elämänkatsomuksen taustalla on satunnaisia, aikaan paikkaan ja kulttuuriin sidottuja vaikutusmekanismeja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ymmärtää katsomusten, kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen jatkuvaa **historiallista muuttumista** sekä osaa sen perusteella **eritellä** erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia.

Opiskelija osaa **arvioida** erilaisten arvojen, maailmankuvien ja tietämisen tapojen sekä yksilöllisten, yhteisöllisten, poliittisten ja uskonnollisten **ulottuvuuksien painoarvoa** erilaisissa elämän- ja maailmankatsomuksissa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, jossa keskeistä on osallistuminen keskusteluun ja dialogiin kurssin aiheista, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin mahdollisiin suullisiin tai kirjallisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Mikäli opintojakso suoritetaan itsenäisesti, osaamista voi osoittaa soveltuvin osin edellä mainituin kriteerein ja dialogiset osiot opettajan/ ja tai muiden opiskelijoidena kanssa yhteisenä suullisena tenttinä.

8.4. Filosofia (FI)

Oppiaine ja tehtävä

Filosofia tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen luo pohjan maailmaa, yhteiskuntaa ja ihmistä koskevien käsitysten ymmärtämiselle ja niiden järkiperäiselle arvioinnille. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan kriittisesti erilaisten käsitysten perusteluja.

Kriittisen ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa jäsentämään nykypäivän informaatiotulvaa sekä erottamaan tosiasiaväitteet mielipiteistä. Näin filosofian opiskelu edistää opiskelijan yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia. Argumentaation ja pätevän päättelyn opiskelu kehittävät kykyä ymmärtää ja ilmaista mutkikkaitakin ajatuskulkuja.

Perinteisesti filosofiaa on kutsuttu kaikkien tieteiden äidiksi. Siksi sen luonteeseen kuuluu jo lähtökohtaisesti eri tiedonalojen integraatio, joka tukee laajojen käsitteellisten kokonaisuuksien ja yhteyksien hahmottamista. Filosofian opiskelu auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan. Tämä tukee eri tieteiden omaksumista, mikä helpottaa lukiolaisen siirtymistä jatko-opintoihin. Filosofian tuntemus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä.

Filosofian opiskelu vahvistaa opiskelijan käsitystä omasta identiteetistään. Se harjaannuttaa eettiseen pohdintaan ja auttaa ymmärtämään, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofia kehittää arvostelukykä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Tämä tukee opiskelijan yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkiperäiseen keskusteluun. Koska filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksinkertaisia vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Monimutkaisten kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijan luottamusta omiin ajattelutaitoihinsa. Oppiaineen luonteeseen sopivat keskustelevat ja dialogiset työtavat.

Laaja-alainen osaaminen

Filosofian opiskelu tukee monipuolisesti opiskelijan **vuorovaikutusosaamista sekä** kasvua sivistyneeksi, vastuulliseksi ja yhdenvertaisuutta kunnioittavaksi kansalaiseksi. Oppiaine korostaa dialogisuutta ja hyvää argumentaatiota, mikä edistää opiskelijan sitoutumista kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia yhdistelee tiedonaloja sekä tukee eri tieteiden omaksumista ja elinikäistä oppimista. Sen opiskelu kehittää kielellistä ilmaisu-, analyttistä ajattelua ja loogista päättelykykyä.

Filosofiassa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja dialogisesti. Siksi siinä korostuvat täsmällinen ja käsitteiden merkityksiä avaava kielenkäyttö sekä kielitietoisuus. Vaikka filosofia hyödyntää oman traditionsa ja muiden tieteenalojen termistöä, sen tavoitteena on selkeä ja ymmärrettävä kieli. Filosofian argumentatiivinen luonne kehittää ilmaisu-, jossa painottuvat johdonmukaiset perustelut ja eri näkökulmien huomioiminen.

Hyvää elämää ja yhteiskuntaa koskevat pohdinnat kuuluvat perinteisesti filosofian ytimeen. Filosofian opiskelu tukee hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin. Ymmärryksen kasvu liittyy ihmisen kasvuun kokonaisuutena ja ohjaa hyveisiin ja hyvinvointiin. Filosofian keskusteleminen ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Samalla kannustetaan opiskelijaa sitoutumaan kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia kehittää epävarmuuden sietokykyä ja valmiutta toimia myös tilanteissa, joissa käytettävissä oleva informaatio on rajallista.

Filosofiaan kuuluu perinteisesti **monitieteistä ja luovaa osaamista** vahvistava, eri tiedonaloja integroiva lähestymistapa. Sen opiskelu rakentaa luontevasti siltoja eri tieteenalojen välille. Filosofia auttaa omaksumaan erilaisia tiedonhankintatapoja sekä yhdistämään eri tieteiden tuloksia, mikä helpottaa laajojen kokonaisuuksien hahmottamista. Filosofisen ajattelun vahva johdonmukaisuuden vaatimus kehittää kykyä ymmärtää erilaisten argumenttien perusteita ja erottaa tosiasiaväitteet mielipiteistä. Kyseenalaistavana ja perusteita etsivänä oppiaineena filosofia rohkaisee luovaan ja itsenäiseen ajatteluun.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta filosofian opetuksessa sitoudutaan järkipäiseen eettiseen ajatteluun, joka perustuu demokratian, ihmisoikeuksien ja kestäväns tulevaisuuden kunnioittamiseen. Oikeudenmukaisen yhteiskunnan ja aktiivisen kansalaisuuden ihanteet ovat paitsi tarkastelun kohteita myös tavoitteita, joihin opetus pyrkii kasvattamaan. Filosofia kehittää luovan, kriittisen ja itsenäisen ajattelun kykyä, joka vahvistaa valmiuksia jatko-opintoihin, mielekkääseen urasuunnitteluun ja tulevaisuuden työelämän muutoksiin.

Etiikka on filosofian perinteinen osa-alue ja siksi keskeinen osa filosofian opiskelua. Filosofia opettaa arvojen, normien ja merkitysten käsitteellistä jäsentämistä. **Eettinen** pohdinta kattaa niin yksilöä, yhteiskuntaa kuin ympäristöä koskevat kysymykset. Oppiaineen kriittinen perinne ohjaa opiskelijaa itsenäiseen ajatteluun ja kannustaa sitoutumaan moraalisesti kestäväns toimintaan. Filosofian opiskelu auttaa hahmottamaan moniulotteisia ongelmia ja luomaan niistä kokonaisjäsennystä. Ymmärrys sosiaalisten ja ekologisten globaalien ongelmien luonteesta rohkaisee toimimaan niiden korjaamiseksi ja toteuttaa **ympäristöosaamisen** tavoitteita.

Gloobaali- ja kulttuuriosaamisen näkökulmasta filosofian opiskelu avartaa ajattelua ja auttaa ymmärtämään, että on olemassa erilaisia tapoja hahmottaa todellisuutta. Se kehittää herkkyyttä havaita yhtäläisyyksiä ja eroja maailman ilmiöissä. Filosofian osa-alueista erityisesti etiikka ja yhteiskuntafilosofia tarkastelevat ihmisten ja kulttuurien monimuotoisuutta sekä kannustavat ennakkoluulottomaan suhtautumiseen erilaisiin elämänilmiöihin. Filosofiset ajatuskokeet johdattavat hahmottelemaan mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja.

Tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia sekä niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina
- osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja
- hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot, mikä auttaa kehittämään omaa ajattelua, arvioimaan sitä kriittisesti sekä pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä
- kykenee arvioimaan moraalisia ongelmia ja niiden mahdollisia ratkaisuja sekä sitoutumaan eettisiin periaatteisiin
- oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänaalueilla myös informaation ollessa epävarmaa tai ristiriitaista
- kehittää kykyään ilmaista näkemyksiään järkiperaisesti perustellen.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu keskeisten filosofisten kysymysten ymmärtämiseen, ajattelun taitojen ja käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista ja arvioida filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä hahmottaa ja täsmentää informaatiota käsitteellisesti sekä eritellä ja pohtia sitä kriittisesti. Lisäksi arvioidaan taitoa tunnistaa arkielämässä ja tieteessä filosofisia ongelmia ja muotoilla niitä käsitteellisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon filosofisiin kysymyksiin esitetyjen ratkaisujen tuntemus sekä taito esittää johdonmukaisia argumentteja kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida omaa ajatteluaan ja rohkaisee häntä oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Opintojaksojen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta.

Opintojaksot

Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1)

Opintojakson moduulit

- Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1), Pakollinen

Tavoitteet

Johdatus filosofiseen ajatteluun

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- muodostaa käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin
- oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille väitteille perusteluja, hahmottamaan perustelujen rakennetta sekä arvioimaan niiden pätevyyttä
- tuntee ja oppii erilaisten vuorovaikutteisten harjoitusten ja keskustelujen kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelemistä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä

- *perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin*
- *osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.*

Keskeiset sisällöt

Johdatus filosofiseen ajatteluun

- *mitä filosofia on, filosofinen kysymyksenasettelu sekä ajattelu filosofian perinteessä ja ajankohtaisissa aiheissa*
- *johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet sekä niiden harjoittaminen suullisesti ja kirjallisesti, muun muassa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin sovellettuna*
- *keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen*
- *tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero*
- *tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Luokkatilanteessa käytävässä keskustelussa harjoitellaan toisten väitteiden tulkitsemista **suopeuden periaatteella**. Käytännössä tämä tarkoittaa että: opiskelija opettelee tarkastelemaan toisten väitteitä olettamalla, että niiden alkuperäinen käyttöyhteys oli sellainen, jossa esitetyt väitteet olisivat mahdollisimman järkeviä ja loogisia. Näin harjoitellaan ymmärtämään mm. "olkinukke- virheargumentin" syntyä ja luonnetta. **Ad hominem argumentin** syntytilanne konkretisoituu opiskelijoille esim. väittelytilanteissa, joissa tunteet yleensä kuumenevat ja vaikuttavat argumentointiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Esimerkkinä tarkastellaan eri **oppiaineissa esitettyjä näkökulmia** selvittää jotakin ilmiötä ja niiden tarjoamia perusteluja. Tärkeää on saattaa opiskelija huomaamaan miten **vastaukset ovat riippuvaisia kysymyksenasettelusta** ts miten ne tukevat toisiaan (**kehäpäätelyn vaara**)

Filosofian rooli tieteiden joukossa: tutkii eri tieteenalojen yleisiä periaatteita.

filosofian työtapojen soveltaminen, kuten **käsitteiden luokittelu** ja määrittelemisen sekä **ajatuskokeiden käyttö**

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alaisen osaamisen; vuorovaikutustaitoja arvioidaan luokkatyöskentelyssä, mm. opiskelijan pyrkimyksessä osallistua **keskusteluun** sekä myös toisten esittämien argumenttien **kuunteluun** ja pyrkimykseen **ymmärtää** esitetyt argumentit toisen yksilön näkökannalta eli **empaattisten taitojen** kehittymistä.

Laaja-alaisen osaamisen; monitieteinen ja luova osaaminen harjaantuu esittämällä väitteille hyvin muodostettuja ja loogisia perusteluja: ts **johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn harjoittaminen suullisesti ja kirjallisesti**

Filosofian työtapojen soveltaminen, kuten miten opiskelija harjaantuu **käsitteiden määrittelemiseen** ja osaa **soveltaa filosofisia ajatuskokeita**.

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Etiikka, 2 op (FI2)

Opintojakson moduulit

- Etiikka, 2 op (FI2), Pakollinen

Tavoitteet

Etiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin*
- *osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta sekä hahmottaa normatiivisten ja kuvailevien väitteiden eron*
- *osaa esittää suullisesti ja kirjallisesti johdonmukaisia eettisiä argumentteja sekä perustella moraalin velvoittavuutta*
- *oppii jäsentämään oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla*
- *osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioitaan filosofisen etiikan välinein*
- *osaa soveltaa etiikkaa yhteiskuntaa ja ympäristöä koskeviin kysymyksiin.*

Keskeiset sisällöt

Etiikka

- *moraalin luonne normijärjestelmänä; moraalien, lakien ja tapojen ero; moraalinen objektivismi, relativismi, subjektivismi*
- *moraalia tarkasteleva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyveet, seuraukset, oikeudet ja velvollisuudet*
- *filosofisia teorioita elämän hyvydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta*
- *etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat*
- *ympäristöä ja luontoa koskevia eettisiä kysymyksiä, kuten ilmastonmuutos ja eläinten oikeudet*
- *etiikka ja yhteiskunta: ihmis- ja perusoikeudet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson tarkoitus on mm. **rohkaista** opiskelijaa itsenäiseen ajatteluun ja kannustaa **sitoutumaan moraalisesti** kestävään toimintaan, joka on **järkiperaisesti** argumentoitavissa.

Eettisen argumentaation harjoittelu yhdessä toisten opiskelijoiden ja opettajan kanssa harjaannuttaa myös tärkeitä **vuorovaikutus- ja tunnetaitoja**.

Eettiset pohdinnat auttavat **jäsentämään omaa käsitystä hyvästä** elämätä sekä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja oman **identiteetin rakentamista**, mikä tukee **hyvinvointia**. Omien elämänvalintojen tarkastelu etiikan käsitteistön ja teorioiden valossa vaatii ja kehittää **luovuutta**.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Etiikan opetus kannustaa tavoittelemaan **ekologisesti kestävä** ja vastuullista elämäntapaa ja tarkastelee sen filosofisia perusteita. **Gloaali- ja kulttuuriosaamisen** näkökulmasta etiikan opiskelu avartaa ajattelua ja auttaa ymmärtämään erilaisia ajattelutapoja ja sitä, että **eri kulttuureissa** on erilaisia käsityksiä oikeasta ja väärästä. Tärkeää on kuitenkin myös pyrkiä osoittamaan mihin **ihmiskunta voi yhteisesti sitoutua** kaikille hyvän elämän saavuttamiseksi.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn jossa keskeistä on yhteiset keskustelut eri eettisistä aiheista, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3)

Opintojakson moduulit

- Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteiskuntafilosofia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy joihinkin yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin
- oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vapautta, tasa-arvoa ja vallankäyttöä yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa
- pystyy arvioimaan filosofisesti yhteiskunnan rakennetta ja sen oikeutusta
- osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin
- ymmärtää oikeuksien merkityksen yhteiskunnan perustana.

Keskeiset sisällöt

Yhteiskuntafilosofia

- yhteiskuntajärjestyksen oikeuttaminen, yhteiskuntasopimusteoria
- vallan, vapauden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden eri muodot
- ihmisoikeudet, kansalaisoikeudet ja oikeusvaltio; demokratia ja yhteisöllisyys yhteiskunnallisina arvoina
- poliittiset ihanteet: liberalismi, sosialismi, anarkismi, konservatismi, nationalismi; yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat
- hyvinvoinnin ja talouden suhde; tulo-, varallisuus- ja hyvinvointierojen oikeuttaminen; hyvinvointivaltio
- ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: ympäristöongelmat, kulttuurien kohtaaminen, teknologian ja tekoälyn vaikutukset, sukupuoli ja valta, eriarvoistavien rakenteiden tunnistaminen ja kritiikki

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa käsitellään **ajankohtaisia** kysymyksiä, joissa keskeisiä teemoja ovat: **ihmisoikeudet, kansalaisoikeudet ja oikeusvaltio; valta ja sen oikeuttaminen, demokratia ja yhteisöllisyys yhteiskunnallisina arvoina**. Tärkeää on osoittaa näiden arvojen pohjalla oleva järkiperäinen, **eettinen argumentointi**.

Yhteiskuntafilosofian opiskelu auttaa opiskelijaa hahmottamaan omaa asemaansa ja vaikutusmahdollisuuksia länsimaisessa yhteiskunnassa, rohkaisee häntä aktiiviseen kansalaisuuteen ja antaa hänelle käsitteellisiä välineitä analysoida ja puolustaa demokratiaa, vapautta ja tasa-arvoa.

Opetuksen tarkoituksena on rohkaista opiskelijoita **yhteiskunnallisten epäkohtien tunnistamiseen ja aktiiviseen** kansalaisuuteen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Keskeisiä aiheita ovat mm. **sodan ja rauhan** kysymykset, **sukupuoleen tai ympäristöön ja kulttuureihin** liittyvät eettiset **ongelmat** kuten naisten koulutuskysymykset, väestön kasvu, oikeudenmukainen maailmankauppa, globalisaatio jne.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn jossa keskeistä on yhteiset keskustelut eri yhteiskunnallisista aiheista, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Totuus, 2 op (FI4)

Opintojakson moduulit

- Totuus, 2 op (FI4), Valinnainen

Tavoitteet

Totuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa erottaa mielipiteet tosiasiaväittämistä ja ymmärtää tarpeen perustella tosiasiaväittämät*
- *ymmärtää kielen ja merkitysten roolin todellisuuden hahmottamisessa*
- *osaa eritellä ja arvioida filosofisia teorioita totuudesta, tiedosta, todellisuuden luonteesta ja tieteestä*
- *osaa jäsentää ja eritellä tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta*
- *osaa arvioida havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden suhdetta totuuteen*
- *oppii arvioimaan tilanteita, joissa eri tutkimukset antavat erilaisia tuloksia ja toimintavaihtoehtoja.*

Keskeiset sisällöt

Totuus

- *kieli, merkitys ja totuus*
- *totuuden luonne ja totuusteoriat; totuuden lähestyminen; välttämätön ja kontingentti totuus*
- *todellisuuden ja tietoisuuden luonne; realismi ja antirealism*

- tiedon lähteet, tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen, tiedon suhde varmuuteen
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmiä sekä tieteellinen päättely; tieteiden etiikka
- tieteiden menetelmien ja teorioiden luotettavuus ja suhde todellisuuteen
- selittäminen, ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta erilaisissa tieteissä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tässä opintojaksossa tulee erityisesti esille **filosofian tapa jäsentää ongelmia käsitteellisesti ja dialogissa**. Siinä korostuvat täsmällinen ja **käsitteiden merkityksiä avaava kielenkäyttö** sekä kielitietoisuus. Argumentoinnin harjoittelu antaa opiskelijoille mahdollisuuden harjoitella omaa **kielellistä ilmaisu**

Vuorovaikutusosaaminen

Filosofisessa argumentaatiossa ja sen harjoittelussa painottuvat **johdonmukaiset perustelut** ja eri **näkökulmien huomioiminen**. Tämä auttaa opiskelijoita **ymmärtämään erilaisia ajattelutapoja** niin kahdensiväisissä vuorovaikutustilanteissa kuin eri tieteenalosten tai **kulttuurin osa-alueiden välisessä dialogissa**.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, jossa keskeistä on yhteiset argumentaatioharjoitukset kurssin aiheista, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin suullisiin tai kirjallisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Yo-Filosofian kertausta, 1 op (FI5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kerrataan opintojaksojen keskeisiä sisältöjä yo-kirjoituksia varten

Keskeiset sisällöt

8.5. Fysiikka (FY)

Oppiaine ja tehtävä

Fysiikan opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkityksen jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalosten kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Fysiikan opetus antaa opiskelijalle valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla sekä hyödyntää fysiikan osaamistaan työelämässä. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan ymmärrys fysiikan käsitteistä rakentuu ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijan aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat johdonmukaiseksi käsitykseksi ympäröivästä todellisuudesta opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa ja fysiikan teorioiden avulla.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista sekä luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuutta noudattaen.

Laaja-alainen osaaminen

Fysiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Opetus kehittää **yhteiskunnallista osaamista** antamalla opiskelijalle valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttaa yhteiseen päätöksentekoon.

Opiskelijoiden oma tutkimuksellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja ympäristöstä, käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön, ympäristö- ja terveysvaikutusten sekä energiantuotantotapojen kannalta. Fysiikan opetus tukee näin **eettisyyttä ja ympäristöosaamista, globaali- ja kulttuuriosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**.

Fysiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkittamista ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua tekstiä, kuvia, videoita, taulukoita, kuvaajia tai kaavoja. **Monitieteinen ja luova osaaminen** saa tukea fysiikan opiskelusta myös tieto- ja viestintäteknologian osalta. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin.

Tavoitteet

Fysiikan opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät fysiikan merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä fysiikan tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle
- tunnistaa fysiikan osaamistaan sekä kykenee asettamaan omia tavoitteitaan, kohtaamaan oppimishaasteitaan ja soveltamaan fysiikan opiskelustrategioita
- perehtyy fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä

- saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan sovelluksiin vierailujen, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja fysiikkaa soveltaville aloille
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa
- tunnistaa virhelähteiden vaikutuksen mittauksiin
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää fysiikan keskeisiä käsitteitä johdonmukaisesti ja oikeissa yhteyksissä
- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla
- ymmärtää fysiikan ilmiöitä ja periaatteita teknologisten sovellusten taustalla
- osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ja simulaatioita ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen
- osaa käyttää asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa fysiikan osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä. Samalla opiskelija harjaantuu itsearviointiin.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, esimerkiksi kysymysten muodostamista, ongelmanratkaisuprosessin kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Energia ja lämpö, 2 op (FY3)

Opintojakson moduulit

- Energia ja lämpö, 2 op (FY3), Valinnainen

Tavoitteet

Energia ja lämpö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä
- osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä
- osaa soveltaa termodynamiikan käsitteitä ja malleja energiantuotannon ratkaisujen tarkastelussa ja kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa
- tunnistaa energiatasapainon ja lämmönsiirtymisen merkityksen ilmastonmuutoksessa.

Keskeiset sisällöt

Energia ja lämpö

- voima vuorovaikutuksen voimakkuuden mittana
- mekaaninen työ
- termodynaaminen systeemi ja tilanmuuttujat
- lämpötila, paine ja hydrostaattinen paine
- energian säilyminen, sisäenergia, energian siirtyminen ja lämpömäärä
- aineen lämpeneminen ja jäähtyminen sekä olomuodon muutokset
- lämpölaajeneminen
- kaasujen tilanmuutokset ja ideaalikaasun tilanyhtälö

Paikallinen lisäys

- Voiman tarkastelussa ei ole tarkoitus käsitellä voiman merkitystä liiketilan muutoksen aiheuttajana. Esimerkiksi punnukseen kohdistuva painovoima ymmärretään Maan ja punnuksen välisen vuorovaikutuksen voimakkuuden mittana eikä putoavan kappaleen kiihtyvyyden aiheuttajana.
- Kerrataan voiman mittaaminen voimamittarilla, todetaan massan ja painon yhteys $G = mg$.
- Voima voidaan tässä moduulissa käsitellä skalaarisuureena, sillä paineen aiheuttama voima on aina kohtisuorassa pintaa vastaan. Kuvissa voidaan käyttää voimia havainnollistavia nuolia.
- Perustellaan, miten kaasusysteemin lämpötila, paine ja tilavuus liittyvät toisiinsa: jos yhtä muutetaan, vähintään toinen muista muuttuu myös.
- Kaasulait käsitellään myös erillisinä (ideaalikaasun tilanyhtälö).
- Eri ilmiöiden selittämiseen käytetään mikromallia (lämpötila, olomuodot ja olomuodon muutokset, lämpölaajeneminen, paineen aiheuttama voima, sisäenergia).
- Energian säilyminen sisältää termodynamiikan (lämpöopin) I pääsäännön soveltamisen. Muut lämpöopin pääsäännöt eivät kuulu keskeisiin sisältöihin.
- Työn laki $W = Fs$ on tarkoituksenmukaista määritellä perustuen kokeeseen, jossa tehdään mekaanista työtä ja havaitaan syntynyt lämpömäärä (ns. Joulen koe).
- Kiertoprosessit eivät kuulu keskeisiin sisältöihin.
- Ominaishöyrystymislämpö voidaan määrittää kuumentamalla vettä uppokuumentimella avoimessa kalorimetrissä vaa'an päällä.
- Lämpövoimakoneiden toimintaa tarkastelemalla voidaan mallintaa energiantuotannon ratkaisuja ja soveltaa termodynamiikan käsitteitä.
- Yllä olevat asiat voidaan ottaa huomioon opintojakson sisällöissä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija löytää erilaisia tapoja oman ympäristönsä havainnointiin mittaamisen ja mittausten analysoinnin keinoin. Mittauksia tehdään osittain tietokoneavusteisesti tai simulaatioita käyttämällä. Opiskelija tutustuu näin erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijaa autetaan kehittämään sosiaalisia taitoja, yhteistyökykyä ja yhdessäoppimisen taitoja tuntityöskentelyn kautta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvosana muodostuu:

- Opintojakson päätteeksi pidettävän loppukokeen arvosanasta.
- Opintojakson arvosanaan voi korottavasti vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät tai opiskelijatyöt.

Oppitunneilla itsearviointia voidaan toteuttaa erilaisten testien avulla.

Oppimista tukevaa palautetta annetaan oppitunneilla, minkä avulla opiskelijalla on mahdollisuus kehittää opiskeluaan ja työskentelyään.

Laaja-alaisen osaaminen arvioidaan annettujen tehtävien ja opintojakson kokeen tehtävien sisältöjen kautta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Näitä taitoja voidaan opettaa opintojaksossa.

Tutkimisen taitoja:

- havaintojen tekeminen arkielämän ilmiöstä ja havaintojen kirjaaminen

TVT-taitoja:

- graafinen integrointi (s,F)-koordinaatistossa
- uuden taulukkosarakkeen laskeminen, esim. $1/V$ tai $P\Delta t$
- mittauksen tekeminen tietokoneavusteisesti
- simulaatioiden käyttäminen, esim kaasun paineen tutkimiseen rakenneosasten tasolla

Matemaattisen osaamisen taitoja:

- suoran yhtälö, jossa on vakiotermi $p = p_{gh} + p_0$
- kääntäen verrannollisuus graafisesti $p = \text{vakio} \cdot 1/V$
- ideaalikaasun tilanyhtälöstä suureen ratkaiseminen
- useita termejä sisältävän suuryhtälön ratkaiseminen

Voima ja liike, 2 op (FY4)

Opintojakson moduulit

- Voima ja liike, 2 op (FY4), Valinnainen

Tavoitteet

Voima ja liike

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tutkia kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä
- osaa tuottaa ja analysoida graafisia esityksiä mittausaineistosta
- ymmärtää säilymislakien merkityksen fysiikassa
- tuntee voimaan ja liikkeeseen liittyviä turvallisuusnäkökohtia.

Keskeiset sisällöt

Voima ja liike

- tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike
- kappaleiden vuorovaikutus ja voima sekä Newtonin lait
- voimien yhteisvaikutus, voimakuvio ja liikeyhtälö
- paino ja kitka
- liike-energia, potentiaalienergia ja mekaaninen energia
- mekaanisen energian säilyminen ja mekaniikan energiaperiaate
- liikemäärä, impulssi, liikemäärän säilyminen ja yksiulotteiset törmäykset

Paikallinen lisäys

- Säilymislakien merkityksen ymmärtämiseen riittää käsitellä energian ja liikemäärän säilymlait. Kaksiulotteiset törmäykset eivät kuulu keskeisiin sisältöihin.
- Kappaleiden vuorovaikutuksessa keskeistä on, että vuorovaikutuksen voima on yhtä suuri kummankin osapuolen kannalta.
- Vaikka keskeisissä sisällöissä mainitaan voimista ainoastaan paino- ja kitkavoima, muitakin voimia, kuten noste, jännitysvoimat, tukivoimat ja väliaineen vastusvoimat, voidaan käsitellä.
- Potentiaalienergian käsittelyssä on syytä korostaa, että painovoimaan liittyvä potentiaalienergia ei ole ainoa potentiaalienergian laji. Potentiaalienergia on yleisesti mihin tahansa konservatiiviseen voimaan liittyvä energian laji.
- Mekaniikan energiaperiaatteella tarkoitetaan, että mekaanisen energian muutos on yhtä suuri kuin ei-konservatiivisten voimien tekemä työ. Tämä ei estä työperiaatteen esittämistä eli kokonaisvoiman tekemä työ kappaleeseen on yhtä suuri kuin kappaleen liike-energian muutos.
- Huomaa, että momentti ja kappaleen kiertymisen käsitellään moduulissa FY5.
- Voimaan ja liikkeeseen liittyviä turvallisuusnäkökohtia voidaan käsitellä esimerkiksi liikenneturvallisuuden ja urheilun kannalta. Liikenneturvallisuuden kannalta keskeisiä ovat mm. jarrutukseen ja pysähtymiseen tarvittavat matka ja aika.
- Yllä olevat asiat voidaan ottaa huomioon opintojakson sisällöissä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija löytää erilaisia tapoja oman ympäristönsä havainnointiin mittaamisen ja mittausten analysoinnin keinoin. Mittauksia tehdään osittain tietokoneavusteisesti tai simulaatioita käyttämällä. Tiedonhankinnan osalta uutena asiana tulee mukaan kuvaajan tangentti ja sovituksen kautta saadun toisen asteen funktion analysointi. Opiskelija tutustuu näin erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvosana muodostuu:

- Opintojakson päätteeksi pidettävän loppukokeen arvosanasta.
- Opintojakson arvosanaan voi korottavasti vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät tai opiskelijatyöt.

Oppitunneilla itsearviointia voidaan toteuttaa erilaisten testien avulla.

Oppimista tukevaa palautetta annetaan oppitunneilla, minkä avulla opiskelijalla on mahdollisuus kehittää opiskeluaan ja työskentelyään.

Laaja-alaisen osaaminen arvioidaan annettujen tehtävien ja opintojakson kokeen tehtävien sisältöjen kautta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Näitä taitoja voidaan opettaa opintojaksossa.

Tutkimisen taitoja:

- kuvaajan tangentti

TVT-taitoja:

- piirto-ohjelmien tarkoituksenmukainen käyttö
- voimakuvion piirtäminen
- toisen asteen polynomin sovittaminen mittauspisteisiin

Matemaattisen osaamisen taitoja:

- toisen asteen suureyhtälöiden ratkaiseminen
- vektorisuureet ja vektorimerkintöjen käyttö
- suorakulmaisen kolmion trigonometria

Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5)

Opintojakson moduulit

- Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5), Valinnainen

Tavoitteet

Jaksollinen liike ja aallot

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa mallintaa planetaarista liikettä ympyräliikkeenä
- perehtyy värähtely- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä
- osaa kuvata jaksollista liikettä fysikaalisilla ja matemaattisilla käsitteillä
- osaa mallintaa mekaanista värähtelyä ja ääntä jaksollisena liikkeenä.

Keskeiset sisällöt

Jaksollinen liike ja aallot

- momentti ja kappaleen kiertäminen
- tasapaino kiertymisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa
- tasainen ympyräliike ja normaalikihtiävyys
- gravitaatiolaki ja planetaarinen liike
- jaksollinen liike, jaksonaika, taajuus ja amplitudi
- harmoninen voima ja värähtelyliike sekä harmonisen voiman potentiaalienergia

- mekaanisten aaltojen synty, eteneminen ja heijastuminen
- mekaanisten aaltojen diffraktio ja interferenssi sekä seisovat aallot
- ääni aaltoliikkeenä, äänen intensiteettitaso, äänen ominaisuudet ja eteneminen

Paikallinen lisäys

- Tasapaino kiertymisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa voi edellyttää myös voimien komponentteihin jakoa, kunhan pääpaino on fysiikan ymmärtämisessä eikä matemaattisessa käsittelyssä.
- Pyörimisliike ei kuulu keskeisiin sisältöihin.
- Kulmasuureita ei tarvitse käsitellä ympyräliikkeen yhteydessä.
- Planetaarista liikettä käsitellään ympyräliikkeenä, ja planetaariseen liikkeeseen sisältyvät myös kuiden ja satelliittien liike.
- Huomaa, että Keplerin lait eivät kuulu keskeisiin sisältöihin. Gravitaatiokentän voimakkuus ja mekaaninen energia gravitaatiokentässä eivät kuulu keskeisiin sisältöihin.
- Aaltoliikkeen käsittelyssä valo tulee vasta moduulissa FY7.
- Diffraktiota tarkastellaan esim. tilanteessa, jossa veden pinta-aallot taipuvat esteen vaikutuksesta.
- Interferenssiä voidaan tarkastella kahden samassa vaiheessa olevan saman taajuisen mekaanisen aaltolähteen lähettämien aaltojen avulla. Nämä aallot voivat olla veden pinta-aaltoja (aaltoamme) tai ääniaaltoja.
- Esitellään intensiteetti-käsite ja intensiteettitaso käsitellään laskennallisesti.
- Äänen ominaisuuksista käsitellään vähintään äänenkorkeus ja äänen sointiväri muodostava harmoninen sarja.
- Temaattisissa yhteyksissä mainittu kuulon suojaaminen ja melun haittavaikutukset on tarkoituksenmukaista käsitellä intensiteettitason yhteydessä.
- Yllä olevat asiat voidaan ottaa huomioon opintojakson sisällöissä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija löytää erilaisia tapoja oman ympäristönsä havainnointiin mittaamisen ja mittausten analysoinnin keinoin. Mittauksia tehdään osittain tietokoneavusteisesti tai simulaatioita käyttämällä. Tiedonhankinnan ja -esittämisen osalta uutena asiana tulee mukaan sinifunktion sovittaminen ja aaltoilmiöiden mallintaminen. Opiskelija tutustuu näin erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvosana muodostuu:

- Opintojakson päätteeksi pidettävän loppukokeen arvosanasta.
- Opintojakson arvosanaan voi korottavasti vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät tai opiskelijatyöt.

Oppitunneilla itsearviointia voidaan toteuttaa erilaisten testien avulla.

Oppimista tukevaa palautetta annetaan oppitunneilla, minkä avulla opiskelijalla on mahdollisuus kehittää opiskeluaan ja työskentelyään.

Laaja-alaisen osaaminen arvioidaan annettujen tehtävien ja opintojakson kokeen tehtävien sisältöjen kautta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Näitä taitoja voidaan opettaa opintojaksossa.

TVT-taitoja:

- sinifunktion sovittaminen
- aaltoilmiöiden mallintaminen
- FFT-kuvaajan tekeminen

Matemaattisen osaamisen taitoja:

- logaritmiyhtälön käyttö

Sähkö, 2 op (FY6)

Opintojakson moduulit

- Sähkö, 2 op (FY6), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdä sähköopin perusmittauksia
- osaa käyttää kentän ja potentiaalin käsitteitä sähkökentän kuvaamisessa
- tuntee sähkölaitteisiin ja sähköenergian siirtoon liittyviä turvallisuusnäkökohtia.

Keskeiset sisällöt

Sähkö

- jännite ja sähkövirta tasavirtapiireissä
- resistanssi ja Ohmin laki
- sähköteho ja Joulen laki
- vastusten kytkennät ja Kirchhoffin lait
- akut ja akun latauspiiri
- Coulombin laki ja homogeeninen sähkökenttä
- potentiaalienergia ja potentiaali homogeenisessa sähkökentässä
- kondensaattori ja kondensaattorin energia
- puolijohteet, diodi ja LED komponentteina virtapiirissä
- sähköturvallisuus: sulake, suojausluokitus ja läpilyöntilujuus

Paikallinen lisäys

- Moduulin tarkoitus on tutustuttaa opiskelijat peruskäsitteisiin, jotka liittyvät sähköiseen vuorovaikutukseen, sähkövirtaan ja tasavirtapiireihin, sekä virtapiirien komponentteihin.
- Kondensaattorien kytkennät eivät kuulu keskeisiin sisältöihin.
- Kirchhoffin lakien käsittelyssä voidaan tarkastella myös haarautuvia virtapiirejä, kunhan pääpaino on fysiikan ymmärtämisessä eikä matemaattisessa käsittelyssä.
- Kondensaattorin yhteydessä käsitellään levykondensaattori rakenne. Eristeaineen vaikutusta kondensaattorin kapasitanssiin voidaan tutkia kondensaattorin varauksen, jännitteen ja energian kautta. Eristeaineen vaikutusta sähkökenttään ei tarvitse käsitellä mikroskooppisesti.
- Pistevarauksen sähkökenttä voidaan käsitellä kvalitatiivisesti.
- Puolijohteita käsitellään lähinnä teknisinä virtapiirin komponentteina esimerkkeinä fysiikan sovelluksista. Puolijohdemateriaalien ominaisuudet eivät kuulu keskeisiin sisältöihin.
- Yllä olevat asiat voidaan ottaa huomioon opintojakson sisällöissä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija löytää erilaisia tapoja oman ympäristönsä havainnointiin mittaamisen ja mittausten analysoinnin keinoin. Mittauksia tehdään osittain tietokoneavusteisesti tai simulaatioita käyttämällä. Tiedonhankinnan ja -esittämisen osalta uutena asiana tulee mukaan virtapiirien mallintaminen kytkentäkaavioilla. Opiskelija tutustuu näin erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa opetetaan, miten osaamista sähköopissa voidaan hyödyntää yhteiskunnan hyväksi.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvosana muodostuu:

- Opintojakson päätteeksi pidettävän loppukokeen arvosanasta.
- Opintojakson arvosanaan voi korottavasti vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja opiskelijatyöt.

Oppitunneilla itsearviointia voidaan toteuttaa erilaisten testien avulla.

Oppimista tukevaa palautetta annetaan oppitunneilla, minkä avulla opiskelijalla on mahdollisuus kehittää opiskeluaan ja työskentelyään.

Laaja-alaisen osaaminen arvioidaan annettujen tehtävien ja opintojakson kokeen tehtävien sisältöjen kautta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Näitä taitoja voidaan opettaa opintojaksossa.

TVT-taitoja:

- kytkentäkaavioiden laatiminen

Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7)

Opintojakson moduulit

- Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkömagnetismi ja valo

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää induktioilmiön keskeisen merkityksen sähkömagnetismissa*
- *ymmärtää sähköenergian tuotannon ja siirron fysikaaliset perusteet ja merkityksen yhteiskunnan toiminnan kannalta*
- *tunnistaa sähkömagneettisen säteilyn lähteitä ja vaikutuksia*
- *ymmärtää valon sähkömagneettisena ilmiönä.*

Keskeiset sisällöt

Sähkömagnetismi ja valo

- *ferromagnetismi ja magneettinen dipoli*
- *magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä*
- *varatun hiukkasen liike homogeenisessa sähkö- ja magneettikentässä*
- *virtajohtimen magneettikenttä ja kahden virtajohtimen välinen voima*
- *sähkömagneettinen induktio, Lenzin laki ja pyörrevirrat*
- *generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla*
- *sähkömagneettinen säteily ja sen spektri sekä mustan kappaleen säteilyn spektri*
- *valon heijastuminen, taittuminen ja kokonaisheijastuminen*
- *valon interferenssi ja diffraktio*
- *valon polarisaatio kvalitatiivisesti*

Paikallinen lisäys

- Sähkömagneettisen säteilyn lähteistä käsitellään kiihtyvässä liikkeessä oleva varattu hiukkanen (esimerkiksi antennissa tai röntgenputkessa) ja kuuma kappale. Antennipiirien toiminta ei ole keskeinen sisältö.
- Para- ja diamagneettiset aineet eivät kuulu keskeisiin sisältöihin.
- Tarkastellaan käämiä pyörivässä magneettikentässä tai pyörivää käämiä magneettikentässä. Induktiolain avulla perustellaan, miksi käämiin syntyy sinimuotoinen induktiojännite.
- Itseinduktio ei kuulu keskeisiin sisältöihin.
- Valon polarisaation käsittelyksi riittää polarisaatio eristeestä heijastuessa ja polarisaattorissa.
- Sähkömagneettisen säteilyn spektrillä tarkoitetaan asiayhteydestä riippuen joko sähkömagneettisen säteilyn luokittelua eri lajeihin, tai säteilyn aallonpituusjakamaa.
- Mustaa kappaletta tarkastellaan säteilyn lähteenä, jonka spektri riippuu ainoastaan kappaleen pintalämpötilasta.
- Atomitason säteilylähteet ja diskreetit spektrit käsitellään moduulissa FY8.
- Interferenssin käsittelyssä tarkastellaan saman taajuuksien ja saman vaiheisten lähteiden aiheuttaman interferenssikuvion syntyä. Interferenssiä voidaan lisäksi tarkastella ohuissa kalvoissa tapahtuvan interferenssi-ilmiön kautta.
- Yllä olevat asiat voidaan ottaa huomioon opintojakson sisällöissä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija löytää erilaisia tapoja oman ympäristönsä havainnointiin mittaamisen ja mittausten analysoinnin keinoin. Mittauksia tehdään osittain tietokoneavusteisesti tai simulaatioita käyttämällä. Tiedonesittämisen osalta uutena asiana tulee mukaan piirto-ohjelmien syventävä käyttö. Opiskelija tutustuu näin erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvosana muodostuu:

- Opintojakson päätteeksi pidettävän loppukokeen arvosanasta.
- Opintojakson arvosanaan voi korottavasti vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja opiskelijatyöt.

Oppitunneilla itsearviointia voidaan toteuttaa erilaisten testien avulla.

Oppimista tukevaa palautetta annetaan oppitunneilla, minkä avulla opiskelijalla on mahdollisuus kehittää opiskeluaan ja työskentelyään.

Laaja-alaisen osaaminen arvioidaan annettujen tehtävien ja opintojakson kokeen tehtävien sisältöjen kautta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Näitä taitoja voidaan opettaa opintojaksossa.

TVT-taitoja:

- piirto-ohjelmien tarkoituksenmukainen käyttö

Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8)

Opintojakson moduulit

- Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8), Valinnainen

Tavoitteet

Aine, säteily ja kvantittuminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee ionisoivan säteilyn vaikutukset ja tutustuu säteilyn turvalliseen käyttöön*
- *tutustuu kvanttifysiikkaan perustuvaan maailmankuvaan alkeishiukkasfysiikasta kosmologiaan*
- *ymmärtää kvantittumiseen perustuvan teknologian merkityksen nyky-yhteiskunnassa.*

Keskeiset sisällöt

Aine, säteily ja kvantittuminen

- *energian kvantittuminen aineen ja säteilyn vuorovaikutuksessa*
- *fotoni sähkömagneettisen säteilykentän kvanttina*
- *atomin rakenne, atomin elektronien kvanttitilat ja aaltomekaanisen atomimallin periaate*
- *kvantittumiseen perustuva teknologia: laser ja kvanttirakenteet*
- *atomiytimen rakenne ja muutokset, radioaktiivinen hajoaminen*
- *ydinreaktiot, massan ja energian ekvivalenssi, ytimen sidosenergia*
- *ydinvoima, fissio ja fuusio*
- *hajoamislaki*
- *ionisoivan säteilyn lajit ja biologiset vaikutukset sekä soveltaminen lääketieteessä ja teknologiassa*
- *hiukkasfysiikan standardimalli*
- *maailmankaikkeuden kehitys*

Paikallinen lisäys

- Energian kvantittumisen käsitteeseen tutustutaan tarkastelemalla jotakin ilmiötä, jossa energian kvantittuminen ilmenee ja jonka selittyminen edellyttää kvantittumista (esimerkiksi valosähköinen ilmiö, yksinkertainen emissio- tai absorptiospektri kaasussa).
- Fotonia käsitellään eri mallien kautta: kentän tilaa kuvaavana käsitteenä, kentän kvanttina, kvantti-hiukkasena ja vuorovaikutuksen välittäjähiukkasena.
- Sähkömagneettisen kentän energia muuttuu kvantittuneesti eli kenttä luovuttaa ja ottaa vastaan energiaa määräkokoisina energiakvantteina. Sähkömagneettinen kenttä voidaan mallintaa koostuvaksi näistä kvanteista eli fotoneista. Aineen ja sähkömagneettisen säteilyn vuorovaikutus voidaan kuvata fotonien ja ainehiukkasten välisten

vuorovaikutuksien avulla (valosähköilmiö, Comptonin ilmiö). Myös sähkövarattujen hiukkasten keskinäinen sähkömagneettinen vuorovaikutus voidaan mallintaa fotonien avulla eli fotonit ovat sähkömagneettisen vuorovaikutuksen välittäjähiukkasia.

- Atomien kvantittuneiden energiatilojen käsittely on tarkoituksenmukaista perustaa havaintoihin diskreeteistä emissio- ja absorptiospektreistä. Energiatilat ymmärretään elektroniverhon kvantittuneiksi tiloiksi ytimen kentässä.
- Aaltomekaaninen malli esittää tapana kuvata atomin elektronisysteemiä ja siinä havaittua energiatilojen kvantittumista. Aaltomekaanisen atomimallin periaatteessa esitellään elektronien tilat seisovien aaltojen kautta ja esitetään seisoville aalloille todennäköisyystulkinta. Tässä yhteydessä ei ole tarvetta käsitellä de Broglie -aaltoja, mutta on syytä selittää kemiassa käytettyjen orbitaalien yhteys aaltomekaanisen mallin todennäköisyysjakautumiin: orbitaalilla tarkoitetaan aluetta, jossa todennäköisyys ylittää tietyn kynnsarvon.
- Ytimen kvantittuneet energiatilat tunnistetaan gammahajoamisen spektrin kautta. Tässä on hyvä edetä analogisesti atomin kvantittuneiden tilojen tarkastelun yhteydessä tehdyllä tavalla. Keskeistä on energiaspektrin diskreettisuuden merkitys kvantittumisen tunnistamisessa.
- Massa ja energian ekvivalenssia tarkastellaan ydinreaktion yhteydessä ja sidosenergiaan liittyen.
- Ionisoivan säteilyn biologisia vaikutuksia voidaan käsitellä tarkastelemalla fysikaalisia vaikutuksia (ionisaatio ja energian siirto).
- Kvanttirakenteilla tarkoitetaan kvantittumiseen perustuvia nanomittakaavan rakenteita. Näitä on tarkoitus käsitellä nykyaikaisten sovellusten, kuten aurinkokennojen ja kvanttietokoneiden, kautta.
- Standardimallista käsitellään perusvuorovaikutukset ja perushiukkaset.
- Maailmankaikkeuden kehityksessä käsitellään pääpiirteittäin maailmankaikkeuden kehityskulku alkuräjähdyksestä nykyhetkeen sekä pimeän aineen ja energian merkitystä maailmankaikkeudessa.
- Laser-diodi-mittauksena voidaan toteuttaa spektrejä vertaileva mittaus käyttäen laser-diodia ja muita valonlähteitä.
- Yllä olevat asiat voidaan ottaa huomioon opintojakson sisällöissä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija löytää erilaisia tapoja oman ympäristönsä havainnointiin mittaamisen ja mittausten analysoinnin keinoin. Mittauksia tehdään osittain tietokoneavusteisesti tai simulaatioita käyttämällä. Tiedonhankinnan ja -esittämisen osalta uutena asiana tulee mukaan eksponentiaalinen malli ja sen sovittaminen. Opiskelija tutustuu näin erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa tuodaan esille, miten saavutuksia modernissa fysiikassa ja hiukkasfysiikassa on saatu aikaiseksi kansainvälisen ja erilaisten kulttuurien välisten yhteistyön kautta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvosana muodostuu:

- Opintojakson päätteeksi pidettävän loppukokeen arvosanasta.
- Opintojakson arvosanaan voi korottavasti vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät ja opiskelijatyöt.

Oppitunneilla itsearviointia voidaan toteuttaa erilaisten testien avulla.

Oppimista tukevaa palautetta annetaan oppitunneilla, minkä avulla opiskelijalla on mahdollisuus kehittää opiskeluaan ja työskentelyään.

Laaja-alaisen osaaminen arvioidaan annettujen tehtävien ja opintojakson kokeen tehtävien sisältöjen kautta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Näitä taitoja voidaan opettaa opintojaksossa.

TVT-taitoja:

- eksponenttifunktion sovittaminen

YO-fysiikan kertaus, 2 op (FY9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla kerrataan ja syvennetään aikaisempien opintojaksojen (FY1 - FY8) aiheita mm. vanhojen ylioppilastehtävien avulla.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson päätteeksi pidetään ns. preliminäärikoe ja se arvioidaan numeroarvosanoin (4-10). Preliminäärikokeen arvosana määrää opintojakson arvosanan. Halutessaan opiskelija saa opintojaksosta suorituserkinnän (S/H).

YO-fysiikan täydennys, 2 op (FY10)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla täydennetään ja syvennetään opintojaksojen FY1 – FY8 aikana opiskeltuja aihepiirejä. Opintojakson sisältö sovitaan kunkin ryhmän kanssa erikseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson päätteeksi pidetään kirjallinen koe ja se arvioidaan numeroarvosanoin (4-10). Kokeen arvosana määrää opintojakson arvosanan. Halutessaan opiskelija saa opintojaksosta suorituserkinnän (S/H).

Tähtitiede, 2 op (FY11)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Taivaanpallo ja tähtikartat
- Valo ja muu säteily
- Havaintovälineet
- Aurinkokunta
- Tähdet, tähtijoukot ja galaksit
- Kosmologia

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson päätteeksi pidetään kirjallinen koe ja se arvioidaan numeroarvosanoin (4-10). Kokeen arvosana määrää opintojakson arvosanan. Halutessaan opiskelija saa opintojaksosta suoritusmerkinnän (S/H).

Työkurssi I, 2 op (FY12)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla opiskelijat tutustuvat fysiikan kokeelliseen luonteeseen tekemällä fysiikan eri osa-alueisiin liittyviä töitä. Töiden aiheet valitaan aikaisempien opintojaksojen perusteella. Lisäksi opintojaksolla tutustutaan tietokoneavusteisiin mittaus- ja analysointimenetelmiin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S/H) opintojakson aikana tehtyjen työselostusten perusteella.

Astrofysiikka (UTU), 2 op (FY13)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tähtitieteen etäisyysyksiköt • tähtitaivaan koordinaattijärjestelmät • tähtien ja planeettojen liike • sähkömagneettinen säteily ja ilmakehä • gravitaatiolaki ja sen merkitys Universumin liikettä hallitsevana voimana • Keplerin lait ja taivaankappaleiden liike • Auringon ja aurinkokunnan rakenne • tähtien elinkaari • magnitudi, luminositeetti- ja spektriluokat • tähtien kehitys ja niiden erilaiset loppuvaiheet (valkoinen kääpiö, neutronitähti, musta-aukko) • kaksoistähdet • Aurinkokunta ja Linnunrata • galaksit • punasiirtymä ja Hubble'n laki • kosmologia • maailmankaikkeuden kehitys • kaukoputket ja radioteleskoopit • eksoplaneetat

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Turun yliopiston laatima loppukoe. Koe arvioidaan numeroarvosanoin (4-10).

Loppukokeessa on yksi termien selitystehtävä, kolme esseekysymystä ja yksi laskutehtävä, minkä aineisto annetaan kokeessa.

Fysiikan peruskurssi (UTU), 2 op (FY14)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- Kurssin suorittanut opiskelija osaa • määritellä paikan, nopeuden ja kiihtyvyyden • laskea näistä muut, jos yksi tunnetaan ajan funktiona • määrittää derivaatan ja integraalin graafisesti kuvaajan avulla • määritellä skalaari- ja vektorisuureet, määrittää vektorien komponentit annetussa koordinaatistossa sekä laskea vektoreita yhteen • selittää Newtonin lait sanallisesti ja matemaattisesti • tunnistaa mekaanisia voimia ja piirtää vapaakappalekuvion usean kappaleen systeemille • määritellä ja tunnistaa suoraviivaisen liikkeen tasapainon • määritellä impulssin ja työn ja laskea ne, kun voima tunnetaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- liike yhdessä ulottuvuudessa
- voimien lait

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Kurssi arvostellaan pääasiassa yliopiston laatimalla loppukokeella. Koe arvioidaan numeroarvosanoin (4-10).

Fysiikan työkurssi II (UTU), 2 op (FY15)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- Opiskelija osaa • tehdä yksinkertaisia fysikaalisia mittauksia ja kuvata fysiikan perusmittausmenetelmiä. • käyttää mm. yleismittaria ja oskilloskooppia. • kerätä kokeellisia mittaustuloksia ja esittää niitä graafisesti käyttäen millimetri- ja logaritimpaperia. • kuvata virhelähteitä ja arvioida niiden vaikutusta lopputulokseen. • toimia turvallisesti opetuslaboratoriossa yleisten työturvallisuusohjeiden mukaisesti. • itsenäisesti päivittää laboratorioturvallisuustietoutta tarpeen mukaan. • yhdistää kokeelliset mittaukset lukiosta tuttujen fysiikan ilmiöiden teoriaan.
- Opintojakson aikana opiskelija kehittää suunnittelu- ja ongelmanratkaisutaitojaan, kriittistä ja analyyttistä ajatteluaan, ajankäytön hallintaansa sekä oppii tunnistamaan kokeellisen työskentelyyn liittyvää osaamistaan.

Keskeiset sisällöt**Osaamisen arviointi**

Paikallinen lisäys

Lukion opettaja arvioi kurssin yhteistyössä tiedekeskus Tuorlan kanssa. Kurssin

hyväksytysti suorittaminen vaatii kurssiin liittyvien ViLLE-tutoriaalien tekemistä hyväksytysti ennen kokeellisten töiden suorittamista, kaikkien kurssiin kuuluvien töiden suorittamista ja niihin kuuluvien selostuspohjien huolellista täyttämistä. Jotta kurssi voidaan hyväksilukea yliopisto-opintoihin, tiedekeskus Tuorlan edustajan tulee tarkastaa selostuspohjat ja merkitä ne hyväksytyiksi kurssin ViLLEen.

Fysiikka luonnontieteenä ja ympärillämme, 2 op (FY1-2)

Opintojakson moduulit

- Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY1), Pakollinen
- Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY2), Pakollinen

Tavoitteet

Fysiikka luonnontieteenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä*
- *tutustuu aineen rakenteen ja maailmankaikkeuden mittasuhteisiin*
- *tutustuu fysiikassa käytettäviin tiedonhankintamenetelmiin*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita*
- *saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan.*

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä*
- *tuntee eri energialajeja ja energiantuotantotapoja*
- *osaa vertailla eri energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin liittyviä suuruusluokkia*
- *saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Fysiikka luonnontieteenä

- *suure ja yksikkö sekä SI-järjestelmä*
- *mittaaminen, tulosten kerääminen, niiden esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi*
- *graafinen malli ja lineaarinen malli*
- *yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen suunnitteleminen ja toteutus*

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

- *energialajit, energian säilyminen ja muuntuminen*
- *energian tuotanto, teho, hyötysuhde ja energian siirtäminen*
- *energiantuotannon vaikutus ympäristöön ja ilmastomuutokseen*

Paikallinen lisäys

- FYSIIKKA LUONNONTIETEENÄ
- Kokeellisessa työskentelyssä keskeistä on ilmiön pelkistäminen mitattavaksi. Luotettavuuden arviointia voidaan käsitellä esimerkiksi kokeiden toistettavuuden kautta. Virheistä voidaan käsitellä systemaattisen ja satunnaisen virheen lähteitä.
- Riippuvuuksia esitetään erilaisilla graafisilla malleilla. Vain lineaarista riippuvuutta mallinnetaan matemaattisesti.

- Olennaista on, että opiskelija löytää tapoja oman ympäristönsä havainnointiin mittaamisen keinoin.
- Liikeilmiöistä esimerkkinä tasainen liike. Putoamiskiihtyvyyttä voidaan käsitellä (t,v) -kuvaajan lineaarisena mallina $v = gt$. Kokeellisesti asiaa voi lähestyä tutkimalla eri massaisten kappaleiden putoamisliikettä.
- FYSIIKKA YMPÄRISTÖ JA YHTEISKUNTA
- Energialajeista esitellään ainakin mekaaninen energia (potentiaalienergia ja liikeenergia), säteily, kemiallinen energia ja ydinenergia.
- Energia kuitenkin esitellään suureena, jonka yksikkö on joule, mutta energialajeja tarkastellaan ilman kuhunkin energialajiin liittyviä lausekkeita, kuten $E_k = \frac{1}{2}mv^2$, $E_p = mgh$ jne.
- Energian säilyminen ymmärretään tässä moduulissa yleispätevänä periaatteena, jonka mukaan energiaa ei synny eikä häviä.
- Teho esitellään suureena $P = \Delta E/\Delta t$. Työn käsitettä ei tässä kurssissa vielä käytetä.
- Hyötysuhde käsitellään energian tai tehon avulla määriteltynä: $\eta = E_a/E_o = P_a/P_o$.
- Tehon ja hyötysuhteen käsittelyssä painopiste on energian tuotannossa ja hyödyntämisessä.
- Energiantuotantoprosesseissa vapautunut energia lasketaan polttoaineiden lämpöarvojen H perusteella käyttäen lakia $E = Hm$.
- Energian siirtämisen tarkastelu voidaan rajata sähköenergian ja lämpöenergian siirtoon.
- Ympäristövaikutusten käsittelyssä voidaan vertailla esimerkiksi eri energiantuotantotapojen vaatimaa maankäyttöä, energiantuotantoon liittyviä kuljetuksia ja hiilidioksidipäästöjä.
- Yllä olevat asiat voidaan ottaa huomioon opintojakson sisällöissä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija löytää erilaisia tapoja oman ympäristönsä havainnointiin mittaamisen ja mittausten analysoinnin keinoin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa tutkitaan energiantuotannon vaikutusta ympäristöön ja ilmastonmuutokseen.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa autetaan opiskelijaa tunnistamaan omat vahvuudet fysiikan opiskelijana.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvosana muodostuu:

- Opintojakson päätteeksi pidettävän loppukokeen arvosanasta.
- Opintojakson arvosanaan voi korottavasti vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät.

Oppitunneilla itsearviointia voidaan toteuttaa erilaisten testien avulla.

Oppimista tukevaa palautetta annetaan oppitunneilla, minkä avulla opiskelijalla on mahdollisuus kehittää opiskeluaan ja työskentelyään.

Laaja-alaisen osaaminen arvioidaan annettujen tehtävien ja opintojakson kokeen tehtävien sisältöjen kautta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Näitä taitoja voidaan opettaa opintojaksossa.

FYSIIKKA LUONNONTIETEENÄ

Tutkimisen taitoja:

- mittaaminen, tulosten kerääminen
- tulosten esittäminen graafisesti
- mittausmenetelmän ja mittaustulosten luotettavuuden arviointi
- tutkimuksen suunnittelu ja toteutus
- tutkimuksen dokumentointi

TVT-taitoja:

- suoran sovittaminen ja suoran yhtälön tulkinta

Matemaattisen osaamisen taitoja:

- suoraan verrannollisuus, esim. $s = vt$, $v = gt$, $m = \rho V$
- kulmakertoimen määrittäminen kuvaajasta
- suureen ratkaiseminen lineaarisesta mallista
- yksikkömuunnokset
- merkitsevät numerot
- kymmenpotenssit ja etuliitteet

FYSIIKKA, YMPÄRISTÖ JA YHTEISKUNTA

Tutkimisen taitoja:

- lähdemateriaalin käyttö
- kysymysten muodostaminen
- kaavioiden tulkitseminen, esim. prosessikaavio

TVT-taitoja:

- tiedon haku ja tietolähteiden luotettavuuden arviointi

Matemaattisen osaamisen taitoja:

- uuden matemaattisen mallin käyttö, esim. aineistosta löytyvän yksinkertaisen lain käyttö ohjeen mukaan, mutta ei suureen ratkaisemista

8.6. Maantiede (GE)

Oppiaine ja tehtävä

Maantiede tarkastelee luonnon, ihmisen ja yhteiskunnan ilmiöitä ja vuorovaikutusta. Maantieteen opetuksen tehtävänä on avartaa opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja kehittää valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja niiden ajallista muutosta sekä alueellisia ongelmia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössään, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestävästä tulevaisuudesta rakentamisessa. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutusta sekä tarkastelemaan maailmaa muuttuvana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä.

Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja humanistis-yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua sivistyneeksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi.

Nuorten elämämaailma sekä opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä. Tutkiva lähestymistapa ja geomedian käyttö auttavat opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä ja paikallisella, alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedialla tarkoitetaan maantieteellisiä tiedonhankinta- ja esitystapoja, esimerkiksi karttoja, paikkatietoa, diagrammeja, kuvia, videoita, kirjallisia lähteitä, mediaa ja suullisia esityksiä. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinnassa ja visuaalisessa esittämisessä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentumista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia.

Laaaja-alainen osaaminen

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä maantieteen tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Maantieteen opetuksessa tuetaan opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** kehittymistä. Maantieteen opetukselle ominaiset työskentelytavat ovat opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia vaihtelevissa oppimisympäristöissä. Maantieteen opetuksessa korostuvat erityisesti sosiaaliset ja yhteistyötaidot sekä vastuunotto omasta ja muiden työskentelystä. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Maantieteen opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä **monitieteelliseen ja luovaan** työskentelyyn. Opetuksessa perehdytään maantieteen ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Geomediataidot vahvistavat opiskelijan monilukutaitoa. Maantieteen opetus motivoi opiskelijaa luonnontieteelliseen ja humanistis-yhteiskuntatieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan sekä tietojen kriittiseen analyysiin.

Maantieteen opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus edistää opiskelijan ymmärrystä kestävästä kehityksen merkityksestä aluesuunnittelun lähtökohtana ja antaa opiskelijalle valmiuksia osallistuvaan suunnitteluun. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään tulevaisuuteen ja globaalin vastuun ymmärtämiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä, mikä vahvistaa **yhteiskunnallista osaamista**.

Maantieteen opiskelu vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** monipuolisesti. Opetus lisää ymmärrystä kulttuurisesta monimuotoisuudesta ja luonnonympäristön merkityksestä. Maantieteen opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestävästä elämäntavan välttämättömyydestä. Opetus auttaa opiskelijaa soveltamaan maantieteellisiä tietoja ja taitoja omassa arkielämässä, eettisissä pohdintoissa ja kestävässä kulutusvalinnoissa.

Maantieteen opetus syventää opiskelijan käsitystä ihmisoikeuksien merkityksestä, yhteiskunnan moninaisuudesta ja alueellisen identiteetin muodostumisesta tukien siten opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamisen** kehittymistä. Maantieteelle on ominaista tarkastella ajankohtaisia maailmanlaajuisia ilmiöitä ja niiden vuorovaikutussuhteita. Maantiede tukee opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksien ja tulevaisuuden taitojen rakentumista sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi.

Tavoitteet

Maantieteen opetuksessa vahvistetaan opiskelijan maantieteellistä ajattelua, syvennetään ilmiöiden ja prosessien ymmärtämistä sekä kehitetään monipuolisten taitojen hallintaa ja soveltamista. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Maantieteellinen ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa
- ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana ja mihin maantieteellistä osaamista tarvitaan arkielämässä, opiskelussa ja työelämässä
- osaa käyttää maantieteellisiä käsitteitä täsmällisesti ja ilmaista perusteltuja näkemyksiä maantieteelle ominaisella tavalla oikeissa yhteyksissä
- syventää maailman karttakuvan ja paikannimistön hallintaansa
- osaa tarkastella maailmaa eri lähtökohdista, kuten yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmista
- ymmärtää kestävästä elämäntavasta välttämättömyyden ja luonnonvarojen säästävän kiertotalouden merkityksen.

Maantieteelliset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää luonnon- ja ihmismaantieteellisten ilmiöiden ja prosessien vuorovaikutuksen.

Maantieteelliset taidot ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnoida arkiympäristöjä ja tulkita maisemaa
- osaa vertailla ja analysoida luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita sekä niissä tapahtuvia muutoksia eri aluetasoilla
- osaa havainnoida, kuvata ja analysoida ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti
- osaa pohtia ja arvioida mahdollisia ratkaisuja ympäristön muutoksiin ja ihmisen toiminnan aiheuttamiin muutoksiin
- ymmärtää, soveltaa ja analysoi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomedian tiedon hankinnassa, arvioinnissa ja esittämisessä
- seuraa ajankohtaisia maailman tapahtumia ja osaa kriittisesti arvioida niihin vaikuttavia tekijöitä sekä mahdollisia seurauksia
- tuntee alueiden kehittämisen, osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja
- saa valmiuksia toimia kantaaottavana ja kestävästä tulevaisuudesta edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.

Osaamisen arviointi

Maantieteen yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin.

Maantieteen arvioinnin keskeisiä kohteita ovat maantieteellinen ajattelu, maantieteellisten ilmiöiden ja prosessien ymmärtäminen sekä maantieteellisten taitojen osaaminen ja soveltaminen. Opiskelija voi esittää maantieteellistä ajatteluaan ja tietoaan monipuolisin menetelmin. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Maantieteessä keskeisiä arvioitavia taitoja ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomediataidot. Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kenttätöillä sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Maailma muutoksessa, 2 op (GE1)

Opintojakson moduulit

- Maailma muutoksessa, 2 op (GE1), Pakollinen

Tavoitteet

Maailma muutoksessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää maantieteellistä maailmankuvaansa ja osaa käyttää paikannimistöä luontevasti tarkoituksenmukaisissa yhteyksissä*
- *osaa analysoida ympäristön muutosten syitä ja arvioida ympäristön muutosten seurauksia eri alueilla*
- *tuntee keinoja ja osaa selittää, millaisten ratkaisujen avulla ympäristön muutoksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla*
- *osaa analysoida ihmiskunnan muutosten syitä ja arvioida muutosten seurauksia eri alueilla*
- *tuntee keinoja ja osaa arvioida, miten ihmistoiminnan aiheuttamiin muutoksiin voidaan vaikuttaa eri alueilla*
- *tuntee kestävän kehityksen sitoumuksia sekä osaa käyttää näitä eettisten perustelujen pohjana*
- *osaa hankkia, analysoida ja esittää asianmukaista ja luotettavaa tietoa alueellisista kysymyksistä geomediaa hyödyntäen*
- *osaa arvioida kriittisesti ajankohtaisia alueellisia uutisia ympäristön tai ihmiskunnan muutoksista eri medioissa.*

Keskeiset sisällöt

Maailma muutoksessa

Maantiede tieteenalana

- *miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa*
- *miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa*
- *alueelliset ajankohtaiset uutiset*

Ympäristön muutoksia ja niiden ratkaisukeinoja

- *ilmastonmuutosten mekanismit*
- *nykyisen ilmastonmuutoksen syitä ja seurauksia*
- *kuivuus, aavikoituminen, myrskyt, tulvat*
- *ympäristön muutoksiin sopeutuminen ja niiden hillintä*

Ihmiskunnan muutoksia

- *väestön kasvun ja vaurastumisen maailmanlaajuiset ympäristövaikutukset*

- puhtaan veden puute, nälkä
- hyvinvoinnin jakautuminen, köyhyys
- pakolaisuus
- kestävän kehityksen sitoumukset

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tuntee keinoja ja osaa selittää, millaisten ratkaisujen avulla ympäristön muutoksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija kehittää kykyä arvioida kriittisesti ajankohtaisia alueellisia uutisia ympäristön tai ihmiskunnan muutoksista eri medioissa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Maailma muutoksessa opintojakson arvioinnissa huomioidaan, miten opiskelija osaa analysoida ihmiskunnan muutosten syitä ja arvioida muutosten seurauksia eri alueilla. Opintojaksosta saa numeerisen arvioinnin.

Sininen planeetta, 2 op (GE2)

Opintojakson moduulit

- Sininen planeetta, 2 op (GE2), Valinnainen

Tavoitteet

Sininen planeetta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti luonnonmaantieteen peruskäsitteitä ja paikannimistöä*
- *osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomedian avulla*
- *osaa selittää Maan planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä ja perustella ilmiöiden vaikutuksia luonnon järjestelmiin*
- *osaa kuvata ja analysoida elottoman ja elollisen luonnon alueellisuutta maapallolla*
- *osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä sekä selittää perustellen, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat*
- *osaa analysoida luonnonriskien syitä ja arvioida luonnonriskien seurauksia eri alueilla*
- *osaa selittää ja vertailla esimerkkien avulla, miten luonnonriskien seurauksia voidaan ennakoida tai vaikutuksia lieventää eri alueilla*
- *ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.*

Keskeiset sisällöt

Sininen planeetta

Luonnonmaantieteellinen ajattelu

- luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- luonnonmaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät

Ilmakehä ja vesikehä

- ilmakehän rakenne ja tuulet, muutokset otsonikerroksessa
- veden kiertokulku, sateet ja meriveden liikkeet, ENSO ja NAO
- sää ja sen ennustaminen
- ilmastoalueet

Kivikehä

- maapallon rakenne ja kiviaineksen kierto
- endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina
- endogeeniset ja eksogeeniset ilmiöt riskeinä, keskeiset riskialueet, ennakointi ja niihin varautuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomedian avulla

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla arvioidaan erityisesti opiskelijan kykyä luonnonmaantieteellisten kysymysten käsittelyyn sekä toisaalta tiedon hankintaan, analy-

sointiin, arviointiin sekä esittämiseen. Opintojaksosta annetaan numeerinen arviointi.

Yhteinen maailma, 2 op (GE3)

Opintojakson moduulit

- Yhteinen maailma, 2 op (GE3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteinen maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti ihmismaantieteen käsitteitä ja paikannimistöä
- tunnistaa kulttuurisia piirteitä ja niiden eroja, arvostaa niiden moninaisuutta sekä ottaa toiminnassaan huomioon ihmisoikeudet
- osaa hankkia, analysoida, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomedian avulla
- osaa kuvata ja analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä sekä ihmisen ja luonnon välisiä riippuvuussuhteita eri aluetasoilla
- osaa analysoida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta ihmisen toimintaan sekä vertailla eri alueita
- osaa analysoida esimerkkien avulla ihmiskunnan riskien ja ympäristöriskien syitä ja arvioida niiden seurauksia sekä tunnistaa keinoja, miten riskien seurauksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla

- ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa, ihmisten arkielämässä ja omassa toiminnassaan.

Keskeiset sisällöt

Yhteinen maailma

Ihmismaantieteellinen ajattelu

- ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- ihmismaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät
- paikkojen kokeminen ja miellekartat

Väestö, asutus ja kulttuurit

- väestörakenne ja väestömuutokset
- asutuksen sijoittuminen, muuttoliikkeet
- kulttuurien moninaisuus, alueellinen identiteetti ja ihmisoikeuksien toteutuminen, kuten alkuperäiskansojen asema

Kaupungit ja kaupungistuminen

- maankäyttö ja rakennettu ympäristö
- kaupunkiympäristön muutokset ja ekokaupungit

Tuotannon alueelliset piirteet ja luonnonvarojen kestävä käyttö

- maa-, metsä- ja kalatalous
- kaivannaiset, energialähteet
- teollisuus
- kiertotalous

Liikkuminen, palvelut ja vuorovaikutus

- saavutettavuus, liikenneverkot ja matkailu
- globalisaatio
- innovaatioiden alueellinen leviäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tunnistaa kulttuurisia piirteitä ja niiden eroja, arvostaa niiden moninaisuutta sekä ottaa toiminnassaan huomioon ihmisoikeudet.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija osaa kuvata ja analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä sekä ihmisen ja luonnon välisiä riippuvuussuhteita eri aluetasoilla.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Yhteinen maailma opintojakson arvioinnin perusteena käytetään opiskelijan kykyä ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkitystä yhteiskunnassa, ihmisten arkielämässä ja omassa toiminnassaan.

Toisaalta opintojaksolla arvioidaan opiskelijan taitoja tunnistaa kulttuurisia piirteitä ja niiden eroja, arvostaa niiden moninaisuutta sekä ottaa toiminnassaan huomioon ihmisoikeudet. Opintojaksolta saa numeerisen arvioinnin.

Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4)

Opintojakson moduulit

- Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4), Valinnainen

Tavoitteet

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja toteuttaa tutkimuksen tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus
- ymmärtää ja osaa selittää, miten geomediaa sovelletaan maantieteellisessä tutkimuksessa, omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla
- osaa hyödyntää paikkatietosovelluksia ja tietää niiden toimintaperiaatteita
- osaa havainnoida arkiympäristöjä, tulkita maisemaa ja karttoja sekä kuvata ja selittää luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiötä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita
- tuntee ja osaa kuvata aluesuunnittelun tavoitteet ja eri tasot sekä kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen.

Keskeiset sisällöt

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Maantieteellinen tutkimus

- geomedian käyttö tutkimuksessa; kartografian ja paikkatiedon perusteet, kuvat, videot, diagrammit ja taulukot sekä muut alueellisen tiedon lähteet
- ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen
- luonnon- ja kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla
- geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestävän tulevaisuuden edistämisessä

Aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet

- kaavoitus eri aluetasoilla
- osallistumisen keinot

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti (opiskelijan valinnan mukaan)

- näkökulma voi olla aluemaantieteellinen tai ilmiöpohjainen, keskeistä aiheen käsittelyssä on alueellisuus sekä ymmärrys ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta
- tutkielma tai muu projekti laaditaan yksin tai ryhmässä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija oppii hyödyntämään paikkatietosovelluksia ja ymmärtämään niiden toimintaperiaatteita.

Opiskelija oppii soveltamaan geomediaa maantieteellisessä tutkimuksessa, omassa arkiympäristössä sekä yhteiskunnan eri aloilla.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tavoite on ohjata opiskelijaa tulemaan tietoisiksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan.

Maantieteen geomedian opintojaksolla arvioinnin keskeisiä arvioitavia taitoja ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomediataidot. Opintojaksosta saa numeerisen arvosanan

YO-maantieteen kertaus, 1 op (GE5)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tuntee keinoja ja osaa selittää, millaisten ratkaisujen avulla ympäristön muutoksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija kehittää kykyä arvioida kriittisesti ajankohtaisia alueellisia uutisia ympäristön tai ihmiskunnan muutoksista eri medioissa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin.

Maantieteen kertauskurssilla arvioitavia taitoja ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomediataidot.

Opiskelija voi osoittaa osaamista esimerkiksi tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksosta on mahdollista saada suoritusmerkintä ilman numeerista arviointia.

8.7. Historia (HI)

Oppiaine ja tehtävä

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden

moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. Erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinnallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Opetuksen tehtävänä on vahvistaa opiskelijan historiallista ajattelua. Historiallinen ajattelu koostuu historiatiedon tulkinnallisen luonteen ymmärtämisestä. Historian peruskäsitteiden, muutoksen ja jatkuvuuden sekä syyn ja seurauksen, hallinta on oleellinen osa historiallista ajattelua. Historialliseen ajatteluun kuuluu myös historian tekstitaitojen hallinta, kuten kyky analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä ja arvioida niiden tuottajien tarkoituksperiä. Historialle ominainen tapa lukea ja tulkita lähteitä antaa valmiuksia arvioida tiedon luotettavuutta myös tämän päivän maailmassa.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Siinä perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana nyt ja tulevaisuudessa sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Historian opetuksessa opiskelijat myös harjoittelevat historiallista empatiaa eli asettumista menneisyyden ihmisen asemaan kulloisessakin kontekstissa. Tarkoituksena on pyrkiä ymmärtämään menneisyyden ihmisten tekemiä ratkaisuja. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Laaja-alainen osaaminen

Historia tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettiseen toimijuuteen. Se auttaa opiskelijaa kasvamaan sivistyneeksi ja avarakatseiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Historian opetuksen tavoitteet toteutuvat linkittyen laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin.

Historia vahvistaa opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kehittämällä eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset ja heidän näkökulmansa sekä tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa sekä edistää omien vahvuuksien tunnistamista ja hyödyntämistä. Lisäksi se syventää ymmärrystä hyvinvointiyhteiskuntien kehityksestä.

Vuorovaikutusosaaminen näkyy historian opetuksessa oppiaineen tavoitteissa ja työskentelytavoissa. Historialle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opinnoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelu- ja työskentelytapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät oppimisen lisäksi sosiaalisia ja yhteistyötaitoja, kehittävät myötätuntotaitoja sekä vahvistavat kaikkien osallisuutta ja myönteistä oppimisilmapiiriä.

Historian oppiaineen lähtökohtana on oppia hyödyntämään ja arvioimaan kriittisesti erilaisia tietolähteitä ja niiden luotettavuutta sekä ymmärtämään ja arvostamaan tutkitun tiedon merkitystä. Opetuksessa opiskelija harjaantuu tuottamaan, yhdistelemään ja soveltamaan tietoa monilaisissa verkostoissa rohkeasti, luovasti ja tulevaisuuteen suunnaten. Historia vahvistaa monelta osin opiskelijan **monitieteisen ja luovan osaamisen** sekä monilukutaidon kehittymistä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Historian opetuksessa korostetaan **yhteiskunnallista osaamista** tukevalla tavalla ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä. Demokratian, aktiivisen kansalaisuuden ja kansainvälisen yhteistyön moninaisia mahdollisuuksia tarkastellaan kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti. Lähdekriittisyyden ja medialukutaidon vahvistaminen ovat oppiaineessa keskeisessä roolissa. Historian opiskelu auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi historian yhteiskunnallisesta ja poliittisesta käytöstä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan sitä. Historiatietoisuus antaa pohjaa opiskelijan demokraattiselle osallistumiselle ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiseksi.

Historian oppiaineessa tarkastellaan yksilön, luonnon ja yhteiskunnan välisten riippuvuussuhteiden muutosta pitkällä aikavälillä. Näitä käsitellään osana kestävästä tulevaisuudesta **eettisyyden ja ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Historia syventää käsitystä siitä, miten yhteiskunnan nykyinen arvopohja on syntynyt, ja antaa valmiuksia moniulotteisten ilmiöiden ymmärtämiseen ja ratkaisemiseen humanistisesta näkökulmasta. Historiallinen empatia vahvistaa opiskelijan kykyä monipuoliseen eettiseen pohdintaan.

Kulttuurien ja kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistavana oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä vahvistaen **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Historian opetus tukee opiskelijan kasvua moninaisuutta ymmärtäväksi ja kansainvälisyyteen suuntautuneeksi yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Historian oppiaineessa korostetaan jokaisen oikeutta omiin kulttuurisiin juuriinsa.

Tavoitteet

Historian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät historialliseen ajatteluun: arvoihin, historiallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä historiallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Arvot

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurien erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta
- saa valmiuksia muodostaa ihmisoikeuksia, tasa-arvoa, demokratiaa ja kestävästä elämäntapaa arvostavan maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena
- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan historiaan ja ymmärrystään sen merkityksellisyydestä.

Historiallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen ja maailmanhistorian keskeisimpiä historiallisia prosesseja taustoineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä ja vuorovaikutussuhdetta
- ymmärtää historian monitulkintaisuuden ja historiallisen tiedon rakentumisen periaatteet
- ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana
- osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja arvioida ihmisten toimintaa eri aikoina kunkin ajan omista lähtökohdista
- kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon sekä syventämään historiatietoisuuttaan.

Historiallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa etsiä, tulkita ja arvioida lähdekriittisesti erilaisia kirjallisia, tilastollisia ja kuvallisia lähteitä
- pystyy rakentamaan menneisyyttä koskevaa tietoa erilaisia tietolähteitä kriittisesti käyttäen
- osaa hyödyntää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä

- osaa soveltaa historian osaamistaan yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja myös tulevaisuudessa.

Osaamisen arviointi

Historian osaamisen arviointi kohdistuu historian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja työskentelytavoistaan sekä kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen osaamisen näyttyöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan.

Historian arvioinnin keskeisiä kohteita ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta: kyky ymmärtää ajallista kehitystä, syy-yhteyksiä ja seurausvaikutuksia sekä taito hankkia informaatiota erilaisista lähteistä, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa sekä arvioida historian ilmiöitä, tulkintoja ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan taito ymmärtää, soveltaa, analysoida ja yhdistellä historiallista tietoa erilaisissa tilanteissa, kuten taito käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja muodostaa tiedoistaan loogisia kokonaisuuksia.

Opintojaksot

Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1)

Opintojakson moduulit

- Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1), Pakollinen

Tavoitteet

Ihminen, ympäristö ja historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ja tuottaa historian tiedonalalle ominaista asiatekstiä sekä hallitsee tilastojen lukutaidon
- ymmärtää historiallisen tiedon luonteen ja osaa käyttää historiallisia lähteitä sekä arvioida niitä kriittisesti
- tuntee eurooppalaisten yhteiskuntien ja globaalin talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit
- ymmärtää nykypäivän taloudellisiin, yhteiskunnallisiin ja väestöllisiin ilmiöihin johtaneen kehityksen sekä osaa eritellä siihen vaikuttaneita tekijöitä
- osaa analysoida väestön, talouden ja yhteiskuntarakenteiden kehitystä ja riippuvaisuutta ympäristöstä
- osaa arvioida kriittisesti teknologian ja informaation muutoksen merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana.

Keskeiset sisällöt

Ihminen, ympäristö ja historia

Historia tieteenalana

- historian kehityslinjojen hahmottaminen ja sitominen aikaan
- historian tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö

Maatalous luomassa pohjaa yhteiskuntien kehitykselle

- ihminen ympäristön muokkaajana eri aikoina

- maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty
- väestönkasvu, yhteiskuntien ja valtioiden muodostuminen
- rahatalouden ja kaupan kehitys

Maailmankaupan synty ja vuorovaikutuksen lisääntyminen

- eurooppalaiset tutkivat ja valloittavat maailmaa
- kansainvälisen kaupan monipuolistuminen ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön

Teollistuminen muuttaa ihmisen ja luonnon suhdetta

- teollistumisen edellytykset ja vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön
- väestökehitys ja muuttoliikkeet
- jälkiteollinen yhteiskunta ja globaali talous

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana tarkastellaan esimerkiksi väestön ja ilmastonmuutosta, sekä pohditaan sitä, miten kriisien jälkeen ollaan löydetty uusia ratkaisuja esimerkiksi työolojen parantamisessa. Hyvinvointiosaaminen näkyy myös siinä, että Hi1 opintojaksossa opiskelu auttaa suhteuttamaan muuttuvan maailman epävarmuutta ja asettamaan tämän päivän tapahtumia ja ilmiöitä laajempaan perspektiiviin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana harjoitellaan esseevastauksen kirjoittamista ja historiallista empatiaa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana harjoitellaan tutkitun tiedon arvostamista ja ymmärtämistä, minkä pohjalta on mahdollista muodostaa perusteltuja tulkintoja ja päätelmiä. Opintojaksolla harjoitellaan historiallista lukutapaa, eli sitä että lähdetekstit ovat tulkinnan kohteita, ei neutraalia informaatiota. Tämä vahvistaa opiskelijoiden kykyä toimia muuttuvassa informaatioympäristössä. Opintojaksolla tutkitaan erilaisia lähdetekstejä ja harjoitellaan tulkintojen tekemistä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa ympäristön ja ilmaston muutosten historiallinen tarkastelu antaa valmiuksia tarkastella tämän päivän yhteisöjen toiminnan perusteita ja tehtyjen ratkaisujen seurauksia. Asettuminen menneisyyden ihmisten asemaan vahvistaa kykyä ymmärtää hänen ratkaisujaan hänen oman aikansa lähtökohdista (historiallinen empatia). Opintojaksossa tarkastellaan mitä seurauksia on ympäristön liikakäytöllä yhteiskuntien näkökulmasta. Esimerkkinä eroosion vaikutus menneisyyden yhteiskuntiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa opiskellaan globalisaatiota eurooppalaisesta näkökulmasta. Näkökulma on erityisesti taloudessa ja kauppareittien kehittämisessä ja muuttumisessa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3)

Opintojakson moduulit

- Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3), Pakollinen

Tavoitteet

Itsenäisen Suomen historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää Suomen valtiollisen kehityksen, kansainvälisen aseman ja yhteiskunnan muotoutumisen osana eurooppalaista ja kansainvälistä kehitystä
- tuntee suomalaisen kulttuurin, yhteiskunnan ja talouden keskeiset muutokset, ymmärtää niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään ja osaa arvioida tulevaisuuden mahdollisuuksia
- ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään
- pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan
- osaa eritellä suomalaiseen identiteettiin ja kulttuuriin eri aikoina liitettyjä ominaisuuksia, mielikuvia ja ihanteita sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.

Keskeiset sisällöt

Itsenäisen Suomen historia

Suomalaisen yhteiskunnan juuret

- Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys Suomen ja suomalaisuuden rakentamisessa
- demografiset muutokset ja väestön moninaisuus
- suomalaisen yhteiskunnan modernisoituminen

Itsenäistynyt Suomi osana Eurooppaa

- itsenäistymisprosessi, sisällissota ja sen kansainvälinen konteksti
- eheyttämisen aika ja demokratian kriisi
- Suomi kansainvälisten kulttuurivirtausten osana

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- Suomi toisessa maailmansodassa
- kylmän sodan vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan ja politiikkaan

Kohti nykyistä Suomea

- yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio
- kulttuuri, tiede ja osaaminen
- kulttuurisesti monimuotoistuva Suomi kansainvälisen yhteisön jäsenenä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa hyvinvointiosaaminen näkyy esimerkiksi suomalaisuuden syntyä ja kehitystä sekä hyvinvointivaltion muutosta ja jatkuvuutta käsiteltäessä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan esseen kirjoittamista, asiaperusteista argumentointia ja historiallista empatiaa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa opetuksen lähtökohtana on tutkitun tiedon arvostaminen ja ymmärtäminen, minkä pohjalta on mahdollista muodostaa perusteltuja tulkintoja ja päätelmiä, esim. sisällissota. Kielitietoisuus näkyy opintojaksossa käytettyjen termien selittämisenä ja eksaktina käyttönä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla käsitellään suomalaisuuden rakentamista ja rakentumista esimerkiksi erilaisten Suomen historiaan liitettyjen tulkintojen kautta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan asettumista menneisyyden ihmisen asemaan ja kykyä ymmärtää menneisyyden ihmisten toimintaa heidän omista lähtökohdistaan käsin. Tämä vahvistaa opiskelijan empatiataitoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa käsitellään suomalaisen yhteiskunnan kehitystä muutoksen ja jatkuvuuden teemojen kautta. Opintojaksossa näkyy miten eri ihmisryhmillä on ollut erilaisia vaikutusmahdollisuuksia eri aikoina, esim. työväestön aseman muutos ja vaikutusmahdollisuudet.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4)

Opintojakson moduulit

- Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4), Valinnainen

Tavoitteet

Eurooppalainen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee keskeisen länsimaisen kulttuuriperinnön ja osaa eritellä sen muodostumista vuorovaikutuksessa muiden kulttuuripiirien kanssa*

- ymmärtää tieteen, taiteen, ihmiskuvan ja sukupuoliroolien muutoksen suhteessa yhteiskunnalliseen kehitykseen
- ymmärtää taiteen ja populaarikulttuurin merkityksen historiakäsityksen luomisessa
- osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia
- osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan
- pystyy analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen
- osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.

Keskeiset sisällöt

Eurooppalainen ihminen

Eurooppalainen kulttuuri ja maailmankuvan rakentuminen

- *tiede, taide, uskonto ja media maailmankuvan muokkaajana ja välittäjänä*

Eurooppalaisen kulttuurin juuret

- *antiikin kulttuurien yleispiirteet*
- *demokratian ja tieteellisen ajattelun synty*
- *keskiajan kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus*

Yksilöllisen ajattelun ja tieteellisen maailmankuvan kehittyminen

- *tieteen ja taiteen kehitys uuden ajan alussa*
- *reformaatio ja tiedon vallankumous*
- *valistus, ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen*
- *1800-luvun aatteet sekä kulttuuriset ja yhteiskunnalliset muutokset*

Kohti nykyaikaa

- *taide, populaarikulttuuri ja kulttuurin globalisoituminen*
- *tiede uskonnollisen maailmankuvan haastajana, edistysusko ja uhkakuvat*
- *demokratian ja tasa-arvoajattelun leviäminen sekä niiden vastavoimat*
- *tiedon määrän kasvu ja kulttuurin pirstaloituminen*
- *sukupuoliroolien murros*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee oman identiteetin rakentamista ja tekee näkyväksi identiteettien moninaisuuden ja muutoksen erilaisissa ajallisissa ja maantieteellisissä konteksteissa, kuten esimerkiksi keskiaikaisen yhteisöllisen identiteetin muuttuminen uuden ajan taitteessa yksilökeskeiseksi. Opintojaksolla tarkastellaan myös maailmankuvan kehitystä eri aikakausina, kuten esimerkiksi maakeskeisen maailmankuvan muuttumista aurinkokeskeiseksi.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla painotetaan monipuolisia tiedontuottamis- ja julkaisemistapoja sekä harjoitellaan asiaperusteista argumentointia. Aatteiden historian näkökulmasta tarkastellaan eri aatteita ja niiden ilmenemismuotoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Asettuminen menneisyyden ihmisten asemaan vahvistaa kykyä asettua toisen ihmisen asemaan ja ymmärtää hänen ratkaisujaan hänen oman aikansa lähtökohdista, mikä vahvistaa opiskelijan empatiataitoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen alueen historiallisia lähteitä ja osaa arvioida niitä kriittisesti*
- *tuntee suomalaista, saamelaista ja muiden vähemmistöryhmien kulttuuriperintöä ja arjen historiaa*
- *hallitsee Suomen historialliset kehityslinjat sekä niiden yhteydet pohjoismaiseen kehitykseen ja Itämeren alueeseen*
- *kykenee yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta*
- *osaa eritellä Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen*
- *osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin*
- *osaa tarkastella Suomen historian käyttöä politiikassa ja identiteetin luomisessa.*

Keskeiset sisällöt

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Suomen alue esihistoriallisella ajalla

- *tutkimusmenetelmät ja lähteet*
- *käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä*

Keskiaika

- *Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen*
- *kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen*
- *yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri*

Uusi aika

- *reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta*
- *Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen*
- *elämäntapa sääty- ja maatalousyhteiskunnassa*
- *Suomen aseman muutos ja uudistukset Ruotsin ajan lopulla*

Suomi osana Venäjää

- Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty
- suomalaisen identiteetin luominen, sivistys, tiede ja taide

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan esseen kirjoittamista, asiaperusteista argumentointia ja historiallista empatiaa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan asettumista menneisyyden ihmisen asemaan ja menneisyyden ihmisten tekemien ratkaisujen ymmärtämistä hänen aikansa omista lähtökohdista käsin. Opintojaksossa tarkastellaan esimerkiksi minkälaisessa ympäristössä menneisyyden ihminen eli esihistoriallisena aikana tai keskiajalla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan erilaisten teksti- ja kuvalähteiden tulkintaa, mikä tukee opiskelijan kykyä tarkastella ja tulkita myös nykypäivän lähteitä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6)

Opintojakson moduulit

- Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman kulttuurit kohtaavat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kulttuurien vuorovaikutusta koskevia teorioita ja käytänteitä*
- *tunnistaa kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa*
- *osaa eritellä kulttuurien välistä vuorovaikutusta sekä historiallisessa että nykypäivän kontekstissa*
- *analysoi esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä*
- *erittelee kulttuurien moninaisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja pystyy arvioimaan sille annettuja merkityksiä*
- *osaa kriittisesti eritellä ja arvioida kulttuurisia eroja koskevia väitteitä, eri kulttuureihin liitettyjä stereotypioita sekä kulttuurien vaikutusta yksilöön*
- *tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista asiatekstiä käyttämällä monipuolisesti ja kriittisesti lähdeaineistoa.*

Keskeiset sisällöt

Maailman kulttuurit kohtaavat

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

- *kulttuurit ja niiden vuorovaikutus*

Moduulissa tarkasteltaviksi kohteiksi valitaan kaksi tai useampia kulttuureja seuraavilta alueilta:

- *Aasian kulttuurit*
- *Afrikan kulttuurit*
- *arktiset kulttuurit*
- *Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit*
- *Latinalaisen Amerikan kulttuurit*
- *Lähi-idän kulttuurit*
- *Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit.*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan esseen kirjoittamista, asiaperusteista argumentointia ja historiallista empatiaa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan asettumista menneisyyden ihmisen asemaan ja kykyä ymmärtää menneisyyden ihmisten toimintaa heidän omista lähtökohdistaan käsin. Tämä vahvistaa opiskelijan empatiataitoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso auttaa opiskelijaa ymmärtämään yhteiskuntien muutoksen ihmisten toiminnan seurauksena.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso tarkastelee Euroopan suhtautumista Euroopan ulkopuolisiin kulttuureihin. Opintojaksolla pohditaan globalisoitumista ja etnosentrismiä historian näkökulmasta. Opintojaksolla opetellaan kunnioittamaan kulttuuriperintöä, mutta myös kulttuuriperinnön kriittinen reflektointi ja moniperspektiiviseen suhtautumiseen kiinnitetään huomiota.

Historiallinen perspektiivi globalisaatioon, globaalin kansalaisuuden muotoutumiseen, maailman verkottumiseen ja keskinäisiin riippuvuuksiin auttaa ymmärtämään tätä päivää ja suuntaamaan tulevaisuuteen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

“Missä mennään?” - opintojakso, 2 op (HI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla tarkastellaan sekä Suomen että globaalia lähihistoriaa ja nykyhetken tapahtumia ja ongelmia. Pääpaino on ajankohtaisuudessa.
- Opintojaksolla selvitetään asioiden / tapahtumien / ongelmien taustoja, syntyä ja kehityskulkua, joiden avulla pyritään ymmärtämään ja analysoimaan nykytilannetta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tuetaan opiskelijan kansainvälistymisvalmiuksia tutkimalla mitkä asiat ovat juuri tällä hetkellä politiikan keskiössä globaalisti. Opiskelija tutustuu maailman poliittiseen nykytilaan vaikuttaviin kehityskuluihin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja etsitään tietoa nykypäivän tapahtumien syistä erilaisista lähteistä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän (S), kun opiskelija on ollut opintojaksolla aktiivisesti läsnä ja osallistunut tuntityöskentelyyn, tehnyt kaikki vaadittavat tehtävät sekä suorittanut mahdollisen kokeen hyväksyttävästi. Hylätty suoritus on E.

YO-historian kertaus, 2 op (HI8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso on tarkoitettu yo-reaaliin valmistautuville historian kirjoittajille.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla kerrataan historian pakollisten ja valtakunnallisten syventävien opintojaksojen (HI1-HI6) keskeisiä asioita.
- Opintojaksolla opiskelija saa lisävalmiuksia esse- ja dokumenttitehtäviin vastaamisessa.
- Käsitellään historian yo-kokeen eri tehtävätyypit.
- Opetellaan yo-vastausten tekniikkaa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan esseen kirjoittamista. Painopiste on termien eksaktissa käytössä sekä aineiston sujuvassa tulkinnassa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Harjoitellaan tulkitsemaan yo-kokeessa mahdollisesti tulevia erilaisia lähdetyppejä. Opintojaksolla keskitytään erityisesti lähdekriittisyyteen ja pohditaan lähteiden taustoja. Opintojaksolla harjoitellaan yhteiskunnallisia, historiallisen perspektiivin huomioivia ja kriittisiä argumentointitaitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tiedon luotettavuuden arviointi on historianopetuksen ytimessä. Tällä opintojaksolla se korostuu entisestään. Historian lukutapa suhtautua teksteihin tulkinnan kohteena, ei neutraalina informaationa, vahvistaa opiskelijoiden kykyä toimia muuttuvassa informaatioympäristössä. Historian tekstitaitojen vahvistaminen vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä (S), kun opiskelija on ollut opintojaksolla aktiivisesti läsnä ja tehnyt vaadittavat tehtävät. Opintojakson päätteeksi voidaan myös pitää loppukoe (preliminääri). Hylätty kurssi on E.

Kansainväliset suhteet, 2 op (Hi2)

Opintojakson moduulit

- Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2), Pakollinen

Tavoitteet

Kansainväliset suhteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön, toimintatavat ja keskeisimmät kehityslinjat*
- *osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää mielipidevaikuttamista eri aikoina*
- *osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä pystyy arvioimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen*
- *osaa analysoida kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä, vaikutuksia ja ratkaisumahdollisuuksia*
- *seuraa aktiivisesti mediaa ja osaa tarkastella kriittisesti kansainvälisiä kysymyksiä*
- *osaa eritellä ja arvioida historian käyttöä politiikan välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Kansainväliset suhteet

Kansainvälisen politiikan perusteet

- kansainvälinen politiikka tutkimuskohteena ja keskeiset käsitteet
- poliittiset ideologiat ja niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kansainvälisiin suhteisiin

Eurooppakeskeinen kansainvälinen järjestelmä

- imperialismi politiikan, talouden ja kulttuurin ilmiönä
- maailmansotien syyt ja seuraukset
- demokratian ja totalitarismin vastakkainasettelu
- ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat

Kaksinapaisesta moninapaiseen maailmaan

- kylmän sodan supervaltakilpailu ja sen päättyminen
- dekolonisaation merkitys ja vaikutukset
- maailmanpolitiikka ja muuttuva vallan tasapaino

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa käsitellään sananvapautta ja sen rajoittamista sekä rajoittamisesta aiheutuvia seurauksia. Tämä näkyy esimerkiksi diktatuureissa, joissa sanavapaus ja poliittinen mielipide ovat aiheuttaneet vainoja (holokausti).

Opintojaksolla opetellaan tiedon luotettavuuden arviointia. Pyrimme suhtautumaan teksteihin tulkinnan kohteena, ei neutraalina informaationa. Samalla vahvistamme opiskelijoiden kykyä toimia muuttuvassa informaatioympäristössä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso tarkastelee, miten asenteet ja suhtautuminen muihin kulttuureihin ovat muuttuneet ja miten ne on perusteltu eri aikoina. Keskeisiä teemoja imperialismi ja dekolonisaatio.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla korostuu tiedon luotettavuuden arviointi. Tätä harjoitellaan etenkin 1. ja 2. maailmansodan sekä kylmän sodan tarkastelussa, joissa käydään läpi muun muassa sodan osapuolten propagandaa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

8.8. Kemia (KE)

Oppiaine ja tehtävä

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Se ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, yhteiskunnassa ja ympäristöhaasteiden ratkaisemisessa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteiden kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa

opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Opetus herättää kiinnostusta kemian opiskelua ja kemian alan ammatteja kohtaan sekä antaa valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Kemian opetus tukee opiskelijan käsitteiden ja ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijan aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä ja matemaattisesti.

Kemian opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia opetus- ja opiskelumenetelmiä, joilla kehitetään opiskelijan käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista. Opetuksen keskeisiin lähtökohtiin kuuluu havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti. Opiskelijat harjaantuvat ottamaan vastuuta yhteisestä turvallisuudesta, jolloin myös työelämässä tarvittava turvallisuusosaaminen kehittyy.

Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Tutkimisen taitojen perustana on kysymysten ja havaintojen tekeminen. Mittaaminen, luokittelu ja muut tutkimisen taidot kehittyvät erilaisten menetelmien harjoittelun kautta. Myös opiskelijan tiedon käsittelyn ja esittämisen taidot karttuvat. Kokeellisen työn taidot etenevät kohti oman tutkimuksen suunnittelua. Samalla opiskelija oppii tekemään johtopäätöksiä sekä arvioimaan ja argumentoimaan tutkimuksen tuloksia.

Laaaja-alainen osaaminen

Kemian opetuksessa opiskelija omaksuu tietoja ja taitoja, jotka auttavat ymmärtämään kemian merkityksen oman arjen, terveyden ja elinympäristön kannalta, mikä tukee **hyvinvointiosaamisen** tavoitteita. Opiskelijalle muodostuu kyky tehdä arkielämässään valintoja, jotka ovat suotuisia hänen oman henkilökohtaisen terveytensä, ympäristön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. Kemian opiskelumenetelmät tukevat työskentelyä, jossa opiskelija tunnistaa omat vahvuutensa ja asettaa itselleen tavoitteita. Suunnitelmallinen opiskelu on tärkeä arjen taito, joka vahvistaa opiskelijan jaksamista ja kehittää kykyä työskennellä myös muuttuvissa olosuhteissa.

Kemian opetuksen kokeellisuus ja opiskelijan oma tutkimuksellinen työskentely kehittävät työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä kriittistä ajattelua ja innostavat opiskelijaa kemian opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Kemian opetuksessa tiedostetaan kemian täsmällisen kielenkäytön ja arkikielen välinen ero. Universaalia kemian kieltä lähestytään opiskelijan havaintojen ja arkikielen näkökulmasta. Kemiassa kielitietoisuuden ja kielitaidon merkitys näkyy erityisesti käsitteistön oppimisessa ja omien päätelmien selkeässä ja johdonmukaisessa perustelemissa.

Kemian opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkitsemista, argumentointia ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua kieltä, kuvia, videoita, malleja, simulaatioita, taulukoita ja kuvaajia tai kemian merkkikieltä. Kemiassa erityinen monilukutaidon muoto on kyky tulkita ja esittää symbolisia malleja ja submikroskooppisia kuvallisia malleja samoista ilmiöistä. Myös tieto- ja viestintäteknologia on osa nykyaikaista ja **monitieteistä osaamista** tukevaa kemian opetusta. Sitä käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Tietokonepohjaisella mittausjärjestelmällä voidaan korvata perinteisiä välineitä, ja tutkimusaineistoa on mahdollista taltioida myös kuvina ja videoina.

Luonnontieteellisessä työskentelyssä **luova osaaminen** näkyy kykynä muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä soveltaa, arvioida, yhdistellä ja analysoida hankittuja tietoja. Tutkimuksellinen opiskelu ja ongelmanratkaisu edellyttävät luovaa lähestymistapaa ja kehittävät luovaa ajattelua.

Kemian opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Opetus kehittää opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiseen päätöksentekoon syventämällä opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta, merkityksestä ja käytöstä. Luonnontieteellisen tiedon historiallinen kehitys avaa opiskelijalle näkymän sekä tieteellisen maailmankuvan kehitykseen että kemian merkitykseen yhteiskunnallisissa muutoksissa. Kemian innovaatioiden ja modernien sovellusten kautta opiskelija ymmärtää myös kemian merkityksen nyky-yhteiskunnassa, teknologiassa ja työelämässä. Kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Kemian opetus vahvistaa **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** syventämällä opiskelijan ymmärrystä erilaisista ympäristöongelmista ja niihin johtaneista syistä. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä, käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja kiertotalouden kannalta. Opiskelija tunnistaa kemian tarjoamia ratkaisuja erilaisiin ympäristöhaasteisiin, kuten ilmastomuutokseen ja luonnonvarojen riittävyteen.

Tavoitteet

Kemian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kemian merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä kemian tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa
- osaa arvioida kemian ja siihen liittyvien teknologioiden tarjoamia ratkaisuja sekä niiden merkitystä yksilön, ympäristön ja yhteiskunnan kannalta
- saa mahdollisuuksia perehtyä kemian sovelluksiin vierailujen, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja kemiaa soveltaville aloille.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa yhteisöllisesti
- tuntee kemian turvalliset työskentelytavat ja osaa käsitellä syntyneet kemikaalijätteet asianmukaisesti
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten ja ongelmanratkaisun lähtökohdiksi
- osaa toteuttaa kokeellisia tutkimuksia käyttäen kemialle tunnusomaisia työmenetelmiä
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä analysoida ja arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa kemian keskeisiä käsitteitä
- osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä
- osaa käyttää monipuolisesti asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida eri yhteyksissä esitettyä tietoa kriittisesti kemian osaamisensa avulla.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute sekä itsearviointi tukevat opiskelijaa kemian osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, havainnollistaa ja esittää kemiallista tietoa. Kemiallisen tiedon soveltaminen, luonnontieteellisten lainalaisuuksien ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen sekä kokonaisuuksien hahmottaminen ovat myös arvioinnin kohteita. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan taitoon arvioida tietoa kriittisesti.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiallisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3)

Opintojakson moduulit

- Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3), Valinnainen

Tavoitteet

Molekyylit ja mallit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa tietoa hiilen yhdisteistä jokapäiväisen elämän ilmiöissä
- osaa soveltaa ainemäärän ja konsentraation käsitteitä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen hiilen yhdisteitä
- ymmärtää, kuinka tieto hiiliyhdisteistä rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

Molekyylit ja mallit

- liuoksen valmistus ja laimentaminen sekä standardisuoran sovittaminen pitoisuuden määrittämiseksi
- hiilivetyjen sekä hiilen happi- ja typpiyhdisteiden funktionaaliset ryhmät ja nimeämisen perusteet
- hapettuminen ja pelkistyminen hiilen happiyhdisteissä

- hiilen yhdisteiden rakenteiden mallintaminen ja ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla
- suhdekaavan ja molekyylikaavan selvittäminen laskennallisesti sekä rakenneisomeria
- kvanttimekaaninen atomimalli, hybridisaatio ja stereoisomeria hiiliyhdisteissä
- tutustuminen spektrien antamaan informaatioon aineen rakenteesta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana vahvistetaan opiskelijoiden hyvinvointiosaamista tarkastelemalla hiilen yhdisteitä hyvinvoinnin ja terveyden näkökulmasta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteistä osaamista kehitetään hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa molekyylien mallintamisessa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, opintojakson aikaisiin projekteihin, tehtäviin, testeihin, harjoitustöihin ja/tai kokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana edellä mainittuja suorituksia.

Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen reaktio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokonaiskuvan kemiallisten reaktioiden moninaisuudesta ja merkityksestä elinympäristössämme
- osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä sekä nykYTEknologian sovelluksissa
- osaa tutkia kemiallisia reaktioita kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen
- ymmärtää aineen häviämättömyyden merkityksen kemiassa.

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen reaktio

- reaktioiden tutkiminen kokeellisesti sekä tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen
- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen, reaktiotuotteiden kaavat ja nimet
- saanto ja rajoittava tekijä kemiallisessa reaktiossa
- ideaalikaasun tilanyhtälö ja ainemäärä
- saostumis- ja hajoamisreaktio, palamisreaktio

- *protolyysi, neutraloituminen ja titraus analyysimenetelmänä*
- *additio, eliminaatio, substituutio, kondensaatio ja hydrolyysi hiiliyhdisteissä sekä yleisimpien biomolekyylien muodostuminen*
- *polymeroitumisreaktiot, polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ympäristöosaamista kehitetään tutustumalla muovien ominaisuuksiin ja kierrätykseen sekä jaotteluun kerta- ja kestonuoveihin, biomuoveihin ja biohajoaviin nuoveihin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla yhteiskunnallista osaamista vahvistavia sisältöjä ovat polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari sekä biotekniikka ja modernit materiaalit.

Vuorovaikutusosaaminen

Kokeelliset työtavat ja ryhmissä työskentely tukevat opiskelijan vuorovaikutusosaamisen kehittymistä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan epäorgaanisten ja orgaanisten reaktioyhtälöiden kirjoittamista sekä yhtälön algebrallista ratkaisua soveltuvilla ohjelmilla.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, opintojakson aikaisiin projekteihin, tehtäviin, testeihin, harjoitustöihin ja/tai kokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana edellä mainittuja suorituksia.

Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen energia ja kiertotalous

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kemiallisen energian varastoinnin ja hyödyntämisen periaatteita ja osaa perustella mielipiteitään keskustelussa energiaratkaisuista*
- *ymmärtää energian häviämättömyyden ja energianmuutokset kemiallisissa reaktioissa*
- *tuntee merkittävien metallien ominaisuuksia sekä valmistus- ja jalostusprosesseja ympäristövaikutuksineen*
- *osaa tutkia sähkökemian liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja kuvata niitä malleja käyttäen*
- *tuntee yhteiskunnassa merkittävien metallien kierrätyksen ja kiertotalouden periaatteet sekä niihin liittyviä ratkaisuja.*

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen energia ja kiertotalous

- reaktiossa sitoutuva tai vapautuva energia muodostumisentalpioiden, sidosenergioiden ja Hessin lain avulla
- reaktiosarja- ja seoslaskujen periaatteet
- hapetusluvut ja hapettumis-pelkistymisreaktiot
- metallien ominaisuuksia ja käyttökohteita, valmistus- ja jalostusprosesseja sekä riittävyys ja kierrätettävyys
- sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiali, kemiallinen pari, elektrolyysi ja kemiallisen energian varastointi
- luonnontieteelliseen tutkimukseen tutustuminen tai tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monipuoliset työtavat ja opiskelun kokeellisuus kehittävät opiskelijan vuorovaikutusosaamista sekä yhteistyötaitoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyyttä ja ympäristöosaamista vahvistavia sisältöjä opintojaksolla ovat kierrätys ja kiertotalous sekä metallien valmistus- ja jalostusprosessien ympäristövaikutukset.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, opintojakson aikaisiin projekteihin, tehtäviin, testeihin, harjoitustöihin ja/tai kokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana edellä mainittuja suorituksia.

Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen tasapaino

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa kemian merkityksen terveyteen ja ympäristöön liittyvien ongelmien ratkaisemisessa
- osaa tutkia kokeellisesti reaktionopeuteen ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä
- osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä
- osaa esittää tutkimustuloksia graafisesti ja arvioida tutkimustuloksia ja -prosessia
- tutustuu teollisuuden prosesseissa ja luonnossa tapahtuviin tasapainoreaktioihin ja niiden merkitykseen.

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen tasapaino

- kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavat tekijät
- homogeenisen tasapainon kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen käsittely konsentraatioilla, tasapainotilaan vaikuttaminen
- hapot ja emäkset ja niihin liittyvät käsitteet sekä palamistuotteiden reaktiot vedessä
- happo-emästasapainon laskennallinen käsittely
- puskuriliuosten toimintaperiaate sekä elimistön ja luonnon puskurisysteemejä kvalitatiivisella tasolla
- reaktionopeuteen ja tasapainoreaktioihin liittyvien ilmiöiden tutkiminen kokeellisesti sekä ilmiöiden mallintaminen ja analysointi graafisesti tietokonesovelluksella
- tutustuminen kemian tarjoamiin mahdollisuuksiin jonkin terveyteen tai ympäristöön liittyvän ongelman ratkaisemisessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittää monitieteistä osaamista tutkimustulosten graafisten esitysten tuottamisen ja niiden tulkinnan taitoja harjoittamalla.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, opintojakson aikaisiin projekteihin, tehtäviin, testeihin, harjoitustöihin ja/tai kokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana edellä mainittuja suorituksia.

Orgaaninen kemia, 2 op (KE7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tutustua polymeerien ominaisuuksiin, käyttöön ja elinkaareen
- kehittää orgaanisten yhdisteiden rakenteiden mallintamisen ja kuvaamisen taitoja erilaisilla malleilla
- vahvistaa orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksien selittämisen taitoja yhdisteen rakenteen perusteella

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- biomolekyylit
- polymeerit
- orgaaniset reaktiot
- funktionaaliset ryhmät ja yhdisteryhmät

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen**Hyvinvointiosaaminen**

Opintojaksolla hyvinvointiosaamista tukevia sisältöjä ovat biomolekyylien rakenne, ominaisuudet ja muodostumisreaktiot.

Vuorovaikutusosaaminen

Kokeelliset työtavat ja ryhmissä työskentely tukevat opiskelijan vuorovaikutusosaamisen kehittymistä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, opintojakson aikaisiin projekteihin, tehtäviin, testeihin, harjoitustöihin ja/tai kokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana edellä mainittuja suorituksia.

YO-kemian kertaus, 2 op (KE8)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- valmistautua kemian ylioppilaskokeeseen
- syventää kemian kokonaiskuvaa
- kerrata aiempien kemian kurssien aiheita

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kestävä tulevaisuus
- molekyylit ja mallit
- kemiallinen reaktio
- kemiallinen energia
- kiertotalous
- kemiallinen tasapaino

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen**Monitieteinen ja luova osaaminen**

Opintojaksolla vahvistetaan yo-kirjoituksissa tarvittavien ohjelmistojen käyttötaitoja kertaamalla mm. kuvaajan piirtämistä, reaktioyhtälön kirjoittamista ja yhdisteiden piirtämistä soveltuvilla ohjelmilla.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S/H). Arviointi perustuu kurssilla suoritettavaan preliminäärikokeeseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa suositellaan yo-kirjoituksiin osallistuville. Opintojaksolla kerrataan aiempien kemian kurssien sisältöjä sekä valmistaudutaan kemian yo-kokeeseen ja jatko-opintoihin. Opintojaksolla vahvistetaan sähköisessä yo-kokeessa tarvittavien ohjelmien käyttötaitoja ja tehtävien vastaustekniikkaa. Jokainen opiskelija etenee omien tavoitteidensa mukaisesti. Kurssilla on paljon itsenäistä harjoittelua.

Kemian työkurssi, 2 op (KE9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- syventää aiemmin opittuja kokeellisen työskentelyn taitoja
- perehtyä tutkimuksen tulosten analysointiin ja raportointiin
- osallistua kokeellisen työn suorittamiseen yliopiston kemian laboratoriossa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- työturvallisuus
- työselostuksen laatiminen
- tulosten analysointi
- laboratoriovälineet ja kemikaalit
- erilaiset koejärjestelyt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla työpareina ja ryhmissä työskentely kehittävät opiskelijan yhteistyötaitoja ja vuorovaikutusosaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S/H).

Opintojakson vapaa kuvaus

Kemian työkurssilla tehdään monipuolisesti erilaisia kemian kokeellisia töitä sekä harjoitellaan laboratoriotyöskentelyyn liittyviä menetelmiä. Työkurssi tukee erityisesti kemian kirjoittavien opintoja, sillä ylioppilaskirjoituksissa on usein myös kokeellisuuteen liittyviä tehtäviä.

Minä ja ympäristö, 2 op (Ke1-2)

Opintojakson moduulit

- Kemia ja minä, 1 op (KE1), Pakollinen
- Kemia ja kestävä tulevaisuus, 1 op (KE2), Pakollinen

Tavoitteet

Kemia ja minä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin
- saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta
- oppii käyttämään jaksollista järjestelmää kemiallisen päättelyn apuna
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista ja niiden turvallisuudesta arjen valinnoissa
- osaa tutkia kokeellisesti seoksen koostumusta ja pitoisuutta sekä ottaa huomioon työturvallisuuskäytännöt.

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian merkitykseen kestävässä elämäntavan edistämisessä
- tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa
- osaa tutkia aineen ominaisuuksia kokeellisesti
- osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa
- ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Kemia ja minä

- arjen aineiden turvallisuuden arviointi ja kemian merkitys omassa elämässä
- kemian merkitys työelämässä ja jatko-opinnoissa
- jaksollinen järjestelmä ja atomin rakenne elektronikuorimallin avulla
- puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät
- ainemäärä ja konsentraatio

Kemia ja kestävä tulevaisuus

- tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestävässä elämäntavan edistämisessä luonnontieteissä
- aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen
- alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus
- aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla

Paikallinen lisäys

Laja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla tutustutaan turvalliseen laboratoriotyöskentelyyn sekä harjoitellaan koulussa ja arkielämässä kohdattujen kemikaalien turvallisuuden arviointia.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla perehdytään kemian merkitykseen yhteiskunnassa, työelämässä ja jatko-opinnoissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana harjoitellaan kemian merkkikielen käyttöä sekä molekyyli mallien ja kuvaajien tulkintaa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, opintojakson aikaisiin projekteihin, tehtäviin, testeihin, harjoitustöihin ja/tai kokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana edellä mainittuja suorituksia.

8.9. Uskonto (KT)

Oppiaine ja tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijaa uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän laaja-alaisen yleissivistyksen muodostamisessa. Uskonnon opetuksessa perehdytään uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja ja katsomuksia tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja kehittää opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää monilukutaitoa. Opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan uskontoon liittyviä ilmiöitä analyyttisesti eri näkökulmista sekä soveltamaan ja arvioimaan lähdekriittisesti uskontoja koskevaa informaatiota. Uskonnon opetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen sekä dialogiin, jota käydään sekä uskontojen ja katsomusten sisällä että niiden välillä. Uskonnon opetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon, kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia ja edistää ihmisoikeuksien toteutumista. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi jäseneksi.

Opetuksessa käytetään tutkimustietoa, uskontojen omia lähteitä ja ajankohtaisia media-aineistoja. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen tiedepohja on erityisesti teologiassa ja uskontotieteessä. Lisäksi opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti uskontoihin liittyvää kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta.

Oppiaineen tehtävä ja moduulien tavoitteet huomioon ottaen opetusta voidaan toteuttaa yhteistyössä oppiaineen eri oppimäärien ja muiden oppiaineiden kanssa. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti vuorovaikutteisia työtapoja sekä digitaalisia ja koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä ja asiantuntijoita. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä uskonnon oppiaineen tavoitteiden kanssa.

*Uskonnon opetus edistää **hyvinvointiosaamista** tukemalla opiskelijan itsetuntemusta sekä itsensä ja muiden arvostamista. Opetus antaa opiskelijalle aineksia ja välineitä oman identiteetin, elämäntietämisen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin.*

*Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka vahvistavat **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden mukaisesti opiskelijan sosiaalisia taitoja sekä kykyä yhteistyöhön ja empatiaan. Oppiaineen opetus on kieli-, katsomus- ja kulttuuritietoista, ja se antaa opiskelijalle valmiuksia osallistua dialogiin, joka liittyy uskonnollisiin, katsomuksellisiin, eettisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin.*

Monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu uskonnon opetuksessa monipuolisesti. Opetuksessa perehdytään uskonnoille ominaisiin käsitteisiin, kieleen ja symboliikkaan sekä eri tieteenalojen uskontoa koskeviin näkökulmiin. Opetus antaa valmiuksia uskontoja ja katsomuksia koskevan informaation lähdekrityiseen arviointiin. Opetuksessa vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja rohkaistaan tietojen ja taitojen luovaan soveltamiseen moninaisissa toimintaympäristöissä.

Uskonnon opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** vahvistamalla osallisuutta ja osallistumista. Opetus rohkaisee opiskelijaa toimimaan demokraattisen ja ihmisoikeuksia kunnioittavan yhteiskunnan ja erilaisten yhteisöjen vastuullisena jäsenenä. Oppiaine antaa valmiuksia toimia katsomuksellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa työyhteisöissä. Kehittämällä opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää ymmärrystä ja dialogitaitoja oppiaine antaa valmiuksia rakentaa yhteiskuntarauhaa sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta.

Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan uskontojen eettisiä ulottuvuuksia ja rohkaistaan opiskelijaa pohtimaan omakohtaisesti arvoja ja eettisiä kysymyksiä **eettisyyden** tavoitteet huomioon ottaen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan **ympäristöosaamista** lisäämällä ymmärrystä siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestävä tulevaisuuden rakentamisessa.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen kehittäminen kytkeytyy vahvasti uskonnon oppiaineen keskeisiin tavoitteisiin. Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan monipuolisesti uskontojen, kulttuurien ja yhteiskuntien vuorovaikutusta ja vahvistetaan näin ymmärrystä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista kulttuuriperinnöstä ja niiden moninaisuudesta. Uskonnon opetus tarjoaa turvallisen tilan käsitellä yksilön, yhteisön ja suomalaisen yhteiskunnan suhteita sekä niihin liittyviä ajatuksia ja tunteita. Arvoja ja katsomuksia pohtivana oppiaineena uskonto rakentaa valmiuksia toimia moniarvoisissa globaaleissa toimintaympäristöissä sekä muuttuvissa media- ja teknologiaympäristöissä.

Tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- osaa hankkia, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää tietoa
- kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan
- hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja
- tuntee uskonnon tutkimuksen keskeisiä käsitteitä, näkökulmia ja menetelmiä
- perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen sekä yhteiskunnan, kulttuurin ja uskonnon vuorovaikutukseen eri puolilla maailmaa
- perehtyy opiskeltavan uskonnon erityispiirteisiin Suomessa ja muualla maailmassa
- tunnistaa ja ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta
- ymmärtää uskonnon erityisluonnetta, esimerkiksi uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä, sekä tunnistaa ja osaa analysoida uskonnollisen ja tieteellisen tiedon ominaispiirteitä
- kehittää valmiuksia rakentaa ja jäsentää omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään
- kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus, sekä valmiuksia toimia moniarvoisissa, moniuskontoisissa ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä
- ymmärtää ja kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta

- kehittää valmiuksia rakentaa ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä tulevaisuutta sekä toimia yhteiskunnan aktiivisena ja vastuullisena jäsenenä.

Osaamisen arviointi

Uskonnon oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on kannustaa opiskelijaa opiskelemaan ja oppimaan sekä antaa palautetta hänen oppimisprosessistaan ja osaamisestaan. Opetuksessa ohjataan ja tuetaan opiskelijaa oman oppimisprosessinsa pitkäjänteisessä suunnittelussa ja arvioinnissa. Arviointi on monipuolista, ja siihen kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja uskonnon oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan uskonnolliseen ja katsomukselliseen yleissivistykseen liittyvien tietojen ja taitojen havainnointiin. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

8.9.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1)

Opintojaksot

Uskonto ilmiönä-juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen sisäistä monimuotoisuutta
- osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä
- hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan sekä kehittää niihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa
- kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä sekä keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely sekä uskonnon ja tieteen suhde
- maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena
- uskontojen merkitys kestävä tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä
- juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa
- juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija saa välineitä **oman identiteetin, elämäntietämisen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin**

Opintojakson **sisällöt tukevat** valmiuksia **ymmärtää ja arvostaa itseä ja muita.**

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija saa valmiuksia **ymmärtää uskontojen ja katsomusten** merkitystä ja **monimuotoisuutta yksilöiden ja yhteisöjen elämässä** ja oppii siten ottamaan huomioon katsomuksellisia näkökohtia vuorovaikutuksessaan muiden kanssa ja erilaisissa toimintaympäristöissä. **Opiskelija saa valmiuksia** hahmottaa kulttuurienvälisen ymmärryksen merkitystä **kestävälle tulevaisuudelle, demokratialle ja rauhalle.**

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, jossa keskeistä on osallistuminen keskusteluun ja dialogiin kurssin aiheista, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin suullisiin tai kirjallisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2)

Opintojakson moduulit

- Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2), Pakollinen

Tavoitteet

Maailmanlaajuinen kristinusko

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon merkitystä kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan sekä pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä*
- *perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa*
- *osaa analysoida ja arvioida ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä mediasisältöjä ja keskusteluja*
- *kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä*

Paikallinen lisäys

- Tutustuu kulttuuri-ilmiönä kristinuskon vaikuttamaan arkkitehtuuriin lähiympäristössään

Keskeiset sisällöt

Maailmanlaajuinen kristinusko

- kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa
- uskonnon asema sekä uskonnon ja valtion suhteet Euroopassa
- katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset
- karismaattinen kristillisyyden ilmiönä
- kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet
- ekumenia ja uskontodialogi
- kristinusko ja ympäristökysymykset sekä muita ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja

Paikallinen lisäys

- kristinuskon vaikutus musiikkiin ja arkkitehtuuriin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Uskonto on merkittävä **kulttuureja luova** tekijä ja sen merkityksen ja vaikutustapojen tunteminen auttaa opiskelijaa **kohtaamaan erilaisuutta** suomalaisessa yhteiskunnassa ja muualla maailmalla liikkeessään ja sitä kautta lisää yksilön yksilön "vierauden sietokykyä".

-Uskallus ja kyky toimia moniarvoisessa maailmassa omia ja toisten arvoja kunnioittaen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan tutustessa uskonnoille ominaisiin käsitteisiin, kieleen ja symboliikkaan sekä eri tieteenalojen uskontoa koskeviin näkökulmiin; se antaa valmiuksia uskontoja ja katsomuksia koskevan **informaation lähdekriittiseen** arviointiin. Opetuksessa tulee näin **vahvistettua opiskelijan monilukutaitoa**

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, jossa keskeistä on osallistuminen keskusteluun ja dialogiin kurssin aiheista, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin mahdollisiin suullisiin tai kirjallisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Mailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3)

Opintojakson moduulit

- Mailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3), Valinnainen

Tavoitteet

Mailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin
- tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa
- hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä

- hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä
- kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä

Keskeiset sisällöt

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka, hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä Intian nykypäivän uskontotilanne
- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet
- buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntauksat ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin
- Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan sekä Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- shintolaisuuden keskeiset piirteet sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa
- Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa
- luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys
- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Eri uskontoihin perehtymien auttaa opiskelijaa hahmottamaan niiden merkitystä yksilöiden ja yhteisöjen elämässä. Näin opiskelija saa **välineitä huomioida katsomuksiin liittyviä tekijöitä omassa vuorovaikutuksessaan**. Globaali maailma tarvitsee yksilöitä, joilla on **valmiuksia toimia empaattisesti ja kunnioittavasti** sellaisissa tilanteissa, joissa kohdataan eri katsomuskulttuureista tulevia ihmisiä kuten opiskelu- tai työympäristöissä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso tarjoaa opiskelijalle aineksia rakentaa **ymmärrystä** maailman ja **yhteiskunnan moninaisuudesta**, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Näin hän saa valmiuksia **reflektoida uskontojen** ja katsomusten roolia yhteisöjen kulttuuriperinnössä, yksilöiden elämässä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, jossa keskeistä on osallistuminen keskusteluun ja dialogiin kurssin aiheista, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin mahdollisiin suullisiin tai kirjallisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla*
- *ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla*
- *tunnistaa ja osaa analysoida muinaissuomalaisten uskontoperinteiden ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapautteen, uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen sekä uskonnottomuuteen ja uskontokritiikkiin liittyvää ajankohtaista keskustelua*
- *kehittää valmiuksia osallistua uskonnollisia, katsomuksellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevaan dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- *Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio*
- *uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset*
- *uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa huomioiden uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa*
- *muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden merkitys suomalaisessa kulttuuriperinnössä sekä kristinuskon yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina*
- *uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri nykypäivän Suomessa*
- *uskontojen ja katsomusten välinen dialogi nykypäivän Suomessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

opiskelija kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä **dialogitaitojaan**, mikä antaa hänelle valmiuksia rakentaa **yhteiskuntarauhaa sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta**. Opiskelija saa aineksia pohtia **mikä on hänen oma roolinsa** ja vastuunsa tukea **ihmisoikeuksien** ja demokratian **toteutumista**. Mm. yhdenvertaisuuskysymyksissä on uskonnon rooli etnisten vähemmistöjen elämässä yleensä merkittävä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Perehtymällä **uskonnon merkitykseen** esim. politiikassa, työelämässä ja taloudessa opiskelija syventää ymmärrystään siitä, että **uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestävässä tulevaisuuden rakentamisessa**.

Opetuksessa **rohkaistaan** opiskelijaa pohtimaan omia arvoja ja eettisiä kysymyksiä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, jossa keskeistä on osallistuminen keskusteluun ja dialogiin kurssin aiheista, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin mahdollisiin suullisiin tai kirjallisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

YO-uskonnon kertaus, 1 op (UE7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kerrataan opintojaksojen keskeisiä asioita yo-kirjoituksia varten

Keskeiset sisällöt

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa sekä uskonto tiede ja media, 4 op (UE5-6)

Opintojakson moduulit

- Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5), Valinnainen
- Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ja osaa analysoida uskonnon ja taiteen suhdetta: taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa sekä uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen*
- *perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja ja kertomuksia*
- *tunnistaa uskonnollista symboliikkaa ja perehtyy siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja*
- *harjaannuttaa taitoa tulkita uskontoon liittyviä ulottuvuuksia taiteen ja populaarikulttuurin eri muodoissa*

Uskonto, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ajankohtaista tutkimusta*
- *tunnistaa ja osaa analysoida uskontoon liittyviä ajankohtaisia teemoja ja sisältöjä mediassa*
- *osaa analysoida uskonnon ja median välisiä suhteita sekä arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä*
- *kehittää valmiuksia tuottaa ja esittää uskontoon liittyvää tietoa*

Keskeiset sisällöt

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

- *uskontojen ja taiteen vuorovaikutus, uskontojen merkitys taiteen kehityksessä*
- *uskonnollinen taide ja uskonnon ilmeneminen eri taidemuodoissa*
- *uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana*

- uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa
- Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla

Uskonto, tiede ja media

- uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet
- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus
- uskontoilmiön käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Taiteen ja uskonnon suhteeseen perehtyminen auttaa opiskelijaa hahmottamaan **uskontojen yhteiskunnallisia** ulottuvuuksia ja **vaikutuksia**. opiskelija lisää ymmärrystään eri katsomuksista ja saa valmiuksia myös ottaa kantaa opintojakson teemoihin liittyviin yhteiskunnallisiin keskusteluihin.

Media-aineistojen **lähdekriittisen** tarkastelun avulla opintojaksossa tutustutaan muun muassa **uskontoihin liittyviin asenteisiin ja mielikuviiin, uskontokritiikkiin** sekä **uskontojen roolin konflikteissa ja rauhan** rakentamisessa, mikä tukee opiskelijan yhteiskunnallista osaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Tutustumalla **uskonnolliseen symboliikkaan** sekä siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskontojen oppeja ja kertomuksia opiskelija harjaannuttaa **monilukutaitoaan** ja **valmiuksiaan** olla kanssakäymisessä toisten kanssa **yli kieli-, katsomus- ja kulttuurirajojen**. Paneutuminen uskontoon liittyviin ulottuvuuksiin taiteen ja populaarikulttuurin eri muodoissa antaa mahdollisuuden pohtia myös **sananvapauden merkitystä, sen vastuullista käyttöä sekä tiedonkäsityksen ja tiedonvälityksen muuttumista eri aikoina ja eri kulttuureissa**. Opiskelija saa näin valmiuksia hahmottaa rakentavan vuorovaikutuksen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen merkityksen kestäväälle tulevaisuudelle.

Uskontoon liittyviin tutkimuksiin ja mediasisältöihin perehtyminen antaa opiskelijalle valmiuksia osallistua dialogiin, joka liittyy uskonnollisiin, katsomuksellisiin, eettisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Perehtymällä uskonnolliseen taiteeseen ja symboliikkaan opiskelija oppii osaltaan **tunnistamaan ja refleктоimaan kulttuuriperintöjä, arvoja, ihmisten erilaisia toimintaympäristöjä** ja muita seikkoja, joiden pohjalta kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat eri kulttuureissa.

Tutustumalla ajankohtaiseen **uskonnon** tutkimukseen ja uskontoon liittyviin **mediasisältöihin** opiskelija syventää tietojään ja ymmärrystään **omasta identiteetistään** sekä **yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain** ja vuorovaikutuksessa keskenään.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Tämä opintojakso (4 op) on tarkoitus **suorittaa itsenäisesti** ja harjoitteluna tekstien ja kuvien analyysiin yo-koetta ajatellen.

Opintojaksossa tehdään opettajan osoittamat tehtävät jotka sisältävät aihekokonaisuuksien sisältöä. Opiskeltua tietoa tulee **soveltaa** annetuissa tehtävissä. Opiskelijan kanssa sovitaan erikseen onko kurssissa loppukoe, yo.tehtävien harjoittelutehtäviä ym. muiden itsenäisten töiden lisäksi.

Opintojaksosta annetaan **S-merkintä** tai opiskelijan pyynnöstä **numeroarvosana!**

Opintojakson vapaa kuvaus

Itsenäisesti suoritettava opintojakso!

8.10. Kuvataide (KU)

Oppiaine ja tehtävä

Kuvataide on visuaalista kulttuurikasvatusta, jossa opiskelija tutkii todellisuutta taiteen keinoin. Oppiaineen keskeisenä päämääränä on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään. Kokemukset, mielikuvitus ja tavoitteellinen työskentely luovat perustan moniaistiselle oppimiselle. Opetuksessa tarkastellaan taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä esteettisiä, ekologisista ja eettisiä arvoja. Opiskelija vahvistaa aineettoman ja aineellisen kulttuuriperinnön tuntemustaan, joka tukee traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetuksella tuetaan laaja-alaisen yleissivistyksen rakentumista sekä aktiiviseen paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kasvamista. Opiskelijoille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia tulevaisuuden jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksien kehittämiseen. Opinnot antavat edellytyksiä luovan ja kriittisen ajattelun kehittämiseksi, elinympäristöön vaikuttamiselle ja kestävän elämäntavan edistämiseksi.

Kuvataiteen opetuksessa syvennetään opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa ja kielitietoisuutta. Opiskelijat havainnoivat, tuottavat, tulkitsevat ja arvottavat kuvia hyödyntämällä visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja. Eri tiedonalojen kielet avaavat opiskeltavaan ilmiöön uusia näkökulmia. Opetuksessa kannustetaan kulttuurisen osaamisen syventämiseen taiteiden- ja tieteidenvälisyyttä hyödyntäen. Opiskelija perehtyy erilaisiin taidekäsitteisiin. Opinnoissa tarkastellaan visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista. Opiskelijaa ohjataan perustelemaan mielipiteitään ja näkemyksiään kuvataiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Kuvataiteen opetuksessa tutkitaan opiskelijoille tuttuja ja heille uusia visuaalisen kulttuurin teoksia, tuotteita ja ilmiöitä. Kuvilla tarkoitetaan kaksi- ja kolmiulotteisia teoksia ja tuotteita sekä niitä esittäviä jäljenteitä. Visuaalisen kulttuurin kenttään kuuluvat opiskelijoiden omaehtoisesti tekemät kuvat, luonto, rakennettu ympäristö, esineet, median kuvat ja taiteeksi määritetyt teokset. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa tarjotaan edellytykset työtapojen ja opiskelu ympäristöjen monipuoliselle käytölle. Opiskelijaa kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat, mediaympäristöt ja audiovisuaalisen kulttuurin muodot ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvailmaisun välineitä. Opiskelijat perehtyvät ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin ja toimintatapoihin sekä erilaisiin osallistumisen ja vaikuttamisen muotoihin. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti myös museoiden ja muiden kulttuuritoimijoiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kuvataiteen lukio-opinnot luovat hyvän pohjan rakentaa omakohtaista ja elinikäistä suhdetta visuaaliseen kulttuuriin.

Laaja-alainen osaaminen

Kuvataiteen opinnot tukevat opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kuvailmaisuun sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.

Kuvataiteen opinnoissa kehitetään **vuorovaikutusosaamista** rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.

Kuvataide syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös **monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Opinnoissa kulttuurisia ilmiöitä tutkitaan visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttämällä. Kuvatulkinnassa tarkastellaan myös kuvan intertekstuaalisia viittauksia esimerkiksi lauluun, näytelmään tai toiseen kuvaan. Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia heidän tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Yhteiskunnallista osaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävän tulevaisuuden puolesta. Oppiaine tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien tilaa, toteutumista ja kehitystä taiteen keinoin. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen. Opinnoissa tutustutaan työelämän, kansalaistoiminnan ja jatko-opintojen tarjoamiin mahdollisuuksiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin näkökulmasta.

Kuvataiteen opinnoissa syvennetään **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** tutkimalla ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisia kysymyksiä kuvailmaisun keinoin. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä. Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävään kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoihin tulevaisuuksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Kuvataiteessa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.

Tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen yleiset tavoitteet on jäsennetty kolmeksi tavoitealueeksi: Kuvien merkitys, Osallisuus ja toimijuus sekä Ilmaisun ja tulkinnan taidot.

Kuvien merkitys

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- rakentaa kulttuuri-identiteettiään erilaisia kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla
- kehittää valmiuksiaan ja vahvuuksiaan vastaanottaa, ymmärtää ja tuottaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä
- tulkitsee, millaisia esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kytkeytyy
- tutkii kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa
- ymmärtää aistinautintojen, mielikuvien, tunteiden ja luovan ajattelun merkityksen omalle oppimiselle ja hyvinvoinnille.

Osallisuus ja toimijuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- ottaa kantaa kuvataiteesta ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- osaa soveltaa kuvallisen tuottamisen, viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä, osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- kehittää kriittistä ajatteluaan ympäristön havainnoinnissa ja omassa toiminnassa
- hyödyntää mielikuvia kuvallisessa ajattelussa, luomisprosessissa ja vaihtoehtoisten toimintatapojen kuvittelussa
- osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa suunnittelussa, työskentelyssä ja kuvailmaisussa
- ottaa toiminnassaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän elämäntavan näkökulmia.

Ilmaisun ja tulkinnan taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita taiteelle ominaiselle tutkivalle, pitkäkestoiselle ja ilmiökeskeiselle työskentelylle ja oppimiselle
- syventää visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa hyödyntämällä kuvien tekemisessä ja tulkinnassa erilaisia tietämisen tapoja
- kehittää kuvanlukutaitoa, medialukutaitoa ja ympäristönlukutaitoa visuaalisen kulttuurin tuottamisessa ja tulkinnassa
- syventää kuvailmaisun taitoja erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja toimintatapoja tarkoituksenmukaisesti käyttäen
- osaa tehdä ja tulkita kuvia liittämällä ne erilaisiin käsityksiin taiteesta
- tarkastelee kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän, vastaanottajan ja yhteiskunnan näkökulmasta.

Osaamisen arviointi

Kuvataiteen opetuksessa arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävää. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Arviointi kohdistuu kuvataiteen yleisten tavoitteiden ja moduulikohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä laaja-alaiseen osaamisen toteutumiseen kuvataiteessa. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä.

Opintojaksot

Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1)

Opintojakson moduulit

- Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1), Pakollinen

Tavoitteet

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä kuvia sekä jakaa ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- käyttää erilaisia kuvailmaisun välineitä, materiaaleja, teknologioita ja lähestymistapoja itsenäisesti sekä ryhmän jäsenenä
- soveltaa visuaalisen viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä sekä osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- tutkii ja tulkitsee taidetta yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- tutkii ja tulkitsee eri aikojen, kulttuurien ja yhteisöjen visuaalista kulttuuria
- tutkii ja tulkitsee kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- ymmärtää kuvakulttuurien merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- ymmärtää visuaalisen kulttuurin merkityksen kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjänä, kulttuuriperinnön uudistamisessa ja kestäväen tulevaisuuden kannalta.

Keskeiset sisällöt

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Taiteen ja ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja taiteessa, ympäristössä ja mediassa
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen
- erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista tutustuminen
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee hyvinvointiosaamista kuvailmaisuuun sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteetin rakentumista, ihmisenä kasvua ja hyvinvointia.

Vuorovaikutusosaaminen

Kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa ja arvioinnissa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijoita kannustetaan arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Kuvataiteessa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla sivutaan myös oikeudellisesti suojeltuja etuja, kuten tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan henkilökohtaisten töiden ja/tai ryhmässä toteutettavien töiden yksityiskohtaisiin arviointiperusteisiin. Perusteet ilmoitetaan kunkin tehtävän yhteydessä. Opiskelijan tai työryhmän arviointia tapahtuu työtapojen ja opiskeluympäristön tarkoituksenmukaiseen käyttöön ohjaavan opetuksen yhteydessä. Itsearviointi ja vertaisarviointi opintojakson kuluessa ja/tai lopussa tukee opiskelijan kehittymistä kuvataiteellisessa osaamisessaan.

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2)

Opintojakson moduulit

- Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä teoksia, tuotteita ja palveluita sekä digitaalisia, rakennettuja ja luonnon ympäristöjä
- perustelee ympäristöihin, tuotteisiin ja palveluihin liittyviä havaintojaan ja ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- tarkastelee ympäristön kuvien yhteyksiä omiin kuviinsa, taiteeseen ja kulttuuriperintöön
- soveltaa arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen prosesseja, teknologioita ja toimintatapoja kuvailmaisussaan itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä
- tutkii ja tulkitsee rakennettua ympäristöä, tuotteita ja palveluja yhteiskuntakehityksen, oikeuksien ja kestävän tulevaisuuden näkökulmista
- kehittää osaamistaan ympäristön kuvien tekijänä, tulkitsijana, arvottajana ja toimijana

- ymmärtää visuaalisuuden merkityksiä tuotteiden, palveluiden ja arkkitehtuurin kestävässä suunnittelussa, viestinnässä ja käyttämisessä
- ymmärtää kuvilla vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuuksia omassa elämässään esteettisesti, eettisesti ja ekologisesti kestävä tulevaisuuden kannalta.

Keskeiset sisällöt

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa ympäristön kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja ympäristössä, mediassa ja taiteessa
- arkkitehtuurin, muotoilun ja median käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen
- visuaalisen kulttuurin teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen
- ympäristön ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan luonnonympäristön sekä teknologisen ympäristön suhdetta arkkitehtuurin ja ympäristösuunnittelun näkökulmista. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan ja ratkaisujaan kestävä elämäntavan näkökulmasta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Soveltavan taiteen puitteissa syvennetään opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen ja esittämisen tapoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Syvennetään yhteiskunnallista osaamista tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä rakennetussa ympäristössä ja muotoilussa.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Rakennettua kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista ja kansallisesta näkökulmasta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan henkilökohtaisten töiden ja/tai ryhmässä toteutettavien töiden yksityiskohtaisiin arviointiperusteisiin. Perusteet ilmoitetaan kunkin tehtävän yhteydessä. Opiskelijan tai työryhmän arviointia tapahtuu työtapojen ja opiskeluympäristön tarkoituksenmukaiseen käyttöön ohjaavan opetuksen yhteydessä. Itsearviointi ja vertaisarviointi opintojakson kuluessa ja/tai lopussa tukee opiskelijan kehittymistä kuvataiteellisessa osaamisessaan.

Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3)

Opintojakson moduulit

- Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3), Valinnainen

Tavoitteet

Kuva viestii ja vaikuttaa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää omakohtaista suhdettaan digitaaliseen kuvaan, mediaan, taiteeseen ja teknologiaan ajattelun ja ilmaisun taitojaan kehittämällä
- laajentaa median, taiteen, teknologian ja audiovisuaalisen kulttuurin tuntemustaan perehtymällä erilaisiin ilmaisu-, tuotanto- ja esitystapoihin
- tutkii mediakulttuuria tuottaessaan ja tulkitessaan teoksia, tuotteita ja palveluja
- hyödyntää mediateknologian keinoja, työtapoja ja prosesseja suunnittelussa, vuorovaikutuksessa ja osallistumisessa itsenäisesti sekä osana ryhmää
- tulkitsee tiedon tuottamisen tapoja yhdisteleviä visuaalisen kulttuurin tuotteita ja niihin sisältyviä intertekstuaalisia suhteita
- tulkitsee mediaesityksiä ja taidetta teoksen, tekijän, yleisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- ottaa kuvillaan kantaa mediassa, kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- tutkii median ja taiteen kuvia identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

Kuva viestii ja vaikuttaa

Omat kuvat

- opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä mediakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa median kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Median kuvat

- kuvan tuottaminen, muokkaaminen ja esittäminen digitaalisesti ja muilla keinoilla
- median, viestinnän ja taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen
- mediaesitysten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinna keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus mediassa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla syvennetään yhteiskunnallista osaamista tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä mediassa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten media ja visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Jokaisen mediatuotteen takana on joku tehnyt valintoja, jotka määrittävät ja rajaavat vastaanottajan tulkinnan rajat.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan henkilökohtaisten töiden ja/tai ryhmässä toteutettavien töiden yksityiskohtaisiin arviointiperusteisiin. Perusteet ilmoitetaan kunkin tehtävän yhteydessä. Opiskelijan tai työryhmän arviointia tapahtuu työtapojen ja opiskeluympäristön tarkoituksenmukaiseen käyttöön ohjaavan opetuksen yhteydessä. Itsearviointi ja vertaisarviointi opintojakson kuluessa ja/tai lopussa tukee opiskelijan kehittymistä kuvataiteellisessa osaamisessaan.

Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4)

Opintojakson moduulit

- Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4), Valinnainen

Tavoitteet

Taiteen monet maailmat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii, tulkitsee ja arvottaa taiteen kuvien henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä*
- *syventää omakohtaista suhdettaan eri aikojen ja eri kulttuurien kuvailmaisuun*
- *syventää kuvailmaisun taitojaan omien tavoitteiden suuntaisesti itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä*
- *soveltaa kuvan tekemisessä nykyaiteelle ominaisia ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja*
- *tulkitsee taidetta teoksen, tekijän, vastaanottajan, taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista*
- *tutkii ilmaisussaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä*
- *ottaa kuvillaan kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin*
- *tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Taiteen monet maailmat

Omat kuvat

- opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä taiteen maailmat, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Taiteen kuvat

- kuvan tekemisen, muokkaamisen ja esittämisen perinteiset ja uudet keinot
- taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen
- eri aikoina ja eri kulttuureissa tuotettu taide tutkimuksen kohteena
- teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kuvataiteen perintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallista osaamista syvennetään tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä kuvataiteen historiassa.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tarjoaa välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös luova osaaminen kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan henkilökohtaisten töiden ja/tai ryhmässä toteutettavien töiden arviointiperusteisiin sekä taidehistorian kokeeseen. Yksityiskohtaiset perusteet ilmoitetaan

kunkin tehtävän yhteydessä. Opiskelijan tai työryhmän arviointia tapahtuu työtapojen ja opiskeluympäristön tarkoituksenmukaiseen käyttöön ohjaavan opetuksen yhteydessä. Itsearviointi ja vertaisarviointi opintojakson kuluessa ja/tai lopussa tukee opiskelijan kehittymistä kuvataiteellisessa osaamisessaan.

Arkkitehtuurityöpaja, 2 op (KU5)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Johdattelua rakennustaiteeseen ja arkkitehtiopintoihin. Tehdään oma rakennussuunnitteluprojekti. Tutuiksi tulevat rakennepiirustukset, havainnekuvat, mallintamismenetelmät ja pienoismallin rakentaminen. Tekninen piirtäminen ja tietokoneen suunnitteluohjelman käyttö ovat keskeisiä työmenetelmiä. Katsauksia kuuluisien arkkitehtien töihin ja retkiä arkkitehtuurikohteisiin mahdollisuuksien mukaan

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla (4-10). Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan henkilökohtaisten töiden ja/tai ryhmässä toteutettavien töiden arviointiperusteisiin. Yksityiskohtaiset perusteet ilmoitetaan kunkin tehtävän yhteydessä. Opiskelijan tai työryhmän arviointia tapahtuu lisäksi työtapojen ja opiskeluympäristön tarkoituksenmukaiseen käyttöön ohjaavan opetuksen yhteydessä. Itsearviointi ja vertaisarviointi opintojakson kuluessa ja/tai lopussa tukee opiskelijan kehittymistä kuvataiteellisessa osaamisessaan.

Kuvanveisto ja keramiikka, 2 op (KU6)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tutustumme kolmiulotteisuuteen ja sen hyödyntämismahdollisuuksiin oman kuvailmaisun kehittämiseksi. Muovaamme savea ja teemme kipsivaluja. Harjoittelemme saven polttoa ja lasitusta. Perehdymme paperimassan ja kokeellisten materiaalien mahdollisuuksiin. Tehtävien ohessa sivuamme kuvanveiston ja keramiikan historiaa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla (4-10). Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan henkilökohtaisten töiden ja/tai ryhmässä toteutettavien töiden arviointiperusteisiin. Yksityiskohtaiset perusteet ilmoitetaan kunkin tehtävän yhteydessä. Opiskelijan tai työryhmän arviointia tapahtuu lisäksi työtapojen ja opiskeluympäristön tarkoituksenmukaiseen käyttöön ohjaavan opetuksen yhteydessä. Itsearviointi ja vertaisarviointi opintojakson kuluessa ja/tai lopussa tukee opiskelijan kehittymistä kuvataiteellisessa osaamisessaan.

Valokuvaustyöpaja, 2 op (KU7)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Digitaalisen järjestelmäkameran ominaisuudet ja keinot luovaan valokuvaukseen. Kuvausretkeilyä ja valokuvaamista oman valokuvailmaisun vahvistamiseksi. Kuvankäsittelyä. Rakennetaan valokuvaportfolio. Valokuvauksen historiaa, jonka ohessa pimiötyöskentelyä

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla (4-10). Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan henkilökohtaisten töiden ja/tai ryhmässä toteutettavien töiden arviointiperusteisiin. Yksityiskohtaiset perusteet ilmoitetaan kunkin tehtävän yhteydessä. Opiskelijan tai työryhmän arviointia tapahtuu lisäksi työtapojen ja opiskeluympäristön tarkoituksenmukaiseen käyttöön ohjaavan opetuksen yhteydessä. Itsearviointi ja vertaisarviointi opintojakson kuluessa ja/tai lopussa tukee opiskelijan kehittymistä kuvataiteellisessa osaamisessaan.

Kuvankäsittely, 2 op (KU8)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Työskentelyn ja tehtävien päämääränä on löytää keinoja käytännön ongelmien ratkaisemiseksi tietokoneen kuvankäsittelyohjelmalla: Miten tekisin julisteen tai onnittelukortin? Entä miten korjaisin ja värittäisin vanhan mustavalkoisen valokuvan? Luovuus, ideointi ja kokeilevuus pääsevät esiin erityisesti, kun rakennetaan kollaasi omien kuvien, kameran ja skannerin avulla.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla (4-10). Arviointi perustuu ohjattuihin harjoitustöihin sekä vapaamuotoisempaan lopputyöhön. Yksityiskohtaiset perusteet ilmoitetaan kunkin tehtävän yhteydessä. Opiskelijan arviointia tapahtuu lisäksi työtapojen ja opiskeluympäristön tarkoituksenmukaiseen käyttöön ohjaavan opetuksen yhteydessä.

Elokuvatyöpaja, 2 op (KU9)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Elokuvan lajityypit ja elokuvahistorian tärkeät teokset näytteitä katselemalla. Videokuvaamiseen ja digitaalisen videon leikkaamiseen tutustutaan oman lyhytelokuvan toteutuksessa. Kirjoitetaan elokuva-arvostelu ja käydään mahdollisuuksien mukaan elokuvissa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla (4-10). Arviointi perustuu henkilökohtaisiin suorituksiin, elokuvahistorian kokeeseen sekä ryhmätyönä tehtyyn elokuvaan. Vertaisarviointi opintojakson kuluessa ja/tai lopussa tukee opiskelijan kehittymistä kuvataiteellisessa osaamisessaan.

Piirustus ja maalaus, 2 op (KU10)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tutkimalla tarkasti mallia pyritään havainnon mukaiseen ilmaisuun. Harjoitellaan eri piirtimillä silmän ja käden yhteistyötä ja pyritään parantamaan omaa piirtämisen ja maalaamisen tekniikkaa. Tehdään isokokoinen akryyli- tai vesivärimaalaus.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla (4-10). Arviointi perustuu opiskelijan henkilökohtaisten töiden arviointiperusteisiin. Yksityiskohtaiset perusteet ilmoitetaan kunkin tehtävän yhteydessä. Opiskelijan tai työryhmän arviointia tapahtuu lisäksi työtapojen ja opiskeluympäristön tarkoituksenmukaiseen käyttöön ohjaavan opetuksen yhteydessä. Itsearviointi opintojakson kuluessa ja/tai lopussa tukee opiskelijan kehittymistä kuvataiteellisessa osaamisessaan.

Nykytaiteen työpaja, 2 op (KU11)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Löytöretki kuvataiteen ajankohtaisiin ilmiöihin. Tarkoitus on siirtää omia ajatuksia elämästä ja ympäristöstä luovan prosessin kautta tavoitteellisiksi produktioiksi nykyaikaisen taiteen keinoin. Tutustutaan visuaalisen alan ammatteihin, taidealan organisaatioihin ja erilaisiin taidekäsitteisiin. Näyttelykäyntejä mahdollisuuksien mukaan.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan yhteiskunnallista osaamista syvennetään tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä kuvataiteen historiassa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös luova osaaminen kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla (4-10). Arviointi perustuu opiskelijan henkilökohtaisten töiden ja/tai ryhmässä toteutettavien töiden arviointiperusteisiin. Yksityiskohtaiset perusteet ilmoitetaan kunkin tehtävän yhteydessä. Opiskelijan tai työryhmän arviointia tapahtuu lisäksi työtapojen ja opiskeluympäristön tarkoituksenmukaiseen käyttöön ohjaavan opetuksen yhteydessä. Itsearviointi opintojakson kuluessa ja/tai lopussa tukee opiskelijan kehittymistä kuvataiteellisessa osaamisessaan.

8.11. Lukiodiplomit (LD)

Oppiaine ja tehtävä

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltäviin opintojaksoihin voivat kuulua eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavat lukiodiplomit. Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvällistä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta eri oppiaineille ominaisin keinoin. Lukiodiplomin suorittaminen hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista. Opiskelija ilmentää lukiodiplomillaan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen taitojaan sekä omaehtoista harrastuneisuuttaan. Lukiodiplomi luo edellytyksiä oman ja toisten osallisuuden, toimijuuden ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistamiselle lukioyhteisössä.

Lukiodiplomeja on mahdollista suorittaa kotitaloudessa, kuvataiteessa, käsityössä, liikunnassa, mediassa, musiikissa, tanssissa ja teatterissa. Lukiodiplomin laajuus on kaksi opintopistettä. Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomit täydentävät lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista.

Lukiodiplomeja on koulutuksen järjestäjän päätöksellä mahdollista suorittaa lukiossa yhdessä tai useammassa oppiaineryhmässä tai oppiaineessa. Lukiodiplomi voi sisältyä oppiaineen oppimäärän valinnaisiin opintoihin paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyllä tavalla. Opetushallitus antaa erilliset ohjeet kunkin lukiodiplomin suorittamisesta.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan koulutuksen järjestäjän tarjoamien lukiodiplomien osalta lukiodiplomien tehtävä, yleiset tavoitteet ja arviointi sekä tavoitteet ja keskeiset sisällöt lukiodiplomeittain kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Laaja-alainen osaaminen

Tavoitteet

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Kaikkia lukiodiplomeja yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija

- asettaa lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet*
- työskentelee tavoitteellisella otteella itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa*
- tutkii ja ilmaisee kulttuurista todellisuutta eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla*
- soveltaa lukioaikana karttunutta erityistä osaamista ja omaehtoista harrastuneisuutta*
- hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista*
- valitsee tarkoituksenmukaisia opiskeluympäristöjä, työtapoja ja ilmaisun keinoja*
- arvioi asetettujen tavoitteiden saavuttamista, työskentelyä, lopputulosta ja kokonaisuutta*

- vahvistaa omaa ja toisten osallisuutta, toimijuutta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia lukioyhteisössä.

Osaamisen arviointi

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan oppiaineryhmässä tai oppiaineessa osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

Opintojaksot

Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2)

Opintojakson moduulit

- Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2), Valinnainen

Tavoitteet

Kuvataiteen lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa
- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti kuvia
- osaa kertoa ja välittää lukiodiplomille asettamansa tavoitteet ja lähtökohdat
- osaa tuottaa taiteellisen ja visuaalisen kokonaisuuden, jonka sisällön tuottamisen ja esittämisen tavat tukevat toisiaan
- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta
- osaa arvioida työskentelyprosessia ja teosta oman oppimisen näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Kuvataiteen lukiodiplomi

- perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan
- muodostuvat teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia sekä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta kuvaavasta portfolioista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Lukiodiplomin parissa pitkäjänteisesti työskennellessään opiskelija voi hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Opiskelija voi hyödyntää eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Lukiodiplomin osana on portfolio, jonka puitteissa on mahdollista tutkia todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta, rakentaa omaa identiteettiä sekä oppia arvostamaan omaa kulttuuriperintöä.

Kuvataiteen lukiodiplomissa on hyvät mahdollisuudet ottaa lähemmän tarkastelun kohteeksi oma suhde yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin.

Hyvinvointiosaaminen

Lukiodiplomiopintojakso tukee opiskelijan hyvinvointiosaamista kuvailmaisun henkilökohtaisten merkitysten avulla. Visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteetin rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Lukiodiplomin aihepiirien ja valintamahdollisuuksien laajuus tarjoaa välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen.

Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD)

Opintojakson moduulit

- Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4), Valinnainen

Tavoitteet

Liikunnan lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan liikunnassa
- pohtii monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään samalla kehittäen fyysistä toimintakykyään, liikunnallista erityisosaamistaan, harrastuneisuuttaan ja yhteistyökykyään.

Keskeiset sisällöt

Liikunnan lukiodiplomi

- muodostuvat liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen, harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävän itsearvioinnin muodostamasta kokonaisuudesta.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija toteuttaa diplomiprosessin yhteistyössä liikunnanopettajan ja muiden toimijoiden kanssa. Prosessin aikana opiskelija ilmaisee edistymistään ja kokemuksiaan laatimalla portfoliota, jossa pyritään arvioimaan ja refleктоimaan omaa toimintaa, kokemuksia ja edistymistä liikkujana.

Hyvinvointiosaaminen

Liikuntadiplomin suorittamisen aikana opiskelija tutustuu omaan identiteettiinsä liikkujana. Opiskelija arvioi omaa edistymistään laaja-alaisesti, pohtien omien toimien merkitystä kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnilleen. Prosessin aikana pohditaan myös opiskelijan omien toimien merkitystä omaan ja muiden kanssaihminen hyvinvointiin.

Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6)

Opintojakson moduulit

- Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6), Valinnainen

Tavoitteet

Musiikin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudestaan musiikissa
- osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja toiminnastaan.

Keskeiset sisällöt

Musiikin lukiodiplomi

- opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenveto ja arvioitsijoiden lausunto
- erilaiset toteutustavat ja osa-alueet

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Lukiodiplomin suorittaminen edellyttää opiskelijalta monipuolisen musiikillisen toiminnan lisäksi myös esimerkiksi projektinhallinta- ja kirjallisen ilmaisun taitoja. Opintojakso tarjoaa mahdollisuuden kehittää opiskelijan luovuutta ja opettaa pitkäjänteistä työskentelyä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Diplomin arvioinnista annetaan numeroarvosanan lisäksi myös sanallinen arvio, joka liitetään opiskelijalle palautettavaan diplomityöhön. Lukiodiplomitodistukseen merkitään työn sisältö. Arviointiin osallistuu kaksi musiikillisen koulutuksen saanutta henkilöä.

8.12. Liikunta (LI)

Oppiaine ja tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista. Liikunnassa opetetaan taitoja ja tietoja, joiden avulla opiskelija pystyy arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään. Opetuksen tavoitteena on ohjata opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta fyysisestä aktiivisuudestaan sekä toiminta- ja opiskelukyvystään. Opetuksessa korostetaan kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävän liikunnan merkitystä osana aktiivista elämäntapaa. Opiskelija rakentaa myönteistä kehosuhdetta ja minäkuvaa liikunnan avulla. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Lukion liikunnassa edistetään kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla monipuolisesti ja turvallisesti ottaen huomioon eri opiskelu ympäristöjen ja vuodenaikojen tarjoamat mahdollisuudet. Opetuksessa käytetään erilaisia työtapoja ja menetelmiä, osallistetaan opiskelijoita toiminnan suunnitteluun ja arviointiin sekä ohjataan heitä ottamaan vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta ja turvallisuudesta.

Opetusryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon opiskelijan oikeus fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Oppimista tuetaan opetusta eriyttämällä ottaen huomioon opiskelijoiden yksilölliset lähtökohdat ja kehitystarpeet (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Laaja-alainen osaaminen

Liikunnan opetus vahvistaa opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen sekä ymmärrystä elämänmittaisen liikunta-aktiivisuuden merkityksestä.

Liikunta tukee opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen **hyvinvointiosaamista** sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Liikunnassa toimintakyvyllä tarkoitetaan fyysisiä, sosiaalisia ja psyykkisiä edellytyksiä selvittää erilaisista arkielämään kuuluvista toiminnoista. Liikunnassa opetellaan pitämään huolta omasta toimintakyvystä sekä opitaan ymmärtämään, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskykyyn sekä hyvinvointiin.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan myönteistä minäkuva vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesääntelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelystä. Näin liikunta oppiaineena edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta kouluyhteisössä laajemminkin.

Lukion liikunta on monitieteinen oppiaine, joka tarjoaa mahdollisuuksia eri tieteenalojen ja oppiaineiden, esimerkiksi terveystiedon, biologian, fysiikan ja musiikin, ymmärtämiseen. **Monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy liikunnan oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Opiskelijan hyvä toimintakyky vahvistaa niin opiskelu- kuin työelämävalmiuksia. **Yhteiskunnallista osaamista** vahvistetaan liikunnassa opettamalla opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta ja sen turvallisuudesta sekä auttamalla ja avustamalla muita liikuntatunneilla. Parhaansa yrittäminen, ponnistelu ja pitkäjänteinen toiminta tavoitteiden saavuttamiseksi ovat niin liikunnan opiskelun kuin opiskelu- ja työelämänkin arkista ydintä. Liikunnassa opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta.

Itsensä pitkäjänteinen kehittäminen, oman lihasvoiman käyttö sekä toisia kunnioittava toiminta ilmenevät **eettisyytenä ja ympäristöosaamisena**, joka toteutuu liikunnassa toimintana yhteiseksi hyväksi. Liikunnassa tuetaan opiskelijan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa, kuten rehellisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Opiskelija oppii tunnistamaan ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja oppien esimerkiksi luontoliikunnassa eettisesti kestävään liikuntakulutukseen.

Liikunnan opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa sekä opitaan tiedon kriittistä tulkintaa ja turvallista toimintaa mediassa, kuten paikkatietojen julkaisuja ja suoritusten kuvaamista. Liikunta globaalina, yhteisenä ja kehollisena, kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit vahvistaen opiskelijoiden **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- oppii soveltamaan liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- oppii arvioimaan fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä saadun tiedon pohjalta harjoittamaan niitä
- osaa tehdä perusteltuja valintoja fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittämiseksi sekä fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi
- kehittää taitoa itsearviointiin (tavoitteenasettelu, suunnitelma ja toteutus tavoitteiden suuntaisesti sekä edistymisen arviointi)
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla, tukee yhteisöllisyyttä kannustamalla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia.

Osaamisen arviointi

Liikunnassa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä. Liikunnan arviointi perustuu opintojaksoissa määriteltyihin fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arviointi koostuu oppimista ja työskentelyä edistävästä palautteesta sekä tavoitteiden toteutumista kuvaavasta arvioinnista. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön, ja siinä käytetään monipuolisesti opettaja-, vertais- ja itsearviointien eri muotoja. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet tulee ottaa huomioon liikunnan arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa parasta mahdollista osaamistaan tarvittaessa vaihtoehtoisin tavoin ja erityisjärjestelyin (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Opintojaksot

Oppiva liikkuja, 2 op (L1)

Opintojakson moduulit

- Oppiva liikkuja, 2 op (L1), Pakollinen

Tavoitteet

Oppiva liikkuja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

Oppiva liikkuja

- liikuntataitojen soveltaminen erilaisissa opetusryhmän yhteisissä liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia (kesä-, talvi-, luonto- ja vesiliikunta) sekä sisä- ja ulkoliikuntaa monipuolisesti toteuttaen
- opetusryhmän yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa tuetaan opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Kannustetaan oppilaita ennakkoluulottomasti tekemään parhaansa liikuntamuodosta riippumatta ja pyritään löytämään uusia, mielekkäitä tapoja liikkua. Lisäksi opetellaan pitämään huolta omasta toimintakyvystä käyttämällä tuntien yhteydessä liikuntateknologiaa ja määritellään opiskelijalle kokonaisvaltaisesti kuvaa hänen toimintakyvystään liikkujana. Opiskelijoita aktivoidaan ajattelemaan, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suoriutuskyykyyn sekä hyvinvointiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Liikunnassa ollaan usein vahvassa vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden kanssa. Opiskelija harjoittelee erilaisuuden huomioon ottamista sekä oppii ymmärtämään rakentavan ja aktiivisen yhteistyön merkityksen liikunnassa. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesäätelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelyä. Näin liikunta oppiaineena edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta kouluyhteisössä laajemminkin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tukena käytetään opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointia. Opintojakso arvioidaan valtakunnallisten tavoitteiden perusteella numeroarvioinnilla.

Aktiivinen elämä, 2 op (LI2)

Opintojakson moduulit

- Aktiivinen elämä, 2 op (LI2), Pakollinen

Tavoitteet

Aktiivinen elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- arvioi fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä asettaa kehittämistavoitteita saadun tiedon pohjalta
- osaa tehdä oman toimintakyvyn ja ympäristön kannalta perusteltuja valintoja fyysisen toimintakyvyn kehittämiseksi ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

Aktiivinen elämä

- fyysisten ominaisuuksien (voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus) itsearviointi, ylläpito ja kehittäminen monipuolisesti liikkuen
- liikkuvuus ja kehonhuolto
- ergonomia liike- ja suoritustekniikoissa
- yhteistyötaitoja sekä yhteishenkeä kehittävät liikunnalliset pari- ja ryhmätehtävät

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Liikunnassa ollaan usein vahvassa vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden kanssa. Opiskelija harjoittelee erilaisuuden huomioon ottamista sekä oppii ymmärtämään rakentavan ja aktiivisen yhteistyön merkityksen liikunnassa. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesäätelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelemistä. Näin liikunta oppiaineena edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta kouluyhteisössä laajemminkin.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa tuetaan opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Kannustetaan oppilaita ennakkoluulottomasti tekemään parhaansa liikuntamuodosta riippumatta ja pyritään löytämään uusia, mielekkäitä tapoja liikkua. Lisäksi opetellaan pitämään huolta omasta toimintakyvystä käyttämällä tuntien yhteydessä liikuntateknologiaa ja määritellään opiskelijalle kokonaisvaltaisesti kuvaa hänen toimintakyvystään liikkujana. Opiskelijoita aktivoidaan ajattelemaan, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskyykyyn sekä hyvinvointiin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa korostetaan omien valintojen merkitystä henkilökohtaiselle hyvinvoinnille. Astetta eettisemmät ja ekologisemmat toimintamallit ovat usein pienestä kiinni. Lihasvoiman käyttö koneapujen sijaan muuttaa opiskelijan elämää aktiivisemmaksi. Opintojaksolla tutustutaan myös lähialueen luontoliikuntamahdollisuuksiin ja perehdytään luontoa kunnioittavan liikunnan merkitykseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnin tukena käytetään opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointia. Opintojakso arvioidaan valtakunnallisten tavoitteiden perusteella numeroarvioinnilla.

Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3)

Opintojakson moduulit

- Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3), Valinnainen

Tavoitteet

Uudet mahdollisuudet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjoittaa ja soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja monipuolisesti ja uusin tavoin*
- *harjaantuu kehon hallinnassa*
- *tunnistaa tunteitaan, toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittaen sekä tukee yhteisöllisyyttä toisia auttaen ja kannustaen*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija edistää kokonaisvaltaista hyvinvointiaan ja terveyttään tavoitteellisen liikunnan avulla
- Opiskelija ottaa vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnastaan
- Käydään yhdessä läpi harjoittelun suunnittelemisen kannalta olennaisia tietoja

Keskeiset sisällöt

Uudet mahdollisuudet

- *uusiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin tutustuminen*
- *liikuntataitojen ja fyysisten ominaisuuksien monipuolinen ylläpito ja kehittäminen*

Paikallinen lisäys

- Kurssilla syvennetään erityisesti fyysiseen toimintakykyyn liittyviä taitoja ja tietoja.
- Opettaja ohjaa liikuntaohjelman suunnittelua ja toteutusta.
- Liikuntasuunnitelmaa toteutetaan mahdollisuuksien mukaan liikuntateknologiaa hyväksi käyttäen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla lähestytään opiskelijaa yksilötasolla. Aktivoidaan opiskelijaa pohtimaan, mihin osa-alueeseen liikkuja on tarpeen keskittyä. Lisäksi laajennetaan opiskelijoiden tietopohjaa ja näkemystä pitkäjänteisestä ja suunnitelmallisesta harjoittelusta. Opiskelijoiden riittävä tietopohja yhdistettynä motivoituneeseen ja järkevään harjoitteluun luo pohjan opiskelijan kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa toimitaan monipuolisin toimintatavoin ja yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa. Ryhmätyöt ja yhteissuunnittelu tukevat opiskelijoita vuorovaikutustaidoissaan. Opiskelijoiden vastuullisuus ja oma-aloitteisuus on avainasemassa kurssin tavoitteiden saavuttamisessa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi toteutetaan numeroarviointina. Opintojakson tavoitteiden saavuttamista arvioidaan monipuolisesti, jatkuvan näytön periaatteella.

Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4)

Opintojakson moduulit

- Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4), Valinnainen

Tavoitteet

Yhdessä liikkuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *toimii yhdessä asetetun liikunnallisen tavoitteen saavuttamiseksi*
- *toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittään itseään pitkäjänteisesti.*

Paikallinen lisäys

- aktiivinen osallisuus
- toiminnallisuus
- vastuullinen yhteistoiminta
- kanssaopiskelijoiden kunnioittaminen.

Keskeiset sisällöt

Yhdessä liikkuen

- *yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit, luontoliikunta tai muut projektiluonteiset kokonaisuudet.*

Paikallinen lisäys

- Toteutusmallina perinteinen Vanhat Tanssit -tapahtuman suunnittelu, toteutus sekä juhlatanssien harjoittelu.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla toimintaan ison yhteisön jäsenenä. Opiskelija harjoittelee rakentavaa ja vastuullista toimintaa erilaisten ja eri taustaisten ihmisten keskellä. Opetellaan tekemään kaikkia tyydyttäviä kompromisseja. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesäätelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelyä. Opintojaksolla ohjataan opiskelijoita toimimaan kaikkia kunnioittavasti niin, että jokainen yhteisön jäsen kokee olevansa arvostettu ja hyväksytty.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa opiskelijat järjestävät projektin tai tapahtuman, joka vaatii monipuolista yhteistyötä alueellisten tahojen kanssa. Opiskelijat rakentavat organisaation, jonka tarkoitus on tehokkaasti ja demokratian keinoin toteuttaa yhdessä suunniteltu tapahtuma. Viestintä ja yhteistyötapaamiset, aikataulujen noudattaminen ja vastuullisuus korostuu opintojakson toteutuksessa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan aktiiviseen ja vastuulliseen toimintaan opiskelijoiden yhteisen projektin toteuttamisessa sekä edellä mainittujen paikallisten tavoitteiden toteutumiseen opintojakson aikana. Arviointi toteutetaan numeroarviointina.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso toteutetaan suunnitellen, harjoitellen ja toteuttaen perinteinen jatkavien Vanhat Tanssit -tapahtuma. Opiskelijoiden osallistaminen on olennainen osa opintojakson tavoitteita. Vanhat Tanssit -tapahtuma on yksi mieleenpainuvimmista asioista lukiovuosien aikana. Opiskelijoita kannustetaan tekemään siitä oman näköisensä ja mielekäs kokonaisuus.

Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5)

Opintojakson moduulit

- Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5), Valinnainen

Tavoitteet

Virkistystä liikunnasta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *arvioi omaa jaksamistaan ja vireyttä sekä osaa tehdä perusteltuja liikunnallisia valintoja toiminta- ja opiskelukyvyyn lisäämiseksi*
- *ymmärtää, miten liikunnan avulla voidaan edistää jaksamista ja opiskeluvireyttä*
- *osallistuu toimintaan asiallisesti, aktiivisesti ja yhteisöllisyyttä edistäen.*

Paikallinen lisäys

- liikkuu hyvinvointia ja terveyttä edistävästi
- saa myönteisiä kokemuksia omasta kehostaan, koetusta liikunnallisesta pätevyydestään ja yhteisöllisyydestä.

Keskeiset sisällöt

Virkistystä liikunnasta

- *virkistystä lisäävät liikuntamuodot*
- *rentoutus ja kehonhuolto*

Paikallinen lisäys

- Elämyksellisiä, paineettomia liikuntakokemuksia
- Opiskelijoilla on mahdollisuus itse vaikuttaa opintojakson sisältöihin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla kiinnitetään huomiota liikunnallisesti vireän elämäntavan merkitykseen kokonaisvaltaisessa hyvinvoinnissa. Opiskelijoille korostetaan henkilökohtaisten valintojen vaikutusta mieleen, kehoon ja yhteisöllisyyteen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Vesiliikuntaa ja veneilyä, 2 op (LI6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelijalle painotetaan luonnon ja ihmisen erottamattomuutta yhteyttä.
- Opintojaksolla tutustutaan opiskelijoiden oman elinympäristön erityispiirteisiin ja olosuhteisiin.
- Opiskelijalle tarjotaan uusia kokemuksia luonnossa eri keinoin liikkuen.
- Kehitetään opiskelijan tietoja ja taitoja vesi- ja luontoliikunnassa.
- Tuetaan opiskelijan yhteistoiminnallisuutta sekä oma-aloitteisuutta eri tehtävin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Paikallisiin erityisolosuhteisiin tutustuminen
- Meren, merenkulun ja veneilyn merkitys elinkeinoelämälle Varsinais-Suomessa
- Turvalliseen vesilläliikkumiseen tarvittavat tiedot ja taidot
- Käytännön harjoittelua veneillen ja purjehtien
- Päivän kestävä retki Airiston alueella, opittuja tietoja ja taitoja käytännössä harjoitellen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla tutustutaan lähialueen maantieteeseen ja saariston erityisolosuhteisiin. Opiskelijat syvenyvät merenkulkuun ja sääilmiöiden merkitykseen merenkulun osatekijänä. Opiskelijat opettelevat ja kokevat käytännössä tuulen merkityksen energiana purjehduksessa. Opintojaksolla käydään läpi myös Itämeren tilaa ja ekologisempia toimintamalleja säästääksemme Itämerta tulevaisuudessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Vesiliikunnan ja veneilyn ohella opintojaksolla perehdytään mm. purjehduksen fysiikkaan, lähialueen maantieteen erityispiirteisiin sekä Itämeren biologiaan ja ekologiaan käytännön tasolla.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkintänä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Oletko huomannut, miten ainutlaatuisten olosuhteiden laidalla koulua käymme?

Saaristomeri on maailmanlaajuisestikin ajatellen uniikki ympäristö ja siellä luontevin tapa liikkua on vene. Opintojakson aikana tutustutaan veneilyn perusteisiin ja sekä teoriassa että käytännössä,

perehdytään purjehduksen saloihin ja turvalliseen tapaan liikkua vesillä. Purjehdusta harjoitellaan myös käytännön tasolla jollien ja pienempien purjevereiden avulla.

Lopuksi toteutetaan päivän kestävä purjehdusretki Saaristomerelle, Airistolle. Retken aikana harjoitellaan opittuja taitoja ja samalla tutustutaan Saaristomeren luontoon ja olosuhteisiin.

Liikkuva abi, 2 op (LI8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija saa vastapainoa teoreettiselle abivuodelle liikunnan avulla
- Opiskelija nauttii ryhmäliikunnan mahdollistamista sosiaalisista kontakteista, toisaalta yksilöliikunnan rentouttavasta ja rauhoittavasta vaikutuksesta
- Opiskelija parantaa terveystuntoa ja toimintakykyään sekä kykyään rentoutua opiskelun lomassa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Teemana liikunnallisesti vireä abiturienti
- Virkistävää ja rentouttavaa liikuntaa opiskelijoiden toiveiden mukaisesti
- Tämä opintojakso on tarkoitettu ensisijaisesti abeille, jolloin opintojakson suorittaminen voidaan sovittaa kirjoitusten yms. aikatauluihin
- Opintojakso voidaan toteuttaa osin tai kokonaan retkellä opiskelijoille mielekkääseen kohteeseen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijoita tuetaan raskaan abivuoden aikana omassa hyvinvoinnissaan toteuttamalla heille mielekkäitä liikuntamuotoja ja -tehtäviä. Monipuoliset toteuttamismuodot mahdollistavat kullekin kurssilaiselle oman näköisensä kurssin. Eri liikuntamuotojen hyvinvointivaikutukset pyritään kanavoimaan lukio-opiskelun ja tulevien kirjoitusten tueksi.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla suunnitellaan ja toteutetaan opiskelijoille mielekkäitä liikuntamuotoja. Sisältöjä suunnitellaan eri toimintamenetelmin, aktiivisessa yhteistyössä opintojaksolle osallistuvien opiskelijoiden kanssa. Demokraattisen sisältösuunnittelun jälkeen opintojakson opiskelijat sitoutuvat suorittamaan sen suunnitellun mukaisesti.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Tavoitteeni liikunnassa, 2 op (LI9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Pitkäjänteinen ja tavoitteellinen liikuntaharjoittelu
- Kyky reflektoida sekä itsearvioida omaa toimintaansa ja ominaisuuksiaan liikunnassa
- Omakohtaisen prosessin hallinta ja itsensä kehittäminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Omakohtaisen liikuntasuunnitelman laadinta ja toteutus
- Harjoitellaan kykyä sitoutua asetettuihin tavoitteisiin ja toimia pitkäjänteisesti
- Suunnitelmat, sisällöt ja mahdollinen testaaminen suunnitellaan yhdessä liikunnanopettajan kanssa yhteistyöpalaverissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Omien liikunnallisten vahvuuksien ja heikkouksien hahmottaminen kokonaisvaltaisesti ja objektiivisesti auttaa opiskelijaa pääsemään tavoitteeseensa. Pitkäjänteisellä harjoittelulla pyritään saamaan aikaan positiivisia liikuntakokemuksia sekä tunnetta siitä, että voi vaikuttaa omaan liikunnalliseen kykyisyyteensä ja sitä kautta hyvinvointiinsa.

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteistoiminta opiskelijan, liikunnanopettajan ja muiden yhteistyötahojen kanssa ohjaa opiskelijaa rakentamaan kanssakäymiseen. Objektiivinen kokonaisnäkemys itsestään kasvattaa opiskelijaa myös kokemaan itsensä osana yhteisöä ja laajempaa kokonaisuutta. Opiskelija tutustuu harjoitteluun liittyviin mielikuviin, mielipiteisiin ja eri asiantuntijamateriaaleihin. Harjoitellaan yhdessä oppilaan kanssa monilukutaitoa ja vahvistetaan omakohtaista näkemystä itsestään.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Kurssi arvioidaan suoritusmerkintänä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson ajatuksena on tarjota mahdollisuus toteuttaa itseään oman henkilökohtaisen liikuntasuunnitelman avulla. Kohderyhmänä ovat aktiiviurheilijat, liikunnanharrastajat sekä liikunnallisia tavoitteita asettavat opiskelijat. Tavoitteena voi olla mikä tahansa liikunnallinen tavoite. Opiskelijan kanssa laaditaan yhdessä toimintamalli ja keinot, miten tavoitteeseen pyritään pääsemään. Opintojakson aikana pidetään vähintään alku-, väli-, ja loppupalaveri, jonka aikana keskustellaan opiskelijan etenemisestä ja pohditaan keinoja tarvittaessa uudelleen.

Pallopelit liikuntamuotona, 2 op (LI10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii eri palloilulajien tekniikkaa ja taktiikkaa
- Opiskelija kehittyy edelleen palloilijana (ryhmätoiminta ja peliajatus)
- Opiskelija tutustuu ympäristön palloilumahdollisuuksiin (paikat, seurat)
- Palloiluharrastukseen innostaminen tai -harrastuksen ylläpitäminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla käydään läpi palloilulajeja, pallopelien kulttuuria ja niiden periaatteita mahdollisimman monipuolisesti opiskelijoiden toiveiden mukaan.
- Opiskelijat osallistetaan sisältöjen toteuttamiseen
- Tutustutaan erikoisempiin ja harvinaisempiin pallopeleihin
- Pelataan eri kulttuurien kansallispelejä
- Vierailaan jonkin palloilulajin ottelussa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Joukkuepelaaminen sekä pallopelit ovat luonteeltaan vahvan yhteisöllisiä ja edellyttävät selkeää ja monipuolista viestintää. Menestyksekkäästi joukkueessa toimiminen edellyttää hyvää itsetuntemusta, tunnesäätelyä sekä omien vahvuuksien ja heikkouksien tunnistamista. Opintojaksolla kiinnitetään huomiota liikuntamuotojen tekniikan ja taktiikan lisäksi joukkuedynamiikan merkitykseen joukkuelajeissa. Opiskelijoita rohkaistaan arvioimaan omaa osuuttaan joukkueessa sekä miten sitä voisi kehittää.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkintänä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson pääpainopiste on vuorovuosina sisällöltään joko *”sisäpalloilu- ja mailapelit”* (parillinen lukuvuosi, esim. 2020-2021) tai *”ulkopalloilu ja jääpelit”* (pariton lukuvuosi). Opettaja tarkentaa yhdessä opiskelijaryhmän kanssa opintojakson sisällön.

Tavoitteet

- Opiskelija oppii eri palloilulajien tekniikkaa ja taktiikkaa
- Opiskelija kehittyi edelleen palloilijana (ryhmätoiminta ja peliajatus)
- Opiskelija tutustuu ympäristön palloilumahdollisuuksiin (paikat, seurat)
- Palloiluharrastukseen innostaminen tai -harrastuksen ylläpitäminen.

Sisällöt

- Opintojaksolla käydään läpi palloilulajeja, pallopelien kulttuuria ja niiden periaatteita mahdollisimman monipuolisesti opiskelijoiden toiveiden mukaan.
- Opiskelijat osallistetaan sisältöjen toteuttamiseen
- Tutustutaan erikoisempiin ja harvinaisempiin pallopeleihin
- Pelataan eri kulttuurien kansallispelejä
- Vierailaan jonkin palloilulajin ottelussa.

Kokonaisvaltaista hyvinvointia, 2 op (LI11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Löytää opiskelijalle sopivia, omaa hyvinvointia ja jaksamista tukevia keinoja.

- Tutustua hyvinvointiliikunnan mahdollisuuksiin.
- Perehtyä opiskelijan henkilökohtaiseen hyvinvointiin ja pohtia, miten siihen voi itse vaikuttaa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Fyysisen hyvinvoinnin osa-alueet ja niiden kehittäminen.
- Psyykkisen hyvinvoinnin osa-alueet ja niiden kehittäminen.
- Opiskelijan elämänrytmin kartoitus.
- Opiskelijan elämäntapojen kartoitus.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla kiinnitetään huomiota liikunnallisesti vireään elämäntavan merkitykseen kokonaisvaltaisessa hyvinvoinnissa. Opiskelijoille korostetaan henkilökohtaisten valintojen vaikutusta mieleen, kehoon ja yhteisöllisyyteen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa keskitytään opiskelijan omaan hyvinvointiin kokonaisuutena. Yhdessä asiantuntijoiden ja opiskelijoiden kanssa pohditaan, miten jokainen voi siihen myös itse vaikuttaa. Kurssilla tehdään hyvinvointiliikuntaan liittyviä harjoituksia ja konkreettisia mm. stressinhallintaan liittyviä harjoituksia, joiden avulla opiskelija voi lisätä omaa hyvinvointiaan myös kurssin jälkeen.

Opintojakson aikana tutustutaan ajankohdasta riippuen mm. seuraaviin hyvinvointiliikuntamuotoihin:

- Kiireetöntä ulkoliikuntaa
- Tutustutaan metsäympäristön ja veden läheisyyden merkitykseen rentouttavana elementtinä
- Kohdataan ja ulkoilutetaan mahdollisuuksien mukaan opiskelijoiden eläimiä
- Toteutetaan ryhmäliikuntaharjoituksia
- Stressinhallintaharjoituksia
- Niska-hartia -vetreytystä ja harjoittelua
- Rentoutumisharjoitteita
- Pilates -tyyppisiä harjoitteita
- Pallohieronta, päähieronta jne.

Lisäksi tutustutaan mm. seuraaviin, hyvinvointia tukeviin sisältöihin:

- Suunnitellaan, laaditaan ja nautitaan käytännössä terveellisiä välipaloja
- Kartoitetaan ja seurataan opiskelijoiden vuorokausirytmää
- Ylläpidetään ravintopäiväkirjaa

Opintojaksolla totutetaan mahdollisuuksien mukaan myös ulkopuolisten asiantuntijoiden luentoja ja käytännön harjoituksia.

Kaksi liikuntalajia, 1 op (LI7p)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kehittyä liikuntalajien perustaidoissa
- Opiskelija oppii lisää liikuntalajien erikoistaitoja ja osaa käyttää niitä tarkoituksenmukaisesti
- Opiskelija ymmärtää liikuntalajien taktisia kuvioita ja osaa hyödyntää niitä käytännössä
- Opiskelija kehittää pelikäsitystään liikuntalajeissa (pallopelit)
- Opiskelija oppii joitakin erityisharjoitteita kyseisistä lajeista

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Lajitaidot
- Lajitiedot
- Pelitaktiikka
- Harjoitusmuodot
- Lajien kilpailuun/peliin tutustuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla perehdytään osalle opiskelijoista tuntemattomampaan liikuntamuotoon. Yhteisöllisten menetelmien avulla pyritään saavuttamaan paineeton ja kehittymiselle avoin ilmapiiri, jossa muut opiskelijat ovat aktiivisesti mukana.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Yhden opintopisteen jakso, jossa keskitytään **kahteen** kulloinkin vuorossa olevaan liikuntalajiin. Käydään läpi lajin perustaidot ja pyritään syventämään oppilaiden tietoja, taitoja ja pelinäkemyksiä. Lisäksi käydään seuraamassa vuorossa olevan lajin sarjapeli/kilpailu.

Opintojaksolla toteuttamisvuorossa olevat liikuntalajit löytyvät taulukosta, joka löytyy kurssiselosteista sekä Raision lukion internet -sivuilta. Lisätietoa liikunnanopettajalta.

Lajivaihtoehdot:

sulkapallo, lentopallo, salibandy, yleisurheilu, jalkapallo, tennis, pesäpallo, käsipallo, koripallo, suunnistus, golf/frisbeegolf

Tavoitteet:

- Opiskelija kehittyä liikuntalajien perustaidoissa
- Opiskelija oppii lisää liikuntalajien erikoistaitoja ja osaa käyttää niitä tarkoituksenmukaisesti
- Opiskelija ymmärtää liikuntalajien taktisia kuvioita ja osaa hyödyntää niitä käytännössä

- Opiskelija kehittää pelikäsitystään liikuntalajeissa (pallopelit)
- Opiskelija oppii joitakin erityisharjoitteita kyseisistä lajeista

Keskeiset sisällöt:

- Lajitaidot
- Lajitiedot
- Pelitaktiikka
- Harjoitusmuodot
- Lajien kilpailuun/peliin tutustuminen

AJANKOHTA	LAJI
LV.2020-2021: 1. JAKSO	SULKAPALLO
	LENTOPALLO
LV.2021-2022: 1. JAKSO	SALIBANDY
	YLEISURHEILU - 7-OTTELU :)
LV.2021-2022: 5. JAKSO	JALKAPALLO
	TENNIS
LV.2022-2023: 1. JAKSO	PE SÄPALLO
	KÄ SIPALLO
LV.2022-2023: 5. JAKSO	KORIPALLO
	SUUNNISTUS
LV.2023-2024: 1. JAKSO	GOLF/FRISBEEGOLF
	SULKAPALLO
LV.2023-2024: 5. JAKSO	LENTOPALLO
	SALIBANDY
LV.2024-2025: 1. JAKSO	YLEISURHEILU - 7-OTTELU :)
	JALKAPALLO
LV.2024-2025: 5. JAKSO	TENNIS
	PE SÄPALLO
LV.2025-2026: 1. JAKSO	KÄ SIPALLO
	KORIPALLO
LV.2025-2026: 5. JAKSO	SUUNNISTUS
	GOLF/FRISBEEGOLF
LV.2026-2027: 1. JAKSO	SULKAPALLO
	LENTOPALLO
LV.2026-2027: 5. JAKSO	SALIBANDY
	YLEISURHEILU - 7-OTTELU :)

Kaksi liikuntalajia -opintojakson sisältölajit

Lukiolainen liikunnanohjaajana, 2 op (LIOH1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Antaa opiskelijalle mahdollisuuksia ja valmiuksia toimia kunnan/yksityisten toimijoiden alaisuudessa liikunnanohjaustehtävissä ja liikuntatilojen hoitajana tai vastaavana.
- Perehdyttää opiskelija liikuntayrittäjyyden perusteisiin
- Tutustua Raision alueen liikunta-alan yrityksiin ja Raision kaupungin liikuntatoimeen.
- Tukea opiskelijan halua ja motivaatiota toimia lasten, nuorten ja/tai liikunnan parissa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelijat perehtyvät liikunnanohjauksen perusteisiin teorian ja käytännön harjoitusten avulla.
- Opiskelijat harjoittelevat useiden liikuntamuotojen ohjausta, erilaisille kohderyhmille.
- Opiskelijat toimivat yhteistyössä Raision kaupungin ja liikunta-alan yritysten kanssa.
- Opiskelija ylläpitää henkilökohtaista "osaamisportfoliotaan" opintojakson ajan.
- Harjoitellaan ja toteutetaan työnhakua yhdessä opiskelijoiden kanssa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija ottaa vastuuta omasta toiminnastaan. Ohjataan opiskelijaa ymmärtämään liikuntaharrastamisen rakenteita ja kokonaisuutta. Opiskelija toimii aktiivisesti erilaisissa ryhmissä ja kokoonpanoissa, ottaen huomioon yksilöiden eri lähtökohdat.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan kykyyn kehittää omaa toimintaansa, vastuulliseen ja yhteisölliseen lähestymistapaan sekä toimintaan käytännön ohjaustuntien aikana. Lisäksi arvioidaan opiskelijan laatima "osaamisportfolio".

Opintojakso arvioidaan numeroarvioinnilla.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojaksolle otetaan mukaan maksimissaan 20 opiskelijaa. Opiskelijoita karsitaan tarvittaessa 1-kurssilaisista lähtien.
- Opintojakson saa suorittaa yhden kerran lukioaikana.
- Opintojakson aikana suoritetaan LiikU:n "Liikunnanohjauksen Perusteet", sekä observoidaan että ohjataan käytännössä eri tyyppisiä liikunnanohjausryhmiä. Palautekeskustelut ja raportointi ovat kiinteä osa opintojaksoa.
- Sisältöjä suunnitellaan pienryhmissä, pareittain sekä yksilönä opettajan ohjauksessa.
- Opintojakson loppupuolella pyritään aktiiviseen työhönohjaukseen ja "erikoistumiseen". Tavoitteena työllistää opiskelija tulevaisuudessa.
- Opintojaksolle laaditaan näkyvyys-, markkinointi- ja somesuunnitelma. Toteutetaan julkaisuja opintojakson edetessä.
- Opiskelijat toteuttavat itsestään markkinointiportfolion, josta selviää työnantajan kannalta olennaisia elementtejä.

8.13. Matematiikka (MA)

Oppiaine ja tehtävä

Matematiikan opiskelu antaa opiskelijalle valmiudet ymmärtää, soveltaa ja tuottaa sekä arvioida matemaattisesti esitettyä tietoa. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään matematiikan merkityksen aikamme kulttuurissa ja huomaamaan sen välttämättömyyden eri aloilla kuten tekniikassa, lääke-, talous-, yhteiskunta- ja luonnontieteissä sekä taiteissa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on perehdyttää opiskelija matematiikan peruskäsitteisiin, perusideoihin ja rakenteisiin sekä ohjata käyttämään puhuttua, kirjoitettua ja muutoin ilmaistua matemaattista. Opetus kehittää laskemisen, luovan ajattelun sekä ilmiöiden mallintamisen, ennustamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Matematiikan opiskelussa opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa sekä ongelmanratkaisussa. Hän myös oppii arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Laaja-alainen osaaminen

Opetuksessa tutkitaan arkielämän ja matematiikan välisiä yhteyksiä sekä hyödynnetään mahdollisuuksia vahvistaa opiskelijan kiinnostusta, itsetuntoa ja tiedonhankintaprosesseja sekä kannustaa opiskelijaa kokeiluihin ja sinnikkääseen työskentelyyn. Matematiikassa opittavia taitoja sovelletaan omien tavoitteiden asettamisessa ja päätöksenteossa sekä pohditaan, kuinka matematiikan taitoja voidaan hyödyntää kestävässä kehityksessä ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa. Näin vahvistetaan opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista, eettistä ja ympäristöosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**.

Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista, joita voidaan ratkoa matematiikan avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Tällä vahvistetaan mm. **vuorovaikutusosaamista**. Opetustavat valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä.

Matematiikan opiskelu tukee **globaali- ja kulttuuriosaamisen** sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** laaja-alaisia tavoitteita. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan merkitys erilaisissa kulttuureissa ja historian kehityksessä sekä sen luonne universaalina kielenä. Opiskelija oppii hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin sekä matematiikassa että muissa oppiaineissa. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Tavoitteet

Matematiikan opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- saa myönteisiä oppimiskokemuksia, tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa
- ymmärtää matematiikan sekä ainutlaatuisena itsenäisenä tieteenalana että käyttökelpoisena välineenä, kun mallinnetaan, hallitaan tai ennustetaan yhteiskunnan, talouden tai luonnon ilmiöitä
- rakentaa matemaattista pohjaa jatko-opinnoilleen

- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla ja tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta, laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä
- kykenee seuraamaan matemaattista esitystä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, perustelemaan väitteitä ja arvioimaan eri muodoissa tarjottua informaatiota
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- rohkaistuu myös kokeilemaan ja tutkivaan toimintaan, ongelmien ratkaisujen keksimiseen ja selkeään esittämiseen
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, ohjelmistoja ja tietolähteitä sekä ymmärtää ettei ohjelmiston tuottama tulos yksinään riitä osoittamaan, todistamaan tai perustelemaan väitettä.

Osaamisen arviointi

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Sillä autetaan opiskelijaa kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan häntä käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien valintaan, matemaattisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perustelemiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Oppimäärän vaihtaminen

Kun matematiikan oppimäärää vaihdetaan pitkästä lyhyeen, suoritettuja opintoja luetaan hyväksi seuraavalla tavalla:

Pitkän oppimäärän moduuli	Lyhyen oppimäärän moduuli
MAA2	MAB2
MAA3	MAB3
MAA6	MAB8
MAA8	MAB5
MAA9	MAB7

Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytyt suoritettut opinnot tai vaihdon yhteydessä moduuleista yli jääviä opintopisteitä vastaavat hyväksytysti suoritettut osaopinnot voivat olla lyhyen oppimäärän muita valinnaisia tai temaattisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelijan siirtyessä pitkästä oppimäärästä lyhyeen oppimäärään tulee opiskelijalle hänen niin halutessa järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi.

Kun opiskelija siirtyy lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään, häneltä voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Vaihdon yhteydessä moduuleista puuttumaan jäävät opintopisteet tulee suorittaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän moduuleja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset moduulit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän muiksi valinnaisiksi tai temaattisiksi opinnoiksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

8.13.1. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA)

Opintojaksot

Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden avulla, tuntee polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä sekä tietää polynomifunktion nollakohtien ja polynomin tekijöiden välisen yhteyden
- osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä
- osaa käyttää ohjelmistoja matemaattisessa mallintamisessa, polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden tutkimisessa sekä polynomi-, rationaali- ja juuriyhtälöiden ja polynomiepäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 1

- polynomifunktio ja -yhtälö sekä polynomiepäyhtälö
- 2. asteen yhtälön ratkaisukaava
- polynomien tulo ja binomikaavat (summan neliö, summan ja erotuksen tulo)
- polynomien tekijät
- potenssifunktio ja potenssiyhtälö (eksponenttina positiivinen kokonaisluku)
- rationaalifunktiot ja -yhtälöt
- juurifunktiot ja -yhtälöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittyi hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa ja ongelmanratkaisussa sekä arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu käyttämään ohjelmistoja järkevästi ja valitsemaan tilanteeseen parhaiten sopivan välineen (mm. taulukkolaskenta, symbolinen laskenta, geometrian ohjelmat).

Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Kurssin numeroarviointi perustuu loppukokeeseen ja opiskelijan antamaan jatkuvaan näyttöön. Tässä huomioidaan matematiikan käsitteiden käyttö, työskentelytavat, matemaattisen tekstin tuottamisen taito ja matemaattisten ohjelmistojen monipuolinen ja tarkoituksenmukainen käyttö.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson arvosana muodostuu:

- Opintojakson päätteeksi pidettävän loppukokeen arvosanasta.
- Opintojakson arvosanaan voi korottavasti vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät tai opiskelijatyöt.

Oppitunneilla itsearviointia voidaan toteuttaa erilaisten testien avulla.

Oppimista tukevaa palautetta annetaan oppitunneilla, minkä avulla opiskelijalla on mahdollisuus kehittää opiskeluaan ja työskentelyään.

Laaja-alaisen osaaminen arvioidaan annettujen tehtävien ja opintojakson kokeen tehtävien sisältöjen kautta.

Geometria, 2 op (MAA3)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAA3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa ja muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa
- osaa soveltaa yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa
- harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa sisältäviä lauseita
- osaa käyttää ohjelmistoja tutkiessaan kuvioita ja kappaleita sekä niihin liittyvää geometriaa.

Keskeiset sisällöt

Geometria

- kuvioden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus
- sini- ja kosinilause
- monikulmioihin liittyvien pituuksien, kulmien ja pinta-alojen laskeminen
- ympyrän ja sen osien ja siihen liittyvien suorien geometriaa
- suoraan lieriöön ja suoraan kartioon sekä palloon liittyvien pituuksien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa ja ongelmanratkaisussa sekä arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu käyttämään ohjelmistoja järkevästi ja valitsemaan tilanteeseen parhaiten sopivan välineen (mm. taulukkolaskenta, symbolinen laskenta, geometrian ohjelmat).

Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson tehtävissä tutustutaan geometrian historiallisten käyttötarkoitusten samankaltaisuuksiin globaalisti ja erilaisiin geometriaan liittyviin innovaatioihin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvosana muodostuu:

- Opintojakson päätteeksi pidettävän loppukokeen arvosanasta.
- Opintojakson arvosanaan voi korottavasti vaikuttaa opintojakson aikana tehty tehtävät tai opiskelijatyöt.

Oppitunneilla itsearviointia voidaan toteuttaa erilaisten testien avulla.

Oppimista tukevaa palautetta annetaan oppitunneilla, minkä avulla opiskelijalla on mahdollisuus kehittää opiskeluaan ja työskentelyään.

Laaja-alaisen osaaminen arvioidaan annettujen tehtävien ja opintojakson kokeen tehtävien sisältöjen kautta.

Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4)

Opintojakson moduulit

- Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4), Pakollinen

Tavoitteet

Analyttinen geometria ja vektorit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrinen ja algebrallisten käsitteiden välille
- ymmärtää yhtälön geometrisen merkityksen
- osaa ratkaista muotoa $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$ olevia itseisarvoyhtälöitä
- ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin
- osaa tutkia kaksiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla
- osaa ratkaista tasogeometrian ongelmia vektoreiden avulla
- osaa käyttää ohjelmistoja käyrien ja vektoreiden tutkimisessa sekä niihin liittyvissä sovelluksissa.

Keskeiset sisällöt

Analyttinen geometria ja vektorit

- käyrän yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälö
- yhtälöryhmä
- suorien yhdensuuntaisuus ja kohtisuoruus
- itseisarvoyhtälö
- pisteen etäisyys suorasta
- vektoreiden perusominaisuudet
- tason vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku sekä tason vektorin kertominen luvulla
- tason vektoreiden pistetulo, tason vektoreiden välinen kulma

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittyä hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa ja ongelmanratkaisussa sekä arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu käyttämään ohjelmistoja järkevästi ja valitsemaan tilanteeseen parhaiten sopivan välineen (mm. taulukkolaskenta, symbolinen laskenta, geometrian ohjelmat).

Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemissa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvosana muodostuu:

- Opintojakson päätteeksi pidettävän loppukokeen arvosanasta.
- Opintojakson arvosanaan voi korottavasti vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät tai opiskelijatyöt.

Oppitunneilla itsearviointia voidaan toteuttaa erilaisten testien avulla.

Oppimista tukevaa palautetta annetaan oppitunneilla, minkä avulla opiskelijalla on mahdollisuus kehittää opiskeluaan ja työskentelyään.

Laaja-alaisen osaaminen arvioidaan annettujen tehtävien ja opintojakson kokeen tehtävien sisältöjen kautta.

Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden avulla
- tutkii sini- ja kosinifunktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla
- osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$
- osaa soveltaa sini- ja kosinifunktioiden yhteyttä $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$
- tuntee eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä
- osaa käyttää ohjelmistoja funktioiden tutkimisessa, yhtälöiden ratkaisemisessa ja sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 2

- suunnattu kulma ja radiaani
- yksikköympyrä
- sini- ja kosinifunktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen
- sini- ja kosiniyhtälöiden ratkaiseminen
- murtopotenssi ja sen yhteys juureen
- eksponenttifunktiot ja -yhtälöt
- logaritmi ja logaritmin laskusäännöt
- logaritmifunktiot ja -yhtälöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa ja ongelmanratkaisussa sekä arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu käyttämään ohjelmistoja järkevästi ja valitsemaan tilanteeseen parhaiten sopivan välineen (mm. taulukkolaskenta, symbolinen laskenta, geometrian ohjelmat).

Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija oppii, että matematiikan avulla voidaan arvioida ja ratkaista globaaleja, esimerkiksi ympäristönsuojeluun tai ilmastomuutokseen liittyviä ongelmia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvosana muodostuu:

- Opintojakson päätteeksi pidettävän loppukokeen arvosanasta.
- Opintojakson arvosanaan voi korottavasti vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät tai opiskelijatyöt.

Oppitunneilla itsearviointia voidaan toteuttaa erilaisten testien avulla.

Oppimista tukevaa palautetta annetaan oppitunneilla, minkä avulla opiskelijalla on mahdollisuus kehittää opiskeluaan ja työskentelyään.

Laaja-alaisen osaaminen arvioidaan annettujen tehtävien ja opintojakson kokeen tehtävien sisältöjen kautta.

Derivaatta, 3 op (MAA6)

Opintojakson moduulit

- Derivaatta, 3 op (MAA6), Pakollinen

Tavoitteet

Derivaatta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattisten mallien käyttäytymiseen derivaatan avulla
- omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta ja jatkuvuudesta
- ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena
- kykenee määrittämään yksinkertaisten funktioiden derivaatat
- osaa derivoida yhdistettyjä funktioita
- hallitsee funktioiden kulun tutkimisen derivaatan avulla ja osaa määrittää niiden ääriarvot suljetulla välillä
- osaa käyttää ohjelmistoja raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Derivaatta

- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- polynomi- ja rationaalifunktioiden sekä juurifunktion derivaatat
- sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat • funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta
- funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta
- yhdistetty funktio ja sen derivointi
- funktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa ja ongelmanratkaisussa sekä arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu käyttämään ohjelmistoja järkevästi ja valitsemaan tilanteeseen parhaiten sopivan välineen (mm. taulukkolaskenta, symbolinen laskenta, geometrian ohjelmat).

Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvosana muodostuu:

- Opintojakson päätteeksi pidettävän loppukokeen arvosanasta.
- Opintojakson arvosanaan voi korottavasti vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät tai opiskelijatyöt.

Oppitunneilla itsearviointia voidaan toteuttaa erilaisten testien avulla.

Oppimista tukevaa palautetta annetaan oppitunneilla, minkä avulla opiskelijalla on mahdollisuus kehittää opiskeluaan ja työskentelyään.

Laaja-alaisen osaaminen arvioidaan annettujen tehtävien ja opintojakson kokeen tehtävien sisältöjen kautta.

Integraalilaskenta, 2 op (MAA7)

Opintojakson moduulit

- Integraalilaskenta, 2 op (MAA7), Pakollinen

Tavoitteet

Integraalilaskenta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään yksinkertaisten funktioiden integraalifunktioita*
- *ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan sekä tutustuu numeeriseen menetelmään määrätyn integraalin määrittämisessä*
- *osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla*
- *perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa, integraalifunktion määrittämisessä, määrätyn integraalin laskemisessa sovellusten yhteydessä sekä numeerisessa integroinnissa.*

Keskeiset sisällöt

Integraalilaskenta

- *integraalifunktio ja tärkeimpien alkeisfunktioiden integrointi*
- *määrätty integraali*
- *suorakaidesääntö*
- *pinta-alan ja tilavuuden laskeminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa ja ongelmanratkaisussa sekä arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu käyttämään ohjelmistoja järkevästi ja valitsemaan tilanteeseen parhaiten sopivan välineen (mm. taulukkolaskenta, symbolinen laskenta, geometrian ohjelmat).

Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemissa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvosana muodostuu:

- Opintojakson päätteeksi pidettävän loppukokeen arvosanasta.
- Opintojakson arvosanaan voi korottavasti vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät tai opiskelijatyöt.

Oppitunneilla itsearviointia voidaan toteuttaa erilaisten testien avulla.

Oppimista tukevaa palautetta annetaan oppitunneilla, minkä avulla opiskelijalla on mahdollisuus kehittää opiskeluaan ja työskentelyään.

Laaja-alaisen osaaminen arvioidaan annettujen tehtävien ja opintojakson kokeen tehtävien sisältöjen kautta.

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnollistaa diskreettiä tilastollista jakaumaa sekä määrittää ja tulkita jakauman tunnuslukuja
- osaa havainnollistaa kahden muuttujan yhteisjakaumaa sekä määrittää korrelaatiokertoimen ja regressiokäyrän
- perehtyy kombinatorisiin menetelmiin
- perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja laskusääntöihin
- ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja tulkitsemaan sitä
- osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä tilastollisen tiedon esittämisessä
- osaa hyödyntää ohjelmistoja jakaumien havainnollistamisessa, tunnuslukujen määrittämisessä sekä todennäköisyyksien laskemisessa.

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

- keskiluvut ja keskihajonta
- korrelaatio ja lineaarinen regressio
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- permutaatiot ja kombinaatiot

- *todennäköisyyden laskusäännöt*
- *binomijakauma*
- *diskreetti todennäköisyysjakauma*
- *diskreetin jakauman odotusarvo*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa ja ongelmanratkaisussa sekä arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu käyttämään ohjelmistoja järkevästi ja valitsemaan tilanteeseen parhaiten sopivan välineen (mm. taulukkolaskenta, symbolinen laskenta, geometrian ohjelmat).

Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opiskelija oppii lukemaan tilastoja ja ymmärtämään niiden laatimisen ja tilastollisten johtopäätösten periaatteita.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvosana muodostuu:

- Opintojakson päätteeksi pidettävän loppukokeen arvosanasta.
- Opintojakson arvosanaan voi korottavasti vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät tai opiskelijatyöt.

Oppitunneilla itsearviointia voidaan toteuttaa erilaisten testien avulla.

Oppimista tukevaa palautetta annetaan oppitunneilla, minkä avulla opiskelijalla on mahdollisuus kehittää opiskeluaan ja työskentelyään.

Laaja-alaisen osaaminen arvioidaan annettujen tehtävien ja opintojakson kokeen tehtävien sisältöjen kautta.

Talousmatematiikka, 1 op (MAA9)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikka, 1 op (MAA9), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan
- soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa
- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikka

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittyi hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa ja ongelmanratkaisussa sekä arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu käyttämään ohjelmistoja järkevästi ja valitsemaan tilanteeseen parhaiten sopivan välineen (mm. taulukkolaskenta, symbolinen laskenta, geometrian ohjelmat).

Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija saa taitoja omaan taloudenhallintaansa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvosana muodostuu:

- Opintojakson päätteeksi pidettävän loppukokeen arvosanasta.
- Opintojakson arvosanaan voi korottavasti vaikuttaa opintojakson aikana tehty tehtävät tai opiskelijatyöt.

Oppitunneilla itsearviointia voidaan toteuttaa erilaisten testien avulla.

Oppimista tukevaa palautetta annetaan oppitunneilla, minkä avulla opiskelijalla on mahdollisuus kehittää opiskeluaan ja työskentelyään.

Laaja-alaisen osaaminen arvioidaan annettujen tehtävien ja opintojakson kokeen tehtävien sisältöjen kautta.

3D-geometria, 2 op (MAA10)

Opintojakson moduulit

- 3D-geometria, 2 op (MAA10), Valinnainen

Tavoitteet

3D-geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää vektorilaskennan tuntemustaan ja oppii käyttämään vektoreita kolmiulotteisessa avaruudessa
- oppii tutkimaan xyz-koordinaatiston pisteitä, suoria ja tasoja vektoreiden avulla
- vahvistaa avaruusgeometrian osaamistaan ääriarvosovellusten yhteydessä
- tutustuu kahden muuttujan funktioon
- osaa käyttää ohjelmistoja vektoreiden, suorien, tasojen ja pintojen havainnollistamisessa sekä vektorilaskennassa.

Keskeiset sisällöt

3D-geometria

- vektoriesitys kolmiulotteisessa koordinaatistossa
- piste- ja ristitulo
- piste, suora ja taso avaruudessa
- kulma avaruudessa
- yhden muuttujan differentiaali- ja integraalilaskennan sovelluksia avaruusgeometriassa
- kahden muuttujan funktio ja pinta avaruudessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittyi hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa ja ongelmanratkaisussa sekä arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu käyttämään ohjelmistoja järkevästi ja valitsemaan tilanteeseen parhaiten sopivan välineen (mm. taulukkolaskenta, symbolinen laskenta, geometrian ohjelmat).

Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvosana muodostuu:

- Opintojakson päätteeksi pidettävän loppukokeen arvosanasta.
- Opintojakson arvosanaan voi korottavasti vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät tai opiskelijatyöt.

Oppitunneilla itsearviointia voidaan toteuttaa erilaisten testien avulla.

Oppimista tukevaa palautetta annetaan oppitunneilla, minkä avulla opiskelijalla on mahdollisuus kehittää opiskeluaan ja työskentelyään.

Laaja-alaisen osaaminen arvioidaan annettujen tehtävien ja opintojakson kokeen tehtävien sisältöjen kautta.

Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11)

Opintojakson moduulit

- Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11), Valinnainen

Tavoitteet

Algoritmit ja lukuteoria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää, mikä on algoritmi, sekä oppii tutkimaan, kuinka algoritmit toimivat
- oppii ohjelmoimaan yksinkertaisia algoritmeja
- perehtyy logiikan käsitteisiin
- hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin
- osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta

Keskeiset sisällöt

Algoritmit ja lukuteoria

- algoritmisen ajattelun peruskäsitteet: peräkkäisyys, valinta ja toisto
- vuokaavio
- yksinkertaisten algoritmien, lajittelualgoritmien tai yhtälön numeerisen ratkaisuun liittyvän algoritmin ohjelmointi
- konnektiivit ja totuusarvot
- kokonaislukujen jaollisuus, jakoyhtälö ja kongruenssi
- Eukleideen algoritmi
- aritmetiikan peruslause

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittyä hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa ja ongelmanratkaisussa sekä arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu käyttämään ohjelmistoja järkevästi ja valitsemaan tilanteeseen parhaiten sopivan välineen (mm. taulukkolaskenta, symbolinen laskenta, geometrian ohjelmat).

Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvosana muodostuu:

- Opintojakson päätteeksi pidettävän loppukokeen arvosanasta.
- Opintojakson arvosanaan voi korottavasti vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät tai opiskelijatyöt.

Oppitunneilla itsearviointia voidaan toteuttaa erilaisten testien avulla.

Oppimista tukevaa palautetta annetaan oppitunneilla, minkä avulla opiskelijalla on mahdollisuus kehittää opiskeluaan ja työskentelyään.

Laaja-alaisen osaaminen arvioidaan annettujen tehtävien ja opintojakson kokeen tehtävien sisältöjen kautta.

Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12)

Opintojakson moduulit

- Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12), Valinnainen

Tavoitteet

Analyysi ja jatkuva jakauma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään analyysin peruskäsitteistä
- osaa muodostaa ja tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita
- täydentää integraalilaskennan taitojaan
- perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja epäoleellisten integraalien laskemisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Analyysi ja jatkuva jakauma

- paloittain määritelty funktio
- funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen
- jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia
- käänteisfunktio
- funktioiden raja-arvot äärettömyydessä
- epäoleelliset integraalit
- jatkuvat jakaumat, normaalijakauma ja normittaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa ja ongelmanratkaisussa sekä arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu käyttämään ohjelmistoja järkevästi ja valitsemaan tilanteeseen parhaiten sopivan välineen (mm. taulukkolaskenta, symbolinen laskenta, geometrian ohjelmat).

Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvosana muodostuu:

- Opintojakson päätteeksi pidettävän loppukokeen arvosanasta.
- Opintojakson arvosanaan voi korottavasti vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät tai opiskelijatyöt.

Oppitunneilla itsearviointia voidaan toteuttaa erilaisten testien avulla.

Oppimista tukevaa palautetta annetaan oppitunneilla, minkä avulla opiskelijalla on mahdollisuus kehittää opiskeluaan ja työskentelyään.

Laaja-alaisen osaaminen arvioidaan annettujen tehtävien ja opintojakson kokeen tehtävien sisältöjen kautta.

YO-matematiikan kertaus, 2 op (MAA13)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kurssilla kerrataan pakollisten ja syventävien kurssien sisältöjä sekä lasketaan vanhoja ylioppilastehtäviä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Kurssin suorittamiseen kuuluu preliminäärikokeen tekeminen. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S/H.

YO-matematiikan täydennys, 2 op (MAA14)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Käsitellään eri aihealueita opiskelijoiden toivomusten mukaisesti.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S/H.

8.13.2. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB)

Opintojaksot

Tukikurssi, 1 op (MAB0)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Saavuttaa riittävät tiedot ja taidot lyhyen matematiikan opiskelemista varten.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Peruslaskutoimitukset ja murtoluvut
- Lausekkeet ja yhtälöt
- Potenssi ja neliöjuuri
- Prosentti

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2)

Opintojakson moduulit

- Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2), Pakollinen

Tavoitteet

Lausekkeet ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu käyttämään matematiikkaa ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä*
- *oppii muodostaa lausekkeita ja yhtälöitä annettuihin ongelmiin sekä ratkaisemaan yhtälöitä ja tulkitsemaan saatua ratkaisua*
- *osaa soveltaa lukujonoja ja niistä muodostettuja summia matemaattisten ongelmien ratkaisussa*
- *osaa käyttää ohjelmistoja polynomifunktion tutkimisessa, polynomi yhtälöihin ja polynomifunktioihin liittyvien sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Lausekkeet ja yhtälöt

- *ongelmien muotoileminen yhtälöiksi*
- *yhtälöiden ratkaiseminen*
- *ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen*
- *toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen*
- *aritmeettinen lukujono ja summa*
- *geometrinen lukujono ja summa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa ja ongelmanratkaisussa sekä arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu käyttämään ohjelmistoja järkevästi ja valitsemaan tilanteeseen parhaiten sopivan välineen (mm. taulukkolaskenta, symbolinen laskenta, geometrian ohjelmat).

Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvosana muodostuu:

- Opintojakson päätteeksi pidettävän loppukokeen arvosanasta.
- Opintojakson arvosanaan voi korottavasti vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät tai opiskelijatyöt.

Oppitunneilla itsearviointia voidaan toteuttaa erilaisten testien avulla.

Oppimista tukevaa palautetta annetaan oppitunneilla, minkä avulla opiskelijalla on mahdollisuus kehittää opiskeluaan ja työskentelyään.

Laaja-alaisen osaaminen arvioidaan annettujen tehtävien ja opintojakson kokeen tehtävien sisältöjen kautta.

Geometria, 2 op (MAB3)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAB3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista*
- *vahvistaa tasokuvioden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan*
- *osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen*
- *osaa käyttää ohjelmistoja kuvioden ja kappaleiden tutkimisessa sekä geometriaan liittyvien sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Geometria

- *kuvioden yhdenmuotoisuus*

- suorakulmaisen kolmion trigonometria
- Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause
- kuvioden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen
- geometrian menetelmien käyttö tasokoordinaatistossa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa ja ongelmanratkaisussa sekä arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu käyttämään ohjelmistoja järkevästi ja valitsemaan tilanteeseen parhaiten sopivan välineen (mm. taulukkolaskenta, symbolinen laskenta, geometrian ohjelmat).

Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson tehtävissä tutustutaan geometrian historiallisten käyttötarkoitusten samankaltaisuuksiin globaalisti ja erilaisiin geometriaan liittyviin innovaatioihin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvosana muodostuu:

- Opintojakson päätteeksi pidettävän loppukokeen arvosanasta.
- Opintojakson arvosanaan voi korottavasti vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät tai opiskelijatyöt.

Oppitunneilla itsearviointia voidaan toteuttaa erilaisten testien avulla.

Oppimista tukevaa palautetta annetaan oppitunneilla, minkä avulla opiskelijalla on mahdollisuus kehittää opiskeluaan ja työskentelyään.

Laaja-alaisen osaaminen arvioidaan annettujen tehtävien ja opintojakson kokeen tehtävien sisältöjen kautta.

Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4)

Opintojakson moduulit

- Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4), Pakollinen

Tavoitteet

Matemaattisia malleja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *näkee reaali maailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla*
- *arvioi lineaarisen ja eksponentiaalisen kasvun malleja muun muassa taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla*
- *tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta*
- *osaa käyttää ohjelmistoja mallintamisessa, polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Matemaattisia malleja

- *lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen*
- *eksponenttiyhtälön ratkaiseminen*
- *ennusteet ja mallin hyvyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittyi hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa ja ongelmanratkaisussa sekä arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu käyttämään ohjelmistoja järkevästi ja valitsemaan tilanteeseen parhaiten sopivan välineen (mm. taulukkolaskenta, symbolinen laskenta, geometrian ohjelmat).

Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija oppii, että matematiikan avulla voidaan arvioida ja ratkaista globaaleja, esimerkiksi ympäristönsuojeluun tai ilmastomuutokseen liittyviä ongelmia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvosana muodostuu:

- Opintojakson päätteeksi pidettävän loppukokeen arvosanasta.
- Opintojakson arvosanaan voi korottavasti vaikuttaa opintojakson aikana tehty tehtävät tai opiskelijatyöt.

Oppitunneilla itsearviointia voidaan toteuttaa erilaisten testien avulla.

Oppimista tukevaa palautetta annetaan oppitunneilla, minkä avulla opiskelijalla on mahdollisuus kehittää opiskeluaan ja työskentelyään.

Laaja-alaisen osaaminen arvioidaan annettujen tehtävien ja opintojakson kokeen tehtävien sisältöjen kautta.

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään, havainnollistamaan ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja
- perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin ja sitä havainnollistaviin malleihin
- osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä havaintoaineiston tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

- tilastoaineiston havainnollistaminen ja tunnuslukujen määrittäminen
- regression ja korrelaation käsitteet
- havainto ja poikkeava havainto
- ennusteiden tekeminen
- todennäköisyyden käsite
- yhteen- ja kertolaskusääntö
- kombinaatiot ja tuloperiaate
- todennäköisyyslaskennan malleja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittyä hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa ja ongelmanratkaisussa sekä arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu käyttämään ohjelmistoja järkevästi ja valitsemaan tilanteeseen parhaiten sopivan välineen (mm. taulukkolaskenta, symbolinen laskenta, geometrian ohjelmat).

Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opiskelija oppii lukemaan tilastoja ja ymmärtämään niiden laatimisen ja tilastollisten johtopäätösten periaatteita.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvosana muodostuu:

- Opintojakson päätteeksi pidettävän loppukokeen arvosanasta.
- Opintojakson arvosanaan voi korottavasti vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät tai opiskelijatyöt.

Oppitunneilla itsearviointia voidaan toteuttaa erilaisten testien avulla.

Oppimista tukevaa palautetta annetaan oppitunneilla, minkä avulla opiskelijalla on mahdollisuus kehittää opiskeluaan ja työskentelyään.

Laaja-alaisen osaaminen arvioidaan annettujen tehtävien ja opintojakson kokeen tehtävien sisältöjen kautta.

Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikan alkeet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot*
- *syventää prosenttilaskennan taitojaan*
- *oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä*
- *osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikan alkeet

- *suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen*
- *indeksi*
- *korkokäsite, yksinkertainen korko*
- *verotus*
- *valuutat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittyi hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa ja ongelmanratkaisussa sekä arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu käyttämään ohjelmistoja järkevästi ja valitsemaan tilanteeseen parhaiten sopivan välineen (mm. taulukkolaskenta, symbolinen laskenta, geometrian ohjelmat).

Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija saa taitoja omaan taloudenhallintaansa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvosana muodostuu:

- Opintojakson päätteeksi pidettävän loppukokeen arvosanasta.
- Opintojakson arvosanaan voi korottavasti vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät tai opiskelijatyöt.

Oppitunneilla itsearviointia voidaan toteuttaa erilaisten testien avulla.

Oppimista tukevaa palautetta annetaan oppitunneilla, minkä avulla opiskelijalla on mahdollisuus kehittää opiskeluaan ja työskentelyään.

Laaja-alaisen osaaminen arvioidaan annettujen tehtävien ja opintojakson kokeen tehtävien sisältöjen kautta.

Talousmatematiikka, 1 op (MAB7)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikka, 1 op (MAB7), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan
- soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa
- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikka

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa ja ongelmanratkaisussa sekä arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu käyttämään ohjelmistoja järkevästi ja valitsemaan tilanteeseen parhaiten sopivan välineen (mm. taulukkolaskenta, symbolinen laskenta, geometrian ohjelmat).

Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvosana muodostuu:

- Opintojakson päätteeksi pidettävän loppukokeen arvosanasta.
- Opintojakson arvosanaan voi korottavasti vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät tai opiskelijatyöt.

Oppitunneilla itsearviointia voidaan toteuttaa erilaisten testien avulla.

Oppimista tukevaa palautetta annetaan oppitunneilla, minkä avulla opiskelijalla on mahdollisuus kehittää opiskeluaan ja työskentelyään.

Laaja-alaisen osaaminen arvioidaan annettujen tehtävien ja opintojakson kokeen tehtävien sisältöjen kautta.

Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8)

Opintojakson moduulit

- Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8), Valinnainen

Tavoitteet

Matemaattinen analyysi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin*
- *ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena*
- *osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla*
- *osaa määrittää sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktion kulun tutkimisessa sekä funktion derivaatan ja suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Matemaattinen analyysi

- *graafisia ja numeerisia menetelmiä*
- *polynomifunktion derivaatta*
- *polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen*
- *polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä*
- *funktion muutosnopeuden määrittäminen ohjelmistojen avulla*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa ja ongelmanratkaisussa sekä arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu käyttämään ohjelmistoja järkevästi ja valitsemaan tilanteeseen parhaiten sopivan välineen (mm. taulukkolaskenta, symbolinen laskenta, geometrian ohjelmat).

Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemissa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvosana muodostuu:

- Opintojakson päätteeksi pidettävän loppukokeen arvosanasta.
- Opintojakson arvosanaan voi korottavasti vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät tai opiskelijatyöt.

Oppitunneilla itsearviointia voidaan toteuttaa erilaisten testien avulla.

Oppimista tukevaa palautetta annetaan oppitunneilla, minkä avulla opiskelijalla on mahdollisuus kehittää opiskeluaan ja työskentelyään.

Laaja-alaisen osaaminen arvioidaan annettujen tehtävien ja opintojakson kokeen tehtävien sisältöjen kautta.

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9)

Opintojakson moduulit

- Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9), Valinnainen

Tavoitteet

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu normaalijakaumaan matemaattisena mallina*
- *tutustuu binomijakaumaan matemaattisena mallina*
- *vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittely- ja tutkimustaitojaan ohjelmistojen avulla*
- *tietää, kuinka lasketaan tilastollisiin jakaumiin liittyviä tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä, ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla*
- *ymmärtää luottamusvälin ja virhemarginaalin käsitteen ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla.*

Keskeiset sisällöt

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

- *normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet (odotusarvo ja keskihajonta)*
- *toistokoe*

- *binomijakauma*
- *luottamusvälin ja virhemarginaalin käsite*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa ja ongelmanratkaisussa sekä arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu käyttämään ohjelmistoja järkevästi ja valitsemaan tilanteeseen parhaiten sopivan välineen (mm. taulukkolaskenta, symbolinen laskenta, geometrian ohjelmat).

Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemissa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvosana muodostuu:

- Opintojakson päätteeksi pidettävän loppukokeen arvosanasta.
- Opintojakson arvosanaan voi korottavasti vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät tai opiskelijatyöt.

Oppitunneilla itsearviointia voidaan toteuttaa erilaisten testien avulla.

Oppimista tukevaa palautetta annetaan oppitunneilla, minkä avulla opiskelijalla on mahdollisuus kehittää opiskeluaan ja työskentelyään.

Laaaja-alaisen osaaminen arvioidaan annettujen tehtävien ja opintojakson kokeen tehtävien sisältöjen kautta.

YO-matematiikan kertauskurssi, 2 op (MAB10)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kurssilla kerrataan pakollisten ja syventävien kurssien sisältöjä sekä lasketaan vanhoja ylioppilastehtäviä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Kurssin suoritukseen kuuluu preliminäärikokeen suorittaminen. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S/H.

Talous, 4 op (MABYH)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.13.3. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY)

Opintojaksot

Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus, 2 op (MAY1)

Opintojakson moduulit

- Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1), Pakollinen

Tavoitteet

Luvut ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kertaa prosenttilaskennan periaatteet*
- *osaa käyttää verrannollisuutta ongelmanratkaisussa*
- *syventää murtolukujen laskutoimitusten osaamistaan*
- *kertaa potenssin laskusäännöt*
- *vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä*
- *ymmärtää yhtälön ja yhtälöparin ratkaisemisen periaatteet*
- *oppii käyttämään ohjelmistoja funktion kuvaajan piirtämisessä, havainnoinnissa ja yhtälöiden ratkaisemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Luvut ja yhtälöt

- *lukujoukot ja peruslaskutoimitukset*
- *luvun vastaluku, käänteisluku ja itseisarvo*
- *prosenttilaskenta*
- *potenssin laskusäännöt (eksponenttina kokonaisluku)*
- *suoraan ja kääntäen verrannollisuus*
- *funktio, kuvaajan piirto ja kuvaajan tulkinta*
- *ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen*
- *yhtälöpari*
- *neliö- ja kuutiojuuri*
- *potenssifunktio ja potenssiyhtälö (asteluvut 2 ja 3)*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa ja ongelmanratkaisussa sekä arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu käyttämään ohjelmistoja järkevästi ja valitsemaan tilanteeseen parhaiten sopivan välineen (mm. taulukkolaskenta, symbolinen laskenta, geometrian ohjelmat).

Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijat saavat vuorovaikutustaitoja erilaisten työskentelytapojen kautta. Matematiikan opiskelussa ohjataan toisia arvostamaan ja toiset hyväksyvään työskentelytapaan.

Matemaattinen ajattelu ja sen harjoittaminen vuorovaikutuksessa opettajan ja toisten opiskelijoiden kanssa kehittää taitoja argumentointiin ja perusteluun.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvosana muodostuu:

- Opintojakson päätteeksi pidettävän loppukokeen arvosanasta.
- Opintojakson arvosanaan voi korottavasti vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät tai opiskelijatyöt.

Oppitunneilla itsearviointia voidaan toteuttaa erilaisten testien avulla.

Oppimista tukevaa palautetta annetaan oppitunneilla, minkä avulla opiskelijalla on mahdollisuus kehittää opiskeluaan ja työskentelyään.

Laaja-alaisen osaaminen arvioidaan annettujen tehtävien ja opintojakson kokeen tehtävien sisältöjen kautta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Moduulissa keskitytään perusopetuksessa opiskeltujen sisältöjen kertaamiseen ja syventämiseen. Moduulin aikana kiinnitetään erityistä huomiota siirtymiseen luvuista symbolien käyttöön. Moduulin aikana voidaan keskittyä perusasioiden osaamisen vahvistamiseen tai osaamisen syventämiseen ja laajentamiseen. Moduulin aikana myös luodaan ne opiskelutottumukset, joihin myöhempien moduulien opiskelu perustuu sekä otetaan käyttöön niitä ohjelmistoja, joita tullaan hyödyntämään myöhemmissä opinnoissa.

Ohjelmistotaidot

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija - harjaantuu sujuvaan laskinohjelmien käyttöön peruslaskutoimitusten yhteydessä (tarkka arvo ja likiarvo) - oppii tallentamaan funktion ja laskemaan funktion arvoja - oppii piirtämään funktion kuvaajan sekä muuttamaan koordinaatiston asetuksia tilanteeseen sopivaksi - oppii tutkimaan funktion kuvaajaa: havainnoimaan funktion arvoa, merkkiä, nollakohtia sekä muita leikkauspisteitä - oppii ratkaisemaan yhtälön symbolisesti (ratkaise-toiminto) - oppii ratkaisemaan yhtälöparin graafisesti ja symbolisesti - tutustuu sähköiseen vastaamiseen matematiikassa (esim. kaavaeditorin käyttö).

8.14. Musiikki (MU)

Oppiaine ja tehtävä

Lukiokoulutuksessa musiikin opetuksen tehtävänä on edistää opiskelijan aktiivista musiikillista toimintaa ja osallisuutta. Musiikin opetuksessa opiskelija tutustuu maailmaan moniaistisesti ja tutkii sitä etenkin kuulonvaraisesti. Hän syventää myönteistä suhdetta musiikkiin ja taiteelliseen ilmaisuun sekä pohtii niiden merkitystä elämässä.

Lukion musiikin opetus tarjoaa tilaisuuksia musiikillisten ilmaisutapojen kokeilemiseen, mielikuvituksen käyttöön ja taiteidenväliseen työskentelyyn. Luova tuottaminen ja uusien musiikillisten ratkaisujen etsiminen ovat prosesseja, jotka vaativat aikaa ja rauhaa ajatella. Ne kehittävät pitkäjänteisyyttä ja kykyä soveltaa opittua uusissa tilanteissa.

Musiikin opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoiden kokemukset ja musiikille antamat merkitykset. Omakohtainen musiikkisuhde vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä musiikillisen identiteetin kehittymistä. Musiikin opetus myös syventää opiskelijan ymmärrystä musiikista yhteiskunnallisena ilmiönä. Musiikillinen ja muu taiteellinen työskentely antavat valmiuksia musiikilliseen kansalaisaktiivisuuteen, kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sekä median ja ääniympäristön kriittiseen tarkasteluun.

Musiikin opiskelu tukee oppimista ja yhteisöllisyyttä monin tavoin. Yhteismusisointi on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja. Rakentava vuorovaikutus ja yhteensovittaminen avartavat opiskelijan näkemyksiä musiikista ja muista taiteista sekä kulttuurisista arvostuksista ja arvojärjestyksistä. Samalla kehittyvät muun muassa luovan ja kriittisen ajattelun taidot. Näitä taitoja opiskelija tarvitsee niin hyvän elämän rakentamisessa kuin eri alojen opinnoissa ja työtehtävissä.

Musiikkikäsitteiden merkitykset opitaan kehollisesti musiikillisessa toiminnassa auditiivisten, visuaalisten ja motoristen kokemusten kautta. Soivan äänimateriaalin lisäksi opetuksessa käytetään muun muassa puhetta, liikettä ja kuvia sekä erilaisia kirjoitettuja tekstejä, kuten nuotteja ja tabulatuureja.

Laaja-alainen osaaminen

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen musiikillinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittämisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän lisäksi musiikilla oppiaineena on luonteva yhteys kaikkiin lukion laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin.

Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Oppiaineena musiikki luo pohjaa **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutustaitojen** sekä **eettisyyden** kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja. Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvyille asettua toisen asemaan.

Monipuolinen musiikin opetus kehittää opiskelijan **luovaa ja monitieteistä osaamista**. Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Kyky kuvitteluun on tärkeää myös **ympäristöosaamisen** kannalta. Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestävästä elämäntavan näkökulmasta. Musiikin opetus vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen sekä **yhteiskunnallisen osaamisen** kehittäminen kytkeytyy luontevasti musiikin opetuksen tavoitteisiin. Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Musiikki opettaa opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Musiikin ja muun taiteen keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.

Musiikki on kulttuurinen ilmiö ja myös musiikin tekemisen tavat ovat kulttuurisia. Siksi musiikin opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden maiden kulttuureista ja kulttuuriperinnöstä. Näin musiikin opiskelu voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Tavoitteet

Musiikin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät musiikilliseen monipuolisuuteen, musiikilliseen luovaan ajatteluun, musiikin merkityksiin ja musiikilliseen vuorovaikutukseen sekä musiikin oppimiseen ja demokratiaan. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Musiikillinen monipuolisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen musiikillista osaamistaan, kuten laulu-, soitto- ja kuuntelutaitoaan
- syventää musiikin eri tyyleihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan
- käyttää musiikkiteknologian mahdollisuuksia musiikin tekemisessä.

Musiikillinen luova ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu kiinnostuneesti ja uteliaasti musiikkiin sekä muuhun taiteelliseen ilmaisuun
- kokeilee rohkeasti uusia ja epätavallisiakin musiikillisia ideoita myös yhdessä muiden kanssa
- ymmärtää luovan prosessin luonnetta ja sietää keskeneräisyyttä.

Musiikin merkitys ja musiikillinen vuorovaikutus

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu avoimesti ja arvostavasti eri kulttuureihin sekä käy dialogia musiikillisista kokemuksista
- oppii musiikin kautta suhtautumaan myötätuntoisesti monenlaisiin kokemuksiin ja elämäntilanteisiin
- osaa käyttää musiikkia hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen
- huolehtii ääni- ja musisointiympäristön turvallisuudesta ja suojelee kuuloa.

Musiikin oppiminen ja demokratia

Tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa musiikillisia vahvuuksiaan sekä rohkaistuu käyttämään ja kehittämään niitä
- asettaa tavoitteita musiikilliselle toiminnalleen ja kehittää toimintatapojaan
- osaa käyttää musiikillisia ja muita taiteellisia ilmaisukeinoja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen
- ymmärtää ja tuntee vastuunsa sananvapautta, yksityisyyden suojaa ja tekijänoikeuksia koskeissa kysymyksissä.

Osaamisen arviointi

Musiikin opetuksessa arviointi tukee myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syvenemistä. Oppimisprosessin aikana opiskelija saa ja antaa monipuolista palautetta, mikä ohjaa häntä arvioimaan ja edistämään omaa oppimistaan.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin, musiikille ominaisten työskentelytapojen kehittymiseen ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa ja erityisesti opintojaksojen aikana, ei hänen musikaalisuuttaan.

Opintojaksot

Koulun juhlat ja tapahtumat, 4 op (KJT01)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla osallistutaan koulun juhlien (itsenäisyysjuhla, joulujuhla, kevätjuhla) järjestämiseen erilaisin tehtävin opiskelijan intressien mukaisesti.
- Taavoitteena on harjaantua erilaisten esityksiin liittyvien tehtävien hoitamisessa ja tarjota mahdollisuus osallistua tilaisuuden rakentamiseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Juhlan lava-asetelman rakentaminen ja purkaminen
- Juhlan esitystekniikka (esitettävien diojen tekeminen ja esittäminen juhlassa) hoitaminen
- Juhlassa esiintyminen (laulajia ja soittajia)
- Juhlan äänentoistolaitteiden hoitaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu opiskelijan osallistumiseen yhteisten juhlien järjestelyihin. Opintojaksosta saatava opintopistemäärä määräytyy musiikinopettajan arvion mukaisesti perustuen opiskelijan työpanokseen juhlien järjestelyissä. Opintojakso arvioidaan suoritettu merkinnällä

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla osallistutaan koulun juhlien (itsenäisyysjuhla, joulujuhla, kevätjuhla) järjestämiseen erilaisin tehtävin opiskelijan intressien mukaisesti. Opintojaksolle voi ilmoittautua joka vuosi ja opintojaksosta saatava opintopistemäärä perustuu musiikinopettajan arvioon opiskelijan työpanoksesta juhlissa. Opintojaksolle ilmoittautuneista valitaan kuhunkin juhlaan sopivat opiskelijat hoitamaan eri tehtäviä.

Intro - kaikki soimaan, 2 op (MU1)

Opintojakson moduulit

- Intro – kaikki soimaan, 2 op (MU1), Pakollinen

Tavoitteet

Intro – kaikki soimaan

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää äänenkäyttöään ja musisointitaitojaan*

- uskaltaa käyttää musiikkia ilmaisunsa välineenä ja tuottaa musiikillisia ideoita
- harjaantuu hahmottamaan musiikin elementtejä kokemuksellisesti
- tutkii ja syventää omaa kuuntelusuhdettaan
- ymmärtää ja osaa soveltaa teknologian käyttömahdollisuuksia musiikissa
- ymmärtää musiikin merkityksiä ja merkityksellisyyttä elämässä ja yhteiskunnassa
- toimii edistäen turvallisen ääniympäristön syntymistä.

Keskeiset sisällöt

Intro – kaikki soimaan

- monipuoliset äänenkäyttöä sekä laulu- ja yhteismusisointitaitoja kehittävät tehtävät ja ohjelmisto
- luovaan tuottamiseen ja taiteelliseen ilmaisuun rohkaisevat tehtävät
- musiikin merkitysten pohdintaan innostava kuuntelu- ja musisointiohjelmisto
- musiikkiteknologian monipuolisen hyödyntämisen mahdollisuudet
- mahdollisuuksien mukaan konserttikäyntejä ja tutustumista muihin taide- ja kulttuuripalveluihin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso tarjoaa mahdollisuuksia musiikilliselle yhteistoiminnalle ja yhdessä tekemiselle. Opiskelija oppii tuntemaan omia musiikillisia ominaisuuksiaan, ymmärtämään itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikillisen toiminnan kautta harjoitellaan sosiaalisia ja ryhmässä toimimisen taitoja.

Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan. Musiikillisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään myös muiden ajatuksia ja tunteita.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija oppii ymmärtämään musiikin erilaisia merkityksiä niin yksilön kuin yhteiskunnan tasolla. Oman henkilökohtaisen musiikkisuhteen vahvistumisen myötä opiskelija löytää itselleen luontevimman tavan hyödyntää musiikkia omassa elämässään hyvinvointia lisäävänä tekijänä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan toimintaan opintojakson aikana. Arvioinnissa otetaan huomioon jatkuva näyttö oppitunneilla, opiskelijan musiikillisten työskentelytapojen kehittyminen sekä kurssin aikana suoritettavat kirjalliset yksilö- ja ryhmätehtävät.

Opiskelija suorittaa opintojakson aikana itse- ja vertaisarviointia. Opiskelija saa opintojakson aikana säännöllistä palautetta oppimisestaan suullisesti ja kirjallisesti.

Syke - soiva ilmaisu, 2 op (MU2)

Opintojakson moduulit

- Syke - soiva ilmaisu, 2 op (MU2), Pakollinen

Tavoitteet

Syke - soiva ilmaisu

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää osaamistaan itselleen mieluississa musiikillisissa ilmaisutavoissa*
- *kehittää yhteismusisointitaitojaan ja taiteellista ilmaisuaan*
- *analysoi musiikin kulttuurisia piirteitä ja merkityksiä*
- *heittäytyy rohkeasti tuottamaan musiikillisia ideoita.*

Keskeiset sisällöt

Syke - soiva ilmaisu

- *musiikillisen osaamisen eri osa-alueita kehittävä ohjelmisto*
- *suomalaiset ja opiskelijoiden omat musiikkikulttuurit*
- *luovaa ajattelua ja taiteellista ilmaisua edistävät tehtävät myös teknologiaa hyödyntäen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana opiskelijan ymmärrys omaa kulttuuriperimäänsä kohtaan vahvistuu. Opiskelija oppii ymmärtämään syvemmin musiikin monenlaisia rooleja ja merkityksiä yhteiskunnassa. Musiikin vaikuttavuus ja musiikin kyky heijastella yhteiskunnallisia muutoksia tulevat opintojakson aikana tutuksi eri aikakausien esimerkkien kautta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojako syventää opiskelijan kykyä ymmärtää ja tulkita yhteiskunnallista tilannetta musiikin kautta. Opintojakson aikana opiskelija tutustuu erilaisiin luoviin tapoihin vaikuttaa ja ottaa kantaa musiikillisin keinoin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan toimintaan opintojakson aikana. Arvioinnissa otetaan huomioon jatkuva näyttö oppitunneilla, opiskelijan musiikillisten työskentelytapojen kehittyminen sekä kurssin aikana suoritettavat kirjalliset yksilö- ja ryhmätehtävät.

Opiskelija suorittaa opintojakson aikana itse- ja vertaisarviointia. Opiskelija saa opintojakson aikana säännöllistä palautetta oppimisestaan suullisesti ja kirjallisesti.

Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3)

Opintojakson moduulit

- Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3), Valinnainen

Tavoitteet

Genre - globaali uteliaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta ja kulttuurien välisiä kytköksiä
- suhtautuu uteliaasti ja perehtyy kokemuksellisesti itselleen uusiin musiikin lajeihin ja musiikkikulttuureihin
- hahmottaa itsensä osana globaalia musiikillista maailmaa
- tunnistaa omat lähtökohtansa sekä kulttuurien välisen vastavuoroisuuden haasteet ja mahdollisuudet.

Keskeiset sisällöt

Genre - globaali uteliaisuus

- erilaiset musiikinlajit, musiikkityylit ja -kulttuurit sekä niihin kytkeytyvät merkitykset ja arvostukset
- musiikkikulttuurit kulttuurin osana
- monipuolinen työskentely erilaisten musiikkien kanssa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija syventää opintojakson aikana osaamistaan musiikin ja musiikilla vaikuttamisen keinoista tutustumalla monipuolisesti eri aikakausia ja maanosia edustavaan ohjelmistoon.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelijan tietojen hankinta- ja käsittelytaidot syvenevät.

Opintojakso kytkee musiikin osaksi yhteiskuntaa ja tutustuttaa opiskelijan eri kulttuureihin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan toimintaan opintojakson aikana. Arvioinnissa otetaan huomioon jatkuva näyttö oppitunneilla, opiskelijan musiikillisten työskentelytapojen kehittyminen sekä kurssin aikana suoritettavat kirjalliset yksilö- ja ryhmätehtävät.

Opiskelija suorittaa opintojakson aikana itse- ja vertaisarviointia. Opiskelija saa opintojakson aikana säännöllistä palautetta oppimisestaan suullisesti ja kirjallisesti.

Opintojakso on mahdollista suorittaa myös projektina.

Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4)

Opintojakson moduulit

- Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4), Valinnainen

Tavoitteet

Demo - luovasti yhdessä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää luovaa osaamistaan musiikillisessa tai taiteidenvälisessä prosessissa
- ottaa vastuuta ryhmän musiikillisesta toiminnasta
- syventää ymmärrystään musiikillisen vaikuttamisen ja vuorovaikutuksen tavoista

- hahmottaa musiikin suhdetta muihin taiteenlajeihin ja mediaan.

Keskeiset sisällöt

Demo - luovasti yhdessä

- moduulin tavoitteiden toteuttamistavan ja ohjelmiston opiskelijalähtöinen suunnittelu
- musiikillinen tai taiteidenvälinen ryhmän resurssien mukaan
- musiikin vaikuttavuus esimerkiksi vuorovaikutuksessa, lyriikassa ja muissa taiteissa, mediassa tai yhteiskunnassa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija tutustuu musiikin käyttöön ja vaikutusmahdollisuuksiin eri taidemuodoissa ja monimediaisissa tieto- ja viestintäympäristöissä sekä yhteiskunnassa. Musiikin vaikuttavuutta tutkitaan analysoimalla olemassa olevaa materiaalia tai tuottamalla sitä itse.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso koostuu musiikillisesta yhteistoiminnasta ja sen reflektoinnista yhdessä ryhmän muiden opiskelijoiden kanssa. Opintojakson aikana opiskelija oppii

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan toimintaan opintojakson aikana. Arvioinnissa otetaan huomioon jatkuva näyttö oppitunneilla, opiskelijan musiikillisten työskentelytapojen kehittyminen sekä kurssin aikana suoritettavat kirjalliset yksilö- ja ryhmätehtävät.

Opiskelija suorittaa opintojakson aikana itse- ja vertaisarviointia. Opiskelija saa opintojakson aikana säännöllistä palautetta oppimisestaan suullisesti ja kirjallisesti.

Musiikin historia, 2 op (MU5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on tutustua länsimaisen klassisen musiikin keskeiseen historiaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tutustutaan muutamien aikakausien säveltäjiin, soittimiin, tyylillisiin seikkoihin ja joihinkin musiikillisiin rakenteisiin.
- Opintojakson aikana kuunnellaan runsaasti klassisen musiikin helmiä.
- Mahdollisuuksien mukaan myös soitetaan ja lauletaan.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija oppii ymmärtämään musiikin roolia ja merkityksiä eri aikakausina. Musiikin historiaa tuntemalla ymmärrys yhteiskunnan ja kulttuurin kehitymisestä syvenee.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan toimintaan opintojakson aikana. Arvioinnissa otetaan huomioon jatkuva näyttö oppitunneilla, opiskelijan musiikillisten työskentelytapojen kehittyminen sekä kurssin aikana suoritettavat kirjalliset yksilö- ja ryhmätehtävät.

Opiskelija suorittaa opintojakson aikana itse- ja vertaisarviointia. Opiskelija saa opintojakson aikana säännöllistä palautetta oppimisestaan suullisesti ja kirjallisesti.

Laulukurssi, 2 op (MU6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kurssin tavoitteena on vahvistaa opiskelijan äänenkäyttöä ja itsensä ilmaisutaitoa laulamalla.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tutustutaan laulumusiikin eri alueisiin.
- Ohjelmisto on monipuolista, osin moniäänistä kuoro- ja yhtymus musiikkia klassisesta kevyeen musiikkiin.
- Opintojakson aikana tehdään erilaisia äänenkäytön harjoituksia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee opiskelijan myönteistä musiikkisuhdetta ja vahvistaa opiskelijan äänenkäytön taitoja. Tutkimusten mukaan lauluharrastus erityisesti yhdessä muiden kanssa tukee yksilön kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Bändisoitto, 2 op (MU7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on vahvistaa opiskelijan edellytyksiä yhteissoittoon bändissä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kurssi koostuu bändisoittimien (sähkökitara, basso, rummut, kosketinsoittimet) soittotekniikan sekä mikrofoni laulun perusteista ja yhteissoiton harjoittelusta.
- Ohjelmisto koostuu kansainvälisestä rock- ja populaarimusiikista. Ohjelmisto valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteissoiton kautta opitaan ryhmässä toimimisen taitoja. Hyvä taiteellinen lopputulos edellyttää ryhmältä hyvää keskinäistä vuorovaikutusta ja luottamuksellista yhteistoimintaa. Jokainen opiskelija osallistuu ohjelmiston suunnitteluun ja harjoitusprosessin toteuttamiseen. Pitkäjänteisen työskentelyn, toisten kuulemisen ja omien mielipiteiden ilmaisemisen taidot vahvistuvat opintojakson aikana.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Musiikin lukutaito, 2 op (MU8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana opiskelija harjoittaa nuotinluku- ja kirjoitustaitojaan, oppii nuottikirjoituksen perusasioita ja niiden soveltamista käytäntöön.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tehdään musiikinteorian tehtäviä.
- Opittuja asioita sovelletaan ja toteutetaan käytännön musisoinnin kautta.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Musiikin teorian tuntemus laajentaa opiskelijan monilukutaitoa. Uteliaisuus ja motivaatio oppia musiikin teoriaa syventää opiskelijan mahdollisuuksia ilmaista itseään musiikillisesti.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan toimintaan opintojakson aikana. Arvioinnissa otetaan huomioon jatkuva näyttö oppitunneilla, opiskelijan musiikillisten työskentelytapojen kehittyminen sekä kurssin aikana suoritettavat kirjalliset yksilö- ja ryhmätehtävät.

Opiskelija suorittaa opintojakson aikana itse- ja vertaisarviointia. Opiskelija saa opintojakson aikana säännöllistä palautetta oppimisestaan suullisesti ja kirjallisesti.

Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MU9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Lukiodiplomin kautta opiskelija osoittaa erityistä harrastuneisuutta ja omaa musiikillista erityisosaamistaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Musiikin lukiodiplomin perustana on opiskelijan koko lukioaikainen musiikinopiskelu ja sen suorittamisen edellytyksenä on vähintään neljän musiikin lukiokurssin suorittaminen.
- Diplomin suorittaminen edellyttää, että opiskelija toimii musiikin parissa myös kouluajan ulkopuolella ja hankkii ja kehittää musiikillisia taitojaan ja -tietojaan myös muualla kuin koulussa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Lukiodiplomin suorittaminen edellyttää opiskelijalta monipuolisen musiikillisen toiminnan lisäksi myös esimerkiksi projektinhallinta- ja kirjallisen ilmaisun taitoja. Opintojakso tarjoaa mahdollisuuden kehittää opiskelijan luovuutta ja opettaa pitkäjänteistä työskentelyä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Diplomin arvioinnista annetaan numeroarvosanan lisäksi myös sanallinen arvio, joka liitetään opiskelijalle palautettavaan diplomityöhön. Lukiodiplomitodistukseen merkitään työn sisältö. Arviointiin osallistuu kaksi musiikillisen koulutuksen saanutta henkilöä.

Kitaransoiton perusteet, 2 op (MU10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tutustutaan avosointuihin, power-sointuihin ja barré-otteisiin.
- Opintojakson aikana tutustutaan tabulatuureihin ja harjoitellaan melodian soittamista sekä kitarariffejä
- Opintojakson aikana soitetaan erilaisia kappaleita tyylinmukaisesti

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Biisintekokurssi, 2 op (MU11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on oman kappaleen/omien kappaleiden tekeminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana opiskelija tutustuu erityyppisiin kappaleisiin, niiden rakenteisiin, soinnutuksiin ja sanoituksiin
- Opintojakson aikana opiskelija harjoittelee sointukiertojen tekemistä, melodioiden tekemistä, toimivien kappalerakenteiden löytämistä ja monipuolisia soinnutusvaihtoehtoja yksin ja yhdessä muiden kanssa
- Opintojakson aikana opiskelija keksii tekstiaihteita ja kehittää sanoituksia yksin ja yhdessä muiden kanssa
- Opintojakson aikana tutustutaan biisintekoon niin perinteisin menetelmin kuin musiikkiteknologiankin avulla

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

8.15. Opinto-ohjaus (OP)

Oppiaine ja tehtävä

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tarjota opiskelijalle mahdollisuus hankkia sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämässä, opiskelussa ja työelämässä. Opinto-ohjauksella tarkoitetaan toimia, joiden avulla opiskelija vahvistaa toimijuuttaan, toimintakykyään, oppimaan oppimistaan sekä urasuunnittelutaitojaan. Toimijuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä opiskelijan kykyä rakentaa tulevaisuuttaan sekä taitoa tehdä opintoihin ja työuraan liittyviä päätöksiä. Opinto-ohjauksen avulla vahvistuu opiskelijan usko omiin mahdollisuuksiin saavuttaa asettamansa tavoitteet ja opiskelija luottaa selviytyvänsä muutostilanteista.

Opinto-ohjaus yhdistää lukiota yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Sukupuolitietoisella ohjauksella pyritään purkamaan segregoituneita koulutus- ja työmarkkinoita. Opinto-ohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Laaja-alainen osaaminen

*Opinto-ohjauksessa opiskelija oppii tietoja ja taitoa toimia vastuullisena kansalaisena ja osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Hän omaksuu elinikäisen oppimisen taitoja, urasuunnittelutaitoja ja työelämävalmiuksia. Opiskelija pohtii toimintaansa ja työskentelee rakentavasti muiden kanssa. Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **yhteiskunnallista** ja **vuorovaikutusosaamistaan**.*

*Opiskelija osaa opinto-ohjauksen tuella etsiä aktiivisesti tietoa, tarkastella sitä kriittisesti ja soveltaa sitä. Hän oppii kehittämään **hyvinvointiosaamistaan**. Opiskelija harjaantuu tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja oppii kohtaamaan epävarmuutta sekä hakemaan tarvittaessa ohjausta ja neuvontaa.*

Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaista sinnikkyyttä, ongelmanratkaisukykyä ja uteliaisuutta uusia oppimismahdollisuuksia kohtaan. Hän kehittää **eettisen ja ympäristöosaamisen** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamisen** tavoitteissa linjattua halua kehittyä mainittujen osaamisalueiden ja elämän eri osa-alueilla.

Tavoitteet

Opinto-ohjaus tukee opiskelijan uskoa tulevaisuuteen ja antaa hänelle rohkeutta vaikuttaa siihen.

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että

opiskelija

- löytää omat elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia
- saa tukea elämänsuunnitteluun ja -hallintaan sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyviin päätöksiin
- suunnittelee ja hallitsee ajankäyttöään
- osaa arvioida toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarvettaan sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan
- tunnistaa arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin
- oppii itsearviointitaitoja sekä osaa kartoittaa ja sanoittaa osaamistaan ja vahvuuksiaan
- tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, työelämään ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelussa ja jatko-opintoihin hakeutumisessa
- oppii arvioimaan omien opiskelu- ja urasuunnittelutaitojensa kehittymistä
- harjaantuu arvioimaan tiedonhankintataitojaan ja tieto- ja viestintätekniikan taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa
- kiinnittää huomiota taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta omassa urasuunnittelussaan
- toimii ja arvioi toimintaansa digitaalisissa tai muissa ympäristöissä, joissa käydään urasuunnitteluun liittyvää keskustelua.

Osaamisen arviointi

Opinto-ohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista, vaan opintojaksoista annetaan suoritusmerkinnät. Opinto-ohjauksessa arviointi perustuu opiskelijan itsearviointiin sekä vuorovaikutteeseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Jokainen opiskelija asettaa itselleen omat tavoitteensa, joiden toteutumista ohjauksessa seurataan.

Opintojaksot

Minä opiskelijana, 2 op (OP1)

Opintojakson moduulit

- Minä opiskelijana, 2 op (OP1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä opiskelijana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa ja osaa sanoittaa vahvuuksiaan, osaamistaan ja kiinnostuksen kohteitaan
- tuntee lukio-opintojen käytänteet ja opintojen rakenteen
- asettaa valintojaan tärkeysjärjestykseen suhteessa omiin suunnitelmiinsa
- osaa lukiossa tarvittavat opiskelutaidot ja -menetelmät sekä työtavat
- tunnistaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkityksen urasuunnittelun kannalta
- osaa suunnitella opintojaan suhteessa ylioppilastutkinnon suorittamiseen liittyviin vaatimuksiin
- ymmärtää, miten tehdyt valinnat vaikuttavat mahdollisuuksiin hakeutua jatko-opintoihin
- osaa suunnitella ajankäyttönsä siten, että selviytyy opiskelun ja muun elämän vaatimuksista
- tunnistaa tapoja edistää hyvinvointiaan ja toimintakykyään.

Keskeiset sisällöt

Minä opiskelijana

- henkilökohtainen opintosuunnitelma: opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma
- itsetuntemus ja omat vahvuudet sekä oman osaamisen monipuolinen tunnistaminen, kehittäminen ja dokumentointi
- toimijuus, arjen- ja elämänhallintataidot, minäpystyvyys sekä toimintakyky
- hyvinvointi, opiskelukyky, tasapainoinen elämä
- opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen
- jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, digitaaliset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät
- työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla tutustutaan lukio-opiskelun käytäntöihin, opiskelumenetelmiin ja lisätään työelämävalmiuksia. Opiskelija sisäistää lukio-opintojen merkityksen jatko-opintoihin hakeutumisen ja urasuunnittelun kannalta.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija keskustelee yhdessä vertaisryhmän ja opinto-ohjaajan kanssa opiskelusuunnitelmasta sekä tulevaisuuden suunnitelmistaan.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan. Hän harjoittelee ajankäytön suunnittelua selviytyäkseen itselleen asettamiensa tavoitteiden mukaisesti opiskelusta, ja osaa jättää aikaa myös muulle elämälle. Hän hakee ohjausta opintosuunnitelmansa muutoksiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Pyritään siihen, että opiskelija vähitellen itseohjautuu tiedon etsinnässä, hyödyntämisessä ja relevantin tiedon arvioinnissa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson hyväksytty suorittaminen edellyttää ohjauksen oppitunneille osallistumisen, oppikirjan annettujen tehtävien tekemisen sekä henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatimisen.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso suoritetaan hajautetusti kahdessa eri jaksossa ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Hajauttamisella huomioidaan ohjaustiedon ajankohtaisuus.

Työelämä ja jatko-opinnot, 2 op (OP2)

Opintojakson moduulit

- Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2), Pakollinen

Tavoitteet

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa suunnitella tulevaisuuttaan sekä tuntee koulutusvaihtoehtoja ja työelämän mahdollisuuksia muuttuvassa maailmassa
- syventää osaamistaan itsetuntemuksen sekä elämänsuunnittelu- ja elämänhallintataitojen osalta
- tunnistaa ja osaa sanoittaa sekä dokumentoida osaamistaan
- tuntee keskeiset työelämätaidot ja osaa arvioida osaamistaan suhteessa niihin
- tuntee työelämän ja työllistymisen eri muotoja sekä ymmärtää yhteiskunnan ja talouden muutosten merkityksen työllisyyden näkökulmasta
- tuntee yrittäjyyden eri muotoja ja osaa arvioida omaa suhdettaan yrittäjyyteen
- tuntee kansainvälisiä koulutus- ja työllistymisvaihtoehtoja
- osaa toimia monikulttuurisissa toimintaympäristöissä
- tuntee itsensä kannalta olennaiset jatkokoulutusvaihtoehdot ja niiden pääsyaatimukset sekä valintaprosessit
- osaa hakea töitä ja tunnistaa erilaisia työllistymismahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

- henkilökohtaisen opinto-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen
- jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen Suomessa ja ulkomailla
- työelämä tietous ja -taidot, yrittäjyys muuttuvassa ja monimuotoisessa maailmassa
- työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen ja kokemusten hankkiminen
- oman talouden hallinta, opintotuki ja asuminen
- oman hyvinvoinnin edistäminen
- tulevaisuuden ennakkointiosaaminen sekä kyky tunnistaa oppimistarpeensa suhteessa tulevaisuuden osaamistarpeisiin
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Paikallinen lisäys

- Työelämään tutustumispäivä (Job shadowing) jatkaville
- Raisio Business Race -tapahtuma tai vastaava yrittäjyystapahtuma jatkaville
- Studia messut tai vastaava abeille

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla tietoisuus työelämän muutoksista ja sen vaikutuksesta elinikäiseen oppimiseen lisääntyy. Työelämäntuntemusta lisätään eri oppiaineissa tehtävien työelämäntutustumisen kautta. Tutustutaan jatko-opiskelupaikkoihin ja saadaan kokemuksia niistä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana opiskelijalla on mahdollisuus tutustua kansainvälisiin koulutusmahdollisuuksiin, joita on tarjolla niin Suomessa kuin ulkomailla.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Monipuolisesti eri koulutusaloihin tutustuminen tuo esille myös eri toimialojen ja eettisesti kestävän toiminnan merkityksen ympäristön kannalta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Erilaisiin jatko-opintovaihtoehtoihin tutustumalla tavoitellaan uteliaisuuden lisääntymistä tarjolla oleviin koulutusmahdollisuuksiin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suorittaminen edellyttää opetukseen osallistumisen, annettujen tehtävien tekemisen, työelämäntapahtumiin ja koulutusesittelyihin osallistumisen sekä jatkosuunnitelmakeskustelun opinto-ohjaajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso suoritetaan hajautetusti toisen ja kolmannen opiskeluvuoden aikana. Hajauttamisella huomioidaan ohjaustiedon ajankohtaisuus.

Tutor-toiminta, 2 op (OP3)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa keskitytään vuorovaikutustaitojen kehittämiseen sekä toisen ihmisen kohtaamiseen: harjoitellaan ensimmäisen vuoden lukio-opiskelijoiden auttamista, tukemista, opastamista ja ohjaamista. Lukio-opinnoista tiedottaminen perusasteen oppilaille ja heidän huoltajilleen sekä osallistuminen koulun kehittämis- ja yhteistyöprojekteihin ovat osa kurssia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Lukiolaisen kansalaistaito, 2 op (OP04)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Lukiolainen oppii ymmärtämään, miten hän osaa soveltaa lukion opintojaksoilla oppimiaan taitoja käytännön elämässä
- Opiskelija huomaa, miten paljon erilaisia käytännön elämän taitoja hän osaa.
- Opintojakso tukee lukiolaista oman elämän aloittamisessa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kodin perustaminen
- Kodin raha-asiat
- Aktiivinen kansalaisuus
- Hyvinvointiosaaminen
- Syvennetään OP02-opintojakson sisältöjä

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritettu merkinnällä

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on mahdollista suorittaa aikaisintaan kolmannen opiskeluvuoden aikana.

8.16. Psykologia (PS)

Oppiaine ja tehtävä

Psykologian tehtävä on antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida, ymmärtää ja arvioida ihmisen psyykkistä toimintaa ja siihen vaikuttavia sosiaalisia, kulttuurisia ja biologisia tekijöitä. Opetuksessa perehdytään psykologian tieteenalan kieleen, käsitteisiin ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen sisällöt perustuvat tutkimustietoon, joka tuodaan lähelle opiskelijaa kytkemällä se ihmisen toiminnan ja arjen ilmiöiden ymmärtämiseen. Psykologian moninäkökulmaisuus sekä empiirinen ja reflektiivinen ote kehittävät laajasti opiskelijan ajattelun taitoja. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta sekä vahvistamaan taitoa arvioida ja soveltaa oppimaansa.

Psykologian opetuksessa käytetään monipuolisia ja opiskelijaa aktivoivia menetelmiä sekä hyödynnetään digitaalisuuden ja erilaisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksia. Psykologiassa on luontevaa tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa. Psykologian oppiaineeseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti biologiassa, terveystiedossa, opinto-ohjauksessa, filosofiassa, uskonnon ja elämänkatsomustiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä psykologian oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Hyvinvointiosaamisen näkökulmasta psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä sekä psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian opetus tukee opiskelijan identiteetin rakentamista ja antaa valmiuksia tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointia sekä tehdä sitä tukevia ratkaisuja. Psykologian tietojen pohjalta opiskelija saa välineitä ymmärtää sosiaalisten suhteiden, tunteiden säätelytaitojen ja resilienssin merkitystä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja palauttamisessa.

Psykologian opetuksessa käytetään dialogisia ja reflektiivisiä menetelmiä, jotka vahvistavat opiskelijan **vuorovaikutusosaamista**. Psykologian opiskelu kehittää taitoja tunnistaa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tärkeitä tunteita niin itsessä kuin muissa. Psykologian opetus kehittää valmiuksia rakentavaan viestintään sekä ymmärrystä empatian merkityksestä sosiaalisissa suhteissa.

Psykologian opiskelu tukee laajasti opiskelijan **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Perehtyminen oppimisen psykologiaan antaa opiskelijalle valmiuksia tiedostaa, arvioida ja kehittää omia oppimisen taitojaan. Psykologiassa ihmisen toimintaa tarkastellaan monipuolisesti luonnontieteellisestä, yhteiskuntatieteellisestä ja käyttäytymistieteellisestä näkökulmasta. Ihmisen tiedonkäsittelyn rajoitusten ja mahdollisuuksien käsittely tukee kriittisen ajattelun kehittymistä ja monilukutaitoa. Oppiaineen soveltava luonne luo perustaa luovalle tiedonkäsittelylle.

Psykologian opiskelu kehittää opiskelijan itsetuntemusta, mikä tukee urasuunnittelua, työelämävalmiuksia ja muuta **yhteiskunnallista osaamista**. Psykologian opiskelu antaa valmiuksia ymmärtää esimerkiksi pystyvyysuskomusten, itsensä kehittämisen ja tavoitteiden asettamisen merkitystä yritteliään asenteen taustalla.

Psykologian opiskelu antaa välineitä ymmärtää ihmisten arvojen, asenteiden ja käyttäytymisen eroja **eettisissä** kysymyksissä. Psykologian sisällöt lisäävät ymmärrystä maailmankuvan merkityksestä ihmisen ajattelulle ja toiminnalle tukien **ympäristöosaamisen** kehittymistä.

Psykologia antaa tutkimustietoon perustuvia näkökulmia siihen, mikä ihmisyydessä on universaalia ja mikä kulttuurisidonnaista. Psykologian opiskelu kehittää valmiuksia ymmärtää yksilöiden välisiä eroja ja kulttuurien moninaisuutta ja kehittää siten **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Psykologian opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä ja kysymyksenasetteluja sekä osaa perustella väitteitä psykologian tietojen ja näkökulmien pohjalta
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä
- pystyy arvioimaan psykologisen tutkimuksen mahdollisuuksia, rajoituksia ja eettisiä näkökulmia sekä hallitsee tutkimustiedon soveltamisen ja kriittisen ajattelun taitoja
- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojaan oman hyvinvointinsa edistämiseen, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa vahvistamiseen sekä omien opiskelu- ja ajattelutaitojensa kehittämiseen
- osaa hyödyntää ja soveltaa psykologian tietoja laaja-alaisen ilmiöiden jäsentämiseen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen.

Osaamisen arviointi

Psykologian oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan oppimista sekä antaa palautetta oppimisprosessista ja osaamisesta. Arvioinnin avulla opiskelijaa kannustetaan ajattelun taitojen monipuoliseen kehittämiseen. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja psykologian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön, ja siinä kiinnitetään huomiota sekä opiskelijan tiedolliseen että tiedonkäsittelyn osaamiseen. Tiedollisessa osaamisessa kiinnitetään huomiota psykologisen tiedon ja käsitteistön hallintaan. Tiedonkäsittelyn osaamisen arvioinnissa painottuu taito analysoida, soveltaa ja arvioida psykologista tietoa ja tutkimuksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös tiedon hankinnan ja esittämisen taitoihin.

Opintojaksot

Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1)

Opintojakson moduulit

- Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1), Pakollinen

Tavoitteet

Toimiva ja oppiva ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, millainen tiede psykologia on ja että psykologinen tieto perustuu tutkimuksiin
- osaa kuvailla tieteellisen ajattelun peruspiirteitä psykologian näkökulmasta
- osaa selittää tietoisien ja ei-tietoisien toiminnan luonnetta ja eroja
- osaa eritellä ihmisen toimintaan liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä
- tutustuu johonkin hyvinvoinnin ilmiöön psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta
- osaa eritellä oppimiseen liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä arvioida ja kehittää tämän tiedon pohjalta omaa oppimistaan ja opiskeluaan.

Keskeiset sisällöt

Toimiva ja oppiva ihminen

Ihmisen toiminnan tarkastelu psykologian näkökulmista

- psyykkinen näkökulma: perustietoa tiedonkäsittelystä, motiiveista ja tunteista
- biologinen näkökulma: perustietoa hermoston toiminnasta ja evoluutiopsykologian lähestymistavasta
- sosiaalinen näkökulma: perustietoa sosialisatiosta ja tilannetekijöistä
- kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä kulttuurien eroista ja yhtäläisyyksistä
- tietoinen ja ei-tietoinen toiminta

Oppiminen ja opiskelu psykologian näkökulmista

- psyykkinen näkökulma: ehdollistuminen, perustietoa työmuistin ja säilömuistin toiminnasta, sisäiset mallit, oppimisstrategiat, metakognitio, tavoiteorientaatiot ja pystyvyysuskomukset
- biologinen näkökulma: aivojen plastisuus ja unen vaikutus oppimiseen
- sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä oppimisen sosiaalisuudesta ja erilaisista oppimiskulttuureista

Psykologinen tutkimus

- *tieteellinen tieto ja arkitieto*
- *tieteellisen tutkimuksen prosessi*
- *otoksen ja perusjoukon merkitys tutkimuksen arvioinnissa*
- *psykologisen tutkimuksen eettiset periaatteet*
- *esimerkkejä laadullisista ja määrällisistä psykologian tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana tarkastellaan laajasti erilaisia ihmisen hyvinvointiin ja oppimiseen liittyviä ilmiöitä psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista vahvistetaan käsiteltäessä eri tavoin psyykkistä, biologista, sosiaalista ja kulttuurista näkökulmaa ihmisen sosiaalisessa toiminnassa ja vuorovaikutuksessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Osaamista vahvistetaan tarkastelemalla tieteellisen tutkimuksen prosessia sekä tieteellisen tiedon ja arkitiedon välisiä eroja. Oppimiseen liittyvät sisällöt auttavat saavuttamaan monitieteisen ja luovan osaamisen tavoitteita.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista vahvistetaan tukemalla opiskelijan oman oppimisen ja opiskelutaitojen arviointia ja kehittämistä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamisen kannalta tärkeitä näkökulmia nousee esiin tarkasteltaessa esimerkkejä kulttuurien eroista ja yhtäläisyyksistä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2)

Opintojakson moduulit

- Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2), Valinnainen

Tavoitteet

Kehittyvä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eritellä ihmisen yksilölliseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden keskinäistä vuorovaikutusta
- osaa selittää, miten hermoston kypsyminen ja muovautuminen heijastuvat psyykkiseen kehitykseen sikiökaudelta läpi elämänkulun
- osaa kuvailla lapsuus- ja nuoruusiän sosioemotionaalista ja kognitiivista kehitystä sekä soveltaa niihin liittyvää teoria- ja tutkimustietoa
- osaa antaa esimerkkejä sosialisointin ja kulttuurin vaikutuksesta ihmisen kehitykseen
- ymmärtää kokonaisvaltaisesti kehityksen yksilöllisyyttä ja jatkuvuutta
- perehtyy nuoruusiän psykologiaan ja pohtii aikuisuuteen siirtymiseen liittyviä tekijöitä
- osaa soveltaa kehityspsykologista tietoa itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen
- osaa kuvailla, miten ihmisen kehitystä tutkitaan.

Keskeiset sisällöt

Kehittyvä ihminen

Hermoston kehitys psyykkisten toimintojen näkökulmasta elämänkulun aikana

- perimän merkitys
- kypsyminen ja oppiminen
- herkkyykskaudet
- plastisuuden merkitys kehityksessä

Tunne-elämän ja vuorovaikutuksen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet
- temperamentti
- minuus ja minäkäsitys
- tunteet, tunnetaidot ja tunteiden säätely
- vertaissuhteet ja sosiaaliset taidot

Kognitiivinen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- kieli ja ajattelu
- toiminnanohjaus

Identiteetin muuttuvuus elämänkulun aikana

- henkilökohtainen identiteetti
- sosiaalinen identiteetti
- kulttuuri-identiteetti ja etninen identiteetti
- sukupuoli- ja seksuaali-identiteetti, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus

Kehityksen yksilöllisyys ja jatkuvuus

- erilaisia kehityspolkuja varhaislapsuudesta aikuisuuteen
- vanhemmuuden ja kasvuympäristön merkitys

Psykologinen tutkimus

- kaksos- ja adoptiotutkimus
- pitkittäis- ja poikittaistutkimus
- esimerkkejä havainnointia hyödyntävistä tutkimuksista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija oppii soveltamaan kehityspsykologista tietoa itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen, mikä tukee hyvinvointiosaamisen kehittymistä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteistä osaamista tukee erilaisten ihmisen yksilölliseen kehitykseen vaikuttavien tekijöiden ja niiden keskinäisen vuorovaikutuksen tarkastelu eri näkökulmista kuten biologisesta, yhteiskunnallisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vanhemmuuden ja kasvuympäristön merkityksen käsittely opintojakson aikana vahvistaa yhteiskunnallista osaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamista vahvistetaan käsittelemällä henkilökohtaisen identiteetin, sosiaalisen identiteetin, kulttuuri-identiteetin ja etnisen identiteetin teemoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3)

Opintojakson moduulit

- Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3), Valinnainen

Tavoitteet

Tietoa käsittelevä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa kognitiivista toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ja osaa soveltaa niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen
- osaa selittää, miten havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti ovat yhteydessä ihmisen muuhun tiedonkäsittelyyn
- ymmärtää kielen merkitystä ihmisen toiminnalle
- ymmärtää päätöksenteon kognitiivista perustaa
- tunnistaa joitakin yleisimpiä kognitiivisen toiminnan häiriöitä
- ymmärtää plastisuuden merkityksen ja hermoverkkojen toiminnan pääperiaatteet psyykkisen toiminnan perustana
- osaa kuvailla havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen, muistiin ja kielellisiin toimintoihin liittyvää aivotointia
- osaa suunnitella ja esitellä yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen ja arvioida menetelmään liittyviä vahvuuksia ja heikkouksia.

Keskeiset sisällöt

Tietoa käsittelevä ihminen

Tiedonkäsittelyn yleisiä periaatteita

- ärsykelähtöinen ja skeemalähtöinen tiedonkäsittely
- tietoinen ja ei-tietoinen tiedonkäsittely

Havaitseminen ja tarkkaavaisuus

- sisäiset mallit ja havaintokehä
- havaitseminen, perustietoa erityisesti näönvaraisesta havaitsemisesta sekä sen hermostollisesta perustasta
- tahaton ja tahdonalainen tarkkaavaisuus
- perustietoa tarkkaavaisuuden hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä tarkkaavaisuushäiriöistä

Muisti

- työmuistin ja säilömuistin toiminta
- muistin rekonstruktivisuus ja unohtaminen
- perustietoa muistin hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä aivoperäisistä muistihäiriöistä

Kieli

- kielellisten toimintojen merkitys tiedonkäsittelyssä
- perustietoa kielellisten toimintojen hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä aivoperäisistä kielellisistä häiriöistä

Päätöksenteko

- nopea ja hidas ajattelu
- esimerkkejä kognitiivisista vinoumista ja heuristiikoista

Aivojen rakenne ja hermostollinen toiminta

- hermoston ja aivojen päärakenteet
- hermosolun ja synapsin toiminta
- tiedon kulku hermoverkoissa
- plastisuus
- esimerkkejä neuropsykologisesta kuntoutuksesta

Kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimusmenetelmät

- kokeellisen tutkimuksen periaatteet
- esimerkkejä tapaustutkimuksista
- esimerkkejä aivotutkimusmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista
- kokeellisen tutkimuksen suunnittelu

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamisen kannalta opintojakson sisällöistä keskeisimpiä ovat kieleen liittyvät sisällöt, kuten kielellisten toimintojen merkitys tiedonkäsittelyssä ja esimerkit aivoperäisistä kielellisistä häiriöistä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla erityisesti kokeellisen tutkimuksen periaatteiden käsittely, soveltaminen ja arviointi tukevat monitieteistä ja luovaa osaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Ihmisen kognitiivisen toiminnan ja sen rajallisuuden tarkastelu ja ymmärtäminen tukee yhteiskunnallista osaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4)

Opintojakson moduulit

- Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4), Valinnainen

Tavoitteet

Tunteet ja mielenterveys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää tunteiden muodostumista ja niiden kulttuurisidonnaisuutta
- ymmärtää tunteiden merkityksen ihmisen kognitiiviseen toimintaan, vuorovaikutukseen ja psyykkiseen hyvinvointiin sekä saa valmiuksia soveltaa tätä tietoa itseymmärryksen ja vuorovaikutuksen välineenä
- osaa selittää mielenterveyteen ja psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä sekä soveltaa tätä tietoa oman ja muiden hyvinvoinnin edistämiseen
- tunnistaa yleisimpiä mielenterveyden ongelmia ja mielenterveyshäiriöitä
- osaa pohtia mielenterveyden ja sen häiriöiden määrittelyn tulkinnanvaraisuutta ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia
- osaa kuvailla biologisia, psyykkisiä, sosiaalisia ja kulttuurisidonnaisia tekijöitä mielenterveyshäiriöiden taustalla ja hoidossa
- syventyy yhden mielenterveyshäiriön syihin, oireisiin ja hoitoon.

Keskeiset sisällöt

Tunteet ja mielenterveys

Tunteiden psykologia

- tunteiden muodostuminen: tunnereaktio ja tunnekokemus
- perustietoa tunteiden ja niiden säätelyn hermostollisesta perustasta
- tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus
- tunteiden merkitys kognitiivista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta ohjaavina tekijöinä
- tunteiden säätely hyvinvoinnin osatekijänä

Psyykinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen

- hallintakeinojen ja defenssien merkitys
- resilienssin merkitys hyvinvoinnille

- *nukkumisen ja vuorokausirytmien merkitys psyykkiselle toiminnalle*
- *keskeiset unen laatuun vaikuttavat tekijät*
- *stressin aiheuttajia, vaikutuksia ja säätelykeinoja*
- *kriisit psyykkisen tasapainon uhkana ja niistä selviytyminen*

Mielenterveys

- *mielenterveys käsitteenä*
- *yleisimpien mielenterveyshäiriöiden luokittelu ja tietoa niiden tyypillisistä oireista*
- *esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja -häiriöiden syntyä selittävistä biologisista, psyykkisistä ja sosiaalisista sekä kulttuurisista taustatekijöistä*
- *esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja häiriöiden biologisista ja psykososiaalisista hoitomuodoista sekä erilaisista psykoterapian toteutustavoista*
- *esimerkkejä ajankohtaisesta mielenterveyshäiriöihin liittyvästä yhteiskunnallisesta keskustelusta*

Psykologinen tutkimus

- *ei-kokeellinen tutkimus: korrelatiivinen ja kuvaileva tutkimus*
- *esimerkkejä fysiologisia mittausten menetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Yleisimpien mielenterveyshäiriöiden ja niiden tyypillisten oireiden tarkastelu sekä ymmärrys resilienssistä ja tunteiden säätelystä sekä kriisien ja niistä selviytymisen käsittely edistää hyvinvointiosaamiseen liittyviä tavoitteita.

Vuorovaikutusosaaminen

Tunteiden psykologiaan liittyvät sisällöt tukevat monipuolisesti vuorovaikutusosaamisen kehittymistä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Mielenterveysongelmien ja -häiriöiden syntyyn ja hoitomuotoihin liittyvien biologisten, psyykkisten, sosiaalisten ja kulttuuristen näkökulmien tarkastelu kehittää opiskelijan monitieteistä ja luovaa osaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Mielenterveyshäiriöihin liittyvästä yhteiskunnallisesta keskustelusta nostettujen esimerkkien tarkastelu sekä mielenterveys-käsitteen pohdinta tukevat opiskelijan yhteiskunnallista osaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ajankohtaiseen mielenterveyshäiriöihin liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun liittyvien eettisten näkökohtien pohtiminen vahvistaa eettistä osaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5)

Opintojakson moduulit

- Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5), Valinnainen

Tavoitteet

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kuvailla yksilöllisten ominaisuuksien eroja ja niiden geneettistä perustaa
- osaa tarkastella persoonallisuutta kokonaisuutena eri näkökulmista ja soveltaa tätä tietoa omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistamisessa
- osaa kuvailla yksilöllisiä eroja älykkyydessä ja luovuudessa
- osaa tarkastella sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin merkitystä yksilön toimintaan
- ymmärtää ihmisen toimintaa persoonallisuuden, sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin vuorovaikutuksen näkökulmasta
- osaa soveltaa psykologian tietoja erilaisuuden ymmärtämiseen ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen
- osaa kuvailla ja arvioida yksilöllisten erojen tutkimuksen psykologisia arviointimenetelmiä.

Keskeiset sisällöt

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Perimän, kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön merkitys persoonallisuuden kehittymiseen

- persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus
- perustietoa käyttäytymisgenetiikasta

Persoonallisuuden tarkastelu eri näkökulmista

- temperamentti
- piirreteoreettinen näkökulma
- motivaatio
- yksilölliset tulkinta- ja toimintatyylit
- identiteetin ja persoonallisuuden narratiivinen tarkastelu

Älykkyys ja luovuus osana ihmisen toimintaa

- älykkyyden määritelmiä
- älykkyyden mittaaminen ja siihen liittyvät haasteet
- perimän ja ympäristön vuorovaikutus älykkyydessä
- luovuuden määritelmiä ja luovuuteen liittyviä tekijöitä

Kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön vaikutus ihmisen toimintaan

- tiedonkäsittely sosiaalisissa tilanteissa: stereotyyppien, attribuutioiden, asenteiden ja ennakkoluulojen muodostuminen
- esimerkkejä sosiaalisuuden hermostollisesta perustasta
- ryhmän merkitys yksilölle ja ryhmien väliset suhteet
- tilannetekijöiden vaikutus yksilöön ja ryhmään
- kulttuurien eri ulottuvuuksia
- esimerkkejä kulttuurin vaikutuksesta ajatteluun ja käyttäytymiseen

- *esimerkkejä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnasta kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa*

Psykologinen tutkimus

- *yksilöllisten erojen tutkiminen*
- *persoonallisuuden ja älykkyyden arviointimenetelmät*
- *reliabiliteetti ja validiteetti*
- *esimerkkejä kyselyjä, haastatteluja ja testejä hyödyntävistä tutkimuksista*
- *esimerkkejä sosiaalipsykologian tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaamista vahvistaa persoonallisuuden kehittymisen tarkastelu, mikä auttaa opiskelijaa ymmärtämään paremmin sekä omaa että muiden ihmisten yksilöllisyyttä.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista kehittää opintojakson aikana laajeneva ymmärrys ihmisen toimintaan vaikuttavista persoonallisista sekä sosiaalisesta ja kulttuuriseen ympäristöön liittyvistä tekijöistä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yksilöllisten erojen tutkiminen, persoonallisuuden ja älykkyyden arviointimenetelmät sekä käyttäytymisgenetiikan perustiedot ovat sisältöjä, joiden avulla vahvistetaan opiskelijan monitieteistä ja luovaa osaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnalliseen osaamiseen liittyvät tavoitteet kytkeytyvät opintojaksolla erityisesti seuraaviin sisältöihin: yksilöllisten erojen tutkiminen, persoonallisuuden ja älykkyyden arviointimenetelmät sekä esimerkit kyselyjä, haastatteluja ja testejä hyödyntävistä tutkimuksista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyyttä ja ympäristöosaamista kehittäviä sisältöjä ovat esimerkit kulttuurin vaikutuksesta ajatteluun ja käyttäytymiseen sekä esimerkit yksilöiden ja yhteisöjen toiminnasta kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamista vahvistetaan käsiteltäessä esimerkiksi kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön vaikutusta ihmisen toimintaan, kuten stereotyyppien, attribuutioiden, asenteiden ja ennakkoluulojen muodostumista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Sosiaalipsykologisia ilmiöitä, 2 op (PS6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on oppia ymmärtämään itseä ryhmän jäsenenä ja ymmärtämään, mitkä eri tekijät vaikuttavat yksilön toimintaan ryhmässä ja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla syvennyttään siihen, millaiset ilmiöt vaikuttavat ihmisten väliseen vuorovaikutukseen ja erilaisten ryhmien toimintaan.
- Opintojakson aikana käsiteltäviä valinnaisia teemoja ovat esimerkiksi sosiaalinen havaitseminen ja ryhmäprosessit, rakkaus, aggressiivisuus, prososiaalisuus, kulttuurinen moninaisuus, köyhyys ja rikkaus, ilmastonmuutos sekä vaikuttaminen ja media.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkintä (S).

YO-psykologian kertaus, 2 op (PS7)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla kerrataan psykologian eri opintojaksojen keskeisiä asioita. Tarkoituksena on kytkeä yhteen eri opintojaksojen aikana opittuja sisältöjä ja luoda kokonaiskuva ihmisen toiminnasta sekä laajentaa psykologisen ajattelun taitoja. Lisäksi opintojaksolla harjoitellaan ylioppilastehtäviin vastaamista erilaisten harjoitusten avulla.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkintänä (S).

8.17. Terveystieto (TE)

Oppiaine ja tehtävä

Terveystieto on monitieteinen oppiaine, jonka tehtävänä on opiskelijan terveysosaamisen kehittäminen. Terveysosaaminen ilmenee asiatietojen ja käsitteiden hallintana, terveyteen liittyvinä taitoina, kykyinä itsenäiseen kriittiseen ajatteluun, itsetuntemuksen syventymisenä sekä eettisenä vastuullisuutena. Se mahdollistaa terveyden laaja-alaisuuden hahmottamisen sekä antaa valmiuksia tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat opiskelijan oman ja muiden ihmisten terveyden sekä ympäristön terveellisyyden arvostamisen, edistämisen ja ylläpitämisen. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toimintakykynä.

Oppiaineen arvopohja rakentuu elämän kunnioittamisen, ihmisoikeuksien mukaisen arvokkaan elämän, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, vastuullisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden perustalle.

Opetuksessa haastetaan tarkastelemaan terveyttä, turvallisuutta, terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä sekä näihin liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalin maailman näkökulmasta. Olennaista on ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyttä voimavarana, jonka pohjalta monet muut arkielämän toiminnot rakentuvat. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan valmiuksia yksilölliseen ja yhteisölliseen tiedon hankintaan, rakentamiseen ja käyttämiseen sekä taitoa arvioida kriittisesti terveyteen liittyvää tietoa ja viestintää. Oppiaineen tehtävänä on myös kehittää opiskelijan valmiuksia omien terveyteen liittyvien valintojen ja tottumusten taustalla vaikuttavien tekijöiden analysointiin ja seurausten arviointiin sekä itselle sopivien oppimisen tapojen tunnistamiseen. Opetuksessa kehitetään opiskelijan kykyä tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä. Lisäksi terveyden osalta edistetään valmiuksia tarkoituksenmukaisten ja perusteltujen valintojen tekemiseen sekä omien voimavarojen ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen toteutuu terveystiedon opetuksessa monipuolisesti ja auttaa siten osaltaan opiskelijaa kehittymään tasapainoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi.

Terveystiedon opetus tuottaa **hyvinvointiosaamista** kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Terveystiedossa kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opetuksessa käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen tiedonrakentaminen edistää sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön.

Eri tieteenaloihin perustuvana oppiaineena terveystiedolle on luontevaa kehittää **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Oppiaine sisältää tavoitteita, jotka ohjaavat tiedon soveltamiseen ja kriittiseen tulkintaan. Terveystiedon tavoitteet tukevat myös oppimisen säätelyä ohjaamalla opiskelijaa löytämään itselle sopivia oppimisen tapoja ja pohtimaan oppiaineen aihepiirien merkitystä itselle.

Oppiaineen tavoitteet ja arvoperusta ohjaavat opiskelijaa pohtimaan esimerkiksi turvallisen ympäristön edellytyksiä, terveyden eriarvoisuutta sekä elintapavalintojen seurauksia. Näiden aihepiirien tarkastelu tuottaa aineksia turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestäväen tulevaisuuden hahmottamiseen ja kehittävät siten **yhteiskunnallista osaamista**.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.

Terveystiedossa etsitään selityksiä erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden syntymiselle ja arvioidaan niiden merkitystä. Lisäksi tarkastellaan globaaleja terveyskysymyksiä ja niihin vaikuttamista. Tällaisten aihepiirien käsittely vahvistaa osaltaan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- pystyy luomaan kokonaiskuvaa terveydestä ja sen yksilöllisistä, yhteisöllisistä, yhteiskunnallisista ja globaaleista edellytyksistä, pystyy tekemään perusteltuja ehdotuksia siitä, miten omaa, muiden ihmisten sekä ympäristön terveyttä ja turvallisuutta voidaan ylläpitää tai edistää, sekä osaa käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti
- osaa hakea tietoa eri lähteistä, soveltaa ja analysoida terveyteen liittyvää tietoa sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä, ymmärtää tieteellisen tiedon ja arkitiedon eron terveyden ja sairauksien riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä sekä osaa perustella näkemyksiään tutkimustiedon avulla
- osaa analysoida ja arvioida omien tarpeiden, käsitysten, kokemusten, asenteiden ja arvojen ohjaavaa vaikutusta terveyteen liittyvissä valinnoissa sekä omien elintapojen ja kulutustottumusten vaikutuksia terveyteen ja ympäristöön
- osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä kestävä kehityksen edellytyksiä ja vaikutuksia terveyteen
- osaa valita itselle sopivia ja tilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia oppimisen tapoja sekä osaa asettaa tavoitteita omalle oppimiselleen ja pystyy arvioimaan niiden saavuttamista realistisesti.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimista sekä antaa opiskelijalle tietoa hänen edistymisestään ja oppimistuloksistaan. Arviointi perustuu oppiaineen tavoitteista johdettuihin kriteereihin, ja se koostuu monipuolisesta oppimisprosessin aikaisesta ja osaamisen summatiivisesta arvioinnista sisältäen myös itse- ja vertaisarviointia. Kriteerien avaaminen opiskelijoille opintojakson alussa sekä opintojakson aikana suoritettu arviointi ja palaute auttavat opiskelijaa suuntaamaan oppimistaan.

Arviointi kohdistuu oppimäärän asiantietojen hallintaan ja käsitteiden täsmälliseen käyttöön, opiskelijan tiedonhankintataitoihin sekä kykyyn soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistellä terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä rakentaa sille perusteluja. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Lisäksi arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kyky asettaa oppimistavoitteita ja arvioida niiden saavuttamista. Arviointi ei saa kohdistua opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveystietäytymiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin sinänsä, vaan arviointi keskittyy opiskelijan valmiuksiin analysoida, arvioida sekä perustella näkemyksiään ja erilaisia terveystottumuksia.

Opintojaksot

Terveysvoimavarana, 2 op (TE1)

Opintojakson moduulit

- Terveysvoimavarana, 2 op (TE1), Pakollinen

Tavoitteet

Terveysvoimavarana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy kuvailemaan ja jäsentelemään keskeisiä ihmisen voimavaroja ja terveyttä määrittäviä tekijöitä sekä analysoimaan niiden yhteyksiä ja vaikutusmekanismeja terveyteen
- osaa selittää erilaisten terveystieteen ilmiöiden muodostumista ja arvioida niiden merkitystä terveydelle sekä soveltaa keskeisiä sosiaalipsykologisia malleja ja teorioita elintapojen omaksumisen selittämisessä
- tunnistaa omiin elintapoihinsa vaikuttavia tekijöitä ja pystyy arvioimaan elintapavalintojen merkitystä omalle ja lähiympäristön terveydelle sekä antamaan perusteltuja ehdotuksia siitä, miten terveyttä edistäviä elintapoja voidaan ylläpitää ja vaarantavia ehkäistä.

Keskeiset sisällöt

Terveys voimavarana

Terveyden kokonaisvaltaisuus

- terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismit
- terveyttä ja elintapoja selittävät keskeiset sosiaalipsykologiset teorat ja mallit: suunnitellun käyttäytymisen teoria, sosiaalis-kognitiivinen teoria, terveystieteen malli, muutosvaihemalli
- terveystieteen ilmiöitä: terveyden arvostamisen ja käyttäytymisen välinen ristiriita, medikalisaatio ja terveyden sairastuminen, elintapoihin puuttuminen, uskomus- eli vaihtoehtohoidot

Kehon ja mielen hyvinvoinnin keskeiset perusteet

- terveyttä edistävä ravinto, liikunta, lepo, uni sekä painonhallinta
- seksuaalisuus, seksuaaliterveys, seksuaalioikeudet
- mielenterveyttä suojaavat yksilölliset, yhteisölliset ja yhteiskunnalliset tekijät, stressi ja kriisit mielenterveyttä kuormittavina tekijöinä, keinoja kuormituksen hallintaan
- opiskeluhyvinvointi

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson sisältöjen avulla luodaan kokonaiskuvaa terveyden edellytyksistä ja perehdytään keskeisiin terveyden vaikuttaviin tekijöihin kuten ravitsemukseen, uneen, liikuntaan, seksuaalisuuteen ja mielenterveyteen. Näiden tekijöiden vaikutuksen tunnistaminen omassa elämässä vahvistaa hyvinvointiosaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

TE1 opintojaksossa yhtenä keskeisenä sisältönä on mielenterveyttä suojaavat tekijät, joihin kuuluu mm. vuorovaikutus- ja ristiriitojen käsittelytaidot, tunnetaidot sekä ongelmanratkaisutaidot. Nämä ovat keskeisiä vuorovaikutusosaamisessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa perehdytään terveystiedon monitieteiseen perustaan ja opiskellaan esimerkiksi terveyttä ja elintapoja selittäviä erilaisia teorioita ja malleja, mikä luo pohjaa monitieteiselle ja luovalle osaamiselle. Myös terveystiedon monipuoliset työ- ja opiskelutavat tukevat luovaa osaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja ympäristö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää tutkimustiedon hankkimisen periaatteista ja tutkimusprosessin vaiheista sekä osaa soveltaa näitä tietoja ja kuvata perustellen, miten terveyteen, terveyskäyttäytymiseen ja toimintakykyyn liittyvistä aiheista voidaan saada luotettavaa ja monipuolista tutkimustietoa
- osaa hakea tietoa ja pystyy vertailemaan eri lähteiden luotettavuutta
- osaa kuvata terveystiedon muotoja ja vaikutuskeinoja sekä analysoida terveystiedon merkitystä ihmisten terveyskäsitteille ja terveydelle
- osaa esitellä ja analysoida fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveydelle sekä arvioida omien elintapojen ja kulutustottumusten merkitystä ympäristön terveydelle ja terveellisyydelle
- osaa eritellä riippuvuuden muotoja ja niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä sekä analysoida riippuvuuksiin liittyviä terveys- ja muita haittoja.

Keskeiset sisällöt

Terveys ja ympäristö

Terveyteen liittyvän tiedon hankinta, arviointi ja tulkinta

- tieteellinen tieto ja arkitieto, ajattelun vinoumia, tutkimusprosessin vaiheet, tutkimustiedon luotettavuuden arviointi
- terveystiedon muotoja ja vaikutuskeinoja, terveystiedon merkityksen ja luotettavuuden arviointi

Ympäristön terveellisyys ja turvallisuus

- rakennetun ympäristön, luonnonympäristön ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen
- kestävä kehitys ja terveys
- ympäristöjen turvallisuus ja väkivallan ehkäisy
- työhyvinvointi

Mielihyvä ja riippuvuus

- riippuvuuteen vaikuttavat biologiset, psyykkiset ja sosiaaliset mekanismit
- keskeiset aine- ja toiminnalliset riippuvuudet, riippuvuuksien syitä ja ehkäisykeinoja, riippuvuuksien aiheuttamia haittoja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan ekologisesti, taloudellisesti, kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävä kehityksen merkitystä terveydelle sekä pohditaan monia terveyteen vaikuttavia tekijöitä ja niiden seurauksia eettisestä näkökulmasta. Tämä vahvistaa opiskelijan eettistä ja ympäristöosaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa syvennetään tietoja ympäristön vaikutuksesta terveyteen sekä opiskellaan mielihyvän ja riippuvuuden mekanismeja. Nämä vahvistavat opiskelijan hyvinvointiosaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa perehdytään siihen miten kestävä kehityksen tavoitteiden toteutuminen vaikuttaa terveyteen globaalisti. Tämä syventää globaali- ja kulttuuriosaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa perehdytään terveysviestinnän eri muotoihin ja vaikutuskeinoihin. Tämä syventää opiskelijan vuorovaikutusosaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, sosiaali- ja terveyspolitiikan ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteen sekä teknologian muutosta, kehitystä ja yhteyksiä väestön terveyteen*
- *pystyy erittelemään keskeisten tarttumattomien ja tartuntatautien riskitekijöitä, esittämään perusteltuja ratkaisuja näiden ehkäisemiseksi sekä arvioimaan sairauksien ja tautien merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle sekä elintapojen vaikutuksia tarttumattomien ja tartuntatautien näkökulmasta*
- *osaa esitellä perustellen, mihin sosiaali- tai terveyspalveluihin yksilö voi hakeutua erilaisissa tilanteissa, arvioida kriittisesti palvelujen järjestämistä ja tuottamista sekä arvioida sosiaali- ja terveyspalvelujen, itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle*
- *osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä, kuvata ja arvioida terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä analysoida terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä.*

Keskeiset sisällöt

Terveys ja yhteiskunta

Terveyden edistäminen ja sairauksien ehkäisy eri aikakausina

- *terveyskäsityksiä ja sairauksien selitysmalleja*
- *keskeisiä väestöjen terveyteen vaikuttaneita yhteiskunnallisia, tieteeseen ja teknologiaan liittyviä tekijöitä*
- *tulevaisuuden terveyshaasteita ja mahdollisuuksia*

Sairaudet ja hoito

- *epidemiologinen siirtymä, keskeiset tarttumattomat ja tartuntataudit*
- *sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen, tuottaminen ja käyttäminen*
- *itsehoito ja omahoito*

Eettiset kysymykset

- *eettisen analysoinnin näkökulmia: hyveet, seuraukset, oikeudet, velvollisuudet, motiivit, arvot ja normit*
- *keskeisiä terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä kuten hedelmöityshoidot, abortti, elintapoihin liittyvä vapaus ja vastuu, seulonnat, geeniteknologia, eutanasia*
- *terveydenhuollon eettiset periaatteet, potilaan oikeudet, priorisointi*
- *terveys ja terveyden eriarvoisuus Suomessa ja globaalisti sekä niihin vaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla perehdytään terveyden eriarvoisuuteen sekä keinoihin vähentää terveyden eriarvoisuutta Suomessa ja globaalisti, mikä lisää opiskelijan yhteiskunnallista osaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla perehdytään terveyspalveluiden järjestämiseen Suomessa sekä itsehoitoon ja omahoitoon. Tämä vahvistaa opiskelijan hyvinvointiosaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla perehdytään terveyteen ja terveydenhuoltoon liittyviin eettisiin kysymyksiin sekä harjoitellaan niiden pohtimista eettisen analysoinnin näkökulmien kautta. Tämä vahvistaa opiskelijan eettistä osaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

YO-terveystiedon kertaus, 1 op (TE4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kurssi on tarkoitettu yo-reaaliin valmistautuville terveystiedon kirjoittajille.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kurssilla kerrataan terveystiedon pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien (TE1-TE3) keskeisiä asioita.
- Kurssilla harjoitellaan terveystiedon YO-kokeen eri tehtävätyyppeihin vastaamista

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Kurssista annetaan suoritusmerkintä (S), kun opiskelija on ollut kurssilla aktiivisesti läsnä ja tehnyt vaadittavat tehtävät. Kurssin suorittamiseen voi myös sisältyä yksi tai useampia harjoituskokeita.

Kohti terveyttä - syvennä terveystietäsi, 2 op (TE5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on syventää terveystiedon osaamista keskeisistä TE1 - TE3 kurssien aiheista
- Syventää opiskelijan taitoja tulkita ja analysoida terveyteen liittyviä tietolähteitä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opettajan ja/tai opiskelijoiden yhdessä valitsemat keskeiset ja/tai ajankohtaiset terveyteen liittyvät aihekokonaisuudet TE1-TE3 kursseista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kurssilla syvennetään opiskelijan terveyteen liittyviä tietoja ja taitoja, mikä vahvistaa hyvinvointiosaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Kurssilla hyödynnetään monipuolisesti erilaisia terveyteen liittyviä materiaaleja kuten esimerkiksi uutisia, tutkimusartikkeleita tai dokumenttielokuvia sekä käytetään vaihtelevasti erilaisia vuorovaikutusta vahvistavia työtapoja kuten esimerkiksi keskusteluja, ryhmä- tai paritöitä. Nämä vahvistavat opiskelijan vuorovaikutusosaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Erilaisten työtapojen ja opiskelumenetelmien käyttö opintojaksolla tukee monitieteistä ja luovaa osaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä. Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän, jos kaikki vaadittavat tehtävät ja/tai loppukoe on suoritettu.

8.18. Ruotsi (TKRU)

Oppiaine ja tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Toinen kotimainen kieli ruotsi on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Ruotsin kielen opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Ruotsin kielen opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan ruotsin kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan ja kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Laaja-alainen osaaminen

Toisen kotimaisen kielen ruotsin opetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla oppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Toisen kotimaisen kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että vieraiden kielten eri oppimäärien ja eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, joiden ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisen asiakokonaisuuksien tarkastelussa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Toisen kotimaisen kielen opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Toisen kotimaisen kielen opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia toista kotimaista kieltä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Toisen kotimaisen kielen opiskelu ja osaaminen avaavat mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä sekä tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia sekä eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Toisen kotimaisen kielen ruotsin opintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Toisen kotimaisen kielen opinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen sekä kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä kehittämään vastuuntuntoaan ja taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta toisen kotimaisen kielen ruotsin opinnoissa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys toisen kotimaisen kielen käyttökelpoisuudesta kansallisessa, pohjoismaisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä sekä globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja

tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
A-oppimäärä	B2.1 (A2.2)	B2.1 (A2.2)	B1.2 (A2.1)
B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)
B3-oppimäärä	A2.2	A2.2	A2.1
Äidinkielenomainen oppimäärä	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)

Ruotsin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutustaitoihin ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä ja toimijana kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtaamisissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista ja joissa tavoitteena ei ole äidinkielenään ruotsia puhuvan tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen
- ymmärtää ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä
- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti ja luovasti ruotsin kielellä
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään ruotsin kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista ruotsinkielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä

- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) alla olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Osaamisen arviointi

Arviointi

Arvioinnin tehtävä toisessa kotimaisessa kielessä ruotsissa on tukea opiskelijan kehittymistä ruotsin kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää toisen kotimaisen kielen ruotsin taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansallisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ruotsin pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan toisen kotimaisen kielen ruotsin A-oppimäärän moduulin 8, B1-oppimäärän moduulin 6 sekä äidinkielenomaisen ruotsin oppimäärän moduulin 8 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täytyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson

suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

B3-oppimäärän osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan ruotsin kielelle ja asianomaiselle oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

8.18.1. Ruotsi, A-oppimäärä (TKRUA1)

Oppiaine ja tehtävä

Laaja-alainen osaaminen

Osaamisen arviointi

Opintojaksot

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 4 op (RUA01)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUA1), Pakollinen
- Ruotsin kieli ja vuorovaikutusosaaminen, 3 op (RUA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kehittämään ruotsin kielen taitoaan
- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä
- soveltaa ja kehittää kieltenopiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitojaan
- oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä
- pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B2.1 (taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä) ja B1.2 (taito tuottaa tekstejä).

Ruotsin kieli ja vuorovaikutusosaaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjoittelee kielenkäyttöä monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa
- tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta
- kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan
- vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan
- syventää tietoaan ruotsin kielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- vertailua äidinkieleen ja muihin kieliin ruotsin näkökulmasta
- tavoitteiden asettelu lukion A-ruotsin opiskelulle
- oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen ruotsin kielen näkökulmasta
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen
- toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen

Ruotsin kieli ja vuorovaikutusosaaminen

- pohjoismaiset ja kansainväliset suhteet arjessa ja lähiympäristössä, liikkuvuus
- rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana
- erilaiset ruotsin puhujat autenttisissa ympäristöissä, puhujien eri taustat ja statusvaikutukset
- ruotsin kielen äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen, ruotsin eri variantit ja vertailua muihin kieliin
- viestintätäylyt eri medioissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista painottuvat hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaaminen

Ruotsin kieli ja vuorovaikutusosaaminen, 4 op (RUA02)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUA1), Pakollinen
- Ruotsin kieli ja vuorovaikutusosaaminen, 3 op (RUA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kehittämään ruotsin kielen taitoaan
- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä
- soveltaa ja kehittää kieltenopiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitojaan
- oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kieltenopiskelun apuvälineitä
- pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B2.1 (taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä) ja B1.2 (taito tuottaa tekstejä).

Ruotsin kieli ja vuorovaikutusosaaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjoittelee kielenkäyttöä monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa
- tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta
- kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan
- vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan
- syventää tietoaan ruotsin kielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- vertailua äidinkieleen ja muihin kieliin ruotsin näkökulmasta
- tavoitteiden asettelu lukion A-ruotsin opiskelulle
- oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen ruotsin kielen näkökulmasta
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyyllilajeihin tutustuminen
- toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen

Ruotsin kieli ja vuorovaikutusosaaminen

- pohjoismaiset ja kansainväliset suhteet arjessa ja lähiympäristössä, liikkuvuus
- rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana
- erilaiset ruotsin puhujat autenttisissa ympäristöissä, puhujien eri taustat ja statusvaikutukset
- ruotsin kielen äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen, ruotsin eri variantit ja vertailua muihin kieliin
- viestintätäylyt eri medioissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista painottuvat hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaaminen

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (RUA03)

Opintojakson moduulit

- Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (RUA3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä
- pystyy tuottamaan tekstejä itselle tärkeistä kulttuuriaiheista tai -ilmiöistä
- vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- luova toiminta
- pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt
- ruotsinkieliset mediat
- kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen**Globaali- ja kulttuuriosaaminen****Vuorovaikutusosaaminen**

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista painottuvat vuorovaikutusosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (RUA04)**Opintojakson moduulit**

- Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (RUA4), Pakollinen

Tavoitteet

Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ruotsiksi*
- *kehittää taitoaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää eri tietolähteitä, oppimisympäristöjä tai tapoja tuottaa tekstejä.*

Keskeiset sisällöt

Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä

- *pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta ja sen tausta*
- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen**Yhteiskunnallinen osaaminen****Eettisyys ja ympäristöosaaminen****Vuorovaikutusosaaminen**

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista painottuvat eettisyys ja ympäristöosaaminen, vuorovaikutusosaaminen ja yhteiskunnallinen osaaminen.

Ruotsin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (RUA04)**Tavoitteet****Keskeiset sisällöt**

Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (RUA05)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (RUA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja harjoittelee tiivistämisen taitoja
- kehittää taitojaan kertoa havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat
- erilaiset tulevaisuudenvisiot
- kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia
- yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys
- esimerkkejä tieteellisistä teksteistä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (RUA06)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (RUA6), Pakollinen

Tavoitteet

Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille
- rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- kehittää taitoaan ilmaista itseään ruotsiksi myös muodollisissa asiayhteyksissä.

Keskeiset sisällöt

Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- ruotsin kielen rooli jatkossa opiskelijan elämässä ja kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus
- pohjoismaiset yhteisöt tai yritykset työnantajina (vapaaehtoistoiminta, kansalaisjärjestöt)
- itsenäistyvän nuoren elämänhallinta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (RUA07)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (RUA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hakee aiheeseen liittyvää tietoa ja laajentaa ilmaisuvaramaastaan*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin ja kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUA08)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Abiruotsi, 2 op (RUA09)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

8.18.2. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1)

Oppiaine ja tehtävä

Laaja-alainen osaaminen

Osaamisen arviointi

Opintojaksot

Ruotsin perusrakenteiden kertaus (RUB0), 1 op (RUB0)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Moduulin tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiuksia lukio-opintoihin ja on tarkoitettu niille, jotka kaipaavat lisätukea ruotsin perusrakenteissa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan peruskielioppia, erityisesti verbioppia. Vahvistetaan perussanavarastoa. Kerrataan yläkoulun oppimäärää. Jaksosta saa suoritusmerkinnän (S).

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan osoittamaan jatkuvaan näyttöön. Opiskelija saa opintojakson aikana palautetta etenemisestään. Opintojakson arvioinnissa otetaan huomioon laaja-alaisen osaamisen ja toisen kotimaisen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Opintojakso arvioidaan S/H.

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 4 op (RUB11)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUB11), Pakollinen
- Ruotsin kieli arjessani, 3 op (RUB12), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa olemassa olevaa kielitaitoaan ja omia vahvuuksiaan
- rohkaistuu käyttämään ruotsin taitoaan arkipäiväisissä vuorovaikutustilanteissa painottaen suullista viestintää
- kehittää omia opiskelustrategioitaan ja vuorovaikutustaitojaan ja löytää itselle sopivia työtapoja
- syventää tietämystään suomen ja ruotsin kielten vaikutuksesta toisiinsa sekä Suomessa vallitsevista kieliolosuhteista
- pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B1.1.

Ruotsin kieli arjessani

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kertoa ruotsiksi omasta elämästään, ihmissuhteistaan ja lähiympäristöstään eri tilanteissa erilaisia viestintäkanavia käyttäen
- kehittää keskustelu- ja kuuntelutaitojaan ruotsiksi
- kehittää palautteen antamisen ja vastaanottamisen sekä osaamisensa arvioinnin taitoja.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- opiskelijan kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen sekä omien tavoitteiden asettaminen
- kielitietoisuus, monikielisyys, kielten väliset suhteet
- omaa oppimista edistävien työkalujen löytäminen ja hyödyntäminen

Ruotsin kieli arjessani

- ruotsin kielen käyttö opiskelijan arkipäivään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- oma elämä, ihmissuhteet ja lähiympäristö
- yksilön ja yhteisön hyvinvointi
- ääntämisen harjaannuttaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista painottuvat hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaaminen, joita vahvistetaan esimerkiksi pari- ja ryhmätyöskentelyn avulla.

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan osoittamaan jatkuvaan näyttöön. Tämä sisältää mm. erilaisia sanasto-, kuuntelu- ja kielioppitestejä sekä kirjallisia ja suullisia harjoituksia. Opiskelija saa opintojakson aikana palautetta etenemisestään. Opintojakson arvioinnissa otetaan huomioon laaja-alaisen osaamisen ja toisen kotimaisen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10.

Ruotsin kieli arjessani, 4 op (RUB12)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUB11), Pakollinen
- Ruotsin kieli arjessani, 3 op (RUB12), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa olemassa olevaa kielitaitoaan ja omia vahvuuksiaan
- rohkaistuu käyttämään ruotsin taitoaan arkipäiväisissä vuorovaikutustilanteissa painottaen suullista viestintää
- kehittää omia opiskelustrategioitaan ja vuorovaikutustaitojaan ja löytää itselle sopivia työtapoja

- syventää tietämystään suomen ja ruotsin kielten vaikutuksesta toisiinsa sekä Suomessa vallitsevista kieliolosuhteista
- pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B1.1.

Ruotsin kieli arjessani

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kertoa ruotsiksi omasta elämästään, ihmissuhteistaan ja lähiympäristöstään eri tilanteissa erilaisia viestintäkanavia käyttäen
- kehittää keskustelu- ja kuuntelutaitojaan ruotsiksi
- kehittää palautteen antamisen ja vastaanottamisen sekä osaamisensa arvioinnin taitoja.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- opiskelijan kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen sekä omien tavoitteiden asettaminen
- kielitietoisuus, monikielisyys, kielten väliset suhteet
- omaa oppimista edistävien työkalujen löytäminen ja hyödyntäminen

Ruotsin kieli arjessani

- ruotsin kielen käyttö opiskelijan arkipäivään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- oma elämä, ihmissuhteet ja lähiympäristö
- yksilön ja yhteisön hyvinvointi
- ääntämisen harjaannuttaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan osoittamaan jatkuvaan näyttöön. Tämä sisältää mm. erilaisia sanasto-, kuuntelu- ja kielioppitestejä sekä kirjallisia ja suullisia harjoituksia. Opiskelija saa opintojakson aikana palautetta etenemisestään. Opintojakson arvioinnissa otetaan huomioon laaja-alaisen osaamisen ja toisen kotimaisen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10.

Ympäristömme (RUB14), 2 op (RUB14)

Opintojakson moduulit

- Ympäristömme, 2 op (RUB14), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristömme

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tulkita erilaisia tekstejä, jotka käsittelevät maailman erilaisia elinympäristöjä, kulttuureja ja yhteiskuntia
- harjoittaa erityisesti kirjallisia tekstintuottamistaitojaan aiheena mielipiteen ilmaisu
- pystyy tuottamaan lyhyen ohjatun tekstin moduulin aihepiiristä.

Keskeiset sisällöt

Ympäristömme

- *kulttuurinen moninaisuus*
- *erilaiset elinympäristöt*
- *ajankohtaiset yhteiskunnalliset aiheet nuorten näkökulmasta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson tehtävänä on vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa ja erilaisten tekstien tulkitsemis- ja tuottamistaitoja. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista painottuvat eettisyys ja ympäristöosaaminen ja yhteiskunnallinen osaaminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan osoittamaan jatkuvaan näyttöön. Tämä sisältää mm. erilaisia sanasto-, kuuntelu- ja kielioppitestejä sekä kirjallisia ja suullisia harjoituksia. Opiskelija saa opintojakson aikana palautetta etenemisestään. Opintojakson arvioinnissa otetaan huomioon laaja-alaisen osaamisen ja toisen kotimaisen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10.

Viesti ja vaikuta puhuen (RUB16), 2 op (RUB16)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vankentaa puhumisen sujuvuutta*
- *tuottaa valmistelua edellyttävän suullisen esityksen*
- *tiedostaa suullisen osaamisensa tason ja kehittämistarpeensa ja saa tästä palautetta.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *vuorovaikutustilanteet, dialogin rakentaminen*
- *puhumisen eri piirteet*
- *aitojen ruotsinkielisten kontaktien monipuolinen tarjoaminen opiskelijalle erilaisissa ympäristöissä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista painottuvat vuorovaikutusosaaminen sekä monitieteinen ja luova osaaminen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa painottuu jatkuva näyttö. Arvioinnissa painotetaan suullista kielitaitoa ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelijalle annetaan monipuolista palautetta kielitaidon edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa.

Kestävä elämäntapa RUB17, 2 op (RUB17)

Opintojakson moduulit

- Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17), Valinnainen

Tavoitteet

Kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää taitoaan tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille*
- *laajentaa sosiaalisen median tuntemustaan käyttäen ruotsin kieltä*
- *tutustuu kansallisissa kielitutkinnoissa vaadittavaan ruotsin taidon osaamiseen.*

Keskeiset sisällöt

Kestävä elämäntapa

- *kestävä kehitys ja elämäntapa erityisesti opiskelijan näkökulmasta*
- *eettisyys ja vastuullisuus sosiaalisen median käytössä, sananvapaus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista painottuvat eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä vuorovaikutusosaaminen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan osoittamaan jatkuvaan näyttöön. Tämä sisältää mm. erilaisia sanasto-, kuuntelu- ja kielioppitestejä sekä kirjallisia ja suullisia harjoituksia. Opiskelija saa opintojakson aikana palautetta etenemisestään. Opintojakson arvioinnissa otetaan huomioon laaja-alaisen osaamisen ja toisen kotimaisen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10.

Kulttuuri ja mediat (RUB 13), 2 op (Rub13)

Opintojakson moduulit

- Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13), Pakollinen

Tavoitteet

Kulttuuri ja mediat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee suomenruotsalaisia, ruotsalaisia ja muita pohjoismaisia kulttuuri-ilmiöitä*
- *tuntee ruotsinkielisiä medioita*
- *osaa hyödyntää ruotsinkielisiä lähteitä tiedonhaussa*
- *pystyy seuraamaan ruotsinkielisiä uutistekstejä ja ymmärtää pääasiat niistä.*

Keskeiset sisällöt

Kulttuuri ja mediat

- *suomenruotsalaiset ja muut pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt*
- *ruotsinkieliset mediat*
- *opiskelijoita kiinnostavat ajankohtaiset aiheet ruotsiksi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista painottuvat vuorovaikutusosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Näitä vahvistetaan esimerkiksi parityöskentelyn avulla sekä seuraamalla uutisia eri medioista.

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan osoittamaan jatkuvaan näyttöön. Tämä sisältää mm. erilaisia sanasto-, kuuntelu- ja kielioppitestejä sekä kirjallisia ja suullisia harjoituksia. Opiskelija saa opintojakson aikana palautetta etenemisestään. Opintojakson arvioinnissa otetaan huomioon laaja-alaisen osaamisen ja toisen kotimaisen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10.

Opiskelu ja työelämä RUB15, 2 op (Rub15)

Opintojakson moduulit

- Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelu- ja työelämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkastuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- kehittää tietämystään tekstilajeista, jotka liittyvät keskeisesti nuoren opiskeluun, työelämään ja itsenäistymiseen
- pohtii jatko-opintojaan, urasuunnitelmiaan sekä valmiuksiaan elinikäiseen oppimiseen.

Keskeiset sisällöt

Opiskelu- ja työelämä

- opiskelu, ammatit ja työelämä opiskelijan ja yhteiskunnan näkökulmasta
- tulevaisuuden suunnitelmat
- vuorovaikutustilanteet ja tekstit, jotka liittyvät jatko-opiskeluun ja työelämään
- itsenäistyvän nuoren elämänhallinta
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- erilaisten hakemusten laatiminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson tehtävänä on, että opiskelija tutustuu mahdollisuuksiin opiskella ja tehdä töitä ruotsin kielellä ja tutustuu pohjoismaiseen ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista painottuvat globaali- ja kulttuuriosaaminen sekä yhteiskunnallinen osaaminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan osoittamaan jatkuvaan näyttöön. Tämä sisältää mm. erilaisia sanasto-, kuuntelu- ja kielioppitestejä sekä kirjallisia ja suullisia harjoituksia. Opiskelija saa opintojakson aikana palautetta etenemisestään. Opintojakson arvioinnissa otetaan huomioon laaja-alaisen osaamisen ja toisen kotimaisen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10.

Abiruotsi, 2 op (Rub18)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoite on valmistaa opiskelija monipuolisesti ylioppilaskirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ylioppilaskirjoituksiin valmentava kurssi
- Tutustutaan ylioppilaskirjoitusten tehtävätyyppeihin.
- Harjoitellaan ylioppilaskokeen erilaisiin tehtävätyyppeihin vastaamista monipuolisilla digitaalisilla harjoituksilla.
- Kerrataan kielioppia ja keskeistä sanastoa.
- Loppukokeena on preliminäärikoe ja kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

8.19. Vieraat kielet (VK)

Oppiaine ja tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Vieraat kielet ovat osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Vieraiden kielten opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Vieraiden kielten opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan kunkin opiskeltavan kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Koodit

Vieraiden kielten opintojen koodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja moduulinumeroiden mukaan. Vieraista kielistä käytetään seuraavia kirjaintunnuksia.

EN = englannin kieli

LA = latinan kieli

RA = ranskan kieli

SM = saamen kieli

SA = saksan kieli

VE = venäjän kieli

IA = italian kieli

EA = espanjan kieli

PO = portugalin kieli

KI = kiinan kieli

JP = japanin kieli

AR = arabian kieli

KX = muu kieli

Lukion opetussuunnitelman perusteissa vieraiden kielten kirjaintunnuksena käytetään tunnusta VK lukuun ottamatta englannin, saamen ja latinan kieltä. Aasian ja Afrikan kielistä lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään kirjaintunnistetta VKAA. Paikallisessa opetussuunnitelmassa näiden tunnusten tilalla käytetään kullekin kielelle määriteltäviä, yllä lueteltuja kirjaintunnuksia.

Laaja-alainen osaaminen

Vieraissa kielissä käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Vieraan kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, jonka ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisen asiakokonaisuuksien tarkastelussa. Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Vieraiden kielten opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Vieraiden kielten opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmestyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa

rajoja. Vieraiden kielten opiskelu ja osaaminen avaa mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Vieraiden kielten opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Kieliopinnot mahdollistavat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Kieliopinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään vastuuntuntoaan sekä taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta vieraiden kielten opetuksessa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Vieraiden kielten opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutus- ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kielenkäyttäjänä globaalissa maailmassa, jossa tavoitteena ei ole esimerkillisen äidinkielen kielenkäyttäjän tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen
- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana

- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista kohdekielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) ohessa olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Osaamisen arviointi

Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasotavoitteet oppimäärittäin

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
Englanti, A-oppimäärä	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)
Aasian ja Afrikan kielet, A-oppimäärä	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)
Muut kielet, A-oppimäärä	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)
Englanti, B1-oppimäärä	B1.2	B1.2	B1.2
Muut kielet, B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)
Englanti, B2-oppimäärä	B1.1	B1.1	B1.1
Muut kielet, B2-oppimäärä	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.2)
Englanti, B3-oppimäärä	B1.1	B1.1	A2.2
Aasian ja Afrikan kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)
Muut kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1	A2.1

Arvioinnin tehtävä vieraissa kielissä on tukea opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää vieraan kielen taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansainvälisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä, jotka on linkitetty eurooppalaisen viitekehyksen kuusiportaiseen taitotasoasteikkoon.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Vieraiden kielten pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan vieraiden kielten A-oppimäärän moduulin 8 ja B1-oppimäärän moduulin 6 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisesta kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

Latinan kieltä lukuun ottamatta B2- ja B3-oppimäärien osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

8.19.1. Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (VKENA1)

Oppiaine ja tehtävä

Laaja-alainen osaaminen

Osaamisen arviointi

Opintojaksot

Englannin perusrakenteita kertaava opintojakso, 2 op (ENA0)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiuksia lukio-opintoihin.
- Opintojakso on tarkoitettu niille, jotka kaipaavat lisätukea englannin perusrakenteissa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan peruskielioppia, erityisesti verbioppia.
- Vahvistetaan perussanavarastoa.
- Kerrataan yläkoulun oppimäärää.
- Kurssista saa suoritusmerkinnän (S).

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan osoittamaan jatkuvaan näyttöön. Tämä sisältää mm. erilaisia sanasto-, kuuntelu- ja kielioppiharjoituksia sekä kirjallisesti että suullisesti. Opiskelija saa opintojakson aikana palautetta etenemisestään. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 4 op (ENA1)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (ENA1), Pakollinen
- Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä*
- *analysoi ja kehittää taitoaan käyttää itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä*
- *monipuolistaa kielenopiskelutaitojaan*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*

- *pystyy suhteuttamaan osaamistaan taitotasoon B2.1.*

Englanti globaalina kielenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta*
- *kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- *vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan*
- *syventää tietoaan englannin asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen*
- *tavoitteiden asettelu kielten opiskelulle*
- *monikielisyys voimavarana*
- *erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen*
- *tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen*

Englanti globaalina kielenä

- *englanti äidinkielenä, toisena kielenä, virallisena kielenä, globaalina kielenä*
- *kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus*
- *kansainväliset suhteet*
- *rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana*
- *puhujien eri taustat ja statusvaikutukset*
- *äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; englannin variantteja ja vertailua muihin kieliin*
- *viestintätyyli erilaisissa medioissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa 1 aloitetaan opiskelijan kielitietoisuuden vahvistaminen mm. laatimalla kielitaitoprofiilia. Sosiaaliset taidot, yhteistyökyky ja yhdessä oppimisen taidot vahvistuvat kurssin aikana monipuolisten harjoitteiden kautta. Opintojaksolla tehdään runsaasti suullista pari- ja ryhmätyötä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen on keskeinen osa jokaista lukion englannin opintojaksoa. Opintojaksosta 1 alkaen pyritään lisäämään opiskelijan valmiutta toimia kansainvälisissä ympäristöissä ja tukemaan opiskelijan käsitystä itsestään maailmankansalaisena.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan osoittamaan jatkuvaan näyttöön. Tämä sisältää mm. erilaisia sanasto-, kuuntelu- ja kielioppitestejä sekä kirjallisia ja suullisia harjoituksia. Opiskelija saa opintojakson aikana palautetta etenemisestään. Opintojakson arvioinnissa otetaan huomioon

laaja-alaisen osaamisen ja englannin kielen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10.

Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA2)

Opintojakson moduulit

- Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA2), Pakollinen

Tavoitteet

Englanti globaalina kielenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta
- kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan
- vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan
- syventää tietoaan englannin asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Englanti globaalina kielenä

- englanti äidinkielenä, toisena kielenä, virallisena kielenä, globaalina kielenä
- kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus
- kansainväliset suhteet
- rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana
- puhujien eri taustat ja statusvaikutukset
- äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; englannin variantteja ja vertailua muihin kieliin
- viestintätyyli erilaisissa medioissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan englannin kieltä eri konteksteissa ja *lingua francana*. Tutustutaan monipuolisesti englanninkielisten maiden kulttuuriin.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson teemoina ovat mm. ihmissuhteet ja niiden psyykkiset, fyysiset ja sosiaaliset vaikutukset hyvinvointiin. Tavoitteena on vahvistaa opiskelijan kieli-identiteettiä ja kielellistä itsetuntoa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla syvennetään opiskelijan taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Huomioidaan myös teknologian ja digitalisaation merkitys vuorovaikutuksessa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan osoittamaan jatkuvaan näyttöön. Tämä sisältää mm. erilaisia sanasto-, kuuntelu- ja kielioppitestejä sekä kirjallisia ja suullisia harjoituksia. Opiskelija saa opintojakson aikana palautetta etenemisestään. Opintojakson arvioinnissa otetaan huomioon laaja-alaisen osaamisen ja englannin kielen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10.

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä monipuolisesti itselle tärkeistä kulttuuriaiheista ja -ilmiöistä*
- *vahvistaa taitoaan käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*
- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Aihepiireinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt globaalissa englanninkielisessä mediassa. Tutustutaan eri taiteenaloihin ja opetellaan tulkitsemaan monenlaisia tekstejä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Luovaa toimintaa tarkastellaan eri taiteenalojen kautta. Vahvistetaan mm. opiskelijan digitaalista monilukutaitoa.

Vuorovaikutusosaaminen

Vahvistetaan opiskelijan tunne- ja empatiataitoja tutustumalla eri taiteenaloihin ja pyritään kehittämään rakentavan viestinnän taitoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan osoittamaan jatkuvaan näyttöön. Tämä sisältää mm. erilaisia sanasto-, kuuntelu- ja kielioppitestejä sekä kirjallisia ja suullisia harjoituksia. Opiskelija saa opintojakson aikana palautetta etenemisestään. Opintojakson arvioinnissa otetaan huomioon laaja-alaisen osaamisen ja englannin kielen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10.

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ja niiden taustoihin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä ja tapoja tuottaa tekstejä hankkiakseen, yhdistääkseen, muokatakseen, esittääkseen ja arvioidakseen tietoa.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla tuodaan esille demokratiakasvatusta ja tasa-arvonäkökulmia. Pohditaan yksilön asemaa yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa ja kehitetään opiskelijan argumentaatiotaitoja.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan aktiivista toimijuutta englannin kielellä rakentavan viestinnän keinoin. Tutustutaan yhdessä ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ilmiöihin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Pohditaan yksilön ja yhteiskunnan vastuuta ja vaikuttamismahdollisuuksia esimerkiksi ihmisoikeuskysymyksissä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan osoittamaan jatkuvaan näyttöön. Tämä sisältää mm. erilaisia sanasto-, kuuntelu- ja kielioppitestejä sekä kirjallisia ja suullisia harjoituksia. Opiskelija

saa opintojakson aikana palautetta etenemisestään. Opintojakson arvioinnissa otetaan huomioon laaja-alaisen osaamisen ja englannin kielen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10.

Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja tiivistämisen taitoja
- kehittää taitojaan raportoida jäsennellysti havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat
- erilaiset tulevaisuudenvisiot
- kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia
- yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys
- englanti tieteen kielenä, tieteellisen tekstin piirteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson tavoitteena on herättää opiskelijan uteliaisuus eri tiedon- ja tieteenaloihin. Tutustutaan innovaatioihin erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmista.

Vuorovaikutusosaaminen

Jaetaan yhdessä toisten kanssa omia tietoon perustuvia mielipiteitä ja näkökantoja, jolloin yhdessä oppimisen taidot ja yhteistyökyky korostuvat.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan osoittamaan jatkuvaan näyttöön. Tämä sisältää mm. erilaisia sanasto-, kuuntelu- ja kelioppitestejä sekä kirjallisia ja suullisia harjoituksia. Opiskelija saa opintojakson aikana palautetta etenemisestään. Opintojakson arvioinnissa otetaan huomioon laaja-alaisen osaamisen ja englannin kielen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10.

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille
- rohkaistuu englannin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- kehittää taitoaan ilmaista itseään muodollisemmissa asiayhteyksissä.

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina
- itsenäistyvän, työelämää astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla syvennetään kielitaitoa oleellisena opiskelu- ja työelämätautona. Lisäksi pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia sekä vahvistetaan opiskelijan yrittäjämäistä asennetta ja resilienssiä kohdata haasteita alati muuttuvassa maailmassa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Pyritään antamaan opiskelijalle lisää työkaluja oman oppimisen säätelyyn ja jatkuvaan oppimistaitojen kehittämiseen.

Hyvinvointiosaaminen

Kannustetaan opiskelijaa tunnistamaan ja hyödyntämään omat vahvuutensa jatko-opintoja ajatellen. Käsitellään itsenäistyvän, työelämää astuvan nuoren arjen talousasioita hyvinvoinnin näkökulmasta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu opiskelijan osoittamaan jatkuvaan näyttöön. Tämä sisältää mm. erilaisia sanasto-, kuuntelu- ja kielioppitestejä sekä kirjallisia ja suullisia harjoituksia. Opiskelija saa opintojakson aikana palautetta etenemisestään. Arvioinnissa otetaan huomioon laaja-alaisen osaamisen ja englannin kielen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10.

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta
- kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi
- osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos
- kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä
- esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista
- ratkaisukeskeisyys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla keskitytään ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntavan edistämiseen. Aiheina ovat mm. globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos ja kestävä kehitys.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tähdätään laajentamaan opiskelijan ymmärrystä kestävä tulevaisuuden tärkeydestä ja edellytyksistä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan osoittamaan jatkuvaan näyttöön. Tämä sisältää mm. erilaisia sanasto-, kuuntelu- ja kielioppitestejä sekä kirjallisia ja suullisia harjoituksia. Opiskelija saa opintojakson aikana palautetta etenemisestään. Opintojakson arvioinnissa otetaan huomioon laaja-alaisen osaamisen ja englannin kielen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Loppukokeena on preliminäärikoe tai vastaava. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä
- vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan
- vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja
- harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- puhumisen eri piirteet
- englannin käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin
- dialogisuus
- oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla hiotaan opiskelijan suullisia vuorovaikutustaitoja ja annetaan valmiuksia selvittää vaativista esiintymistilanteista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla syvennetään opiskelijan kykyä ymmärtää kielen eri variantteja sekä englannin käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutusta puhetilanteisiin. Tavoitteena on, että opiskelijan kansainvälisyysvalmiudet ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen vahvistuvat.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan osoittamaan jatkuvaan näyttöön. Tämä sisältää mm. erilaisia sanasto-, kuuntelu- ja suullisia harjoituksia. Opiskelija saa opintojakson aikana palautetta etenemisestään. Opintojakson arvioinnissa otetaan huomioon laaja-alaisen osaamisen ja englannin kielen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla 4-10. Opintojakson loppukokeena on valtakunnallinen suullisen kielitaidon koe, josta saa erillisen arvosanan ja todistuksen päättötodistuksen saamisen yhteydessä.

Viesti ja vaikuta kirjoittaen, 2 op (ENA9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on vahvistaa abiturienttien kirjallisia esitystaitoja ylioppilaskoetta varten.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tehdään monipuolisia kirjoitusharjoituksia.
- Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän (S).

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan osoittamaan jatkuvaan näyttöön. Tämä sisältää monipuolisia kirjallisia harjoituksia. Opiskelija saa opintojakson aikana palautetta etenemisestään. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Abienglantia, 2 op (ENA10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on valmentaa opiskelijaa monipuolisesti ylioppilaskokeeseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ylioppilaskirjoituksiin valmentava opintojakso.
- Tutustutaan ylioppilaskirjoitusten tehtävätyyppeihin.
- Harjoitellaan ylioppilaskokeen erilaisiin tehtävätyyppeihin vastaamista monipuolisilla digitaalisilla harjoituksilla.
- Kerrataan kieliooppia ja keskeistä sanastoa.
- Loppukokeena on preliminäärikoe ja opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arviointi perustuu opiskelijan osoittamaan jatkuvaan näyttöön. Tämä sisältää mm. erilaisia sanasto-, kuuntelu- ja kieliooppiharjoituksia sekä kirjallisesti että suullisesti. Opiskelija saa opintojakson aikana palautetta etenemisestään. Opintojakson loppukokeena on preliminäärikoe. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

8.19.2. Vieraat kielet, B2-oppimäärä (VKB2)

Oppiaine ja tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kielenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Monikielinen minä koulussa ja vapaa-ajalla, 2 op (VKB21)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB21), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Minäpystyvyyttä vahvistetaan simuloimalla sosiaalisen kohtaamisen tilanteita ja opiskelija pystyy liittämään uuden kielen opiskelun omiin kiinnostuksenkohteisiinsa.
- Opiskelija tuntee selviytyvänsä vähäiselläkin kielitaidolla.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opintojaksolla vahvistetaan vieraan kielen kommunikointitaitoja opiskelijan elämää lähellä olevissa arjen tilanteissa.
- Tutustutaan ja laajennetaan käsitystä nuorten elämästä muuallakin.
- Vuorovaikutustaitojen harjoittelussa korostuu pari- ja ryhmätyö.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, suulliseen ja kirjalliseen jatkuvaan näyttöön sekä loppukokeeseen tai muuhun kurssin alussa yhdessä sovittavaan näyttöön. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana edellä mainittuja tehtäviä.

Kielillä kaikkialle!, 2 op (VKB22)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB22), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutustaitoja vahvistetaan edelleen.
- Kielitaitoa käytetään tiedonhankinnan välineenä.
- Harjoitellaan toimimaan oman kulttuurin lähettiläänä vieraalla kielellä ja hankkimaan tietoa muista.

Hyvinvointiosaaminen

- Hyvinvointiosaaminen näkyy opiskelijan oman kulttuuri-identiteetin vahvistumisessa ja opiskelijan kansainvälistymisessä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Opiskelija harjoittelee maailman moninaisuuden ymmärtämistä ja suvaitsevaisuutta.
- Opiskelija kokee itsensä osaksi laajaa maailmaa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, suulliseen ja kirjalliseen jatkuvaan näyttöön sekä loppukokeeseen tai muuhun kurssin alussa yhdessä sovittavaan näyttöön. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana edellä mainittuja tehtäviä.

Hyvinvointia kielellä!, 2 op (VKB23)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB23), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

300

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Hyvinvointiosaaminen, huolenpito itsestä ja muista, näkyy vahvasti opintojakson teemoissa.
- Harjoitellaan tunteiden ja mielipiteiden ilmaisua.
- Keskustelu- ja kuuntelutaito harjaantuvat.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opintojaksolla opiskelija harjoittelee uuden kielen käyttämistä tunteiden, tuntemuksien ja mielipiteiden ilmaisuun sekä tunne- ja empatiataidot korostuvat. Vuorovaikutustaitojen harjoittelussa korostuu pari- ja ryhmätyö.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, suulliseen ja kirjalliseen jatkuvaan näyttöön sekä loppukokeeseen tai muuhun kurssin alussa yhdessä sovittavaan näyttöön. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana edellä mainittuja tehtäviä.

Kulttuureista kielellä!, 2 op (VKB24)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB24), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuurialueita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuurialueet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaamisessa korostuvat sosiaaliset taidot, yhteistyökyky ja yhdessä oppiminen. Kirjallinen vuorovaikutus monipuolistuu ja syvenee.

Hyvinvointiosaaminen

- Hyvinvointiosaaminen näkyy opiskelijan oman kulttuuri-identiteetin vahvistumisessa ja mahdollisuudessa käyttää omaa luovuuttaan myös vieraalla kielellä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opintojaksolla opiskelija kehittää tiedonhakutaitojaan ja lähdekriittisyyttä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Kulttuurisen moninaisuuden ja globaalin kulttuuriperinnön ymmärtäminen lisääntyy.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, suulliseen ja kirjalliseen jatkuvaan näyttöön sekä loppukokeeseen, portfolioon tai muuhun kurssin alussa yhdessä sovittavaan näyttöön. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana edellä mainittuja tehtäviä.

Kielitaidolla tulevaisuuteen!, 2 op (VKB25)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB25), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaamisessa korostuvat sosiaaliset taidot, yhteistyökyky ja yhdessä oppiminen. Kirjallinen vuorovaikutus monipuolistuu ja syvenee.

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijan omien vahvuuksien tunnistaminen ja muutoksiin avoimesti suhtautuminen ovat keskeisiä teemoja opintojaksolla.
- Opiskelija näkee positiivisesti omien taitojensa moninaisuuden.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opiskelija kokee oman kielitaitonsa hyödyttävän sekä itseään että yhteiskuntaa. Laaja kielitaito nähdään arvona jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, suulliseen ja kirjalliseen jatkuvaan näyttöön sekä loppukokeeseen tai muuhun kurssin alussa yhdessä sovittavaan näyttöön. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana edellä mainittuja tehtäviä.

Ajankohtainen ja kriittinen kielitaito, 2 op (VKB26)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB26), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Kirjallinen ja rakentava suullinen vuorovaikutus monipuolistuu ja syvenee.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Monitieteinen ja luova osaaminen näkyy ajankohtaisten aiheiden seuraamisessa ja lähdekriittisyyden harjoittelussa. Samalla kehittyvät myös opiskelijan yleiset oppimistaidot.
- Hyödynnetään monilukutaitoa ja muissa oppiaineissa hankittuja tietoja ja taitoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opintojaksolla nousee esiin yhteiskunnallisia teemoja erilaisten tekstien pohjalta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Opintojaksolla harjoitellaan eettistä toimijuutta media- ja teknologiamaaailmassa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, suulliseen ja kirjalliseen jatkuvaan näyttöön sekä loppukokeeseen tai muuhun kurssin alussa yhdessä sovittavaan näyttöön. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana edellä mainittuja tehtäviä.

Kestävä kielitaito, 2 op (VKB27)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 1, 2 op (VKB27), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- *erilaiset asuinympäristöt*
- *kestävä elämäntapa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Hyvinvointiosaaminen näkyy ympäristön muutoksiin avoimesti suhtautumisessa.

Vuorovaikutusosaaminen

- Rakentava, monipuolinen viestintä korostuu.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opintojakson teemat koskettavat yhteiskunnallisia asioita ympäristön ja kestävän tulevaisuuden näkökulmista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Eettisyys ja ympäristöosaaminen korostuvat opintojakson aihepiireissä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, suulliseen ja kirjalliseen jatkuvaan näyttöön sekä loppukokeeseen tai muuhun kurssin alussa yhdessä sovittavaan näyttöön. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana edellä mainittuja tehtäviä.

Valmiina kansainväliseen elämään!, 2 op (VKB28)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2, 2 op (VKB28), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- *kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö*
- *tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin*
- *kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelija tunnistaa kielen opintojen loppuvaiheessa omat vahvuutensa ja osaa nähdä niiden hyödyn jatko-opinnoissaan ja elämässään.
- Opiskelija pystyy kehittämään kielitaitoaan jatkossa omaehtoisesti.
- Opiskelija tuntee iloa ja ylpeyttä monipuolistuneesta kielitaidostaan.

Vuorovaikutusosaaminen

- Erityisesti tekstin tulkinta- ja tuottamistaitojen harjoittelu korostuu samalla, kun opiskelija mahdollisesti valmistautuu koulun jälkeiseen elämään.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, suulliseen ja kirjalliseen jatkuvaan näyttöön sekä loppukokeeseen, joka on mahdollisesti ylioppilaskokeeseen valmistava harjoituskoe, tai muuhun kurssin alussa yhdessä sovittavaan näyttöön. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana edellä mainittuja tehtäviä.

8.19.3. Vieraat kielet, B3-oppimäärä (VKB3)

Oppiaine ja tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kielenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Uusi kieli, uusi taito!, 2 op (VKB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- **Motivoidaan opiskelijaa uuden oppimiseen sekä käyttämään oppimisessaan siirtovaikutusta.**
- **Harjoitellaan uuden kielen opiskelustrategioita, mikä tukee opiskelijan hyvinvointiosaamista.**

Vuorovaikutusosaaminen

- **Opintojaksolla lisätään opiskelijan kielitietoisuutta ja rikastetaan kommunikointitaitoja. Vuorovaikutustaitojen harjoittelussa korostuu yhdessä oppiminen.**

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, suulliseen ja kirjalliseen jatkuvaan näyttöön sekä mahdolliseen loppukokeeseen tai muuhun kurssin alussa yhdessä sovittavaan näyttöön.

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana edellä mainittuja tehtäviä. Vuorovaikutusosaamista voi näyttää koko opintojakson ajan pari- ja ryhmätyöskentelyssä.

Arkielämän kielikokeiluja, 2 op (VKB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Minäpystyvyyttä vahvistetaan simuloimalla arjen yksinkertaisia vuorovaikutustilanteita, jotta opiskelija tuntee selviytyvänsä vähäiselläkin kielitaidolla.
- Kielitaidon hyödyntäminen omiin mielenkiinnonkohteisiin ja oman maailmankuvan laajentamiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan kielitaitoa toimia arkisissa kohtaamisissa ja asiointitilanteissa. Vuorovaikutustaitojen harjoittelussa korostuu pari- ja ryhmätyö.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Monitieteinen ja luova osaaminen näkyy ympäristön pienissä havainnoinneissa monilukutaitoa hyödyntäen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, suulliseen ja kirjalliseen jatkuvaan näyttöön sekä loppukokeeseen tai muuhun kurssin alussa yhdessä sovittavaan näyttöön. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana edellä mainittuja tehtäviä.

Monikielinen minä koulussa ja vapaa-ajalla, 2 op (VKB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Minäpystyvyyttä vahvistetaan simuloimalla sosiaalisen kohtaamisen tilanteita ja opiskelija pystyy liittämään uuden kielen opiskelun omiin kiinnostuksenkohteisiinsa.
- Opiskelija tuntee selviytyvänsä vähäiselläkin kielitaidolla.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opintojaksolla vahvistetaan vieraan kielen kommunikointitaitoja opiskelijan elämää lähellä olevissa arjen tilanteissa.
- Tutustutaan ja laajennetaan käsitystä nuorten elämästä muuallakin.
- Vuorovaikutustaitojen harjoittelussa korostuu pari- ja ryhmätyö.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, suulliseen ja kirjalliseen jatkuvaan näyttöön sekä loppukokeeseen tai muuhun kurssin alussa yhdessä sovittavaan näyttöön. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana edellä mainittuja tehtäviä.

Kielillä kaikkialle!, 2 op (VKB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutustaitoja vahvistetaan edelleen.
- Kielitaitoa käytetään tiedonhankinnan välineenä.
- Harjoitellaan toimimaan oman kulttuurin lähettiläänä vieraalla kielellä ja hankkimaan tietoa muista.

Hyvinvointiosaaminen

- Hyvinvointiosaaminen näkyy opiskelijan oman kulttuuri-identiteetin vahvistumisessa ja opiskelijan kansainvälistymisessä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Opiskelija harjoittelee maailman moninaisuuden ymmärtämistä ja suvaitsevaisuutta.
- Opiskelija kokee itsensä osaksi laajaa maailmaa.

Hyvinvointia kielellä!, 2 op (VKB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Hyvinvointiosaaminen, huolenpito itsestä ja muista, näkyy vahvasti opintojakson teemoissa.
- Harjoitellaan tunteiden ja mielipiteiden ilmaisua.
- Keskustelu- ja kuuntelutaito harjaantuvat.

Vuorovaikutusosaaminen

- Opintojaksolla opiskelija harjoittelee uuden kielen käyttämistä tunteiden, tuntemuksien ja mielipiteiden ilmaisuun sekä tunne- ja empatiataidot korostuvat. Vuorovaikutustaitojen harjoittelussa korostuu pari- ja ryhmätyö.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, suulliseen ja kirjalliseen jatkuvaan näyttöön sekä loppukokeeseen tai muuhun kurssin alussa yhdessä sovittavaan näyttöön. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana edellä mainittuja tehtäviä.

Kulttuureista kielellä!, 2 op (VKB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuurialueita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuurialueet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaamisessa korostuvat sosiaaliset taidot, yhteistyökyky ja yhdessä oppiminen. Kirjallinen vuorovaikutus monipuolistuu ja syvenee.

Hyvinvointiosaaminen

- Hyvinvointiosaaminen näkyy opiskelijan oman kulttuuri-identiteetin vahvistumisessa ja mahdollisuudessa käyttää omaa luovuuttaan myös vieraalla kielellä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opintojaksolla opiskelija kehittää tiedonhakutaitojaan ja lähdekriittisyyttä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Kulttuurisen moninaisuuden ja globaalin kulttuuriperinnön ymmärtäminen lisääntyy.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, suulliseen ja kirjalliseen jatkuvaan näyttöön sekä loppukokeeseen, portfolioon tai muuhun kurssin alussa yhdessä sovittavaan näyttöön. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana edellä mainittuja tehtäviä.

Kielitaidolla tulevaisuuteen!, 2 op (VKB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Vuorovaikutusosaamisessa korostuvat sosiaaliset taidot, yhteistyökyky ja yhdessä oppiminen. Kirjallinen vuorovaikutus monipuolistuu ja syvenee.

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijan omien vahvuuksien tunnistaminen ja muutoksiin avoimesti suhtautuminen ovat keskeisiä teemoja opintojaksolla.
- Opiskelija näkee positiivisesti omien taitojensa moninaisuuden.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opiskelija kokee oman kielitaitonsa hyödyttävän sekä itseään että yhteiskuntaa. Laaja kielitaito nähdään arvona jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, suulliseen ja kirjalliseen jatkuvaan näyttöön sekä loppukokeeseen tai muuhun kurssin alussa yhdessä sovittavaan näyttöön. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana edellä mainittuja tehtäviä.

Ajankohtainen ja kriittinen kielitaito, 2 op (VKB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Kirjallinen ja rakentava suullinen vuorovaikutus monipuolistuu ja syvenee.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Monitieteinen ja luova osaaminen näkyy ajankohtaisten aiheiden seuraamisessa ja lähdekriittisyyden harjoittelussa. Samalla kehittyvät myös opiskelijan yleiset oppimistaidot.
- Hyödynnetään monilukutaitoa ja muissa oppiaineissa hankittuja tietoja ja taitoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opintojaksolla nousee esiin yhteiskunnallisia teemoja erilaisten tekstien pohjalta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Opintojaksolla harjoitellaan eettistä toimijuutta media- ja teknologiamailmassa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, suulliseen ja kirjalliseen jatkuvaan näyttöön sekä loppukokeeseen tai muuhun kurssin alussa yhdessä sovittavaan näyttöön. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana edellä mainittuja tehtäviä.

8.20. Yhteiskuntaoppi (YH)

Oppiaine ja tehtävä

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaa hänelle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä sekä valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, niiden arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa opiskelijan talousosaamista ja oikeudellista ymmärrystä sekä kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on omakohtaisen kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan, tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja argumentointitaitoihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettisesti toimivaksi, aktiiviseksi ja vastuuntuntoiseksi demokraattisen yhteiskunnan jäseneksi.

Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan **hyvinvointiosaamista** vahvistamalla oman elämän ja taloudenhallinnan taitoja sekä syventämällä oikeudellista ymmärrystä. Oppiaine syventää opiskelijan sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön sekä aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja demokraattiseen vaikuttamiseen yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi tukien **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista.

Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan monilukutaitoa digiajassa vahvistamalla hänen kykyään valita, tulkita kriittisesti ja soveltaa tutkimuspohjaista tietoa. Se vahvistaa yhteiskunnallisia ja kriittisiä teksti- ja argumentointitaitoja. Oppiaine rohkaisee opiskelijaa toimimaan monialaisessa yhteistyössä sekä yhdistelemään asioita uudenlaisella tavalla jatkuvan oppimisen periaatteen sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Yhteiskuntaopin opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan korkeakoulu yhteistyötä.

Yhteiskunnallisen osaamisen ydinoppiaineena yhteiskuntaoppi edistää opiskelijan edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen ja arviointiin. Opiskelijaa harjaannutetaan toimimaan monitulkintaisen informaation ja informaatiovaikuttamisen maailmassa. Oppiaine syventää opiskelijan monipuolista yhteiskunnallista osaamista vahvistamalla demokratia taitoja. Se kannustaa osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamaan turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden edistämiseen Suomen ja EU:n kansalaisena sekä globaalisti. Oppiaine vahvistaa oma-aloitteisuutta, yrittäjämäistä asennetta sekä jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia.

Yhteiskuntaoppi korostaa yksilön arvolähtöistä ja eettistä toimintaa yhteiseksi hyväksi sosiaalinen vastuu mukaan lukien. Oppiaine syventää ymmärrystä kiertotalouden periaatteista ja kestävästä

kuluttajuudesta lähiympäristössä ja globaalisti. Näin yhteiskuntaoppi vahvistaa opiskelijan eettisyyttä ja ympäristöosaamista.

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista** vahvistamalla kansainvälisyysvalmiuksia ja maailmankansalaisen asennetta sekä syventämällä ymmärrystä kulttuurisesta ja katsomuksellisesta moninaisuudesta. Oppiaine harjaannuttaa opiskelijaa eettiseen toimijuuteen globaalissa media- ja teknologiaympäristössä.

Tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät yhteiskuntaopin merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä yhteiskunnallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja moninaisuutta ymmärtävän yhteiskuntakäsityksen
- ymmärtää omien yhteiskunnallisten käsitystensä muodostumiseen vaikuttavia tekijöitä
- motivoituu syventämään kiinnostustaan yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja ymmärrystään niiden merkityksellisyydestä.

Yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön
- tuntee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat ja niiden taustalla vaikuttaneen historiallisen kehityskulun sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin
- ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa muuttuvan demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena kestävä kehityksen mukaisesti.

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja taloudellista ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota
- osaa muodostaa monipuolisesti perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä
- osaa eritellä moniulotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien ja ympäristön kannalta.

Osaamisen arviointi

Osaamisen arviointi kohdistuu yhteiskuntaopin yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute tukee opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja osaamisestaan sekä

kehittämään omia työskentelytapojaan yhteiskunnalliselle ajattelulle ominaisten tietojen ja taitojen saavuttamiseksi.

Yhteiskuntaopin arvioinnin keskeisiä kohteita ovat yhteiskunnalliselle ajattelulle ja toiminnalle keskeisten tietojen ja taitojen hallinta: taito ymmärtää yhteiskuntaa koskevan tiedon rakentumisen periaatteita, yhteiskunnan ja talouden ilmiöitä sekä niiden syitä ja vaikutuksia sekä arvioida kriittisesti yhteiskuntaa ja taloutta sekä niiden kehitystä koskevia tulkintoja ja ratkaisuvaihtoehtoja.

Arviointi kohdistuu yhteiskunnallisen tiedon käsittelyn taitoihin, kuten taitoon hakea tietoa erilaisista lähteistä, erotella olennainen tieto epäolennaisesta sekä käyttää sitä perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä. Arvioinnissa otetaan huomioon taidot hankkia, ymmärtää, analysoida, arvioida ja soveltaa yhteiskunnallista tietoa, muodostaa siitä jäsentyneitä kokonaisuuksia sekä tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä. Arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa oppimaansa.

Opintojaksot

Talous, 4 op (MABYH)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Taloustieto, 2 op (YH2)

Opintojakson moduulit

- Taloustieto, 2 op (YH2), Pakollinen

Tavoitteet

Taloustieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä
- tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat
- osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita
- ymmärtää työn ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa
- osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan
- osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen
- osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.

Keskeiset sisällöt

Taloustieto

Kansantalous ja sen toimijat

- talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen
- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus
- oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla
- työ, yrittäjyys ja yritykset
- Suomi globaalin talouden osana

- *rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta*
- *talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset*

Talouspolitiikka

- *kestävän talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat*
- *julkinen talous ja sen tasapaino*
- *talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla talouden toiminnan ymmärtäminen edistää yksilön omaa hyvinvointia: teemoina esimerkiksi verotus ja säästäminen.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla painotetaan monipuolisia tiedontuottamis- ja julkaisemistapoja sekä harjoitellaan asiaperusteista argumentointia.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso vahvistaa ymmärrystä siitä, kuinka poliittiset päätökset ja yhteiskunnalliset rakenteet voivat estää tai mahdollistaa kestävän elämäntavan. Opetus painottaa kestävän kehityksen yhteiskunnallisia ulottuvuuksia ja poliittisten päätösten yhteyttä kestävän yhteiskunnan rakentamiseen. Opintojakso perehtyy talouskasvun mahdollisuuksiin ja rajoihin sekä talouden ympäristövaikutuksiin.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan taloudellisen globalisaation vaikutuksia maailmaan, Eurooppaan ja suomalaiseen yhteiskuntaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3)

Opintojakson moduulit

- Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3), Pakollinen

Tavoitteet

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa laaja-alaisesti globalisaatiota ja Suomen asemaa osana sitä*

- ymmärtää eurooppalaista ja kansainvälisiin sopimuksiin perustuvaa yhteistyötä ja verkottumista
- tuntee Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sitä koskevaa tietoa
- ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa ja osaa toimia EU- ja globaalikansalaisena
- osaa eritellä globalisaation ja Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta
- osaa eritellä ja arvioida kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuusympäristöön liittyviä muutoksia, uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Globaalit haasteet, globalisaatio ja verkottuminen

- ympäristö, ilmastomuutos, väestö ja kestävä tulevaisuus
- kansainvälisen yhteistyön toimijat ja mahdollisuudet
- Suomi ja Pohjoismaat osana globaaleja verkostoja
- kansalaisuus ja vaikuttaminen Euroopassa ja globaalisti

Eurooppalaisuus ja Euroopan yhdentyminen

- eurooppalainen identiteetti, arvot ja yhteiskuntien moninaisuus
- Suomi osana EU:n päätöksentekoa
- EU:n talous- ja aluepolitiikka
- EU globaalina toimijana

Turvallisuus muuttuvassa toimintaympäristössä

- paikallinen ja kansallinen turvallisuus
- Suomen ja EU:n turvallisuuspolitiikka
- muuttuvat turvallisuusuhat ja niiden ratkaisumahdollisuudet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla käsitellään globalisaation syntyä sekä sen hyötyjä ja haittoja Euroopan näkökulmasta. Opintojaksolla turvallisuutta käsitellään sekä yksilöllisenä, yhteiskunnallisella että globaalilla tasolla.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla eettisyyttä ja ympäristöosaamista vahvistetaan erityisesti tarkastelemalla sitä, miten poliittiset päätökset ja yhteiskunnalliset rakenteet voivat estää tai mahdollistaa kestävä elämäntavan.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaalin talouden ja Euroopan unionin vaikutusmahdollisuuksien tarkastelu opintojaksossa tukee opiskelijan kasvamista aktiiviseksi Euroopan unionin kansalaiseksi. Opintojaksolla opitaan miten päätöksiä Euroopan unionissa tehdään ja minkälaisia mahdollisuuksia opiskelijalla on vaikuttaa. Opintojaksolla tarkastellaan informaatiovaikuttamista esim. lobbaus.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tekee näkyväksi eurooppalaisten identiteettien moninaisuuden.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Lakitieto, 2 op (YH4)

Opintojakson moduulit

- Lakitieto, 2 op (YH4), Valinnainen

Tavoitteet

Lakitieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen oikeusjärjestyksen ja ymmärtää sen toimintaa ohjaavat oikeudellisen ajattelun periaatteet*
- *osaa etsiä oikeudellisen tiedon lähteitä, tulkita niitä ja soveltaa niiden antamaa tietoa*
- *tuntee oikeutensa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä osaa soveltaa tätä tietoa tavanomaisia oikeusasioita koskeviin kysymyksiin*
- *osaa eritellä oikeudellisia kysymyksiä koskevaa julkista keskustelua ja arvioida siinä esitettyjä näkemyksiä.*

Keskeiset sisällöt

Lakitieto

Oikeusjärjestyksen perusteet

- *juridiikan peruskäsitteet ja perusoikeudet*
- *oikeudellisen tiedon lähteet ja niiden käyttö*
- *oikeus ja oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena ilmiönä*
- *oikeusjärjestys ja tuomioistuinlaitos*

Kansalaisten yleisimpien oikeustoimien perusteet seuraavilla alueilla

- *sopimus- ja vahingonkorvausoikeus*
- *perhe- ja jäämistöoikeus*
- *varallisuus oikeus*
- *tekijänoikeudet ja kuluttajaoikeus*
- *työoikeus*
- *asumiseen liittyvä sopimusoikeus*
- *hallinto-oikeus ja hyvä hallintotapa*
- *prosessi- ja rikosoikeus*
- *ympäristöoikeus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan lakitiedolle tyypillisiä tekstitaitoja: kieltä ja käsitteistöä. Opintojakson suoritettuaan opiskelijalla on edellytykset osallistua ja tulkita yhteiskunnallista keskustelua lakitiedon aihealueista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla painotetaan monipuolisia tiedontuottamis- ja julkaisemistapoja sekä harjoitellaan asiaperusteista argumentointia. Opintojaksolla on tärkeää tuottaa lakitiedolle ominaista tekstiä ja ymmärtää lakitiedon käsitteistö. Opintojaksolla harjoitellaan lainsäädäntöön liittyvän informaation etsimistä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

YO-yhteiskuntaopin kertaus, 1 op (YH5)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Käsitellään yhteiskuntaopin yo-kokeen eri tehtävätyypit.
- Opetellaan yo-vastausten tekniikkaa.
- Opintojakson tavoite on, että opiskelija kertaavaan huolellisesti yhteiskuntaopin opintojaksojen 1-4 keskeisiä sisältöjä.
- Opintojaksolla opiskelija saa lisävalmiuksia essee- ja dokumenttitehtäviin vastaamisessa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan esseen kirjoittamista. Painopiste on termien eksaktissa käytössä sekä aineiston sujuvassa tulkinnassa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Harjoitellaan tulkitsemaan erilaisia yo-kokeessa eteen mahdollisesti tulevia erilaisia lähdetyyppisiä. Opintojaksolla keskitytään erityisesti lähdekriittisyyteen ja pohditaan lähteiden taustoja. Tärkeitä kysymyksiä ovat kuka on sanonut näin, minkä takia, mistä positioista. Opintojaksolla harjoitellaan yhteiskunnallisia ja kriittisiä teksti- ja argumentointitaitoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritettu/hylätty merkinnällä. Hyväksytty suorittaminen edellyttää aktiivista tuntityöskentelyä sekä annettujen tehtävien suorittamista.

Yrittäjyyden perusteet, 6 op (YH6)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on luoda katsaus yrittäjyyteen ja vahvistaa opiskelijan yrittäjämäistä asennetta.
- Yrittäjyyteen perehdytään käytännönläheisesti tekemällä yhteistyötä alueen yrittäjien kanssa.
- Opiskelijat voivat mm. osallistua 24h-leirille, järjestää erilaisia koulun tapahtumia ja seurata päivän yrittäjän arkea
- Kurssiin kuuluu myös yritys- ja yrittäjävierailut.
- Yhteistyö alueen korkeakoulujen ja yliopiston kanssa.
- Kurssi on tarkoitettu ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoille.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso ohjaa pohtimaan yksilön vastuuta sekä roolia oman elämän hyvinvoinnin kannalta. Opintojakso esittelee yrittäjyyden yhtenä mahdollisena urapolkuna.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla painotetaan monipuolisia tiedontuottamis- ja julkaisemistapoja sekä harjoitellaan asiaperusteista argumentointia. Opetellaan vuorovaikutuksen merkityksellisyyttä yrittäjän näkökulmasta. Harjoitellaan työskentelemään ryhmässä ja kohtaamaan erilaisia tilanteita ja ihmisiä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta annetaan suoritusmerkintä (S), kun opiskelija on ollut opintojaksolla aktiivisesti läsnä ja tehnyt vaadittavat tehtävät. Hylätty kurssi on H.

Suomalainen yhteiskunta, 2 op (Yh1)

Opintojakson moduulit

- Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1), Pakollinen

Tavoitteet

Suomalainen yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa lukea ja tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä*
- *ymmärtää suomalaisen yhteiskuntarakenteen perusteet*

- *tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet, osaa toimia aktiivisena kansalaisena sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta*
- *tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa*
- *osaa tarkastella ja arvioida median välityksellä tapahtuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista*
- *pystyy tarkastelemaan demokratian mahdollisuuksia ja haasteita analyyttisesti erilaisista näkökulmista*
- *osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta*
- *osaa suunnitella tarkoituksenmukaisia keinoja käyttävää poliittista kansalaisvaikuttamista paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten kysymysten ratkaisemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Suomalainen yhteiskunta

Suomen yhteiskunnan rakenne

- *Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne*
- *väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät*

Demokratia ja oikeusvaltio

- *ihmisoikeudet, kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet*
- *oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta*

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- *yhteiskunnallinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus*
- *pohjoismaisen hyvinvointivaltion tehtävät, edut ja haasteet*

Valta, osallistuminen ja vaikuttaminen

- *yhteiskunnallisen vallankäytön muodot, demokraattinen päätöksenteko ja suomalainen sopimusyhteiskunta*
- *kansalaisen vaikuttamiskeinot ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys*
- *Suomen paikallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä*
- *median muuttuva merkitys ja mediavaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee hyvinvointiosaamista tekemällä näkyväksi identiteettien moninaisuuden suomalaisessa yhteiskunnassa. Lisäksi opintojaksossa tarkastellaan erilaisia hyvinvointimalleja, poliittista päätöksentekoa, julkisia palveluita ja sosiaalipolitiikkaa. Tarkastelu antaa opiskelijalle eväitä osallistua yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen, mikä tukee myös hyvinvointiosaamisen tavoitteita.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan yhteiskunnallista keskustelua ja esitellään erilaisia keinoja, miten opiskelija voi muuttaa havaitsemiaan epäkohtia yhteiskunnassa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan esseen kirjoittamista sekä asiaperusteista argumentointia, mikä tukee vuorovaikutusosaamista ja auttaa opiskelijaa kasvamaan aktiiviseksi kansalaiseksi.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla painotetaan yhteiskunnan rakenteiden ymmärtämistä ja poliittisen päätöksenteon muotoutumista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

8.21. Integraatio-opintojaksot

Talous, 4 op (MABYH)

Oppiaineet

- Matematiikan lyhyt oppimäärä
- Yhteiskuntaoppi

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6), Pakollinen
- Talousmatematiikka, 1 op (MAB7), Pakollinen
- Taloustieto, 2 op (YH2), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikan alkeet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot*
- *syventää prosenttilaskennan taitojaan*
- *oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä*
- *osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.*

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan*
- *soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa*
- *oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.*

Taloustieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä
- tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat
- osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita
- ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa
- osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan
- osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen
- osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää taloudellisia ilmiöitä käytännössä ja teoriassa.

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikan alkeet

- suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen
- indeksi
- korkokäsite, yksinkertainen korko
- verotus
- valuutat

Talousmatematiikka

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Taloustieto

Kansantalous ja sen toimijat

- talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen
- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus
- oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla
- työ, yrittäjyys ja yritykset
- Suomi globaalin talouden osana
- rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta
- talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset

Talouspolitiikka

- kestävä talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat
- julkinen talous ja sen tasapaino
- talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Taloustiedossa: Opintojaksolla talouden toiminnan ymmärtäminen edistää yksilön omaa hyvinvointia: teemoina esimerkiksi verotus ja säästäminen.

Vuorovaikutusosaaminen

Taloustiedossa: Opintojaksolla painotetaan monipuolisia tiedontuottamis- ja julkaisemistapoja sekä harjoitellaan asiaperusteista argumentointia.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Taloustiedossa: Opintojakso vahvistaa ymmärrystä siitä, kuinka poliittiset päätökset ja yhteiskunnalliset rakenteet voivat estää tai mahdollistaa kestävä elämäntavan. Opetus painottaa kestävä kehityksen yhteiskunnallisia ulottuvuuksia ja poliittisten päätösten yhteyttä kestävä yhteiskunnan rakentamiseen. Opintojakso perehtyy talouskasvun mahdollisuuksiin ja rajoihin sekä talouden ympäristövaikutuksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Taloustiedossa: Opetuksessa tarkastellaan taloudellisen globalisaation vaikutuksia maailmaan, Eurooppaan ja suomalaiseen yhteiskuntaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Moduulit arvioidaan erikseen:

Yhteiskuntaopin Taloustiedon moduulin arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, oppimateriaalin tehtäviin, opintojakson aikaisiin projekteihin ja/tai loppukokeeseen. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana em. tehtäviä.

Matematiikan moduulien arvosana muodostuu

- Opintojakson päätteeksi pidettävän loppukokeen arvosanasta.
- Opintojakson arvosanaan voi korottavasti vaikuttaa opintojakson aikana tehdyt tehtävät tai opiskelijatyöt.

Oppitunneilla itsearviointia voidaan toteuttaa erilaisten testien avulla.

Oppimista tukevaa palautetta annetaan oppitunneilla, minkä avulla opiskelijalla on mahdollisuus kehittää opiskeluaan ja työskentelyään.

Laaja-alaisen osaaminen arvioidaan annettujen tehtävien ja opintojakson kokeen tehtävien sisältöjen kautta.

9. Liitteet

9.1. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta

Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018

9.2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko

Kuvausasteikko on Suomessa laadittu sovellus asteikoista, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehykseen.

KEHITTYVÄN KIELITAIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO					
Taito-taso	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Viestintästrategioiden käyttö	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Tekstien tulkintataidot	Tekstien tuottamistaidot
A1.1	Opiskelija selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Opiskelija osaa joskus sanoilla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Opiskelija osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Opiskelija tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajoitettua määrän kirjoitusmerkkejä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Opiskelija ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.
A1.2	Opiskelija selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppanin	Opiskelija tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisiin sanoihin ja ilmauksiin. Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja. Opiskelija osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Opiskelija tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Opiskelija pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Opiskelija ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean

					perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
A1.3	Opiskelija selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.	Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvaramateriaalia ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
A2.1	Opiskelija pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja.	Opiskelija selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä sekä vastata sellaisiin.	Opiskelija ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Opiskelija ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten itseään kiinnostavien viestien ydinosisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua	Opiskelija pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Opiskelija osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita.

		omassa viestinnässään		sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Opiskelija pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.	Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
A2.2	Opiskelija selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa.	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista.	Opiskelija osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen.	Opiskelija pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta.	Opiskelija osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkautelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin.
Kehittyvä peruskielitaito		Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin. Opiskelija käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	Opiskelija pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.	Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.	Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
B1.1	Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.	Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin.	Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutukseen huomioon toistakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai kirjoitetusta tekstistä.	Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista.
Toimiva peruskielitaito		Opiskelija osaa kiertää tai korvata		Opiskelija ymmärtää yhteisen	Opiskelija käyttää melko

		tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Opiskelija pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.		kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija löytää pääajatuksia, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta	laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Opiskelija osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
B1.2	Opiskelija pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilanteissa kuten viestittäessä ajankohtaisesta tapahtumasta.	Opiskelija pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteessa käyttäen sopivaa ilmausta. Opiskelija pystyy korjaamaan väärinymmärryksiä melko luontevasti ja neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden asioiden merkityksestä.	Opiskelija osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian antaessa eikä liian muodollista. Opiskelija tuntee tärkeimmät kohteliaisuussäännöt ja toimii niiden mukaisesti. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksen huomioon tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää selväpiirteistä asiatietoa sisältävää puhetta tutuista tai melko yleisistä aiheista ja selviää myös jonkin verran päätelyä vaativista teksteistä. Opiskelija ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta tai epämuodollisesta keskustelusta.	Opiskelija osaa kertoa tavallisista, konkreettisista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen. Opiskelija ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä ja ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. Opiskelija hallitsee ääntämisen perussäännöt muissakin kuin

					harjoitelluissa ilmauksissa.
B2.1	Opiskelija pystyy viestimään sujuvasti myös joissakin itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa käytetään joskus käsitteellistä, mutta kuitenkin selkeää kieltä.	Opiskelija pystyy tuomaan oman kantansa esille ja toisinaan käyttämään vakiofraaseja, kuten ”Tuo on vaikea kysymys” voittaakseen itselleen aikaa. Opiskelija pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija pystyy tarkkailemaan omaa ymmärtämistään ja viestintäänsä sekä korjaamaan kieltään.	Opiskelija pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan asianmukaisesti ja viestintäkumppanin kunnioittaen ottaen huomioon erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.	Opiskelija ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti monimutkaisista puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia sekä ilmaisemaan kuulemastaan pääkohdat. Opiskelija ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta. Opiskelija ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä.	Opiskelija osaa ilmaista kohtuullisen selkeästi ja täsmällisesti itseään monista kokemuspäiriinsä liittyvistä asioista käyttäen monipuolisia rakenteita ja laajahkoa sanastoa, johon sisältyy myös idiomaattisia ja käsitteellisiä ilmauksia. Opiskelija pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin ja hallitsee kohtalaisen laajan sanaston ja vaativiakin lauserakenteita. Ääntäminen on selkeää, sanojen pääpaino oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
B2.2	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä monenlaisissa myös itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa tarvitaan	Opiskelija pyrkii antamaan palautetta, esittämään täydentäviä näkökohtia tai ehdotuksia. Opiskelija pystyy	Opiskelija pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan luontevasti, selkeästi ja kohteliaasti sekä muodollisessa että	Opiskelija ymmärtää elävää tai tallennettua selkeästi ja jäsennettyä yleiskielistä puhetta kaikenlaisissa tilanteissa ja	Opiskelija osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti. Hän hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista

	monipuolista kieltä.	edistämään viestinnän sujumista sekä tarvittaessa käyttämään kiertoilmaisuja ja pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija osaa käyttää ymmärtämistä tukevia strategioita, kuten pääkohtien poimimista ja esimerkiksi tekemään muistiinpanoja kuulemastaan.	epämuodollisessa tilanteessa ja valitsemaan kielenkäyttötavan tilanteiden ja niihin osallistuvien henkilöiden mukaan.	ymmärtää jonkin verran myös vieraita kielimuotoja. Opiskelija pystyy lukemaan eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä ja tiivistämään niiden pääkohdat. Hän pystyy tunnistamaan asenteita ja arvioimaan kriittisesti kuulemaansa ja/tai lukemaansa.	konkreetteja ja käsitteellisiä sekä tuttuja ja tuntemattomia aiheita. Opiskelija osaa viestiä spontaanisti ja kirjoittaa selkeän ja jäsentyneen tekstin. Ääntäminen on hyvin selkeää, sanojen pääpaino on oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
C1.1	Opiskelija pystyy vuorovaikutukseen monipuolisesti, sujuvasti ja täsmällisesti kaikenlaisissa viestintätilanteissa.	Opiskelija ottaa luontevasti vastuuta viestinnän etenemisestä. Opiskelija osaa muotoilla uudelleen, mitä haluaa ilmaista sekä pystyy perääntymään, kun kohtaa vaikeuksia, ja käyttää taitavasti kieleen tai kontekstiin liittyviä vihjeitä tehdessään johtopäätöksiä tai ennakkoidessaan tulevaa.	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä joustavasti ja tehokkaasti sosiaalisiin tarkoituksiin sekä ilmaisemaan tunnetiloja, epäsuoria viittauksia, esim. ironiaa ja leikkimielisyyttä.	Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti myös pitempiä esityksiä tutuista ja yleisistä aiheista, vaikka puhe ei olisikaan selkeästi jäsenneiltyä ja sisältäisi idiomaattisia ilmauksia tai rekisterin vaihdoksia. Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti monipolvisia käsitteellisiä kirjoitettuja tekstejä ja pystyy yhdistämään tietoa monimutkaisista teksteistä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään sujuvasti, täsmällisesti ja jäsentyneesti monenlaisista aiheista tai pitämään pitkäkhön, valmistellun esityksen. Opiskelija pystyy kirjoittamaan hyvin jäsentyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista varmalla, persoonallisella tyyllillä. Opiskelijan kielellinen ilmaisuvaramon hyvin laaja. Ääntäminen on luontevaa ja vaivatonta.

					kuunnella. Puherytmi ja intonaatio ovat kohdekielelle tyypilliset.

9.3. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2264-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää saamen kielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 3 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehikoinen

9.3.1. Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2264-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamen kielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Saamen kielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Saamen kielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määriteltävä koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa saamen kielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden saamen kielen erityispiirteet. Saamen kielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Saamen kielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus saamen kieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen saamen kielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan saamen kielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää saamenkielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittämiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan saamen kielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu saamen kielten kokonaisuuteen ja ymmärtää oman asemansa saamen kielen säilyttäjänä.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

SÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

334

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

SÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää saamen kielten kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.

Keskeiset sisällöt

- saamen kieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsite

SÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

SÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee saamenkielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan saamelaisten historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, joiku ja lauluperinne
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

SÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös saamelaisuuden näkökulmasta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

SÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää saamenkielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita saamenkielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

SÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisroheuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- saamenkielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

SÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää saamenkielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista saamelaisien tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- saamenkielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- saamenkielinen, saamelaisien tuottama ja saamelaisista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

9.4. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2265-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää romanikielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 4 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehtikainen

9.4.1. Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2265-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Romanikielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Romanikielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Romanikielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa romanikielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen

opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden romanikielen erityispiirteet. Romanikielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Romanikielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus romanikieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen romanikielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan romanikielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Opiskelija kehittää taitoaan hyödyntää romanikielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurinsa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja

- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen, standardisoidun romanikielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan Suomen romanikielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu eri puolilla maailmaa puhuttaviin romanikielen murteisiin ja ymmärtää oman asemansa Suomen romanikielen säilyttäjänä.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

RÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

RÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää romanikielen kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.

Keskeiset sisällöt

- romanikieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitys

RÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

RÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee romanikielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja

- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan romanien historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, laululyriikka
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

RÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös romanikulttuurin näkökulmasta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

RÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää romanikielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita romanikielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

RÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- romanikielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

RÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää romanikielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- romanikielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- romanikielinen, romanien tuottama ja romaneista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

9.5. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11.2019 OPH-2266-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää opiskelijan oman äidinkielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 5 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehtikainen

9.5.1. Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2266-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Opiskelijan oman äidinkielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tämä ohje on laadittu kaikille niille kielille, joita opetetaan opiskelijan omana äidinkielenä. Tavoitteet ja sisällöt on määriteltävä koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa opiskelijan oman äidinkielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden opetettavan kielen erityispiirteet, muun muassa kirjoitusjärjestelmä. Opetussuunnitelma voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Opiskelijan oman äidinkielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus omaa äidinkieltään kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen omaa äidinkielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan oman äidinkielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää omakielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan oman äidinkielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

OÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus

- kielen- ja tekstinhuoltoa

OÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan*
- *syventää ymmärrystään omasta äidinkielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina.*

Keskeiset sisällöt

- *äidinkieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus*
- *kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet*
- *monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsite*

OÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä*
- *oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.*

Keskeiset sisällöt

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen*
- *vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä*
- *kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu*

OÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan*
- *tuntee omakielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja*
- *monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen*
- *oppii tuntemaan omaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.*

Keskeiset sisällöt

- *kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen*
- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa*

- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

OÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielten näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

OÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää omakielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita omakielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

OÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisroheuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

OÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää omakielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa.

Keskeiset sisällöt

- omakielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

9.6. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Viranomaisten tulee kaikessa toiminnassaan edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä luoda ja vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan naisten ja miesten tasa-arvon edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Tasa-arvolla tässä suunnitelmassa tarkoitetaan tasa-arvolain mukaista naisten ja miesten välistä tasa-arvoa. Tämän suunnitelman tarkoitus on sitouttaa henkilöstö ja opiskelijat yhteiseen tasa-arvo ja yhdenvertaisuusasioiden edistämiseen. Suunnitelmalla viestitetään lukion arvoista, jotka antavat suuntaa tasa-arvo ja yhdenvertaisuus työlle lukiossamme. Suunnitelman tarkoituksena on myös antaa keinoja ja välineitä edistää tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista lukiossa. Tasa-arvoisessa työ- ja opiskeluympäristössä kaikilla on mahdollisuus työskennellä ja opiskella ilman syrjintää sukupuolen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Tasa-arvon edistäminen on jokaisen lukiossa toimivan velvollisuus. Tasa-arvoinen ja yhdenvertainen kohtelu konkretisoituvat oppilaitoksen työntekijöiden ja opiskelijoiden välisissä vuorovaikutustilanteissa sekä työntekijöiden ja opiskelijoiden työolojen kehittämisessä.

Tasa-arvolaki

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettuun lakiin (609/86, muutettu lailla 232/2005) lisättiin vuoden 2005 lain kokonaisuudistuksen yhteydessä säännös oppilaitosten tasa-arvosuunnittelusta. Säännöksen mukaan oppilaitosten on laadittava vuosittain yhteistyössä

henkilöstön ja opiskelijoiden edustajien kanssa oppilaitoksen kehittämiseen tähtäävä tasa-arvosuunnitelma (tasa-arvolain 6 b §). Oppilaitoksen tulee laatia myös henkilöstöpoliittinen tasa-arvosuunnitelma. Lain tarkoituksena on estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä. Tasa-arvosuunnitelman tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja ehkäistä sukupuolen perusteella tapahtuvaa syrjintää. Tasa-arvosuunnitelma tukee muuta koulun kehittämistyötä. Tasa-arvosuunnitelmassa tulee kartoittaa oppilaitoksen tasa-arvotilannetta ja siihen liittyvät ongelmat sekä sitä, miten opiskelijat kokevat tasa-arvon toteutuneen. Kartoituksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota tasa-arvon toteutumiseen opiskelijavalinnoissa, opetuksen järjestämisessä, opintosuoritusten arvioinnissa sekä toimenpiteissä, joilla pyritään seksuaalisen häirinnän ja sukupuolen perusteella tapahtuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen. Raison lukiossa päivitetään tasa-arvosuunnitelma lukuvuosittain yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden edustajien kanssa.

Yhdenvertaisuuslaki

Yhdenvertaisuudesta ja syrjinnän kielloista säädetään Suomen perustuslain perusoikeussäännöksissä, joita täsmentävät useissa eri laeissa säädetyt syrjinnän kiellot sekä tasapuoliseen kohteluun velvoittavat säännökset. Euroopan unionin jäsenmaat ovat sitoutuneet edistämään yhdenvertaisuutta ja vastustamaan kaikkinaista syrjintää. Vuonna 2000 EU:ssa annettu rasismia ja työsyryntää koskevat direktiivit pantiin toimeen Suomessa 1.2.2004 voimaan tulleella yhdenvertaisuuslailla. Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Yhdenvertaisuuslaki kieltää syrjinnän, häirinnän sekä ohjeen tai käskyn syrjiä jotakuta.

Tasa-arvolain uuden 6 c §:n mukaan mm. koulutuksen järjestäjien tulee ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti. Yhdenvertaisuuslaissa kielletyt syrjintäperusteet ovat: ikä, etninen tai kansallinen alkuperä, kansalaisuus, kieli uskonto, vakaumus, mielipide, terveydentila, perhesuhteet, ammattiyhdistystoiminta, poliittinen toiminta, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen tai muu henkilöön liittyvä syy. Häirinnässä on kyse ihmisarvoa loukkaavasta käyttäytymisestä (esim. puheista, sähköpostiviesteistä, ilmeistä, eleistä, pääasiallisen materiaalin esille laittamisesta tai muunlaisesta viestinnästä). Raison lukion arvot tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tukena

Raison lukion arvoihin on kirjattu tasa-arvon ja suvaitsevaisuuden ajatukset, jotka koulun toiminnassa ilmenevät opiskelijoiden tasa-arvoisena kohteluna, toisten kunnioittamisena ja syrjäytymisen ehkäisemisenä.

Arvio suunnitelmaan kirjatusta toimenpiteistä

Raison lukiossa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilannetta selvitetään vuosittaisilla kouluviihtyvyysskyselyillä, jotka toteutetaan Wilmassa. Joka toinen vuosi järjestettävän terveys- ja Kunta10-kyselyiden tuloksia tarkastellaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen Raison lukiossa

A. opiskelijavalinnoissa

Opiskelijavalinnassa noudatetaan lukiolakia sekä Opetusministeriön asetusta opiskelijaksi ottamisen perusteista lukiokoulutuksessa. Opiskelijaksi otossa vammaisiin ihmisiin sovelletaan muihin nähden yhdenvertaisia valintaperusteita. Raison lukioon haetaan toisen asteen koulutuksen yhteishaussa. Opiskelijat valitaan peruskoulun päättötodistuksen lukuaineiden

keskiarvon osoittamassa paremmuusjärjestyksessä. Rehtori ottaa opiskelijat kouluun. Sukupuolella ei ole valinnassa merkitystä.

B. koulun toimintakulttuurissa ja fyysisessä koulurakennuksessa

- Toisen kohtaaminen
 - o yhteisön jäsenten yhdenvertainen ja tasa-arvoinen kohtelu
 - o toisen kunnioittaminen ja arvostaminen
 - o tiedon ymmärrettävyys (erilaiset oppijat ja oppimistyyli, maahanmuuttajat)
- Asennekasvatus
 - o kaikenlaisen erilaisuuden hyväksyminen ja suvaitsevaisuus (esim. kulttuuri, ulkonäkö, vaatetus, maailmankatsomus, seksuaalinen suuntautuminen, poliittinen katsomus)
 - o erilaisten näkökantojen esittäminen ja niistä keskusteleminen. Niin opetus- kuin vuorovaikutustilanteissa opettajien kanssa on tavoitteena se, että jokainen opiskelija uskaltaa omana itsenään ilmaista mielipiteitään ja ajatuksiaan. Myös opiskelijoiden keskinäinen vuorovaikutus ja koko koulun toimintakulttuuri ovat parhaassa tapauksessa kannustavia ja erilaisia persoonia tukevia.
 - o opiskelijat ovat mukana opiskelun suunnittelussa
 - o osallistaminen ja vastuun kantaminen
- Erilaisia toimenpiteitä nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi
 - o vastuuhenkilöt: kouluterveydenhoitaja ja -lääkäri, koulupsykologi, kuraattori, opo, ropo, rehtori, apulaisrehtori, erityisopettaja, aineenopettaja
 - o poissaolojen seuranta
 - o yhteydenpito huoltajiin
 - o opiskeluvaikeuksien kartoittaminen
 - o opiskelun tukitoimet
 - o fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn seuraaminen ja arviointi
 - o keskustelut ja haastattelut
 - o yhteisölliset tapahtumat
- Opiskelu ja opiskelun tuki
 - o vastuuhenkilöt: kouluterveydenhoitaja ja -lääkäri, koulupsykologi, kuraattori, opo, ropo, rehtori, apulaisrehtori, erityisopettaja, aineenopettaja
 - o opiskeluvaikeuksien kartoittaminen
 - o opiskelun tukitoimet
 - o erilaiset tavat osoittaa osaamista (esim. suullinen lisänäyttö, kokeiden paloitteleminen, erilaiset lisätehtävät ja syventävät tutkielmat)
 - o erityisjärjestelyt (esim. lisäaika, tietokoneenkäyttö, isokirjaimiset koetehtävät, värikalvot, pitkäkestoiset äänitteet, vieraskielisyystodistus, äänikirjat)
- Kiusaamisen ja syrjinnän ehkäisy sekä turvallisen opiskeluilmapiirin luominen
 - o kiusaamisenehkäisyn suunnitelma
 - o opo- ja ropohaastattelut

- o tutortoiminta
 - o opiskelijakuntatoiminta
 - Seksuaalisen häirinnän ehkäiseminen. Seksuaalisella häirinnällä ja ahdistelulla tarkoitetaan ei-toivottua ja yksipuolista joko fyysistä tai sanallista seksuaaliväriteistä käyttäytymistä (homottelu ja piikittely), joka on aina kohteelle vastentahtoista tai ei-toivottua.
 - Eri uskontokuntien huomioiminen
 - o opiskelijoiden ei tarvitse vastoin omaatuntoansa osallistua tilaisuuksiin, jotka katsotaan uskonnon harjoittamiseksi esim. seurakunnan päivänavaukset tai joulukirkko. Jouluku- tai keuhjuhlissa olevat yksittäiset uskonnolliset ohjelmauumerot, kuten suvivirsi, eivät ole uskonnon harjoittamista.
 - o ruokala
 - o liikunta
 - o juhlapäivät
 - o mahdollisuus oman uskonnon harjoittamiseen koulupäivän aikana
 - Esteettömyys
 - o hissi ja pyörätuoliliuskat
 - o palvelujen saatavuus (opo, ropo, terveydenhoitaja, koululääkäri, psykologi)
 - o välineiden käytettävyyys (sähköiset oppimisympäristöt ja laitteet)
- C. opetusjärjestelyissä
- Naisilla ja miehillä on yhtäläiset mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen.
 - Osallisuuden vahvistaminen
 - o opiskelijoita kuullaan erilaisiin koulutyöhön liittyvissä asioissa
 - o opiskelijakunnan edustajat mm. opettajainkokouksissa
 - o erilaisissa kehitys- ja valmisteluryhmiä koottaessa huolehditaan mahdollisimman kattavasta edustuksesta.
 - o erilaiset kyselyt
 - Opetustilanteiden lisäksi myös oppimateriaaleissa tulee ottaa huomioon tasa-arvonäkökohdat
 - Tietoa ja opastusta monipuolisesti
 - o koulun omat www-sivut
 - o wilma
 - o opinto-opas
 - o koulun sosiaalisen median kanavat facebook-sivu, instagram
 - o ryhmänohjaajien, opon ja koulun muun henkilökunnan tapaamiset
 - o tutor-toiminta
 - o TVT1-kurssi
 - o vierailevat luennoitsijat
 - o opintovierailut ja opintomatkat
 - o sähköiset oppimisympäristöt

- Opinto-ohjaus
- o Opiskelijat valitsevat opintojaksoja omien intressiensä mukaisesti
- o Opinto-ohjauksessa painotetaan tasavertaista ja monipuolista hakeutumista opiskelijan oman kiinnostuksen ja edun mukaisesti koulutusosalalle.
- o Opiskelijoille esitellään monipuolisesti eri työ- ja opiskelualoja ja kannustetaan hakemaan myös omalle sukupuolelle epätyypillisille aloille, jos omaa kiinnostusta on.
- o Kun koululle pyydetään ulkopuolisia kertomaan eri työ- ja opiskelualoista, kutsutaan tasapuolisesti sekä miehiä että naisia eri aloilta ja mahdollisesti molempien sukupuolien edustajia samoilta aloilta.

D. opintosuorituksia arvioitaessa

- Arviointia säätelevät lukiolaki ja -asetus sekä koulun opetussuunnitelma. Arviointi suoritetaan aina niin, että se noudattaa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon periaatetta.
- o avoimet, selkeät arviointiperusteet (kurssin alussa ilmoitetaan arviointiperusteet)
- o erilaiset tavat osoittaa osaamista
- o arvioinnin kohteena ei ole opiskelijan persoona vaan opintosuoritukset

E. opiskelijakuntatoiminnassa

- Opiskelijakunnan hallitukseen on vapaa hakeutuminen ja jokainen opiskelija voi asettua ehdolle eikä sukupuolella ole merkitystä valinnassa.
- Opiskelijakunnan hallitus järjestää erilaisia tapahtumia ja teemapäiviä kaikille opiskelijoille.

Toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi

Opiskelijoilla pitää olla tieto siitä, kenen puoleen voi kääntyä mahdollisessa syrjintä- tai häirintätapauksessa. Luottamuksellisuuden säilyminen on ensiarvoisen tärkeää. Terveystietojen ja opettajien kanssa voi aina keskustella asioista luottamuksellisesti, koska heillä on virka-asemansa nojalla vaitiolovelvollisuus.

Kehittämiskohteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi valitaan kouluterveys- ja kouluviihtyvyys- sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyjä hyödyntäen. Opiskelijakunta sekä koulun henkilökunta voivat myös ehdottaa kehittämiskohteita.

Jokainen Raision lukiolainen on omalta osaltaan vastuussa koulumme työilmapiiristä ja hyvinvoinnista. Kouluyhteisössä jokaista työyhteisön jäsentä tulee kohdella asiallisesti ja kohteliaasti, vaikkei pitäisikään kaikista. Ihmisarvoa loukkaavaa ja häiritsevää käytöstä voivat olla esim. puheet, sähköpostiviestit, ilmeet, eleet tai epäasiallisen materiaalin esille laittaminen tai muunlainen viestintä.

Jos koet joutuneesi epäasiallisen kohtelun tai kiusaamisen kohteeksi toimi seuraavasti:

- Ilmoita ryhmänohjaajalle, rehtorille, terveydenhoitajalle tai muulle opiskelijahuollon henkilölle asiasta. Voit myös ottaa asian puheeksi suoraan häiritsijän tai epäasiallisesti käyttäytyvän kanssa kertomalla hänelle miltä sinusta tuntuu ja kehottamalla häntä lopettamaan. Näin annat hänelle mahdollisuuden korjata toimintaansa.
- Jos epäasiallinen käytös jatkuu, kerro viivytyksettä koulun henkilökunnan edustajalle asiasta.

- Mikäli häiritsijänä tai kiusaajana on opettaja, tulee opiskelijan ilmoittaa asiasta rehtorille, joka ryhtyy välittömästi toimiin tilanteen korjaamiseksi ja selvittämiseksi.

Asian käsittely, kun ryhmänohjaaja tai rehtori saa tiedon:

- Keskustele asianosaisen kanssa rauhallisesti ja kiireettä
- Mikäli tieto tulee muulta henkilöltä kuin kiusatuksi tulleelta, kutsu syrjinnän kohteeksi tullut henkilö keskusteluun.
- Keskustele kiusaajaksi/ häiritsijäksi nimetyn kanssa.
- Kutsu asianosaiset yhteiseen sovittelukeskusteluun.

Sovittelukeskustelussa:

- Puhutaan konkreettisista tilanteista ja tapahtumista.
- Kumpikin osapuoli kertoo näkemyksensä tilanteesta.
- Keskustellaan osapuolien kanssa odotuksista tilanteen ratkaisemiseksi ja sovitaan tarvittavista käyttäytymiseen tehtävistä muutoksista.
- Sovitaan seurannasta.
- Mikäli tilanne ei korjaannu yhteisellä käsittelyllä ja sopimuksilla, rehtori käynnistää kurinpitomenettelyn (lukiolaki 42§, lukioasetus)
- Pyynnöstä annetaan kirjallinen selvitys menettelystä sille, joka katsoo joutuneensa syrjityksi tasa-arvolaissa mainituin tavoin.

Opiskelijoiden väliset tapaukset käsitellään ilman yksilöiviä tietoja yhteisöllisessä opiskeluhuoltoryhmässä. Opettajan/ muun henkilöstön edustajan ja opiskelijan väliset tapaukset käsitellään ilman yksilöiviä tietoja yhteisöllisessä opiskelijahuoltoryhmässä ja muun henkilöstön kyseessä ollessa henkilön esimiehen kanssa.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta tiedottaminen

Ryhmänohjaajat esittelevät tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman koulun aloittaville opiskelijoille. Muut voivat lukea suunnitelman koulun kotisivuilta.